

LA-URBE

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.

Telefon: 06-46-504-338~Fax: 06-46-504-339 Mobil: 06-20-9692-361

E-mail: la.urbekft@chello.hu

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Ózd város Településrendezési Tervéhez

Megrendelő:

Ózd város Polgármesteri Hivatala

Ózd

Városház tér 1.

3600

Tervező:

LA-URBE Építésziroda Kft.

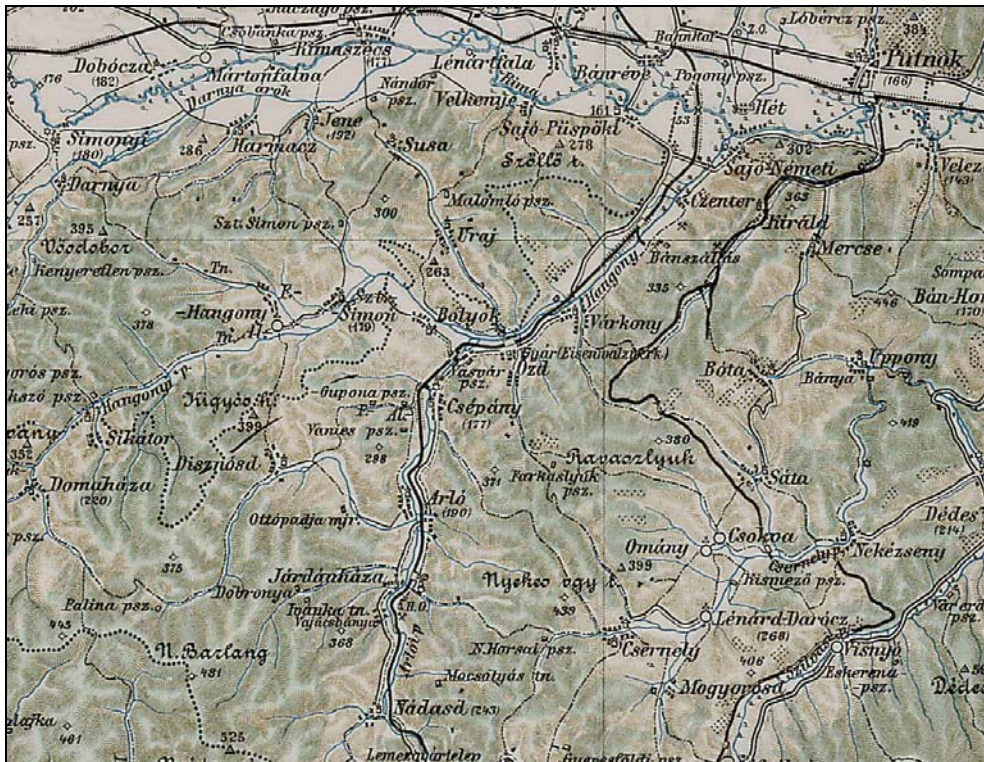
LA-URBE

Miskolc

Patak utca 10.

3525

2011. május hó

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.

Telefon: 06-46-504-338~Fax: 06-46-504-339 Mobil: 06-20-9692-361

E-mail: la.urbekft@chello.hu

2. ALÁÍRÓLAP

Örökségvédelmi hatástanulmány Ózd város Településrendezési Tervéhez

Vezető településtervező:

Lautner Emőke
TT-1-05-0079

Településmérnök munkatárs, településtervező:

Szarkáné Györe Mária
TT-05-0460

Településmérnök munkatárs:

Dr. Petrus József Csaba

Lautner Emőke
Ügyvezető
LA-URBE KFT.

2011. május hó

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.

Telefon: 06-46-504-338~Fax: 06-46-504-339 Mobil: 06-20-9692-361

E-mail: la.urbekft@chello.hu

3. TARTALOMJEGYZÉK

Örökségvédelmi hatástanulmány Ózd város Településrendezési Tervéhez

- 1. Címlap**
- 2. Aláírólap**
- 3. Tartalomjegyzék**
- 4. Bevezetés**
- 5. Vizsgálat**
 - 5.1. Településtörténeti leírás, régészeti örökség
 - » Településtörténeti leírás
 - » Régészeti örökség
 - 5.2. Természet, táj, tájhasználat
 - » Táj
 - » Tájhasználat
 - » Településhálózat
 - » Településszerkezeti összefüggések
 - 5.3. Városképi vizsgálatok
 - 5.3.1. A településszerkezet történeti kialakulása
 - 5.3.2. A településszerkezet karaktere
 - 5.3.3. A városképet alakító meghatározó településszerkezeti és építészeti elemek
 - 5.3.4. A város térszerkezete
 - 5.4. Építészeti karaktervizsgálat
 - 5.5. Területi értékvizsgálat, az építészeti karakter összehasonlítása a területi értékkel
 - 5.6. Városrendezési körzetek városépítészeti és karaktervizsgálata, jellemző településrészek
 - 5.7. Védettségek
 - 5.8. Az örökségi értékek elemzése
- 6. Változtatási szándékok**
 - 6.1. Előzmények
 - 6.2. Településhálózati és tájhasználati változás
 - 6.3. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás
 - 6.4. Infrastrukturális változás
 - 6.5. Népesség, életmód, társadalom, kultúra változása

7. Hatáselemzés

- 7.1. Történeti településhálózati következmények
- 7.2. Természeti, táji hatások
- 7.3. Településkép feltárulásának változásai
- 7.4. Régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei
- 7.5. Történeti térbeli rendszerek alakulása
- 7.6. Műemléki együttesek, műemlékek eszmei, használati és esztétikai jelentőségének alakulása a tájban, településszerkezetben, épített környezetben, a település életében
- 7.7. Műemlékek megújításának és fenntarthatóságának gazdasági esélyei
- 7.8. Településkarakter változásának hatásai
- 7.9. Környezeti terhelések és az épített örökség műszaki állapotának összefüggései
- 7.10. Folyamatok iránya, visszafordíthatósága
- 7.11. Kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei
- 7.12. Összefoglaló

8. Melléklet – Régészeti munkarész

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.

Telefon: 06-46-504-338~Fax: 06-46-504-339 Mobil: 06-20-9692-361

E-mail: la.urbekft@chello.hu

4. BEVEZETÉS

Örökségvédelmi hatástanulmány Ózd város Településrendezési Tervéhez

Az Önkormányzat elhatározta, hogy a teljes igazgatási területre elkészíti a hatályos rendezési terv korszerűségi felülvizsgálatát, melynek kötelező alátámasztó munkarésze a 2001. évi LXIV. tv. 66. § (2) bekezdés alapján a kulturális örökségvédelmi hatástanulmány.

Az Örökségvédelmi hatástanulmány a 4/2003. (II.20.) NKÖM rendelet 5. § (2) bekezdés értelmében az 1997. évi LXXVIII. tv. 9. § (3) bekezdése alapján véleményezésre megküldendő tervek kötelező alátámasztó munkarésze.

Az Örökségvédelmi hatástanulmány felépítése a 4/2003.(II.20.) NKÖM rendelet 4. §-a, illetve a melléklete szerinti tartalmi előírásokat követi.

A hatósági és tervezői munka szempontjából fontos listákat, jegyzékeket a helyi építési szabályzat függelékében szerepeltetjük.

Az Örökségvédelmi hatástanulmány teljessé tételéhez a jelen rendezési tervhez képest újonnan kijelölt beépítésre szánt területekre külön régészeti munkarészt készített az Önkormányzat 2010. április 1-23 között, mely a *Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma* (3529 Miskolc, Görgey u. 28.) munkája.

Ennek a munkarésznek a célja, hogy összetett vizsgálat eredményeként összegezze a terület régészeti állapotáról ez idáig rendelkezésre álló ismereteket, tájékoztassa a beruházót, valamint a régészeti szakhatóságot arról, hogy érint-e a beruházás régészeti lelőhelyeket, amennyiben igen, akkor azok milyen mértékben befolyásolják a beruházást és körülményeit.

Az Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészét - mivel az különálló dokumentáció - mellékletben dokumentáljuk.

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.

Telefon: 06-46-504-338~Fax: 06-46-504-339 Mobil: 06-20-9692-361

E-mail: la.urbekft@chello.hu

5. VIZSGÁLAT

Örökségvédelmi hatástanulmány Ózd város Településrendezési Tervéhez

5.1. Településtörténeti leírás, régészeti örökség

Településtörténeti leírás

A város fekvése

Az észak-magyarországi iparvidéken, Miskolctól 60 kilométerre északnyugatra található. Az Északi-középhegységhez tartozó Gömöri-Hevesi dombság völgyeiben kiépített település. A "hét domb városa", ugyanis hét irányból lehet megközelíteni.

A város nevének eredete

Az elnevezés népnévből ered: a 11. század második felében az Al-Duna tájékán és az orosz sztyeppéken élt a hunokkal rokon nép, akiket úzoknak neveztek. Szétszóródtak, egy részük ebbe a völgybe került, és ebből a névből alakult ki – „d” kicsinyítő képző hozzáadásával – az Ózd név. 1325-ben *Ouz* formában találkozhatunk a település nevével. A 14. században találunk *Ózd* személynévet is. A település nevének változatai: 1272: **Övzd**, 1323: **Ouzd**, 1388, 1471, 1549: **Ozd**, 1773: **Oszd**, 1780-81: **Ózd**, **Ozd**, 1785-86: **Ózd**, 1873-: **Ózd**.

A város története

A környék az *őskor óta* lakott terület. A település nevét tartalmazó első hiteles írásos emlék 1272-ből való. A település a 13. század végétől lassú növekedésnek indult, de még sokáig kis községe volt Borsod vármegyének.

A város mai területén a 20. század elején még *hét másik község* is volt Ózdon kívül. 1940-ben kebelezte be Ózd Bolyok és Sajóvárkony községeket, majd 1949-ben nyerte el a városi rangot. A további öt települést (Center, Hodoscsepány, Susa, Szentsimon és Uraj) 1978-ban csatolták Ózdhoz. 1999-ben viszont a város egy része, *Farkaslyuk* önálló községgé alakult.

Az Ózd környéki községek zömmel *13. századi keletkezésűek*. Lakosságuk megélhetése - a hagyományos mezőgazdasági formák mellett - a térség vasérc- és szénkincserre alapozódott, melyet az államalapítás korai századaiból származó oklevelek is tanúsítanak. Ezek észak-borsodi vasvidék néven említették a területet. Birtoklásáért a középkorban szakadatlan küzdelem folyt. Hol elzalogosították, hol új birtokigénylők kezére került, de lakossága mindvégig - még a török hódoltság idején is - megmaradt magyarnak. A település évszázadokon át *jobbágyfalu* volt, fejlődése sokáig váratott magára.

A rendszerváltás után nehézipari jelentősége csökkent. Ez is hozzájárult a térség egyik legégetőbb problémájához, a munkanélküliséghez.

Áttörést a *vasgyártás* hozott a 18. században. Az ipari jelleg kialakulásában nemcsak az ásványkészlet játszott döntő szerepet, de kulcsfontosságú volt az erdő- és földbirtokos *Sturman család* vagyona. A Sturman dinasztia egyik ága házasság útján került Ózd környékére az 1770-es években; 1817-ben pedig 'örök időre' megszerezte annak birtokjogát. *Sturman András* vezető szerepet játszott abban a vagyonos csoportban, amely szorgalmazta a vasgyártás megindítását. Majorsági földjéből sajátította ki a *Gömöri Vasművelő Egyesület* azt a 20 hold nagyságú területet, melyen 1846-ban megkezdődött a gyárépítés.

Az üzem megalapítása, majd 1847. utolsó negyedében a termelés megindítása *Rombauer Tivadar* nevéhez fűződik. A kezdetben alig százfős munkaslétszám néhány év alatt hatványaira emelkedett, igazodva a vasgyártás minőségi és mennyiségi növekedéséhez.

1852-ben Ózd már a vasfinomítás magyarországi központjának számított, ezzel együtt indokoltá vált az üzem bővítése. 1864 áprilisában nyitotta meg kapuit a vasmű újabb egysége, a nádasdi lemezgyár.

1881. július 4-én az ózdi Rimamurány-völgyi Vasmű Egyesület és a Salgótarjáni Vasfinomító Társulat fúziójával létrejött a *Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű (RMST)*. Ezzel a gyár életében új korszak kezdődött: megépült a martinacélmű, a durva- és finomhengermű. A 20. század első éveire az üzem az acél- és hengerelt áru gyártásának központja, illetve a nyersvasgyártás kizárólagos hazai monopóliuma lett (egészen a diósgyőri nagyolvasztó elkészültéig).

A RMST nagy tömegek számára teremtett munkalehetőséget, s nemcsak anyagi értelemben biztosította megélhetésüket, hanem lakótelepeket, templomokat és vasutat építtetett, kórházat, elemi iskolát, könyvtárat, sportlétesítményeket és kulturális központot alapított.

Jóléti intézkedéseinek egyike volt 1872 szeptemberében a *Bánréve-Ózd vasútvonal*, egy évvel később pedig az Ózd-Nádasd szakasz forgalomba helyezése.

1884-ben készült el a *Tiszti Kaszinó*, ugyanebben az esztendőben alakult meg az országszerte híres *Olvasó Egylet*. 1888-ban fogadta első betegeit az akkor három kórtermes gyári kórház. A millennium évében adták át a hét tantermes társulati iskolát gőzfűtéssel és villanyvilágítással felszerelve.

1895-97. között épült a gyár fő tisztségviselői számára a parkszerű udvarokkal körülvett *Tisztisor*, tizenöt évvel később *Nagyamerika villái*. Az 1900-as évek elején létesült az újtelepi, a kőaljai, a velencei és a hétesi munkáskolónia. Ebben az időszakban járult hozzá a sportélet fellendítéséhez a közfürdő és uszoda megnyitása, az első futballpálya kialakítása.

Az erős tagoltság, a keskeny völgyektől szabdalt, dombokkal körülrárt vidék meghatározta Ózd fejlődésének jellegét, hiszen ellehetetlenítette az egységes szerkezetű, összefüggő település-építést. A maga korában nemzetközi viszonylatban is csodálatra méltó, jól felszerelt 'ipari park' a legnagyobb völgy közepére települt, s maga köré vonzotta a sorra épülő lakásokat, szolgáltató egységeket.

Ózd 1949. január 1-jétől emelkedett városi rangra. Ekkorra gazdasági, munkaerő-piaci és közigazgatási szempontból egyaránt központi szerepet töltött be a térségben - és ez a nagy ütemű fejlődés természetesen nem vonatkoztatható el a Vasgyártól.

1950-ben járási tanácsú, négy évvel később járási jogú város besorolást kapott. Centrum szerepe 1979-ben formálisan is tovább nőtt, hiszen ebben az évben további öt községet csatoltak hozzá: Centert, Hódoscsépányt, Susát, Szentsimont és Urajt.

1984-ben megszűnt a járási közigazgatási rendszer, s ekkor Ózd jogállása megkülönböztető jelző nélküli 'városra' változott, kiszélesedett hatáskörrel. Ettől kezdve a városkörnyéki közigazgatáshoz 26 község tartozott, egészen 1990-ig.

Az 1950. óta állami kezelésben lévő Ózdi Kohászati Üzemek a rendszerváltás időszakában, a privatizáció eredményeként több kisebb vállalkozásra bomlott. 1992-ben megkezdődött és 1997-ben befejeződött az ÓKÜ felszámolása. Ezzel együtt megjelent a munkanélküliség problematikája, melynek kezelése az 1990-ben megalakult önkormányzat egyik fő feladata lett.

Az országos viszonylatban jellemzővé vált gazdasági, társadalmi átalakulás nem került el Ózdot sem. A város megtapasztalta annak számos előnyét és nehézségét. A kritikus időszakon túllépve mára dinamikus fejlődő, közigazgatási körzetközponti funkcióval felruházott településsé vált.

A város közigazgatási történetére vonatkozó adatok 1900 óta

Rangja

1949-ig	nagyközség
1949–1950	megyei város
1950–1954	közvetlenül a járási tanács alá rendelt város
1954–1971	járási jogú város
1971 óta	város

Hozzá tartozó települések

1940 óta	Bolyok, Sajóvárkony
1978 óta	Center, Hodoscsepány, Susa, Szentsimon, Uraj
1999-ig	Farkaslyuk

Területi beosztása

1923-ig	Borsod vármegye, Ózdi járás
1923-1938	Borsod, Gömör és Kishont k.e.e. vármegye, Ózdi járás
1938–1945	Borsod vármegye, Ózdi járás
1945–1949	Borsod-Gömör vármegye, Ózdi járás
1949–1950	Borsod-Gömör vármegye
1950–1954	Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Ózdi járás
1954 óta	Borsod-Abaúj-Zemplén megye
1994 óta	Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Ózdi kistérség

Központi szerepköre

1983-ig	Ózdi járás székhelye
1981–1990	Ózdi városkörnyék központja
1994 óta	Ózdi kistérség központja

Az egyes városrészek története

Center

1978-ig önálló község volt. A Hangony-patak jobb oldalán helyezkedik el, Sajónémetitől 3 kilométerre, Sajóvárkonytól pedig 5 kilométer távolságra. Ózd város keleti pereme. A településrészen található a Nagyboldogasszony Iskolakápolna, s az I. és II. világháború áldozatainak emelt emlékmű. Területe a honfoglalás után a Hanva nemzetség szállásbirtokához tartozott, de ezeket a földjeiket korán elveszítették. A település feltehetően a kunok letelepítése után keletkezett, a mónosbéli Bél nemzetség alapította. Oklevélben először 1413-ban említik. A 15. században *Chenther falwa* írásmód mellett a *Nagh Czenther* község nevet is említik. A törökidőket követő újratelepülés után már csak a *Czenter* nevet találjuk. Fényes Elek 1851-es leírásában is *Czenterként* írta le, mely a legrégebbi időtől kezdve Borsod vármegye községe volt.

Bánszállás

1841-ben nyitották meg a bányát. Az állandó termelést 1853-ban kezdték el. A kitermelt szenet az Ózdi Vasgyár hasznosította. 1957-ben fejezték be a termelést, s zárták be a bányát. Sajóvárkonyhoz tartozott a bányatelep, s vele együtt csatolták Ózdhoz 1940-ben. Az egykor szebb napokat látott bányász telep mai állapotára a "pusztulás" a jellemző.

Sajóvárkony

Neve 1263-ban fordul elő írásban először *Warkun* alakban. Később megtalálható *Warkan*, *Warkon*, *Warkund* alakokban is. Egyházi birtok volt. Itt halt meg Mecssey István 1553-ban, azon a helyen ahol megölték 1985 óta emléktábla áll. Található még a településrészen egy Hósi Emlékmű. Az I. és a II. világháború áldozatainak emlékére. Sajóvárkony 1940 óta Ózd városrésze.

Uraj

Nevének alapja a magyar *úr* főnév származéka. Tulajdonképpen értelme egy *Ura* nevű személyé, Uráé. A helység neve előfordult még *Wroy*, *Uray*, *Vray*, *Wray*, *Wary*, *Wra*, *Vrey*, *Vra*, *Wrary*, *Wralya* alakokban is. Eredetileg királyi birtok volt. A török pusztítás után elnéptelenedik, majd később újra benépesül. Római katolikus temploma 1730-ban épült, de már az 1400-as években is volt temploma a községnek. 1978 óta Ózd városrésze.

Susa

A településnek első írásos említése 1213-ban a Várad Regestrumban szerepel. A török elpusztította a falut, ami aztán másfél évszázadig lakatlan maradt. Az 1700-as években kezdett újra benépesülni. Az 1800-as években már mint református községet tartották számon. 1898-ban építették a templomot - *a régi fatemplom helyére, téglából* - , s 1983-ban renoválták. 1919-ben cseh megszállás alá került, de a trianoni békeszerződés alapján Magyarországra maradt, a megszállás azonban csak 1922-ben ért véget. 1978-ban csatolták Ózdhoz.

Bolyok

Az első írásos emlék 1320-ból származik, akkor *Bolk* alakban fordul elő. Szláv eredetű személynév a Bolk. Ebből alakult magyar névadással *Bolyokká*. A község a Bükk-hegység alacsonyabb nyúlvánai által koszorúzott síkságon fekszik, a Hangony-patak szeli két részre. 1940 óta Ózd városrésze.

Szentsimon

Szentsimon 1978 óta Ózdhoz tartozó egykor önálló község. Az egykori Gömör és Kis-Hont vármegye egyik legdélebbi települése volt. A Bükk hegységtől északra a Hangony-patak völgyében található, 1978. december 31-étől Ózd városrésze. Néprajzilag a sokat vitatott Barkóság közepe.

*Hangony-puszt*a néven említik írásban először egy 1214-ből származó oklevélben. Ekkor a Hangonyi nemzetség szállásföldjéhez tartozott, majd a rimaszécsi Széchy Balog nemzetség kapta királyi adományul. 1247-ben *Szentsimonúr* a neve, temploma védőszentjéről. Az 1427-es összeírás szerint a falu Szécsi Miklós birtoka. Ekkor 55 portát jegyeztek fel, amelynek névjegyzéke szervezett (délvidéki?) betelepítésre utal. Templomának freskói 1330 és 1423-as évekből származnak.

1554-ben a török hódoltság peremén kettős adóztatású terület lett. 1553-ban Báthory Andrásnak még 25 portája volt a faluban és két új házat is építtetett, de rövidesen elkezdődött az elszegényedés. A szomszéd faluban épített hangonyi pálos monostort is elpusztítja a török, s 1567-ben már pusztultként jegyzik fel. Ezzel a szentsimoni plébánia válik a környék egyházi központjává. Alsó- és Felső Hangony, Uraj, Susa és Jéne is ide tartozik, a környék első iskoláját is Szentsimonban létesítik.

1578-ban még Széchy Tamásé a falu, de 1588-ban már nem szerepel neve a birtokosok között. A hitújítás viharai a templomon nyomon követhetők. 1650-ben készítik a templom festett famennyezetét. 1652-ben Wesselényi Ferencnek, 22 egész, 2 zsellér, 30 elhagyott és 15 paraszt portája volt itt.

1683-ban a török felégette a falut. 1687-re a lakosság teljesen elfogyott, rövid időre lakatlan község lett. 9 megmaradt család visszatért. Az 1700-as évek elejétől gyarapodni kezdett a község, többen visszatértek, de újak is költöztek ide. 1785-ben már 67 család élt itt 423 lélekszámmal.

1730-ban gróf Csáky Imre bíboros megvette a falut. A birtokot tisztartó útján irányították, akinek házat is építettek. Ez lett később a Község, majd Tanácsháza, napjainkban pedig a közművelődést szolgálja. Az 1867-es jobbágyfelszabadításkor 42 24 holdas telket osztottak ki. A maradékot a Csákyak eladták az 1890-es években Miklovics rimaszombati ügyvédnek, aki Grossz Jánosnak adta tovább. Ő a Fenyvesallya alatt egy tanyán építtetett, amit később a Dobos testvérek béreltek, majd TSZ tulajdon lett. 1911-ben új templom építését határozták el, de az I. világháború miatt soha nem épült föl.

Trianonban Csehszlovákia országhatárát a község északi határvonalán húzták meg. 1911-től kövezett út kötötte össze Ózddal, ahol az 1846-ban létesült vasgyár gyors fejlődésnek indult.

A Felvidék egy részének visszacsatolásával 1938-ban megszűnt a község határán az országhatár, de a korábbi rimavölgyi kapcsolatok nem álltak helyre. A világháborúknak 61 áldozata volt. Egyre többen vállaltak munkát Ózdon, de nem költöztek be a városba. 1970-ben 1234 a lakosok száma. A községet 1978. december 31-én Ózdhoz csatolták, amellyel már összeépült, ezzel megszűnt közigazgatási önállósága.

Hódoscsépány

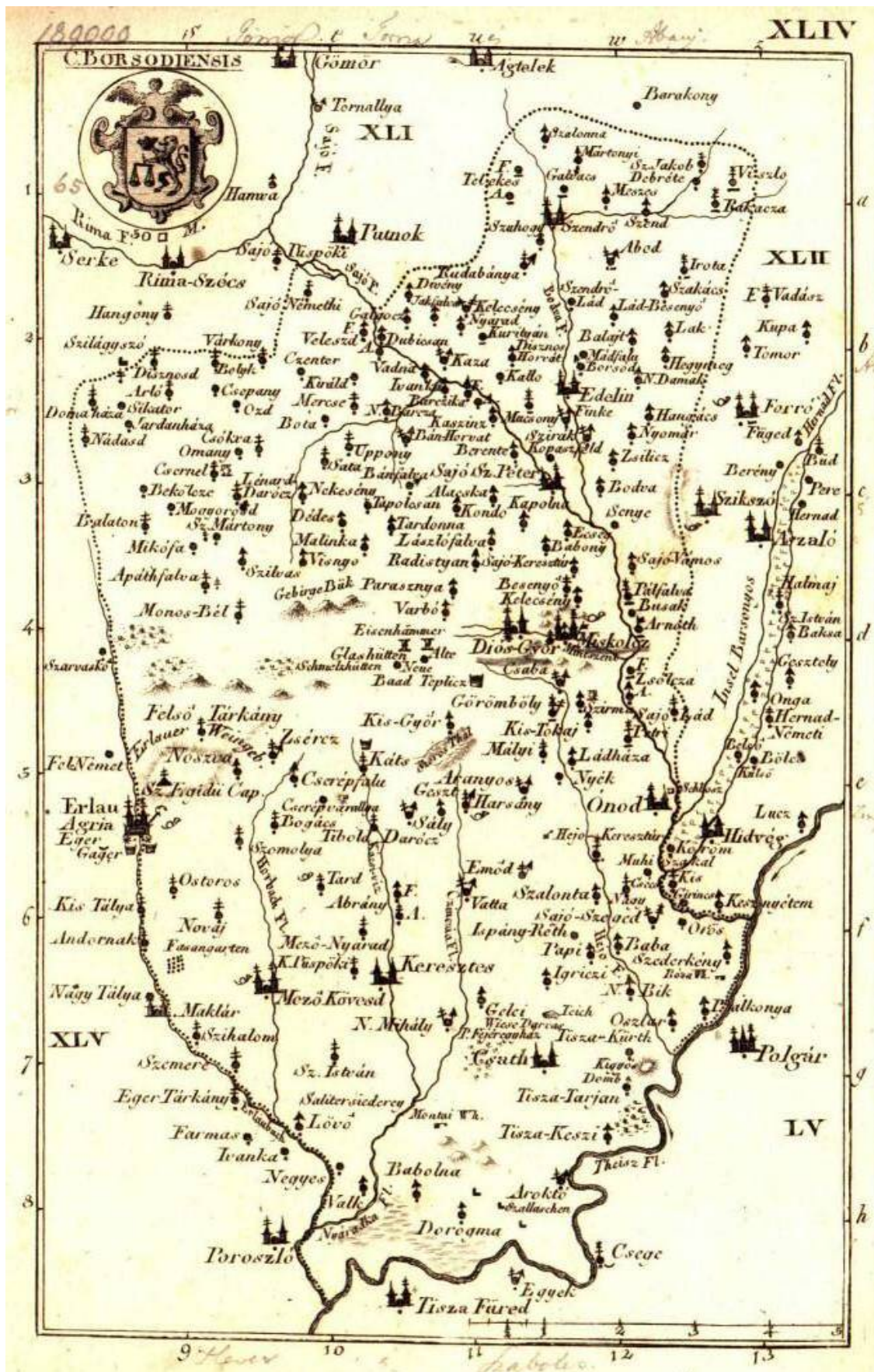
Neve az Árpád-korban használatos *Chepan* személynévből származik, amely az István (latinul Stephanus) név délszláv alakjának, a Styepannak magyaros változata. A *Hodos* előtag 1904-ben, a községnevek országos rendezése során került a Csépány helynév elé megkülönböztetésül más Csépány nevű településektől és a Hódos-patakra utal.

Az addig önálló községet 1978-ban csatolták Ózdhoz. Nevét ma hosszú "ó" betűvel írják, ez a forma az Ózdhoz csatolás után keletkezett, mivel az egyesítés előtt a község neve mindvégig Hódoscsépány volt.^[6] Bár a Magyarország Történeti Statisztikai Helységnévtára 9. kötete 168. oldala szerint már 1904-től a Hódoscsépány elnevezés volt a hivatalos.

A Hódos-patak völgyében, a Bükk-hegység lábánál fekszik. Neve először 1323-ban fordult elő *Chepan* alakban. A településrészen található az 1848-49-es emlékmű is.

Somsály

Ózdtól délnyugati irányban, a Hódos-patak völgyében fekszik. Az 1900-as évek elejéig teljesen elhagyatott, lakatlan terület volt. A szénbánya megnyitásával népesült be. A szénbánya 1972-ig működött, akkor bezárták. A település 1978-ig Hódoscsépány része volt, akkor lett az anyaközséggel együtt Ózd városrésze.

Borsod vármegye térképe (1800)

Borsod vármegye térképe (1848)

Régészeti örökség

A település régészeti örökségével az Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarésze foglalkozik, mely külön önálló munkafüzet, és jelen hatástanulmány 1.mellékletét képezi.

5.2. Természet, táj, tájhasználat – településhálózat és településszerkezeti összefüggések

A település táji környezete és adottságai

Táj

Ózd és közigazgatási területe Észak-magyarországi Középhegységben a Gömri - Hevesi dombság kistáj területén fekszik.

A város Sajó völgyéhez kapcsolódó Ny-ÉK irányú Hangony patak és a betorkoló vízfolyások Szenna, Uraj, Hódos, Ózd, Várkony patakok és más kisebb vízfolyások É-D-i irányú völgyeiben alakult ki, a felszíni formáival lenyűgöző hatású táji környezetben.

A völgyeket rövidebb, hosszabb szakaszokon kísérő, változó meredekségű domboldalak; Tábla DK-i, Gál völgye ÉK-i, DNY-i, Szenna ÉK-i, Uraj völgye ÉK-i, Bolyok ÉK-i, Hódoscsepány Ny-i, Ózd-Falu K-i, Ny-i, Farkaslyuk K-i, D-i, Hétes, Várkony Ny-i és É-i oldalai, vagy a mikro vízfolyások völgyeivel szabdalts gyűrt felszínformák; Szenna, Hódoscsepány, Somsály, Ózd-Falu, Farkaslyuk és Várkony DNY-i és Ny-i vonulatai és az Akasztó hegy egymás mellett sorakozó "kopár piramisai" a geológiai múltban kialakult állapot eredményei:

Sírok mellett emelkedő Darnó hegytől olyan horizontális és vertikális mélyföldtani vetősorozat indult el, amely Ózd vidékén kiszélesedve mintegy 10 km-es szélességben vetődésrendszert formált. S ezáltal fekszik az Ózdi táj az úgynevezett „Darnó-vonal” legszerűsebb, legszövevényesebb vetődéshálózattal átszőtt pontján.

A tájesztétikai értéket hordozó felszínformák, gyepes vonulataikkal jól érzékelhetőek a település közvetlen környezetében és attól távolodva is.

A morfológiai rendszer szépségét tovább emelik a táj vízfolyásai, amelyek a vetődésvonalakon kialakult völgyekben találhatóak és szállítják a környező táj csapadékvizeit a településen átfolyó Hangony patakba. A kis patakok időszakosak, a (Uraj, Ózd patakok) állandóak.

Hangony völgyében a település tengerszint felett 160 - 180 m-es magasságon fekszik. A körülötte emelkedő dombok 250 - 300 m magasak. A kis tájegységet határoló peremhegyek, délről a Bükk, északról a Szepes-Gömöri érchegység pedig 600 - 700 m-rel magasodnak a térség felett. Ez az érdekes földrajzi fekvés az ózdi tájnak és környezetének medencejellegét biztosít, amely éghajlati jellemzőiben is jól kifejeződik.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megye Környezetvédelmi Atlaszának adatai alapján az Ózdi táj megyén belül mérsékeltlen hűvös, mérsékeltlen száraz éghajlati körzetbe tartozik; évi középhőmérséklete 8 - 8,5 °C; évi átlag csapadékmennyisége ~600 milliméter (Bükkben 750 milliméter); Ózd környéke mérsékeltlen nedves, napsütéses órák évi összege 1.800 (Alföldön 2.000 órát süt a nap); a széljárása éves viszonylatban az ÉNy-Ny-i és K-DK-i szélirányok a jellemzők; a szélcsend évi átlaga 25-30 %, s gyenge légmozgás az uralkodó.

Az éghajlati tényezőkkel szorosan összefügg a térség talaj képződése és sorsa. A pannon korban kialakult mai változatos, hullámos felszín laza, puha anyagokból felépített dombok. A felszíni alakzatokat (korráziós formákat) az eső általánosan öblítő, áztató és a víz bevágó munkájának, talajfolyások, súvadások hatásával teremtették. A talaj pusztulását csak a valamikori egységes erdőtakarók csillapították. E természeti környezetben az egyre terjeszkedő településszövet az összefüggő cser- és tölgyerdőt jórészt kiirtotta a múlt században a talajerózió pusztító munkájának is teret adott.

Tájhasználat

Napjainkban Ózd közigazgatási területét közel 50 %-ban borítja erdő, egyenlőtlen területi eloszlásban. Hiánya legszembeötlőbb a település közvetlen környezetében, a meghökkentő domborzati formákon. Az erdő jótékony kondicionáló és éghajlatjavító hatását már csak Somsály, Farkaslyuk völgyeiben tudja teljes értékűen kifejteni telepített, zárt erdőállományával.

A növénytömegében megritkított Ózdi táj a jellegzetes természetföldrajzi adottságaival mégis tud olyan tájélményeket nyújtani egy-egy részletében, hogy azok védettségének a kérdése felvetődhet. Érdemes szót ejteni az Uraj-Susa közötti galagonyás, borókás tájrészletről, amely szinte embertől háborítatlan. A várkonyi, jánoszai, ózdi, somsályi patakokat kísérő nagy kiterjedésű erdős tájakról. A nyugalmat árasztó keskeny dombi völgyekről, Bakk völgye, Hossó völgye, Ladány völgye Szennát Táblával összekapcsoló, valamint Center Királd között húzódó völgyek. Az erózió következtében előbukkanó homokkőpadokról Farkaslyuk és Somsály térségében, a korróziós piramisokról Bolyokban.

S ennek a néhol érintetlen természeti értéknek, a kistájnak az összhangja napjainkra szinte visszavonhatatlanul megbomlott. Döbbenetes a kontraszt a környék és a Hangony völgy várostest nyújtotta élmény között.

A romjaira hullott tradicionális vaskohászat, szénbányászat megtartotta mindazokat a felépítményeket és melléktermékeket, amelyek már a „nagy” virágzás idején is pusztítást eredményeztek az épített és táji környezetben.

Így a rekultiválatlan meddőhányók és salakhegyek Somsály, Hétes és a Hangony patak völgyében, a külszíni bányászat megmaradó tájsebe Bánszállás közelségében, az ipart kiszolgálóan, az erdőket átszelő térszín feletti és alatti közművek valamennyi felhagyott bányatelep és a Gál völgyi rosszul kezelt hulladéklerakó telep.

Az ipar összeomlásával a település társadalmi életében is bekövetkezett a romlás. A deviáns elemek egyre szélesedő tábora rombolja a közmorált, s pusztítja a település életterét is. Az elmúlt hat évben megnőtt az engedély nélküli gátlástalan erdőirtás, falopás, megszorodtak az erdőtüzek, az erdőkben az illegális szemétkerakó helyek, nőtt a vízfolyások medreinek szennyezettsége (akadályokat gördítve a csapadékvíz levonulásának és szennyezve az élő vizeket) és az illegális homokfejtések helye.

5.3. Városképi vizsgálatok

5.3.1. A településszerkezet történeti kialakulása

1. A település, települések úthálózata a gyár kialakulása előtt 1846-ig

A város települési állapotáról, fő útjairól és utcarendszeréről a legrégebbi hiteles állapotot az 1784-ben készített első katonai térkép tükrözi.

E térképen élesen elhatárolódik a későbbi várost alkotó három község: Ózd, Várkony és Bolyok beépített területe.

A térképen nyomon követhető a községeket összekötő utak mellett a két főútvonal is. Az egyik főútvonala az arlói völgy felől a Vasvár pusztán át éri el a Hangony patak jobb partján lévő Várkonyt, majd a patakon áthaladva kapcsolódik a Bánréve felé vezető gömöri útvonalba. Ez az eger-rozsnói főútvonal. Mint mellékút tovább folytatódik a Hangony jobb partján Sajónémeti felé. A másik főútvonal a Hangony bal partján Bánréve felől jövő út, mely Domaháza felé vezet. Ez a másik főútvonal volt Gömör megye déli főútvonala.

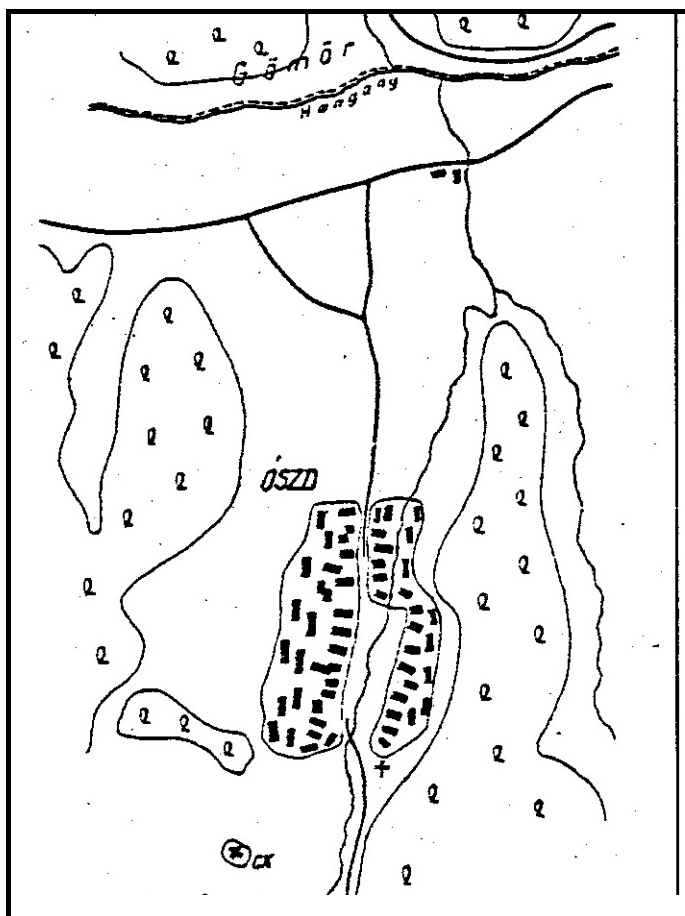
Nagyobb forgalmú út az Eger-Rozsnyó útvonal volt, az Ózd patak Hangony patakba torkolásánál már a legkorábbi időkben is vendégfogadó állt.

A terület többi útjai, mint bekötő utak e két főútvonalba torkollottak. A főútba kötött be Ózd település fő útja is.

A későbbi várost alkotó három falu Ózd, Várkony és Bolyok volt. Települtségüket vizsgálva a térképről is látható, hogy Ózd a Hangony völgyéből délre nyíló völgyben alakult ki, s mocsaras terület választotta el a Hangony paktól.

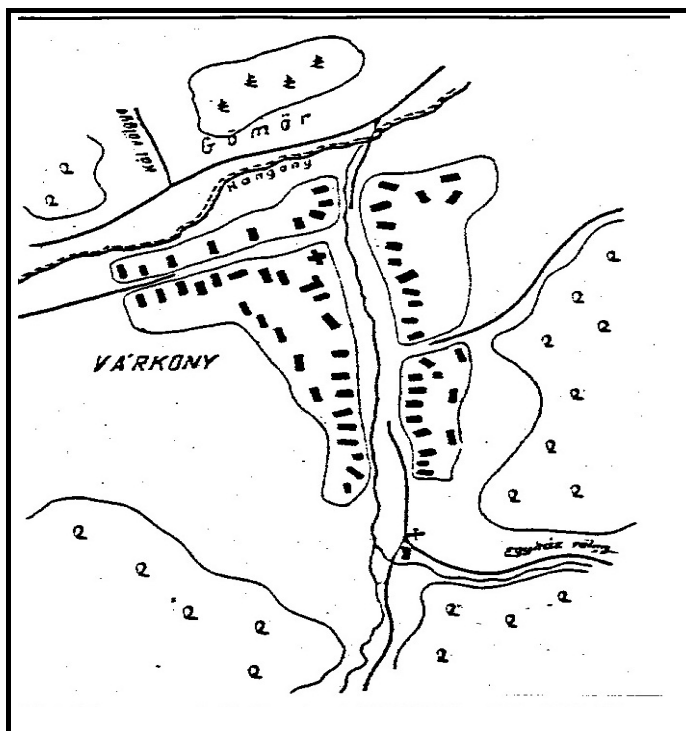
A II. József fele 1784. évi első katonai felmérés részlete

Ózd térképe 1784-ben

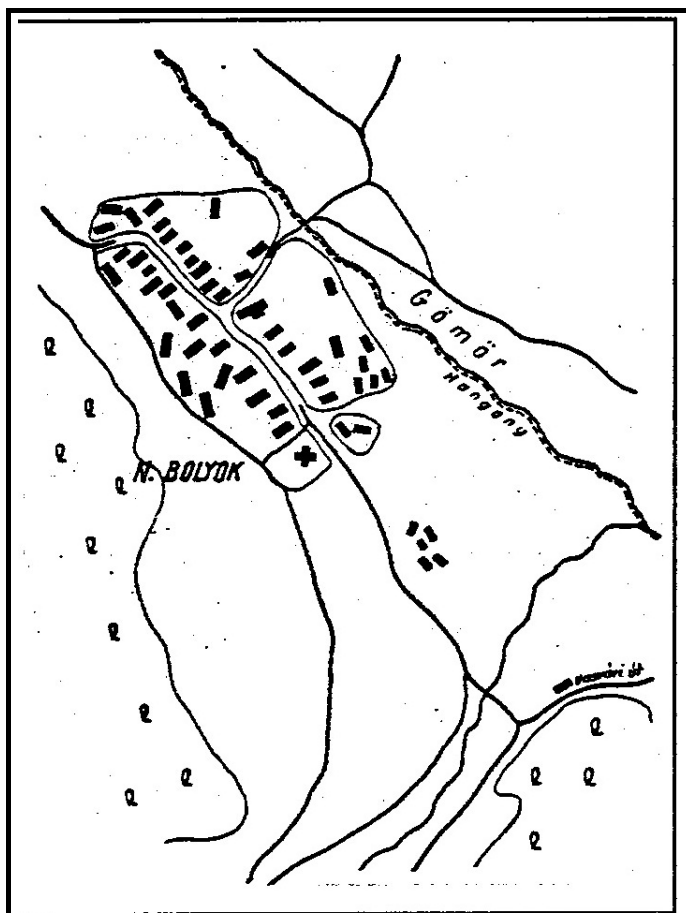
Ózd telepítettségére jellemző a szűkebb völgyi település. Kisebb, keskenyebb telkek és gazdasági udvarok alakulhattak csak ki. Csak a völgy közepén áthaladó patak partján alakult ki két házsor, melynek homlokzatai a patakra néztek.

A gazdasági udvarok és a csűrök a völgyet lezáró hegyoldal emelkedésénél épültek. A település közepén nagyobb kiterjedésű téglalap alakú tér jött létre.

Várkony térképe 1784-ben

Várkony közvetlenül a Hangony patak mellett alakult ki, a hegy lábánál lévő sík terepen, így terjedelmesebb, elterültebb, a telkek nagyobbak, a házak távolabb épültek egymástól. A település házai egyrészt az áthaladó főútvonal mindkét oldalán, másrészt a völgyből kilépő patak partjain jelentek meg.

Nagy-Bolyok térképe 1784-ben

Bolyok szintén a Hangony patak mellé települt, sík területre. Itt is a terjedelmesebb települtség a jellemző, a telkek nagyobbak.

Bolyokon a házak csak a főútvonal mellé épültek, a patak mentén nem látni építés nyomát.

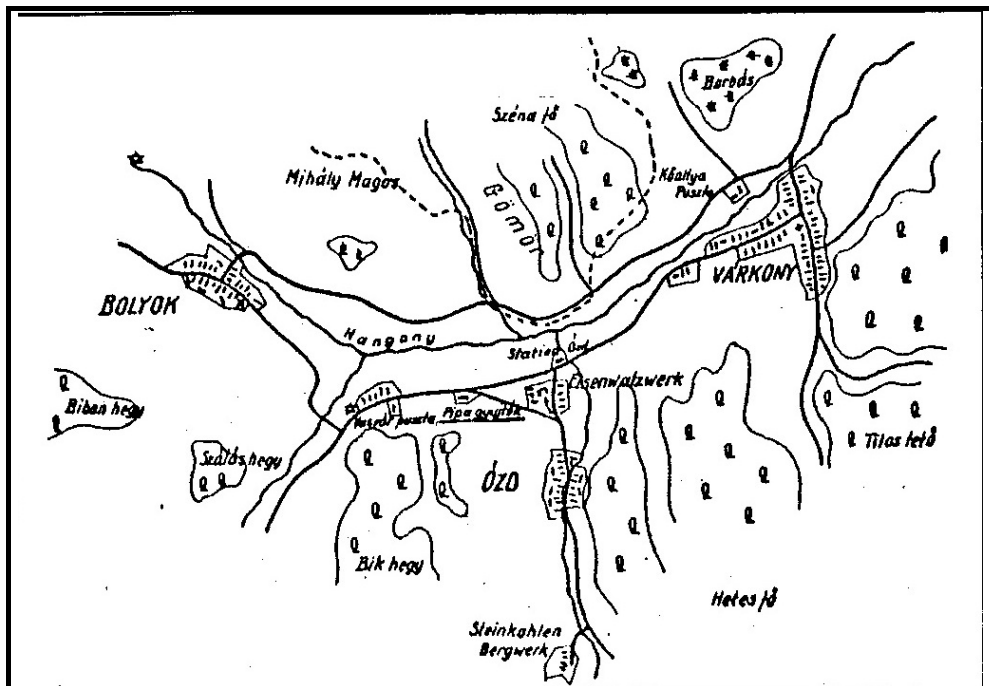
Csepány település a Hódos völgyben alakult ki, szintén egy utcás faluval az út mentén, az Ózd patak völgyével párhuzamosan futó völgyben.

A házak építése mindegyik faluban jellegzetes fésűs, soros utcaképet, beépítettséget mutatja, csűrös településsel. A térképen jól követhető a telekvégekkel párhuzamosan épített csűrök jelenléte.

A községek határainak mezőgazdasági művelésére kevés adat áll rendelkezésre, viszont jól követhető az erdők kiterjedtsége, látható, hogy a ma kopaszon álló Kötetót, a szennai vonulatot a Drótos hegyet, Akasztóhegyet és a Várhegyet erdő borította.

A jelenlegi városterület alapvető településszerkezeti elemei és a település jellegzetes formái mai napig megmaradtak, a régi utak és terek megléte máig követhető.

2. A településszerkezet a gyár kialakulásának időszakában 1876-ig

Ózd és környéke 1858-ban

A második, 1858-ban készített katonai felmérésen látható, hogy a három településben lényeges településszerkezeti változás nem történt, csak Várkony bővült az Eger-Rozsnyói út mentén Ózd irányába.

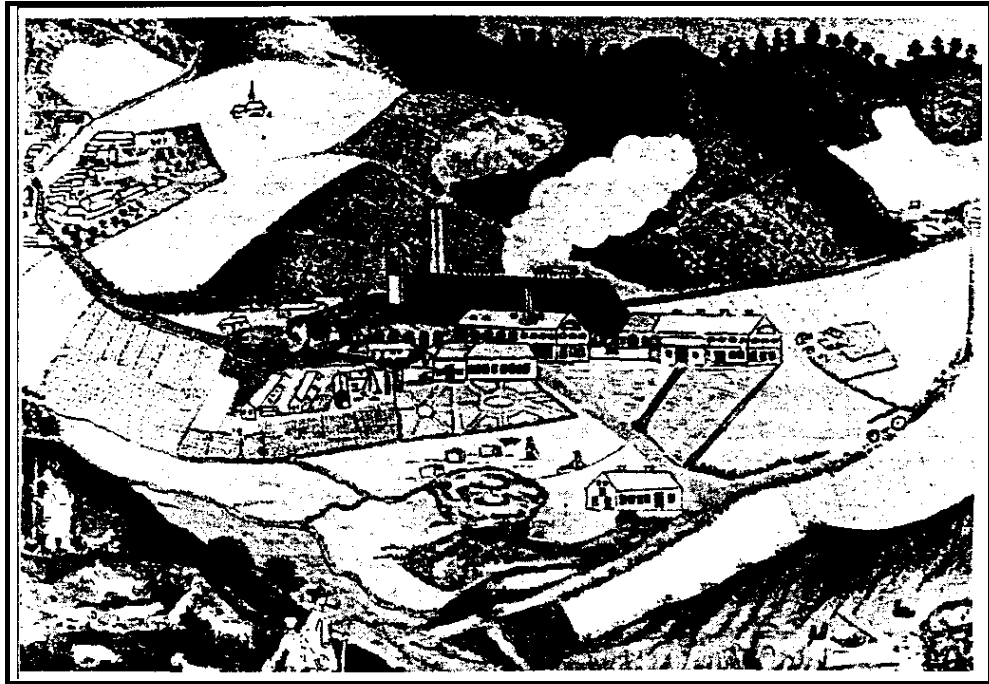
A községeken kívül a Bolyok - Bánréve út mentén kialakult Kőallya-Puszt település. Vasvár pusztája lényegesen kibővült, a korábbi tanya helyén kis falu épült ki vízimalommal, de már látható a mai vasvári temető is.

Megtalálhatjuk már az Eger-Rozsnyói főút mellett a "Pipagyújtók" vendégfogadót, ami a településrész gyűjtő elnevezését adta.

Ezen a térképen már megjelenik a Vasgyár területe a "Kétút köze" dűlőben. A gyár épületet lakóházak és kertek egészítették ki. Ózd községtől délre a térkép kőszénbányát jelöl.

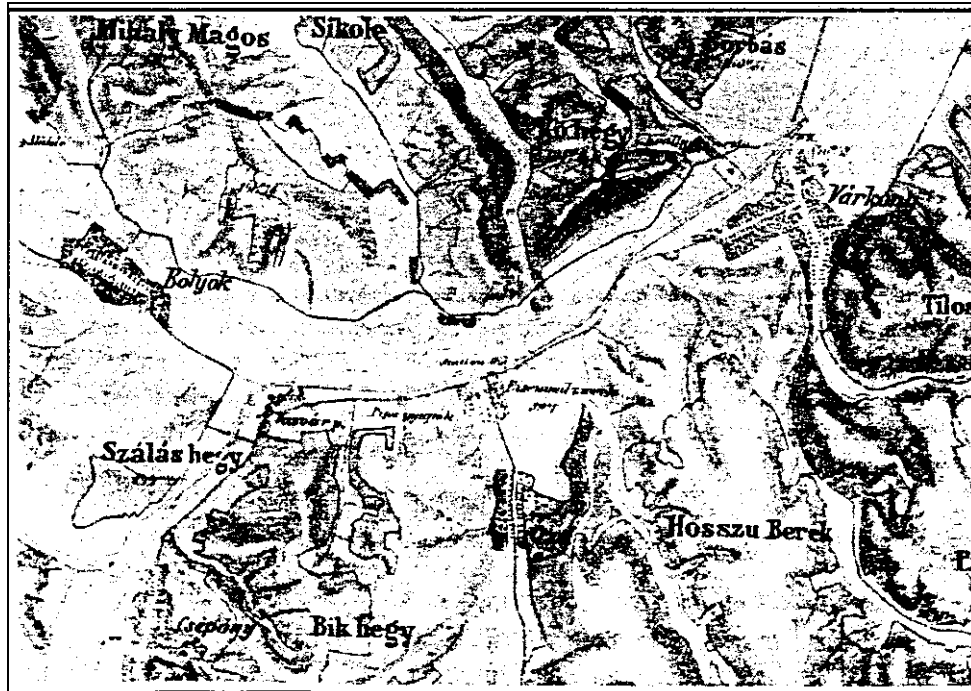
A vasgyár telepítése 1846-ban kezdődött, a Sturman család majorságának területén.

Megállapítható, hogy a patakok, utak vonala nem változott, a külterületi erdők azonban csökkentek, de Bolyok és Várkony térségében szőlőművelés jelent meg.

A gyár születésének idejéből való a Vasgyár első képe, mely a Vasárnapi Újságban jelent meg először 1864-ben. A kép háttérében Ózd falu látható a völgyben, a kép előterében az 1846-47-ben épült első hengermű. A gyár előtt tisztviselő és munkástelep található. Az Ózd és Hangony patak összefolyásánál ott találjuk a Pipagyújtogató kocsját. Ekkor kezdődött meg a mocsarak feltöltése is a térségben.

1863-ban Karu bányatelepen munkáslakások építése kezdődött meg.

3. A településszerkezet a gyár fejlődésének időszakában

A kiegyezés után fokozatosan fellendülő gyári termelés és a gyár fejlesztése állandó munkaerő telepítését igényelte. Ekkor kezdődött meg a gyári lakótelepek kiépítése.

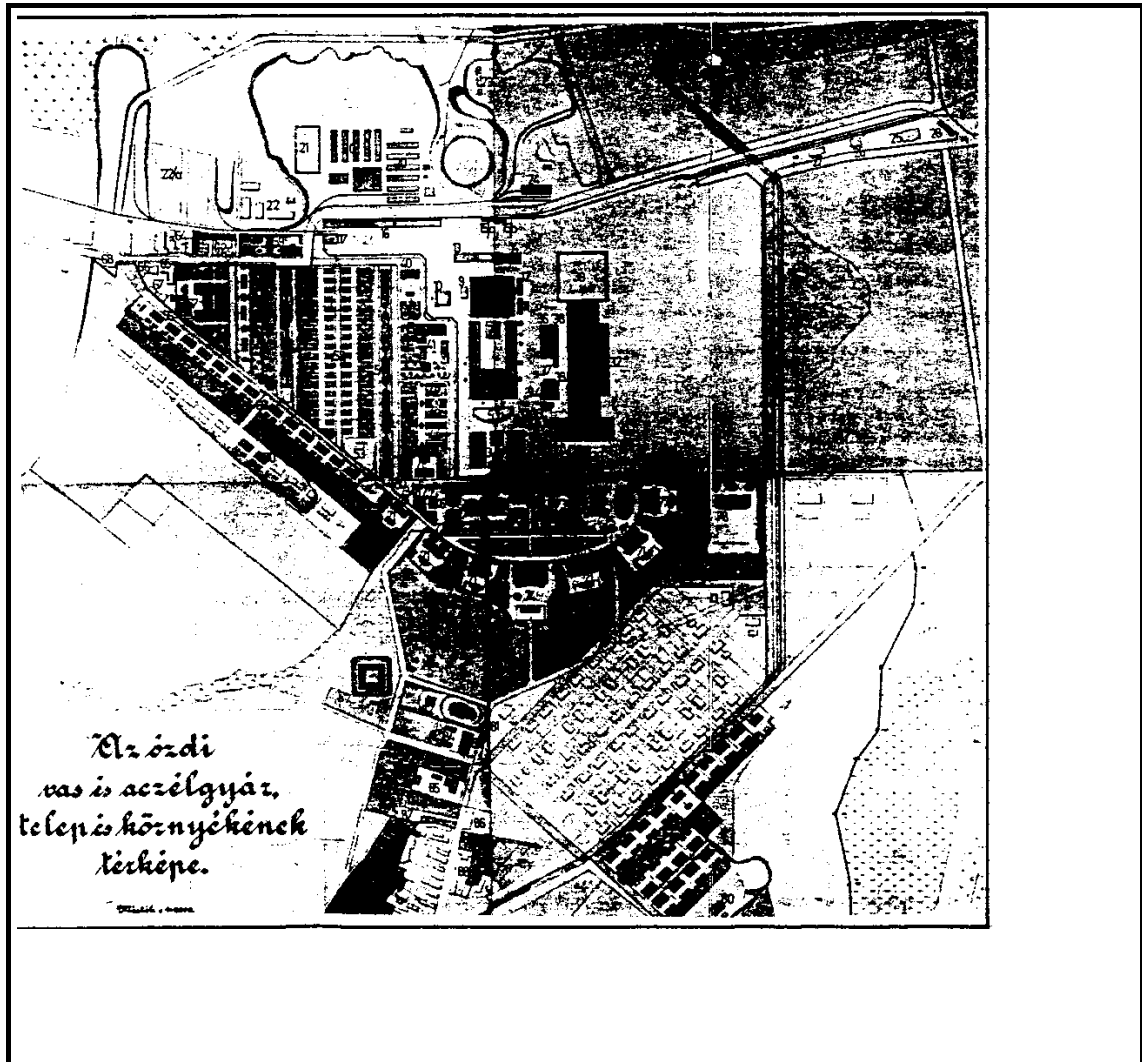
1872-ben épült a gyár melletti Régi-kolónia épületegyüttese. Ezt követte 1882-86 között a Fürdősor és a Rendetlen kolónia építése.

A századforduló előtt épültek a munkás lakótelepek, 1891-ben a Hosszúsor, 1891-98 között a Kiserdőalja, a Kórházsor, a Hétes, a századforduló után 1904 és 1906 között az Új telep.

A munkás telepeken kívül tisztai és tisztviselői telepeket is építettek.

1890-ben épült a Tisztai sor, 1898-99-ben épült a Kisamerika, 1910-12-ben a Nagyamerika, mely már kifejezetten műszaki vezetők számára épült.

Ezek a telepek és munkás kolóniák a településben ma is megtalálhatók, a későbbi fejlődés során szervesen beilleszkedtek a városszerkezetbe.

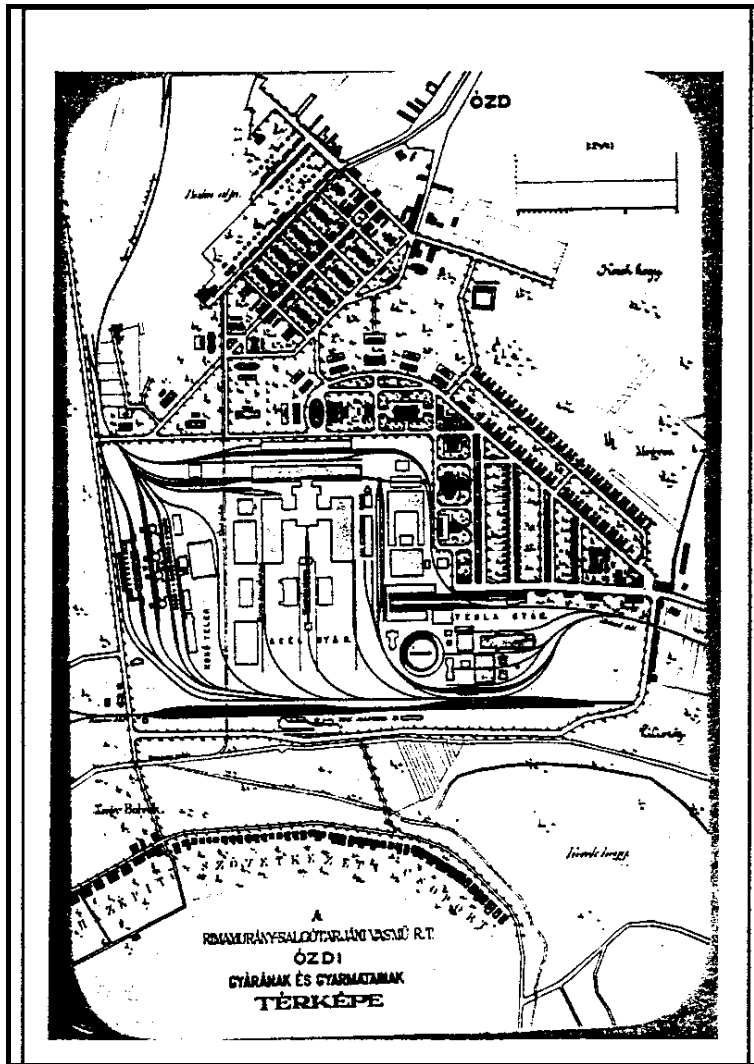

Az Ózdi Vas és Acélgyár telepének és környékének helyszínrajza (1898.)

Ózd 1899-ben lett nagyközség, ez időre tehető kereskedelmi központjának kialakulása is.

A mai Ózdot alkotó települések közül Várkonyi indult inkább fejlődésnek. Kialakult a Bánszállási bányatelep, de a falu főleg a vasgyár felé növekedett.

Bolyok is a gyár felé eső területén a Vasvár puszta és Gyújtó közötti területen indult fejlődésnek. Itt alakult ki a gyár környékének második kereskedelmi központja, ami ma is a városközpont magja

Az első világháború alatt a települések fejlődése megállt, csak a Farkaslyuk bányatelepen épültek munkáslakások (Alsó, Középső és Felső sor).

4. A településszerkezet alakulása a két világháború között

A településfejlődés motorja a Gyár alapításától kezdődően a Gyár és a gyári fejlesztések voltak. Az első világháború után a gyári lakótelep építés lelassult, csak a Gyártelep és Kisfalud közötti beépítetlen térségben építették meg 1923-24-ben a Velence-telepet, valamint a Farkaslyukon az Újsort 1928-ban.

A szervezett lakásépítés helyett kölcsönökkel és kedvezményekkel a családi lakóház építést ösztönözték. Ennek hatására épültek ki a Gyár környezetében a családi lakóházak övezetek, így Istenmező, Kerekhegy, Kádártelep, Sajóvárkony fölött a Tábla, Farkaslyuk térségében Boroszló.

Bolyok fejlődése is ez időtájt indul meg, beépül a község gyár felőli területe Vasváron, Meggyesen, Cipóban, majd az Uraj völgyben, Ráctagon és Szennán.

Erre az időszakra tehető a három falu és a Gyár közötti terület összeépülése, a beépítetlen mezőgazdasági területek megszűnése.

A fejlődés így a községek külső peremén folytatódott, mivel a Gyár környékén már nem volt beépíthető terület.

A város valódi agglomerációs jellegű összeépülése az 1930-as években jött létre, bár a közigazgatási forma (külön községek) már nem felelt meg a tényleges településszerkezetnek.

1940-ben a három községet közigazgatásilag is egyesítették.

Ebben az időben alakult ki Ózd város máig jellemző településszerkezete.

A Hangony völgyében a Hódos, Ózd, Uraj patak összefolyásánál épült ki és fejlődött a vasgyár, mellette a sík területeken, valamint a dombokon és a hegyoldalakon a lakóterületek.

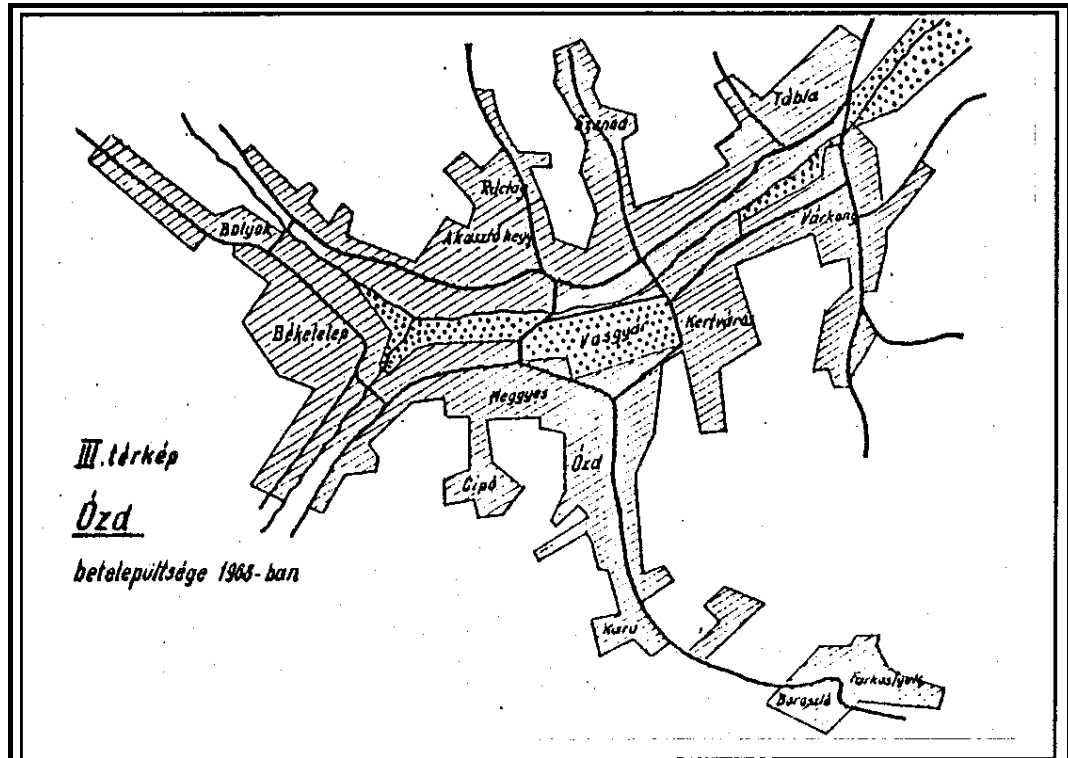
A település csak a betorkolló völgyekben fejlődhetett. A betorkolló 9 völgy és azok kisebb völgyelágazásai is beépültek.

Ez az oka annak, hogy ma is az egyutcás fő településszerkezet a jellemző, amit a terep adta lehetőségek keretein belül növelhettek többutcás beépítésre.

Így egységes városközpont nem alakulhatott ki, mivel az egyutcás településrészek becsatlakozásánál lévő kulcsfontosságú területet a gyár foglalta el. Ez a mai Ózd településszerkezetének fő problémája is, hogy a város szervezőerejévé válható településközpont hiányzik, illetve részlegesen kialakult.

A második világháború ideje alatt a fejlődés stagnált, csak a Gyártelepen lévő Hosszúsor épületeit korszerűsítették, illetve elbontották a Karu telepet. A hosszúrosi emeletes, közművesített épületsor volt Ózd első emeletes utcája.

5. A település fejlődése a II. Világháború után

A háború után a bizonytalan gazdasági helyzetből 1947. táján lábalt ki a város. Az üzemek helyreállítása, a gyár fokozódó termelése nagy tömegeket vonzott a településre. A beáramló népesség elhelyezése rohamosan fejlődő családi házas lakóterületeken történt, a település peremein.

Ekkor indul el az építkezés a Mogyorós völgyben, az Akasztó hegyen, a Cipóvölgyben, tovább épül - bővül Tábla, Ráctag, Szenna és Boroszló.

1948-ban a régi főtisztviselői telep helyén alakult a gyártelepen belül a 2-3 emeletes épületekből álló első lakótelep.

A település életében fordulópontot a község várossá nyilvánítása jelentette. 1949. január 1-től Ózd várossá alakult.

A várossá alakulással egyidőben tervszerű lakásépítés indult meg. Erre azért is szükség volt, mivel eddig a lakásépítés fő területei a gyár környéki sík területek voltak. Környezetvédelmi okokból és a teljes szanálás elkerülése miatt új lakóterületek kijelölésére Bolyok és Vasvár közötti lankás mezőgazdasági területen került sor.

A városrendezési terv kidolgozása után 1952-ben indult el a Béke telep építése, mely 1968-ban ideiglenesen befejeződött.

1969-ben kezdődött meg a városközpont kialakítása. Erre a célra a Vasvár út melletti területet jelölték ki. A városközpont a mai napig befejezetlen, igazi településközponttal Ózd nem rendelkezik.

Alapvető településtörténeti és településszerkezeti változást jelentett a város életében az, hogy 1979. január 1-től Ózd város belterületéhez és igazgatási területéhez csatolták Hódoscsépány, Szentsimon,

Uraj, Susa és Center településeket. Így eddig a város vonzáskörzetébe tartozó települések igazgatásilag is a város részeivé váltak.

Az összevonásokkal az amúgy is terjedős városszerkezet tovább terjedelmesedett, problémák sorát vonva maga után. A településrészek megőrizték falusias jellegüket. A csatolt települések közül Hódoscsépány a legjelentősebb és morfológiailag a legkedvezőbb helyzetű, szűk völgykapun át kapcsolódik a városközpont területéhez.

A település és a településszerkezet jelenleg is változásban van.

Települési kezdeményezések történtek - Farkaslyukon már népszavazást is tartottak - az Ózd várostól való elszakadásról.

Valószínűsíthetően az ÁRT készítése során ennek következményeivel számolni kell.

5.3.2. A településszerkezet karaktere

A településszerkezet alapvetően a települési környezet morfológiája határozza meg.

A város a Bükk hegység, a Mátra, a Gömör-Szepesi érchegység között elterülő dombvidéken az Upponyi szigethegység északnyugati peremvidékén fekszik, a Sajó folyó völgyéhez csatlakozó Hangony, Ózd és Hódos patakok találkozásánál.

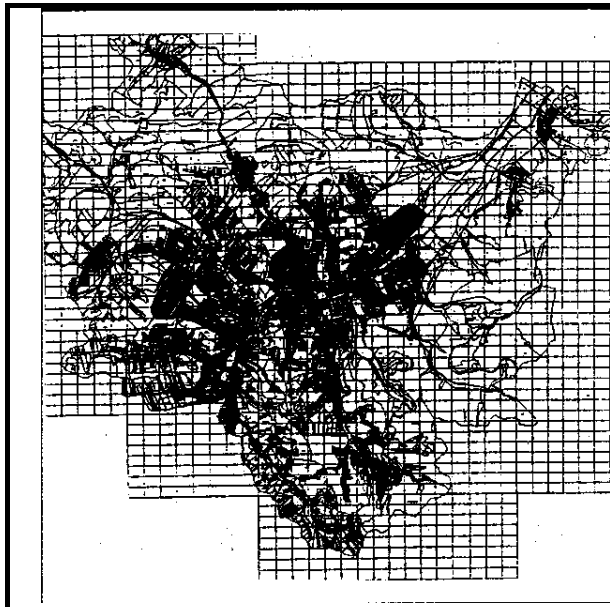
A településszerkezet igazodik a földrajzi és topográfiai adottságokhoz. A település organikus növekedése a patak völgyekben és az ahhoz csatlakozó mellékvölgyekben lévő hajdani falvak összeépüléséből alakult ki, illetve az ipari fejlődés generálta művi beavatkozások (községek becsatolása) tovább terjedelmesedett.

A völgyekben történelmileg kialakult települések közötti úthálózati rendszer a város alapszerkezetének is meghatározója lett, és ma is az.

Ezen gerinchálózat mentén lévő településrészek a terepadottságok miatt kevés helyen terebélyesedtek többutcsás, hálós szerkezetűvé, a völgyekbe ékelődve, szinte egymástól elszigetelve funkcionálnak.

A településszerkezet további meghatározó eleme a hajdani három község - Ózd, Várkony és Bolyok - közötti sík, mélyfekvésű területre épült Gyártelep, melyet az üzem által előidézett fejlődés eredményeként a települések körbenöttek.

Így a Gyártelep a mai város szívébe került, a városszerkezet egyik legkarakteresebb elemévé vált.

Az ábrán látható a völgyekbe hosszan benyúló egy, vagy egy-két utcás gerinchálózat, melyet a mellékvölgyekben, vagy dombhátakra fölkúszó legújabb beépítések egészítenek ki.

A várostest közepén, ahol a természetesen organikusán nőtt város településközpontja lehetne van jelen a Gyártelep, mely hajdanán szervezte a településfejlődést, a mai korra viszont a településfejlődés akadályává vált.

Összefoglalva: A településszerkezet a völgyekbe hosszan benyúló, keskeny beépítettségű, gyakran egy utcás, esetleg a mellékvölgyekben ágasan csatlakozó településrészek összessége, mely a településközpontban lévő sík területen elhelyezkedő ipari területhez kapcsolódik. A településszerkezet karakterének legfontosabb eleme tehát a völgyek és dombok, az izgalmas terep és a dombtság megjelenése - mind zöldterület - a város testben.

5.3.3. A városképet alakító meghatározó településszerkezeti és építészeti elemek

A városképet alakító meghatározó településszerkezeti elemek a település szerkezetének karakteréből adódnak.

Ez a karakter magával vonta azokat az építészeti, városépítészeti elemeket is amik ma is meghatározzák a városképet.

Úthálózat a völgyekben, egymástól elszigetelődve, az egyutcás településekre jellemző utcás terekkel.

Az önálló falvak összeépülése jellegzetesen falusias beépítésükkel ma is meghatározzák a várostesthez csatlakozó településágak városképét.

A település természetes központi helyén lévő Gyártelep nem tette lehetővé - csak részlegesen - új településközpont létrejöttét. A központi terület városképét - az általában külvárosokban elhelyezkedő - iparterelep határozza meg, ami mai leromlott állapotában ijesztően hat.

A hatvanas - hetvenes években kiépített új városközpont szintén egyutcás, mivel a Sárli telep, a vasútvonal és a dombok közé szorult és főútvonal halad át rajta. (Ezen valamit enyhített az elkerülő út megépítése.) A városképet itt az e korra jellemző paneles építés határozza meg, mely a jellegzetes építészeti stílusával ridegen hat, a tízemeletes beépítések a dombok látványát eltakarják és elvágják a városközpontot a természeti környezettől.

A Bolyok térségében kialakított lakótelep a település egyetlen szélesebb viszonylag sík területen épült, magán viseli a kor építészeti arculatát. Sokat javított megjelenésén a telepített növényzet megnövekedése, így megjelenése is kellemesebb, mint a városközponti lakótelepé.

5.3.4. A város térszerkezete

A város térszerkezete a településszerkezet karakteréből és a városképet alakító meghatározó településszerkezeti elemekből következően nem egységes, a településszerkezet adottságaiból következően erősen tagolt.

A völgyekben lévő városnyúlványok csak önállóan értelmezhetők, a különálló, várostesttől távol lévő falusias vagy iparterületi kolónia jellegű településrészek térszerkezete szintén önálló életet él.

A városközpont jelenlegi formájában még a központi területeken sem tud egységes térszerkezetet létrehozni. A készülő ÁRT-nek fontos feladata kell legyen ezen adottságok enyhítése, egy olyan - a központi várostestben létrehozandó - belső térrendszer kialakításával, mely pótolja a városban hiányzó városias, humánus, a természetesen nőtt városok központjaira jellemző térrendszer meglétét.

Ez a majdan megteremtendő térrendszer megfelelő kialakítás esetén a meglévő adottságokból kiindulva lehetőséget adhat a csatlakozó települések szervezettebb bevonására is, legalább az érintkezési felületeken.

A városközpont jelenleg beépítetlen területei (a Gyújtó térségében) és az ipari szerkezetváltás, az iparterületek és iparvasutak részleges felhagyása (Sárli telep térsége, Törzsgyár Gyújtó felőli része) történelmi jelentőségű lehetőséget ad a város kezébe arra, hogy megteremtse és rendbe tegye a város arculatát.

Az erősen tagolt településszerkezet és településkarakter miatt a település úthálózati rendszerét és térformáit, valamint térrendszerét is az önálló településrészeknél tárgyaljuk majd, külön hangsúlyt fektetve a csatlakozási pontokra és kapcsolatteremtési lehetőségekre.

5.4. Építészeti karakterszűrés

Az építészeti karakterszűrés alapja nem az építészeti stílus megállapítása, hanem a területek elrendezéséből, a területszerkezet és térszerkezet, úthálózati és térrendszerek kapcsolataiból kiinduló, az egyes területek beépítési módjából, az egyes funkcionális zónákat egyidejűleg elválasztó és összekapcsoló elemek vizsgálatából összegzett és az épületek sajátos megjelenésével és a települési környezet egyéb elemeivel kiegészített elemzések sora.

Így tehát az építészeti karaktervizsgálaton belül vizsgáljuk az épített környezet térstruktúráját, úthálózati rendszerét, az utcák és terek szerepét a településszerkezetben, kapcsolatokat az egyes városrészek és a természeti környezet között.

Az előző fejezetben a Város építészeti vizsgálatok-ban elemeztük a teljes településszerkezet karakterét a városképet alakító és meghatározó településszerkezeti és építészeti elemeket, a város térszerkezetét. Megállapítottuk, hogy a településszerkezet igen tagolt, több önálló egységre bomlik, ami ekkora településnél természetesnek vehető, de itt a polip alakú településszerkezet miatt különös jelentősége is van.

A vizsgálatok során a települést önálló városrendezési egységekre jól elkülöníthető településrészekre osztottuk fel. Ez önmagában is egy besorolás, ami az elkülönítésen és összekapcsolódáson alapul.

A városrendezési körzeteken, mint önállóan értelmezhető települési egységeken belül végeztük el az építészeti karaktervizsgálatunkat, mely egyúttal a városra jellemző önálló településrészek leírását is adja. Összvárosi értelemben a városrendezési körzet a városrendezési körzeten belül a típusmeghatározás adja a felosztás alapját. A felosztást tehát a településszerkezeti adottságokon túl meghatározza az egyediség és önállóság megléte, kiterjedését pedig az azonosság. Így tehát a karaktervizsgálat fontos eleme a felosztás. Ebben a munkafázisban felosztottuk a várost viszonylag homogén karakterű területekre, vizsgálható nagyságrendű részterületekre, ami nem csak az építészeti karaktervizsgálat szempontjából fontos, hanem az általános rendezési terv egyéb adatbázisai is ezen alapulnak.

A települések, mint az élő szervezet organikususan fejlődnek és az organikus fejlődés egyik alapeleme az idő. Ezért végeztük el a teljes városra a településszerkezet történeti kialakulására vonatkozó vizsgálatunkat is, melyet a város városrendezési körzetekre való bontásakor is figyelembe vettük.

A mellékelt ábrán jól követhető a településszerkezetben belül az önálló városrendezési körzetek kialakítása és összefüggései.

A második lépés a vizsgálatban a kijelölt részterületek vizsgálata, elemzése. Ennek eredménye a mellékelt építészeti karaktervizsgálati tervlap.

A harmadik lépés majd az ÁRT tervfázisában kerül sorra, amikor az eredmények összesítése során kidolgozható a település szabályozási terve, ami a szigorúan vett funkcionális szabályozáson túl sokkal érzékenyebb a területi értékekre alapuló építési szabályozást hozhat létre.

Alapvető tervezői és városrendezési célunk az, hogy az építészeti karaktervizsgálat és területi értékmeghatározás alapján árnyalt, a település és azon belül az egyes településrészek sajátosságait figyelembe vevő Helyi Építési Szabályzat és szabályozási terv készüljön el.

Az építészeti karaktervizsgálatunkat a teljes város városépítészeti vizsgálatain és a település önálló területi egységein alapuló városrendezési körzeten, mint alapegységen belül végeztük el.

A vizsgálat az alábbi tematika szerint történt, a jellemző településrészek leírására ezen tematika szerint került sor:

1. Városépítészeti vizsgálatok

- Kapcsolat a várossal és a többi városrészszel
- Kapcsolat a természeti környezettel
- A településszerkezet fő jellemzői
- Úthálózati rendszer
- Térrendszer
- Jellemző településképi elemek

2. Építészeti karaktervizsgálat

- A beépítés struktúrája
- Telekrendszer, teleknagyság, telekméret
- A beépítések funkciója
- A beépítések kora
- A legjellemzőbb beépítési módok
- Jellemző beépítési sűrűségek
- Jellemző beépítési magasságok

Az építészeti karaktervizsgálat fontos eleme a föntieken túl a típusalkotás és az egyes területek típusonkénti besorolása.

A települési adottságokból következően az alábbi alaptípusokat különböztettük meg, melynek alapja elsősorban a funkcionális besorolás, azon belül az altípusok meghatározása már a beépítési módok és egyéb jellemzők szerint történt.

Funkcionális besorolás szerint az alábbi kategóriákat alkalmaztuk:

1. Lakóterületek
2. Intézményterületek
3. Iparterületek
4. Zöldterületek
5. Egyéb területek

Az egyes funkcionális besorolásokon belüli alaptípus meghatározások:

1. **Lakóterületek**

1.1. Városias jellegű lakóterületek:

- zárt sorú, vagy zárt sorú jellegű, telepszerű, többszintes beépítésű területek
- szabadonálló jellegű telepszerű többszintes beépítésű területek

1.2. Kertvárosi jellegű egyedi vagy kis tömbtelkes lakóterületek:

- zárt sorú kisvárosias jellegű beépítés
- csoportos kisvárosias jellegű beépítés (belvárosi kolóniák)
- szabadon álló jellegű beépítés

1.3. Falusias jellegű kertes, egyedi vagy kis tömbtelkes lakóterületek:

- csoportos beépítési mód (peremterületi kolóniák)
- sűrű, zárt sorú jellegű vagy ikres beépítésű területek
- szabadonálló vagy oldalhatáron álló beépítésű területek

2. **Intézményterületek**

- 2.1. Összefüggő intézményterületek rendezett formában
- 2.2. Rendezésre váró intézményterületek

3. **Iparterületek**

- 3.1. Rendezett üzemi területek
- 3.2. Rendezésre váró üzemi területek
- 3.3. Rendezésre váró vegyes intézményi és üzemi területek

4. **Zöldterületek**

- 4.1. Jelentős közhasznú zöldterületek
- 4.2. Rendezésre váró közhasznú zöldterületek
- 4.3. Rendezetlen zöldterületek
- 4.4. Zöldterületi intézményterületek
- 4.5. Összefüggő kertségek

5. **Rendezésre váró egyéb területek**

A típusmeghatározásoknál alapelveként a homogén, önálló karakterű területi elvet alkalmaztuk, amit kiegészítettünk a már területi értékvizsgálat szemléletét tükröző típusalkotási metodikával.

5.5. Területi értékvizsgálat, az építészeti karakter összehasonlítása a területi értékkel

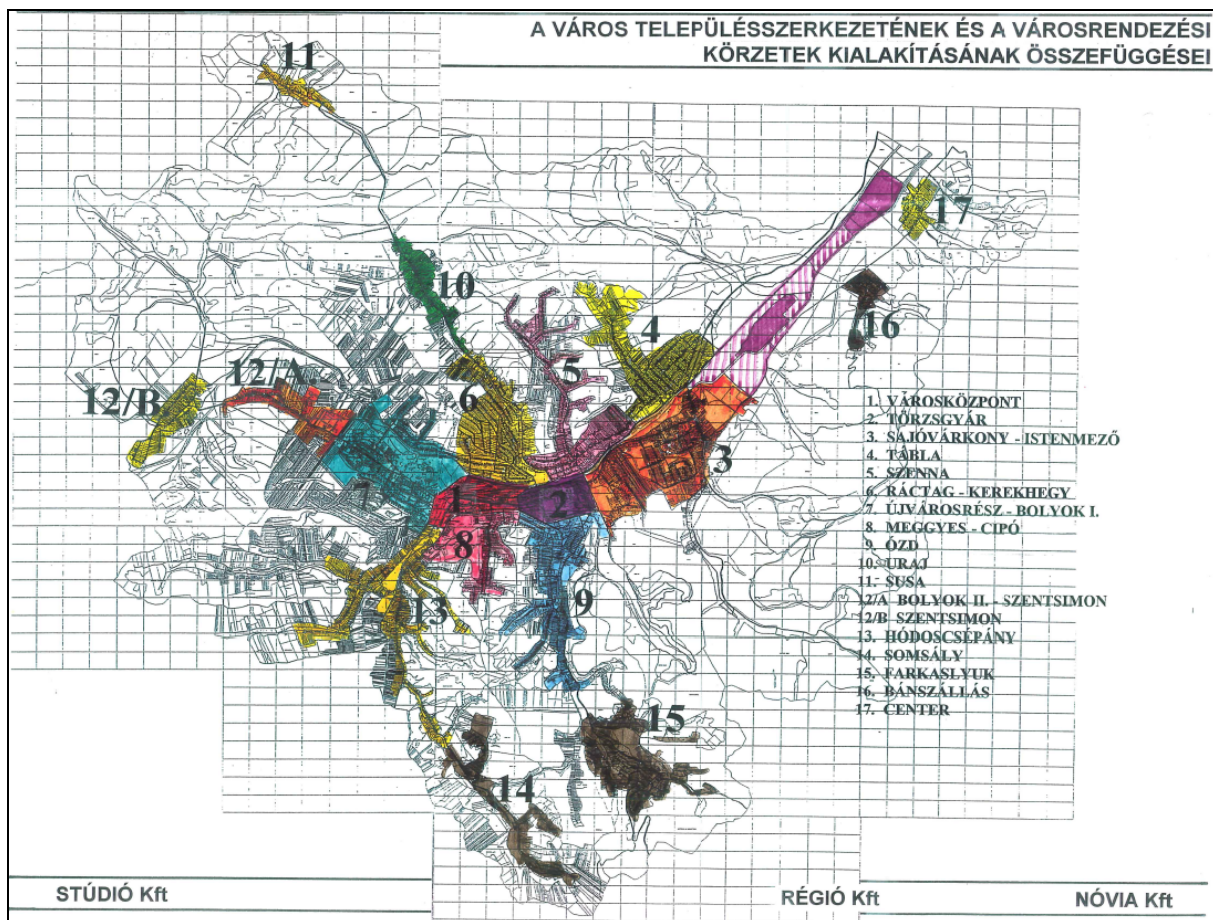
A területi értékvizsgálat az összefoglaló karaktervizsgálat második szakasza. Az összefoglaló karaktervizsgálat az alaptípusok területi értéken is alapuló típusmeghatározásain túl típustól független elemeket is tartalmaz, ez a területi értékvizsgálat fő eleme.

Az alaptípusok meghatározásánál alkalmazott értékszemlélet tükrözi a beépítési módok, telekhasználati módok szerinti típusalkotási elv.

Az alaptípusoktól független területi érték meghatározó elemek a következők:

1. Karakterközpontok kijelölése, ezen belül
 - jellemző jegyek és értékek megőrzése
 - védendő településszerkezeti értékek
 - védendő különleges kezelést igénylő területek
 - építészeti helyi védelemre kijelölt területek és épületek
 - beavatkozást igénylő városképileg jelentős területek
 - településszerkezeti beavatkozást igénylő területek
 - gyenge karakterű területek jellegerősítése és jellegmeghatározása
 - hiányparaméterek pótlása
 - rendezésre váró területek
 - funkciók szerint
2. Morfológiai adottságok
3. Beépítési magasságok, a beépítések kora, beépítések funkciója
Az egyes városrészek leírásánál térünk ki rá, szöveges munkarészben.
4. Az épületállomány állapotvizsgálata
A részletes vizsgálatot az összefoglaló területfelhasználási vizsgálaton adjuk megkülönböztetve a jó, a közepes és avult állagú épületeket.

A fenti elvek szerint elkészített összefoglaló karakter és területi értékvizsgálatokat kiegészítendő a kijelölt városrendezési körzetek részletes vizsgálatát is megadjuk.

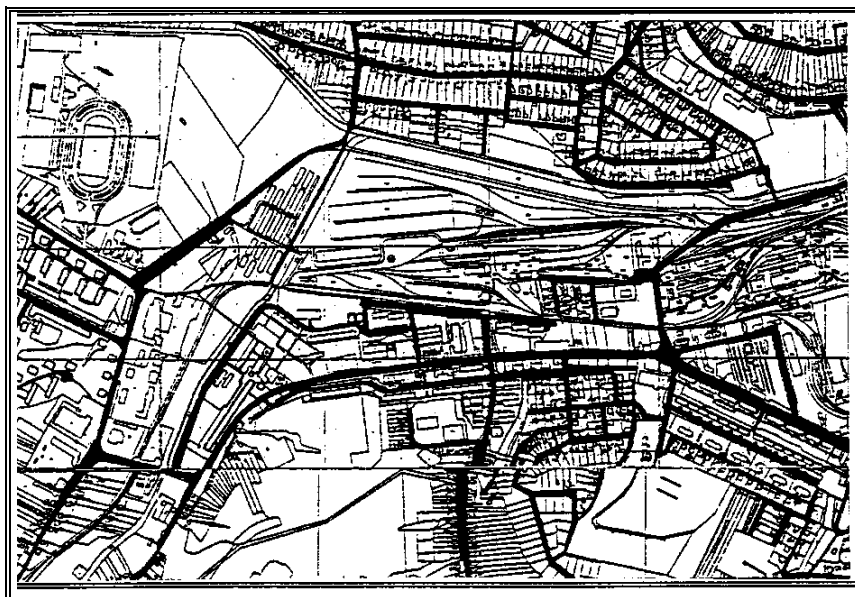

5.6. Városrendezési körzetek városépítészeti és karaktervizsgálata, jellemző településrészek

1. számú városrendezési körzet

VÁROSKÖZPONT

1. Városépítészeti vizsgálatok:

- Ózd város központja a Hangony patak völgyében épült ki, a hajdani Gömöri főútvonal mentén az úgynevezett Vasvár pusztán, természetesen nem mai formájában. A városközpont a polip alakú városszerkezet középső magja. Igazán szerves városközponttá a szétagolt városban nem tudott válni, jelen állapotában tulajdonképpen egyutcás központ formáját mutatja. Területét behatárolja a leromlott, részben használaton kívüli iparterületek a Sárli telep, a déli oldalon húzódó dombság és a Törzsgyár területe. A Gyártelep által előidézett fejlődés a három faluból összevont Ózd község összeépülését vonta maga után. A várossá nyilvánítás után Ózd fejlődésnek indult.

A településközpont az 1970-es években épült meg mai formájában, kereskedelmi és igazgatási központként a hagyományos beépítési formák szanálásával. A városközpontot mai napig nem fejezték be, ami lehetőséget ad arra, hogy a mai - a hagyományos városépítészeti értékekhez és településszerkezeti elemekkel igazodó, új, kiegészített városközpont jöhessen létre. Ehhez szükség van a csatlakozó területek (ipartelepek) funkciójának átértékelésére és új közlekedési koncepcióra.

- A városközpont településszerkezeti fő jellemzője az "egyutcás" központ, melyet az intézmény területek előtt utcai térbővületek egészítenek ki. A városközpont intézményterületeit teleszerű többszintes lakóterület - paneles építésű tíz szintes lakóépületekkel - egészít ki keskeny területen, az út mentén. A teleszerű többszintes tulajdonképpen lakótelep jellegű és minőségű területen felfedezhető még egy-egy régebről ottmaradt, a régi településkaraktert őrző épület.
- Az úthálózati rendszer egyutcás, a városközponthoz méltó hagyományos értelemben vett terekkel nem rendelkezik. Az egész városközpont a műviség jellemző, természetes, hagyományos léptékű városi terek - ami minden településközpontra jellemző - hiánya a legjellemzőbb. A tömbtelkes teleszerű többszintes lakóterület tulajdonképpen 1 sor 10 szintes panelházból áll, mely a domboldalon erős támfalazással kialakított teraszokon helyezkedik el.
- Sajnos Ózd városközpontjára a lakótelepi és az ipartelepi hangulat nyomja rá a bélyegét, amelyet ráadásul még a gyéren jelenlévő növényzet és a kopáran, szabadon rendezetlenül hagyott (Gyújtó térsége) zöldterületek jellemeznek.
A városközpont jellegzetes képéhez hozzátartozik a leromlott Sárli telep félig elbontott üzemi épületeinek és berendezéseinek látványa.
A legújabb időkben erőfeszítéseket tesz a város a városközpont rendezésére, az új Bírósági és Rendőrségi épület megépítésével, valamint a Törzsgyár végében lévő épület átalakításával a városközpont rendezése megindult.
Nagy lehetőséget látunk a városközpont rendezésénél a Gyújtó térségében, ahol is egy jól előkészített hagyományos városépítészeti értékekben gondolkodó tervvel Ózd városközpontjának új minőséget lehet adni.
A Sárli telep területének és funkciójának teljes átértékelésére van szükség. A városközpont terjeszkedése ebben az irányban lehetséges csak, ezért a Sárli telep mint nehézipari üzemű terület a városközpontban nem maradhat.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A városközpont beépítési struktúráját az egyutcás, utcás tér szerkezeti fő elemeken túl a tömbtelkes lakótelepi beépítési jelleg határozza meg. A 70-es években megépített modern építészeti eszközök magánviselő intézményközpont nem szerves, tagolt annak ellenére, hogy legalábbis egy részén zárt utcakepeket igyekeznek elérni. A beépítési struktúra és lakótelepi környezet ráadásul a környezeti értékeket - domboldal zöldterülete - elvágja a városközponttól az erősen támfalazott teraszokkal és lépcsőkkel.
- A beépítések általában tömbtelkesek, vagy úszótelkesek, önálló intézményi telkek kevés esetben jelennek meg. Egy szinte osztatlan telekként jelenik meg a városközpontban a nehézipari jellegű iparterület.
- A beépítésekre az intézményi, lakóterületi és ipari funkció jellemző.

- A legjellemzőbb beépítési mód a teleszerű többszintes igazi utcává nem szerveződő lakótelepi, szabadonálló, részben zárt sorúságra törekvő beépítés. A teleszerű többszintes beépítések közé falusias megjelenésű családi lakóházak területek ékelődnek. Néhol felfedezhető a régi városközpontra jellemző zárt sorú kisvárosias beépítés egy-egy megmaradt eleme.
A megépített intézmények szabadonállóan helyezkednek el, városközponti térszervező erejük csekély.
- A beépítési sűrűség a lakótelepi normáknak megfelelően alakult.
- A beépítési magasság változó és ellentmondásos. A tíz szintes teraszokra emelt lakóépületektől a többszintes középületeken át a földszintes beépítésekig minden megtalálható.

2. számú városrendezési körzet

TÖRZSGYÁR

1. Városépítészeti vizsgálatok:

- A Gyár telepítése 1846-ban kezdődött a "kétút köze" dűlőben a majorság területén. Ekkor a Gyár még a három, a majdani Ózdot alkotó község között, tőlük függetlenül helyezkedett el.

A Gyár gerjesztette fejlődés idezte elő a mai ellentmondásos településszerkezeti alapállapotot. A gyár a fejlődés motorjává vált, terjeszkedett, magával vonta a települések fejlődését és azokkal teljesen összeépülve mára a városközpontba városközpontba

városközpontba került, mintegy zárvány. A Törzsgyár területét a Hangony patak és vasútvonal határolja északról, délről a domb alján lévő Gyár utca, keletről az Akácos út, nyugatról a Gyűjtő. A törzsgyár fő területszerkezeti és területfelhasználási kapcsolata a Sárli teleppel van, azzal szorosan összenőtt, csak a főút volt választóvonal. A városközpontban lévő gyár - ugyan történelmi fejlődés során alakult így - mégis idegen test a városban. Fénykorában, a legnagyobb főlfutás idején a várost az ország környezetvédelmi szempontból legterheltebb helyiségévé tette.

A Gyár fontos településszerkezeti eleme volt a hozzá kapcsolódó iparvasút hálózat, mely Hódoscsépány és Hétesesi főirányokkal rendelkezett, illetve átszötte a Sárli telepet is. Ezzel az elemek mai napig megvannak, még ha használaton kívül is.

- A Gyár a településkép meghatározó elemévé, jelképévé vált. A monumentális ipari objektumok a mai napig meghatározói a városképnek.
- Az ipari szerkezetváltás, a kohászat visszafejlődése a Gyár és a település sorsát is megpecsételte. A hajdan virágzó üzem egy része bontásra került, más része jelenleg is üzemel, a területen ma több vállalkozás működik. Viszont ez az időszak az a történelmi pillanat a város életében, mikor településszerkezeti és egyéb értelemben is rendezheti viszonyát a Gyárral. Egy új Ipari Park megvalósulásának kereteit lehet megteremteni, a területet új életre kelteni megfelelő területrendezési és szabályozási eszközökkel a zárványt igazán a város részévé tenni.

A város elkezdte terjeszkedését az iparterületek rovására. A városközpont a törzsgyár területéből kihalított egy részt az új Posta és MATÁV székház területével. A fejlődés valószínűsíthetően tovább folyik és a törzsgyár területén átmeneti zóna alakul ki a városközpont és az ipari területek között. A jóváhagyott Törzsgyár részletes rendezési terve is ezt az állapotot irányozza elő.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

A gyár építészeti karaktere a külvárosi, nagyipari karakter a jellemző, ellentmondásosan a város közepén. A belső struktúra a technológiai kívánalmak szerint alakult. Jelenleg az épületállomány leromlott, néhol romos állapotban van, megjelenése, lepusztultsága szinte jelkép értékű.

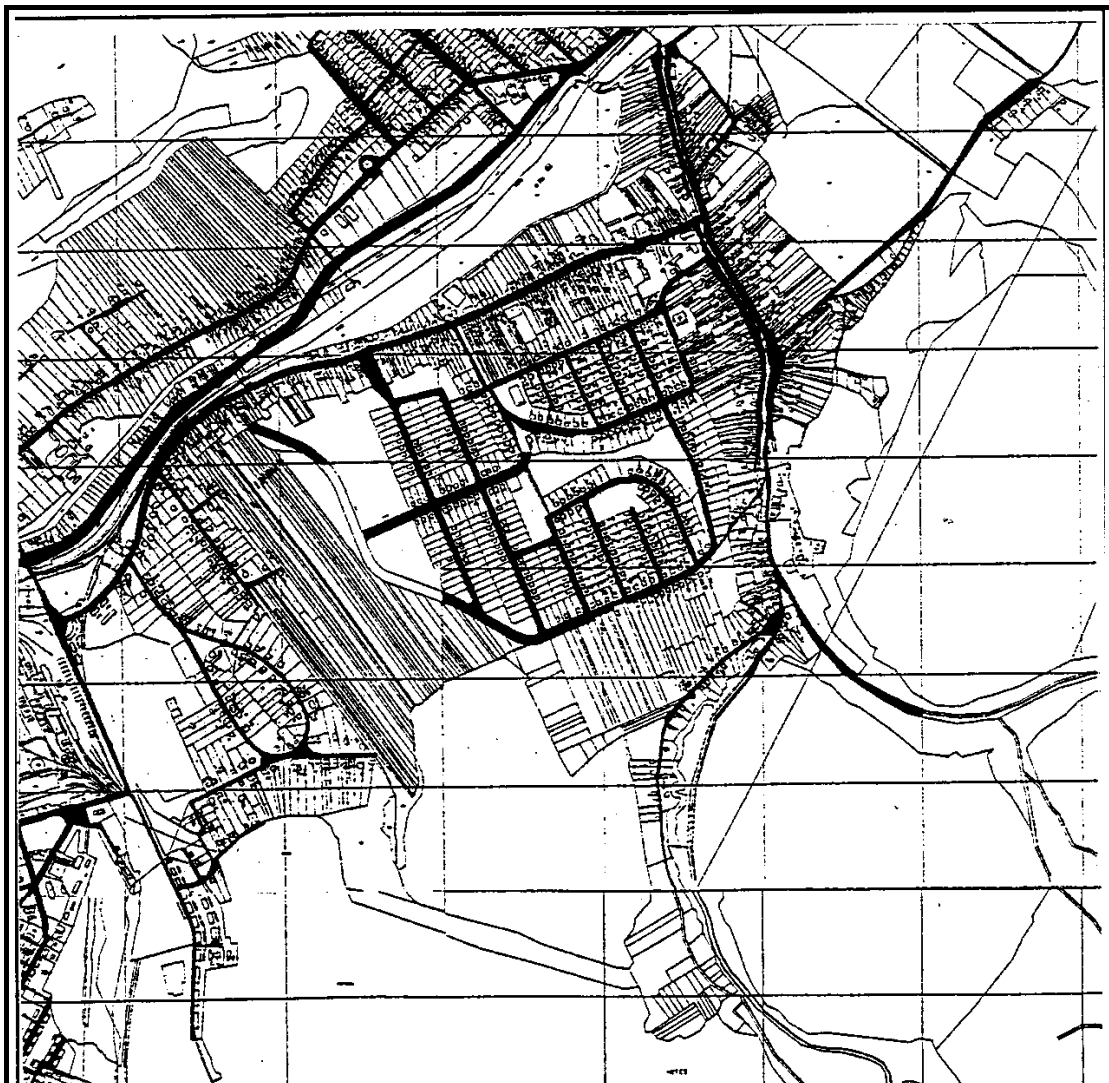
A beépítések kora változó, a századfordulón és még régebben épült ipari épületek a nemrégiben épített épületekkel keveredve helyezkednek el.

A Gyár beépítettsége sűrű, néhol meghaladja a 70 %-ot, a már lebontott területek (a volt kohók térségében) üresek. A Gyár városközpont felé eső területén már megfigyelhetők a változások, kiépült a városközpont folytatása a jelentős közintézményekkel, azok városképi megjelenése rendezett.

3. számú városrendezési körzet

SAJÓVÁRKONY - ISTENMEZŐ

1. Városépítészeti vizsgálat:

- Sajóvárkony valaha önálló település volt, az egyik legkorábbi alkotóeleme a mai városnak. Jelenleg az összefüggő várostest keleti peremén helyezkedik el. A városhoz az egykori Eger- Bánréve főútvonalon kapcsolódik. Egykori főutcája kiépült a mostani Bánréve felé vezető főútvonalig, így azzal közvetlen kapcsolatban áll.
Az északon haladó vasútvonal elvágja a többi településrészből, nyugaton az Istenmezei gáztároló iparterülete határolja. Kapcsolata a várossal a Gyár utcán, illetve az új átvezető úton történik, a kapcsolat nehézkes, így Várkony elszigeteltté vált.
- A régi Várkony patak völgyben fekszik, nyugaton domboldalra kúszik fel.
- A jelenlegi körzet három elkülönülő településrésze válik, a régi falu, hozzá csatlakozó új telekosztások és beépítések, valamint a Kertváros, mely a gyárterülethez kapcsolódik.
- A régi Várkony úthálózatát a patak mentén kialakult főutca határozza meg, mely a déli részen elágazik. Az erre merőleges nyugati irányú utca már a történelmi időkben is megvolt, kapcsolatot biztosítva Ózd felé. Így az eredeti főútvonal T alakú elágazásos szerkezetet mutatott, ez máig is meghatározó eleme a településszerkezetnek. Az újabb időkben a domboldalon új táblákban lakóterületeket alakítottak ki bordás úthálózati rendszerben, kivételt a terepadottságok miatt ívesen kialakított útvonal képez csak. A dombtetőn kialakult lakóterület merev utcahálózatával, viszonylagos kopárságával Ózd felé jövet messzire kitűnik.
A Kertváros az 1920-as évek végén kezdett kiépülni, a telkeket 1928-ban alakították ki. A terület településszerkezeti érdekessége a közepén elhelyezkedő hurok formájú íves utca, mely a terepadottságokhoz igazodik, s a terület rész fő feltáró és szervező útvonala.
- A régi Várkonyban említésre méltó önálló tér nincsen, maga a széles főutca, melynek közepén halad a patak, jelenti egyben a meghatározó teret, mint a legkarakteresebb elem, utcás tér. A többi tér mind útelágazásos, néhol tölcseres formában. A Kertvárosban az íves feltáró út mentén alakultak ki útelágazásos tölcseres teresedések.
- A régi Várkony beépítése falusias képet mutat sok a régi, hagyományos keskeny hosszú lakóház, némelyik közülük igen szép. A főutca beépítése egységes.
Az újabb telektömbök beépítésére és megjelenésére a mai korban szokásos nagyméretű családi házas lakókörnyezeti kultúra jellemző, vegyes építészeti minőségben, s a növényzet hiányában kopár, rideg településképpel.
A Kertváros beállt lakókörnyezet, egységes jó léptékű utcaképekkel, változatos terepen.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúrája az úthálózati rendszernek és a telekrendszernek megfelelően alakult, utcás szalagtelkes beépítési struktúra a jellemző. A régi Várkonyban a telekformák szépen mutatják a történetiséget. A településrész központjában viszonylag keskeny hosszú, jellegzetes szalagtelkes, e vidékre oly jellemző soros, illetve kettős soros beépítéssel találkozunk. A lakóudvar mögött megtalálható még a soros beépítés lakóházaihoz tartozó "nadrágszj" jellegű önálló kertés is.
A középső részen egy másik történelmi telekforma, telekhasználat és beépítés nyomai láthatók a jellegzetes csűrös forma, amikor is a lakóudvart a kerttől a telek teljes szélességében megépített csűr választja el.
Mindkettő védett településszerkezeti elem kell, hogy legyen.
Az újabb telekosztások tömbös-szalagtelkes formájúak, a telekméretük szélesebbek, keskenyebbek.
- A beépítések döntően lakófunkciójúak, az intézményterületek a lakóterületekbe szervezve illeszkedve jelennek meg.
- A beépítések kora változó. A legrégebbi beépítések a legrégebben kialakult településszerkezeti, régi telekhasználatú területen vannak.
A Kertváros beépítése azonos korú, a telekosztás az 1920-as évek végén alakult ki, a legkorábbi beépítések ekkor jelentek meg.
A Várkony fölött domboldalak beépítése az utóbbi évtizedekre datálható.
- A legjellegzetesebb beépítési mód a főntebb említett szalagtelkes soros, illetve kettős soros beépítési mód a történelmi központi területeken, illetve az újabb osztásoknál az

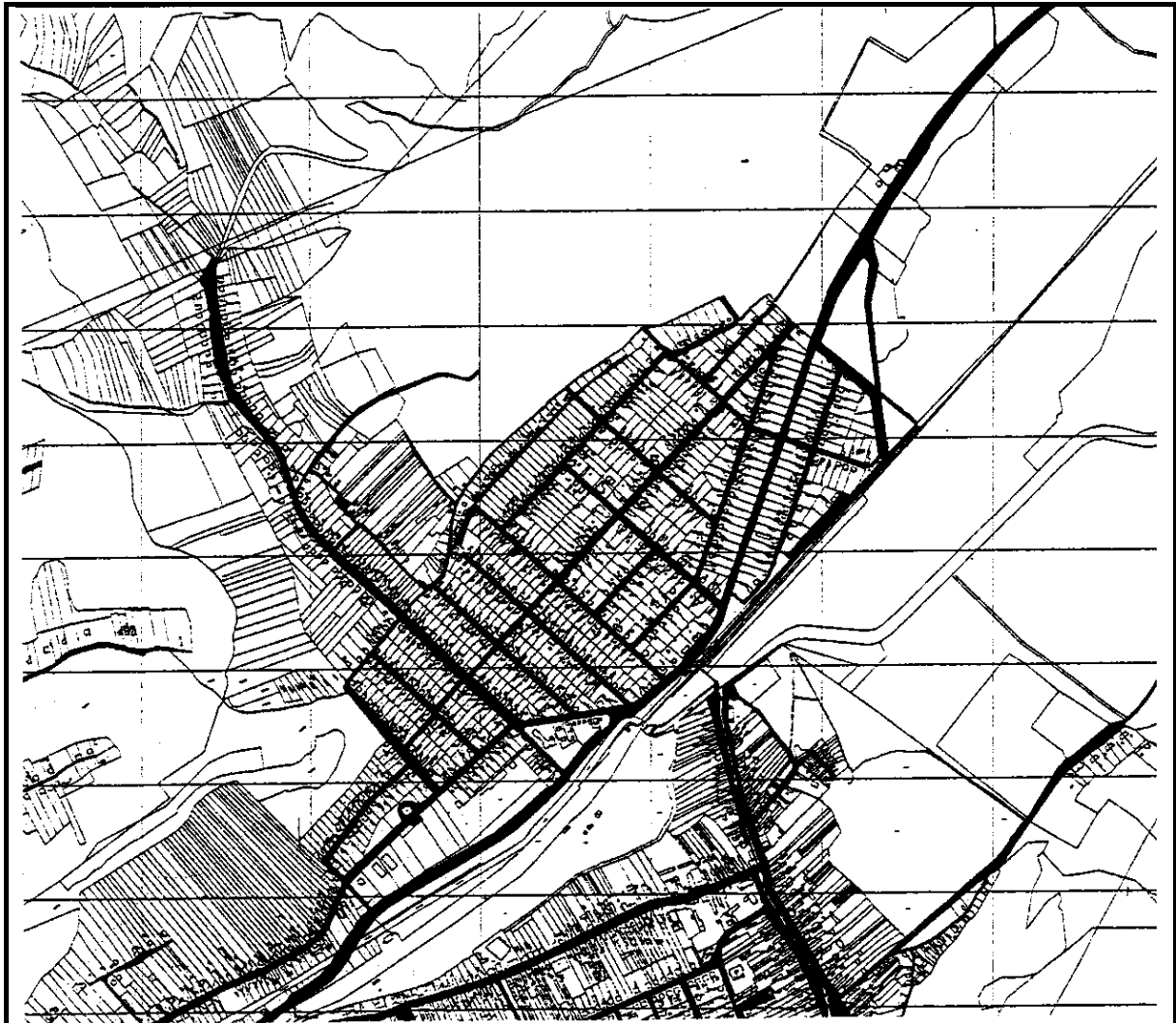
oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés, illetve a Kertváros vegyes beépítése, amelyik néhol szabadonálló, néhol ikres beépítési módokat is megjelenít. A településrész peremén kolónia jellegű beépítések is találhatók, melynek jellegzetes példája a fizikai és társadalmi értelemben is - leromlott Hétesi kolónia. A település keleti végén ikres beépítésű, egységes megjelenésű lakóterület található.

- A beépítési sűrűség a falusias családi lakóházas beépítés szokásos arányait mutatja, a beépítési sűrűség közepes és alacsony. Kivételt képez a kettős soros szalagtelkes hagyományos beépítési forma, ahol a beépítési sűrűség nagyobb.
- A beépítések döntő mértékben földszintesek, illetve az újabb telekosztásoknál földszint és tetőtérbeépítés a jellemző.

4. számú városrendezési körzet

TÁBLA

1. Városépítészeti vizsgálat:

- A Tábla településrész a város északkeleti részén a vasúttól északra, a 25-ös út mellett helyezkedik el. Fő településszerkezeti eleme, amely a többi városrészhez köti a 25-ös út és annak Szenna felé vezető szakasza. A településrészen a Szennai városrészrel a főút mentén teljesen összeépült.

- A településrész legrégebbi utcája völgyi fekvésű, a lakótelkek domboldalra futnak föl. Az újonnan kialakított táblai településrészen a Hangony völgye felé lankásan lejtő domboldalon helyezkedik el, a völgy felé laposabb, a patak völgytől távolodva meredekebb lejtésviszonyokkal.
- A Tábla városrész a város egyik legszabályosabban kialakított lakóterülete, élesen megkülönböztethető a mérnöki műgonddal kiosztott és telkes rendszere a "nőt" várostól.
- A Tábla városrész eredeti főútvonala észak-déli irányú, völgyben halad, az eredeti utcához hálós útelrendezésű telektömbök illeszkednek. A derékszögű hálós változó nagyságú tömbök csak a 25-ös út mentén váltanak át azzal párhuzamossá, így a keleti részen háromszög alakú tömbök alakultak ki.
- A településrészben említésre méltó tér nincsen, az utcás terek útleágazásos térformája is csak derékszögű hálós rendszertől való eltérés helyein mutatkoznak.
- A településrész falusias képet mutat, jellegzetessége a merev utcarendszer, és az azt oldó domboldalra fölkúszó lakóterület, mely messziről is szembetűnő látvány.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúráját alapvetően a településrész utcarendszere és tömbosztása határozza meg. A tömbök jellegzetesen körbeépültek, így minden utcában egységes utcakép mutatkozik. Kivételt képez a 25-ös út melletti tömbök sora, ahol a telekvégek néznek az utca felé.
- A teleknagyságok a tömbök méreteihez igazodnak, változó hosszúságúak, a domboldal meredek részén a terepadottságok miatt rövidebbek. A régi főutcán a szalagtelkek hosszúak, így a lakóudvarokat nagyméretű kertek egészítik ki. A dombra felkúszó utcával párhuzamosan futó utcán nagyon keskeny hosszú szalagtelkeket találunk, több helyen soros beépítéssel.
- A beépítések döntően lakófunkcióval rendelkeznek, a kevés számú intézmény a lakóterületi tömbökbe szervesen illeszkedik.
- A beépítések kora változó. A Tábla területén az első világháború után indult meg az építkezés, mely a második világháború után felgyorsult. Az épületállomány korára is ez a jellemző, bár folyamatos átépülés tapasztalható, ami az utóbbi recessziós időszakban lelassult.
- Legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés, néhol szabadonálló és ikres beépítés is megjelenik elszórtan. Valamikor a Kőalja térségében kezdte meg működését az első Házépítő Szövetkezet 1898-ban.
- A beépítési sűrűség a családi házas beépítésnek megfelelő, átlagos.
- A beépítési magasság általában földszintes.

5. számú városrendezési körzet

SZENNA

1. Városépítészeti vizsgálat:

- Szenna településrész valaha önálló település volt, a szennai völgyben helyezkedik el. A fejlődés növekedés során a településrész összeépült a várossal a Hangony patak menti lankás területeken. Fő összekötő eleme a várossal és a szomszédos területi egységgel a 25. számú főközlekedési út. A főútvonal mellett a Szenna városrész Táblával, illetve Ráctaggal szervesen összeépült. A 25-ös úttal párhuzamosan haladó gerincútvonal Táblából Szennán, Ráctagon át Urajig vezet. Szenna és Ráctag környezetében a terep erősen tagolt, a dombok szinte a Hangony patakig érnek.
- A településrész belesimul a tájba, szervesen illeszkedik a morfológiai adottságokhoz, a település a szennai völgyrendszerben épült ki, csak a lankásabb domboldalakra kúszott fel. Valamikor Szennát gyönyörű fenyves erdő határolta, mely tűzvészben pusztult el.

- A településszerkezet mint említettük döntően a morfológiai adottságok határozzák meg. A szennai
- völgyben alakult ki a település fő gerince, mely a mellékvölgyekben elhelyezkedő újabb építésekkel egészült ki.
- Az Uraj és Tábla közötti útvonal mellett - mely a domblábnál - halad a településszerkezet fő útvonala, mely a Hangony patak vonalát követi.
- Az úthálózat is a terepadottságokhoz igazodik, jellegzetesen ágas jellegű, az északi részekben és párhuzamos jellegű a patak völgy felé.
- A térrendszer utcás jellegű, a régi falunál ívesen bővülő utcás teret találhatunk, melyben közpark és kisebb intézményközpont alakult ki. A szűk völgyek az águtcák találkozásánál sem tették lehetővé nagyobb teresedések kialakulását, a már lankásabb részeken figyelhető meg néhány teresedés, sarkos, illetve útelágazás térformában. A településszerkezetben sajátos helyet foglal el a Velence telep. Szabályos, derékszögű hálós utcarendszere van, a Hangony patak és a dombláb közötti mélyfekvésű területen épült ki egységes rendezett tömbökkel.

- Legjellemzőbb településképi elem a völgyekben húzódó utcák és dombok harmónikus együttese. A Velence telep Ózd talán egyik legszebb beépítése még mai, leromlott állapotában is meghatározó településképi együttes.

2. Építészeti karaktersvizsgálat:

- A beépítési struktúrát alapvetően a morfológiai helyzetből következő településszerkezeti jellemzők, az egyutcás, ágas völgyi fekvésű utcarendszer határozza meg. Kivételt képez a Velence telep, ahol tömbtelkes beépítés alakult ki tervezett, rendezett, egységes formában.
- A teleknagyságokat is döntően a völgyi fekvés határozza meg, a szalagtelkek viszonylag rövidek, kivételt képez a déli domboldal, ahol több száz méter hosszú telekméret is előfordul, melyek megosztása, folyamatos beépítése megkezdődött.
A Velence telep tömbtelkei nem túl nagyok, ezért a beépítés zárt képet alkot. Sajnos a telep egységét, az itt-ott épített melléképületek, garázsok és elkerítések rontják. Információink szerint jelenleg egyedi telkes kialakítása van folyamatban az eladhatóság miatt. A tervezők veszélyesnek tartják e lépést, mivel az a réteg, amelyik a telepet megvásárolja nem lesz képes értékét megőrizni.
- A beépítések döntően lakó funkciójúak, az intézményi és üzemi területek a tömbszerkezetbe illeszkednek.
- A beépítések kora változó, nagyobb fejlődések az első és második világháború után történtek, de a legutóbbi időkben is épültek be völgyágak.
- A legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés, illetve a Velence telepi csoportos kisvárosias beépítési jellegű kolónia.
- A beépítési sűrűség átlagosnak mondható, kivételt képez az óriáskertes lakóterület, ahol nagyon alacsony, illetve a Hangony és a 25-ös út közötti lakóterület, ahol az igen rövid telekméretek miatt magas.
- A beépítések általában földszintesek, az újabb építéseknél alagsorral. A Velence telep egyemeletes magasságú.

6. számú városrendezési körzet

RÁCTAG - KERÉKHEGY

1. Városépítészeti vizsgálat:

- A településrész a Hangony patak és az Uraj patak völgye közé benyúló dombon fekszik. Keleti oldalán Szennával északi oldalán Urajjal épült össze, nyugaton az Újváros fölött legújabb kialakított lakóterülethez kapcsolódik. Délen az iparterületek zárják el a többi városrészből és a városközponttól.
- A településrész északnyugati része mezőgazdasági területek határolják.
- Településszerkezeti jellemzőit utcarendszerét a morfológiai adottságok határozzák meg, az utcarendszer követi a terepadottságokat.
- Úthálózati rendszere rostos, egymással párhuzamos utcákból áll, melyek a terepvonalat követve északnyugat-délkelet irányából kelet-nyugati irányba fordulnak át.
- A településrészben említésre méltó tér nincsen, kisebb teresedések csak útleágazásoknál mutatkoznak.

- Jellemző településképet mutat a domboldalon egymással párhuzamosan futó utcák beépítésére, mely az Uraj patak völgyében haladó útról jól megfigyelhető, különösen azon a részen, ahol az utcák beépítése egysoros.

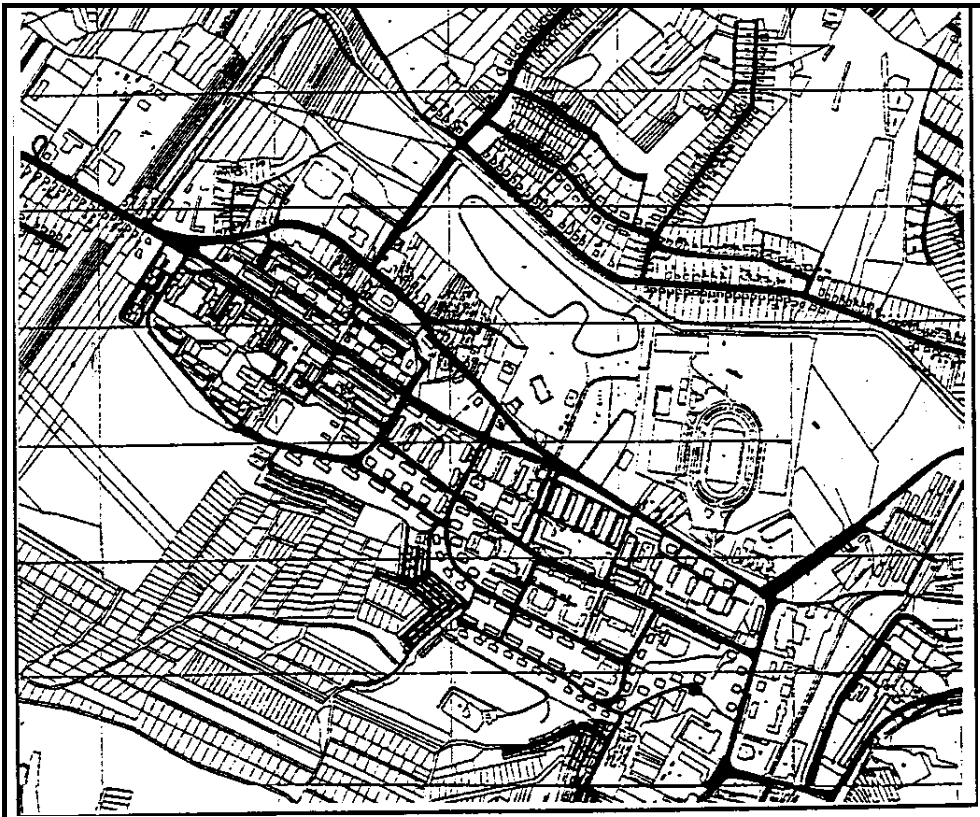
2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítési struktúrát alapvetően a településszerkezet bordás, domboldallal párhuzamos jellege határozza meg.
 - A telkek jellegzetesen szalagtelkek, a tömbökben a terepadottságok és lejtésviszonyok miatt egysorosán, vagy kétsorosán helyezkednek el. A telekméreték átlagosak, rövidebb telkeket csak az erősen lejtő terepen az egysoros tömbökben találunk.
 - A beépítések döntően lakófunkciójúak. Összefüggő oktatási intézmény és üzemi területet csak a Szenna felőli területeken van.
 - A beépítések kora változó, az Uraj patak völgyében régebbi, hagyományos formákat tükröző beépítések vannak, a domboldalakon a családi házak a háború után és a legújabb időkben épültek.
 - Legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés. A telkek viszonylag keskenyek, a házak nagyméretűek, így a beépítés sok helyen sűrűnek, aránytalannak hat.
- Itt kezdte meg működését 1907-ben a Kisfalud Lakásépítő Szövetkezet.
- A beépítési sűrűség átlagos, kivéve az erősen lejtő terepen lévő kisebb méretű telkeket, ahol a beépítési sűrűség viszonylag nagyobb, a helyzetet tovább rontja a terepadottságok miatt magas alagsorral épített utcára merőleges tetőgerincű házak látványa, mert így az épületek háromszintesnek hatnak.
 - A beépítési magasság általában földszintes, kivéve a föntebb leírt helyzeteket.

7. számú városrendezési körzet

ÚJVÁROSRESZ - BOLYOK I.

1. Városépítészeti vizsgálat:

- A településrész Ózd nyugati térségének szélső egybefüggő, a várostestbe tagozódó része. Fő kapcsolati eleme a Bolyok felé vezető főútvonal. A régi Bolyokkal összeépült, a településrész északi részén elhelyezkedő iparterületekkel.
- A településrész a Hangony patak mentén elterülő sík, mélyfekvésű területektől a déli domboldalakra kúszik fel. A mélyebb fekvésű területeken alakultak ki a város nagy zöldterületi intézményei és legjelentősebb közparkja. A lankásabb, majd meredekebb domboldalon pedig az Újvárosi lakótelep.
- A településszerkezet fő eleme a Bolyki főút, mely a településrészt településszerkezeti értelemben meg is osztja. Az északi oldalon építették meg Ózd város legjelentősebb zöldterületi intézményeit, a Stadiont, a Csónakázó tavat a környező közparkkal, a Sportcsarnokot és a mellette lévő iskolát és a Strandot a hozzátartozó kempinggel. A zöldterületi intézményterületek közé a régi falu leromlott lakóterületei és kis temetője ékelődik. A településszerkezet és az egész város egyik legjelentősebb területe a Bolyok és Vasvár közötti mezőgazdasági területeken megépült teleszerű többszintes lakóterület a Béke telep.
- Úthálózati rendszerére a főúttal párhuzamosan nyitott és arra merőleges feltáró utak a jellemzőek, közel azonos tömbméretek alakítva ki. Ez csak a domboldal meredekebb részeinél változik, itt az utak a terepadottságokhoz igazodva íves vonalvezetésűek, a tömbök keskenyebbek, a domboldal felé néhol erős támfalazás vált szükségessé. Az északi oldalon fölfedezhetők még a régi falu ágas jellegű keskeny lakóutcái.
- A térrendszerre a lakótelepeken megszokott diffúz terek a jellemzőek, illetve a keretezetten épített tömbök belső udvarai jelentenek védettebb teresedéseket. Hagyományos városias értelemben vett térforma, tömbtér csak egy van a lakótelepen, az Újváros tér.
Említésre méltó még a közpark fő útvonalának tengelyében folytatódó széles, közepén zöldsávval megosztott utcás tér, mely tölcseresen kiszélesedik az intézmények előtt. Az északi zöldterületi részen a közpark nyugati területén a zöldterületi és intézményterületi funkció fejlesztése indokolt az egész csónakázó tó környékének rendezés időszerevé vált. Erre a részre korábban tanulmányterv készült.
- A legjellemzőbb városképet a Béke telepi lakótelep téglás-blokkos házai jelentik. A növényállomány gazdag, benőtte a telepet. A lakókörnyezet kellemes, viszont a terület egyes részei leromlottak, illetve szociális problémák is mutatkoznak. A lakótelep újabb részén már paneles beépítés található.

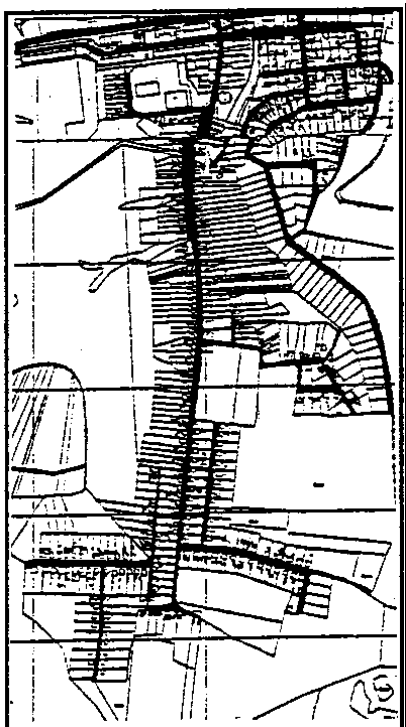
2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítési struktúra tömbtelkes, teleszerű többszintes rendezett lakótelepi környezet. Az északi területrészen a régi falu maradványaiban szalagtelkes soros beépítések maradtak fenn.
- A teleknagyságok tömbtelek mértékben értelmezhetőek, a szokásos lakótelepi tervezett rend érvényesül a tömbtelkek kialakításánál is.
- A beépítések döntően lakófunkciójúak. A lakóterületen belül önálló telkeken helyezkednek el az intézmények. A lakóterületekhez nagyméretű garázstömbök tartoznak.
- A lakótelep építése az 1950-es évektől 1962-ig tartott, később az 1970-es évektől az Újvárosi résszel folytatódott.
- A legjellemzőbb beépítési mód a teleszerű többszintes lakótelepi forma és szabadonálló intézmények.
- A beépítési sűrűség a lakótelepi normáknak megfelelően alakul.
- A beépítési magasság változatos a lakótelepen belül, általában F+4, illetve F+10 a jellemző szintszám, a régebbi építésű házaknál F+2 szintes a beépítés.

8. számú városrendezési körzet

MEGGYES - CIPÓ

1. Városépítészeti vizsgálatok:

- Meggyes városrész a Cipó völgyben helyezkedik el. A várostörzssel szűk völgyi kapun keresztül érintkezik. A csatlakozásnál a városközpont intézményeivel és a tömbtelkes lakóterületeivel benyúlik a völgybe.
- A völgyet körülvevő dombok látványa meghatározza a városrész képét. A domboldalak folyamatosan beépültek, csak egy helyen van összefüggő érintkezési felület a domboldalak és a városrész főutcája között, a keleti lankásabb oldalon.
- A településszerkezet legfőbb jellemzője a völgyen húzódó főutca, mint gerinc, melyhez a mellékvölgyekbe befutó mellékágak csatlakoznak. A mellékágak a lankásabb domboldalakon tovább ágaznak, vagy párhuzamos utcák is kialakulnak. Az új városközpont mögött szabályos és szabálytalan tömbökkel családi lakóházas terület jelenik meg, függetlenül a Cipó völgytől, inkább a városrészközpontához tartozva. Az intézményterületek a lakóépületekbe ágyazva jelennek meg.

- Az úthálózati rendszert a településrész morfológiai adottságai, völgyi fekvése határozza meg, az úthálózat organikus egységben van a természeti adottságokkal. A terület északkeleti részén derékszögű hálós utcarendszert is találunk, mely a domblábnál íves vonallal oldódik föl. Az úthálózati rendszer nem illeszkedik szervesen a terepadottságokhoz.
- A településszerkezeti adottságok, az egyutcás elágazó úthálózati rendszer nem tette lehetővé számottevő említésre méltó terek kialakulását. A főutca mentén, annak íves kiszélesedésével utcás teresedés jött létre. Az utak elágazásánál útelágazásos és tölcseres kis teresedések figyelhetők meg. A településszerkezetben rejlenek még lehetőségek, különösen a sportpálya környezetében, ahol lehetőség van kisebb városias tér kialakítására, a zöldterületi rendszer megfelelő kiépítésével egyidejűleg.
- A településrész megjelenése falusias benyomást kelt, utcaképei rendezettek.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúráját alapvetően a településszerkezet egy utcás, szabályosan elágazó szintén egy utcás jellege határozza meg.
- A teleknagyságok, telekméretetek a város felé, a régebbi településrészen keskeny hosszú szalagtelkek, az újabb déli mellékutcákon szélesebb, de rövidebb telkek alakultak ki.
- A beépítések döntően lakófunkciójúak, jelentősebb intézményterülettel a településrész nem rendelkezik.
- A beépítések kora változó. A beépítés már az 1920-as években megkezdődött típusházakkal. A völgy kiszélesedő végében az 1940-es években indult el az építkezés, majd az 1950-es években szövetkezeti házak épültek.
- A legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló beépítés. A városhoz közel eső régebben beépített területeken sűrűn egymás mellett épültek a házak, így a beépítés képe

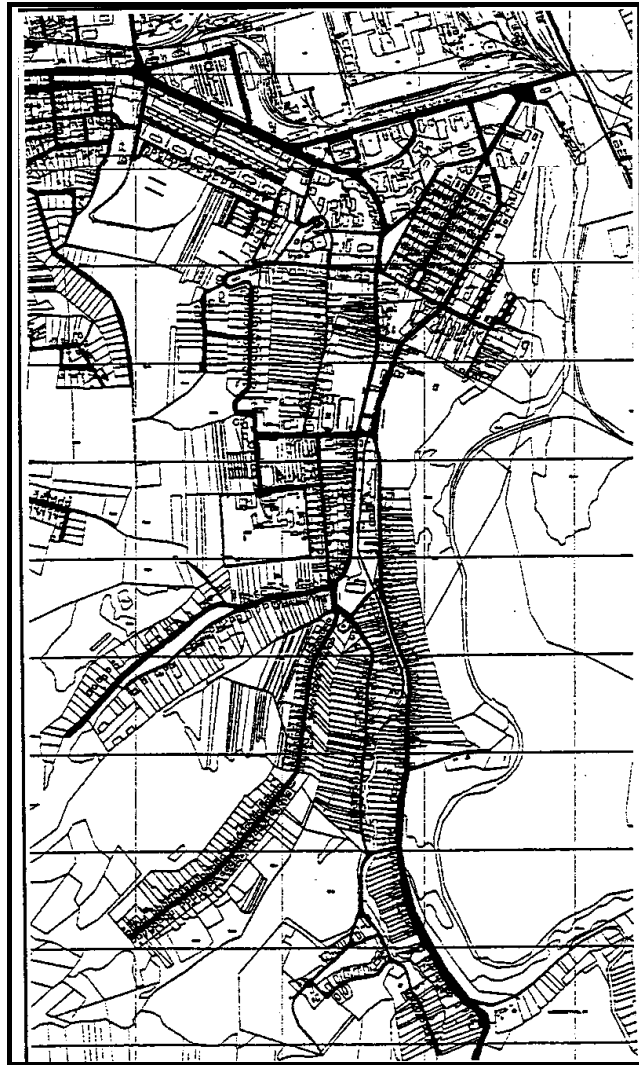
néhol zárt sorú jelleget ölt. A távolabbi völgyekben a beépítés szintén oldalhatáron álló családi lakóházak, itt a beépítés lazább.

- A beépítési sűrűség is a fentiek szerint alakul. A völgy északi részén a beépítettség értéke nagyobb, csak az észak-keleti részen kisebb, mert a keskeny lakóudvarokhoz hosszú kertségek tartoznak. A völgy déli részén a beépítettség mértéke átlagos, nincs eltérés a hagyományos családi lakóházak beépítettség mértékéhez képest.
- A beépítések döntően földszintesek, ahol a terepadottságokhoz igazodni kellett (észak-keleti rész) ott alagsor is megjelenik.

9. számú városrendezési körzet

ÓZD - FALU

1. Városépítészeti vizsgálatok:

- A településrész valamikor önálló falu volt, a későbbi várost alkotó három település egyike. Északi oldalán teljesen a Törzsgyár területéhez kapcsolódik. Mivel a terepadottságok korlátozták a beépíthető területeket és a patak völgyek közötti lapos területeket a Gyár, a gyári intézmények és lakótelepek töltötték ki, így a várostesttel a kapcsolatot a gyár déli oldalán húzódó Gyár utca és Munkás utca biztosítja. A régi Ózd így a várostesttől elszigeteltté vált. A régi városközpontból az új városközpontba áthelyezték a városi közintézmények nagy részét, így az elszigeteltség tovább fokozódott.

- A régi Ózd és Ózd patak völgyében fekvő település volt, valamikor erdőségek vették körül. Mára a völgyet övező domboldalak kopárrá váltak, így a környezetet a kopár domboldalak, rendezetlen fás-bokros területek jelentik.
- A településszerkezet legfőbb jellemzője a völgyi fekvésből adódó szűk, hosszú beépítettség, mely a lankásabb domboldalakra fölhúzódik, illetve a sík területeken kiterjedéses a Gyár területe felé. A hagyományos lakóterületek közé intézményterületek és a tervezetten épített kolóniák illeszkednek be szervesen.
- Az úthálózati rendszer szervező fő útvonalai a Gyár alatt húzódó Gyár utca és Munkás utca, valamint a sík területek felé tölcseresen kinyíló völgyben húzódó egymással párhuzamosan haladó két főutca, melynek nyugati ágához kapcsolódnak a mellékvölgyekben (Egyházvölgy, Mogyorósvölgy) elhelyezkedő egyutcás ágak, illetve a Karu telep. A keleti főút ág halad a Farkaslyuk felé.
A nyugati főútaghoz a völgyi utak becsatlakozásán túl párhuzamosan és merőlegesen futó utak kapcsolódnak, a településrész nyugati oldala három tömb szélességet is elér a domboldalon.
A városközpont felé jelenik meg a szabályos, párhuzamos utcarendszerű teraszosan elhelyezkedő kolónia (Kisamerika, Nagyamerika). Külön kell említenünk az Újtelepi kolóniát, mely szabályos derékszögű hálós utcarendszert alkot, melynek fő útvonalai északon egy pontban futnak össze és kötnek ki a Gyár utcára.
- A térrendszert meghatározó településszerkezeti elemek itt is a völgyi fekvésből adódó egy-egy utcás településrészek és a völgyi utak becsatlakozásai. A völgyben a két főútvonal között utcás teret találunk, melynek közepén fut át az Ózd patak. Ez a hosszú utcás tér már a történeti időkben is megvolt Piactérként, Vásártérként funkcionált. Az utcás tér a lankásabb terület felé tölcseresen kitágul, ebben a kulcsfontosságú pontban kapott helyet a régi Tanácsháza, ma Könyvtár. Az utcás tér egy része a patak keleti oldalán részben beépült lakóházakkal, részben intézményekkel.
Jellemző tér alakult ki a fő utcák közötti utcás tér déli oldalán, ahol a völgyekből befutó utak találkozásánál jellegzetes útelágazásos csillagformájú teresedést találhatunk, mely régebben piactérként működött. A piacot 8 éve helyezték át új területre.
- A település megjelenése falusias képet mutat a szűk völgyi ágakban, de a fő utcák mellett a beépítés besűrűsödött és kisvárosias zárt sorú jellegű beépítés és hangulat van jelen, melyet a jelentősebb intézmények is megerősítenek. Hozzá tartozik a településképhez a kolóniák megjelenése. Itt a Törzsgyár közvetlen közelében lévő lankás területeken és domboldalakon épültek még a századforduló tájékán Ózd város legértékesebb kolóniái, így az Újtelep, gyönyörű utca és térrendszerével és szép házaival, valamint a Kisamerika, Nagyamerika domboldalban elhelyezkedő teraszos elrendezésével. Meg kell még említeni a Gyár utca mentén elhelyezkedő intézménysort és épületegyüttest is, mint a településképp jellegzetes elemeit és védendő értékeit, a valamikori Tiszti sort.
A Karu telepi kolónia a településrész déli oldalán a domboldalban helyezkedik el, kicsit függetlenül a településrésztől, jellegzetes utcás terére fésűsen elhelyezkedő házaival.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúrája a településszerkezeti adottságokból és a volt városközponti szerepkörből és a Gyár közelségéből adódik. Így megtalálhatóak az egyutcás völgyi fekvésű településrészek, a párhuzamosan haladó főutak közti utcás tér kisvárosias, zárt sorú jellegű beépítési struktúrája, valamint a kolóniák egységes beépítési szerkezete is. Fontos beépítési szerkezet még a régi városközpont és a teleszerű többszintes beépítésű lakóterület is.
- A teleknagyságok, telekformák egyrészt a településszerkezetből adódnak, valamint összefüggnek a beépítési struktúrával is. Így a régi városrészben megfigyelhetők a hagyományos keskeny, hosszú szalagtelkes telekformák a jellegzetes soros beépítéssel, mely az utca felé kisvárosi hangulatú, zárt sorú jellegű beépítéssé alakult át.

A völgyekben a későbbi telekalakítások is a szalagtelkes formát mutatják, de itt a telkek már viszonylag szélesebbek. A kolóniák telekformái mérnöki munka eredményei, tervezett, rendezett telekosztást találunk, részben tömbtelkes kialakítással.

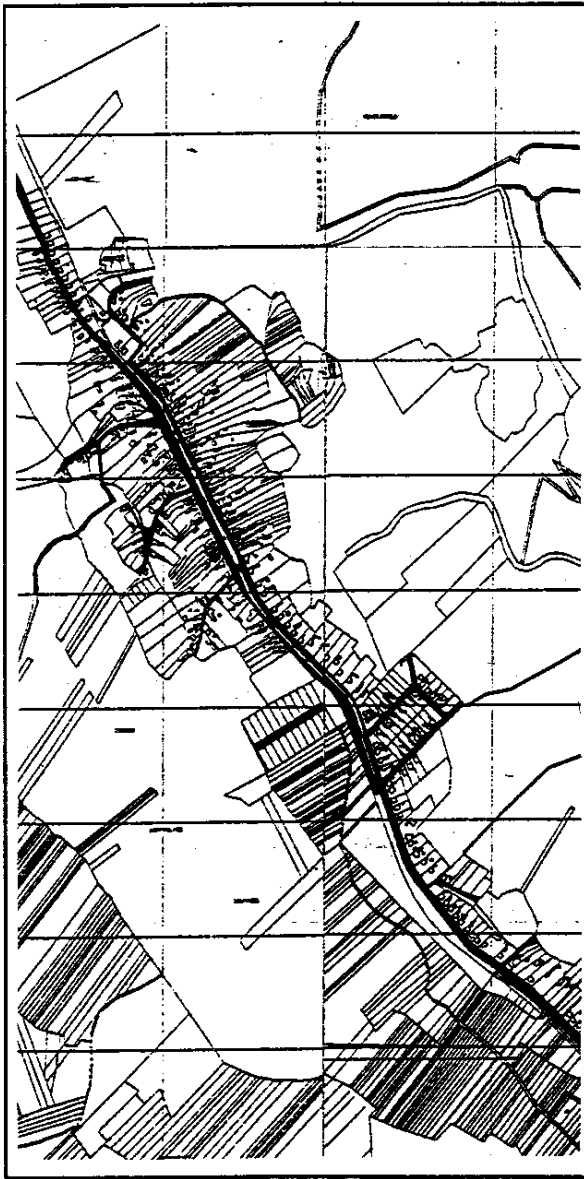
A városközponti funkcióból adódóan tömbméretű intézményterületek is jelen vannak részben tömbtelkes, részben egyedi telkes formában.

- A beépítések döntőek lakófunkcióval rendelkeznek, illetve az északi részen jelentős az intézményi funkció is, különösen a régi településközpontban és a Gyár alatti területeken. Új intézményközpont kezd kialakulni a főútvonal keleti ága mentén a még be nem épített területen.
- A beépítések kora változó. A beépítések a fő utcák mellett a legrégebbek, még a múlt századról eredeztethetők. Az Újtelepi kolónia 1904 és 1906 között épült, a mellette lévő Kiserdőalja kolónia még a múlt században épült 1891- és 1898 között. A Karuban lévő Kossuth telep Ózd egyik legrégebbi kolóniája volt, mai formáját 1941-ben nyerte el. A Munkás utcai kolóniák folyamatosan épültek át az idők során. Valaha itt volt a Régi és a Rendezetlen kolónia és a Fürdősor is. Mai formája egy emeletes épületeivel 1941-42-ben alakult ki. Az úgynevezett Kisamerika a hegyoldal keskeny teraszán 1899-ben épült meg, a Nagyamerika 1910-12 között épült. Védendő épületegyüttes, mint Ózd város egyik jellegzetessége. Az Ív utca és környéke a hatvanas évek közepén épült meg.
- A legjellemzőbb beépítési módok változatosan vannak jelen a településrészben, mivel ez Ózd egyik legrégebbi területe, valamint a Gyári fejlesztések lakásépítések fő akció területe is volt. A szalagtelkes soros beépítéstől a szervezett kolóniakon túl a legújabb városépítési akciók tömbtelkes lakótelepi megjelenésű beépítéseit is megtalálhatjuk. Az intézmények a Gyár utca térségében szabadonállóan jelennek meg, illetve teljes intézményi tömbök alakultak ki.
- A beépítési sűrűség talán itt a legnagyobb az egész városban, melyet a központi jellegű területi fekvése és a sűrű, kis telkes kolóniák megléte alakít. Az Egyház völgyi és Mogyorós völgyi beépítések a hagyományos családi lakóházas beépítések átlagát mutatja.
- A beépítések döntő mértékben földszintesek a peremeken, a városközpont és a gyár felé megjelennek az emeletes házak mind a közintézményeknél, mind a lakóterületeknél. Építési magasság drasztikus növelése csak az Ív utcai lakótelepen van.

10. számú városrendezési körzet

URAJ

1. Városépítészeti vizsgálat:

- Uraj eredetileg önálló falu volt, jelenleg Ózddal - ha csak egy utcával is -, ami a településrész főutcája és annak folytatása összeépült.
- A településrész hosszan elnyúlva patak-völgyben fekszik északkeleten meredekebb, délnyugaton lankásabb domboldalak között.
- A völgyben fekvő településrész fő településszerkezeti eleme a patak mentén elhelyezkedő főutca, mely a patak partjával párhuzamban haladó két utcaszakaszról áll, a patak a főútvonal közepén folyik. A főutcahoz délnyugaton három utca ág, északon egy utcaág kapcsolódik.
- A településrészen említésre méltó tér nincsen, maga a széles, patakos főutca jelenti egyben a meghatározó teret, mint a legkarakteresebb elem, utcás tér. Jellemzőek még az utcák csatlakozásánál kialakuló útleágazásos, tölcséres terek.

- A településrész falusias képet mutat. Jellegzetes utcás-tér főutcájának képét a környező dombok látványa, mint fontos településképi elem gazdagítja. Fontos településképi elem a szűk utcán megközelíthető dombon lévő temploma, mely nem kapcsolódik közvetlenül a főutcahoz.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

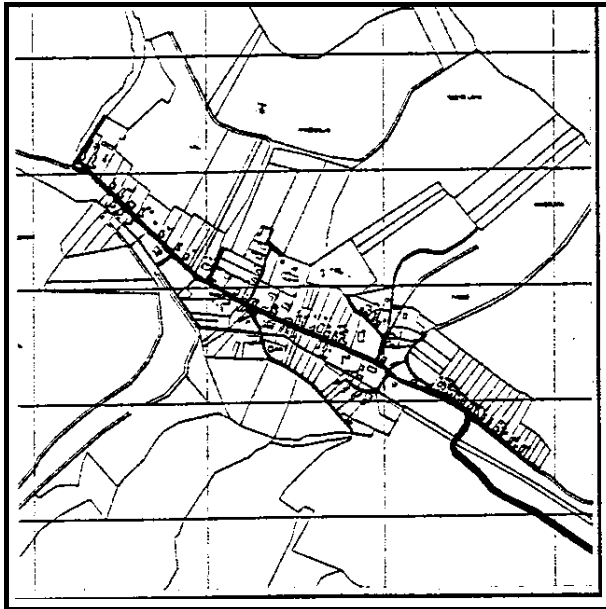
- A beépítés struktúráját alapvetően a településszerkezet egyutcás, utcás-teres fő szerkezeti eleme határozza meg, melyhez az utcaágak kapcsolódnak.
- A teleknagyságok, telekméretük a főutcától északkeletre keskenyek, de nagyméretűek, a telek lakóudvarához nagyméretű kertek csatlakoznak, melyek fölksúznak a domboldalra. A délnyugati oldalon keskenyebb és szélesebb teleksor váltakozik, az águtca menti telkek viszonylag kisebb méretűek. A településrész külterület felé eső részein önálló kertészek jelennek meg.

- A beépítések döntően lakófunkcióval rendelkeznek, az intézmények a lakóterületbe szervezsen illeszkedve jelennek meg.
- A beépítések kora változó, a központi magban folyamatos átépülés figyelhető meg. A településrész végein új telekosztások találhatóak.
- Legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés, előkertekkel, melyek mérete változó.
- A beépítési sűrűség a falusias beépítésre jellemző, alacsony.
- A beépítések döntően földszintesek.
- A településrész néhány telkén az egységes karaktertől eltérő beépítés és telekhasználat tapasztalható. A keskeny hosszú szalagtelkeken egymáshoz tapadva két-három lakóház is megépült, soros formában jellegzetes történeti telekhasználatot mutatva. Jelenleg nagyon leromlott állapotú, néhol romos.

11. számú városrendezési körzet

SUSA

1. Városépítészeti vizsgálat:

- Susa eredetileg önálló falu volt, jelenleg Ózd város önálló belterületi egysége. A városhoz a fő utcája folytatásaként megjelenő úttal kapcsolódó zsák település.
- A településrészt dombok veszik körül, zárt völgyet alkotva, melyen patak halad keresztül. A völgy északkeleti oldala meredekebb a főutcától délre eső rész lankásabb, csak a patak után emelkedik erőteljesebben.

- A völgyben elhelyezkedő falu egyutcás, melyekhez az északi domboldalra fölkúszó egy-egy utca csatlakozik.
- A településrészben említésre méltó tér nincsen, teresedések néhol az utcák találkozásánál figyelhetők meg.
- A településrész falusias képet mutat. Jellemző hosszú főutcájának képét a környező dombok látványa, mint fontos városképi elem gazdagítja. Fontos településképi elem a dombon megjelenő templom és volt kastélyépület.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

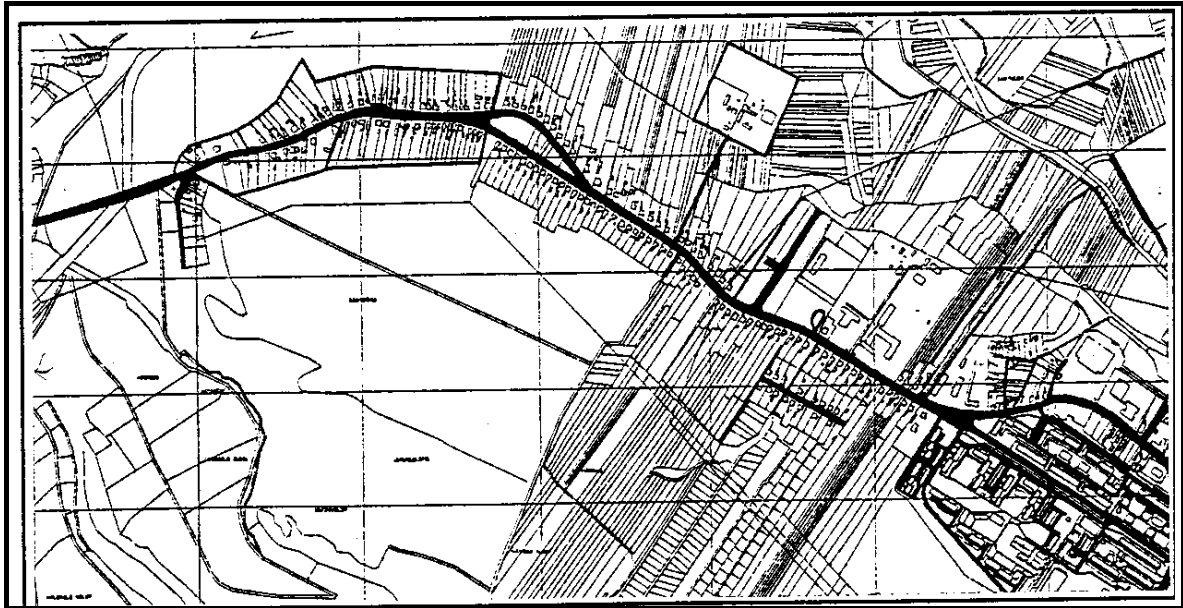
- A beépítési struktúrát alapvetően a településszerkezet egy utcás és ágas jellege határozza meg.
- A teleknagyságok, telekméreték a főúttól északra eső településrészen nagyméretűek, a telkek lakóterületei részéhez jelentős méretű kertek tartoznak, melyek fölkúsznak a domboldalra. A főút és a patak közötti területen a telekméreték kisebbek. A patakon túl a kertek önálló területi egységként jelennek meg.
- A beépítések döntően lakóterületi funkcióval rendelkeznek, az intézmények a lakóterületbe ékelődve jelennek meg, kivéve a templom és a volt kúria épületét, ahol már önálló területi egységként mutatkoznak.

- A beépítések kora változó, megfigyelhető a folyamatos átépülés.
- A legjellemzőbb beépítési módok a szabadonálló és oldalhatáron álló családi lakóházak beépítés, változó méretű előkertekkel.
- A beépítési sűrűség a falusias beépítésre jellemző, alacsony.
- A beépítések döntően földszintesek.

12/A. számú városrendezési körzet

BOLYOK II. - SZENTSIMON

1. Városépítészeti vizsgálat:

- Bolyok valamikor önálló település volt, az egyik legkorábbi alkotóeleme a mai városnak. Jelenleg az Ózdi Újváros és Szentsimon között terül el. Szentsimon felé főutcája folytatásaként megjelenő úttal kapcsolódik. Az Újváros felé is ez a fő kapcsolóelem. A legutóbbi időkben a településrész (főleg üzemi területekkel) kiszélesedett az Újváros felé, összefüggő területegységet alkotva.
- A településrész északi oldala sík területen fekszik, déli oldalon dombos.
- A valamikori önálló falu egyutcás településszerkezetű, a kapcsolódó merőleges ágak a külterületek megközelítésére szolgálnak. Az Újváros felé eső részen - a korábbi ART-nek megfelelően - a főútcával párhuzamos új utcát nyitottak, mely keskeny ágtucán kapcsolódik a főútcához. Jellemző településszerkezeti elemmé vált az Újváros felőli településrészen kialakított iparterület, mely a településrész főútcájához kapcsolódik. A főútcától északra, a lakóterülettől nagyméretű kertségekkel elválasztva üzemi területet találunk, mely valaha major lehetett.
- A településrészen önálló teret nem találunk, csak utcás teret, mely a főutca íves kiteresedésével alakult ki. Ezt a teresedést már a legkorábbi térképen is felfedezhetjük.
- A településrész falusias képet mutat, hosszú főútcájának képét a délen fekvő dombok látványa teszi érdekesebbé.
Önálló, karakteres intézményterülettel nem rendelkezik.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- Beépítési struktúráját alapvetően a településszerkezet egyutcás jellege határozza meg.
- A teleknagyságok és telekméretük általában nagyméretűek, csak a régebbi telekosztásoknál fordulnak elő keskeny-hosszú lakótelkek. Nem jellemző az átlagos lakótelkekhez csatlakozó nagyméretű kertség, csak a településrész délkeleti részén, ami

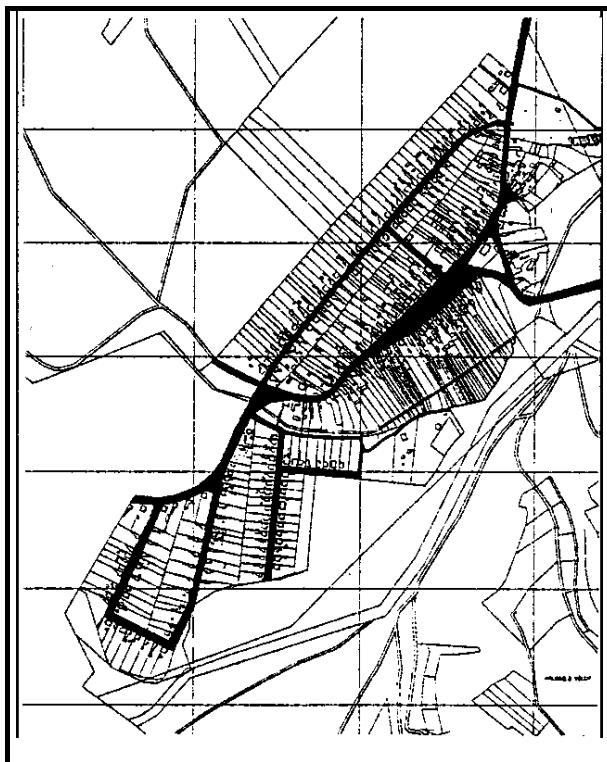
valószínűleg a fejlesztési elképzelések miatt került belterületbe vonásra, az Újváros felőli részen.

- A beépítések szinte teljes mértékben lakófunkcióval rendelkeznek.
- A beépítések kora változó, a történelmileg kialakult településszerkezeten belül folyamatosan átépül. Az Újváros felőli településrészen a beépítés viszonylag újnak mondható.
- Legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés, egységes, az íves útvonal mellett lépcsősen kialakított előkertekkel.
- A beépítési sűrűség a falusias, beépítésre jellemző nagyméretű telkek miatt alacsony.
- A beépítések döntően földszintesek.

12/B. számú városrendezési körzet

SZENTSIMON

1. Városépítészeti vizsgálat:

- Szentsimon eredetileg önálló falu volt, s tulajdonképpen ma is Ózd önálló belterületi egysége, főútvonalával Bolyokon keresztül kapcsolódik Ózdhoz.
- A településrészt Ózd környékének lankásabb, viszonylag sík területén fekszik, mezőgazdasági területek veszik körül.
- A település valamikor egyutcás falu volt, a legrégebbi településrészt ma is ezt a jelet őrzi. Mai napig ez a meghatározó településszerkezeti elem.

- Úthálózati rendszerét alapvetően a főutca határozza meg, mely a falu két végén erősen kanyarodik. Későbbi korokban szabályos utcákkal és telektömbökkel egészül ki az egyutcás település.
- A településrészen a térformák utcás terek, a település központjában orsós térformában, mely a főútvonal kanyarodásánál útelágazásos térformába torkollik. Ennek középpontjában a parókia épület helyezkedik el.
- A településrészt falusias képet mutat, jellegzetes orsós térformájával utcás, egységes utcakepekkel. Fontos településképi elem a parókia épülete az utcás terek találkozásánál, valamint a főutca kanyarulatánál kis dombon emelkedő templom és iskola épülete.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúrája az út és telekrendszernek megfelelően alakul, utcás, szalagtelkes beépítési struktúra jellemző.
- A teleknagyságok, telekformák szépen mutatják a történetiséget. A településrészt központjában a főutca mentén viszonylag keskeny, hosszú, jellegzetes szalagtelkes

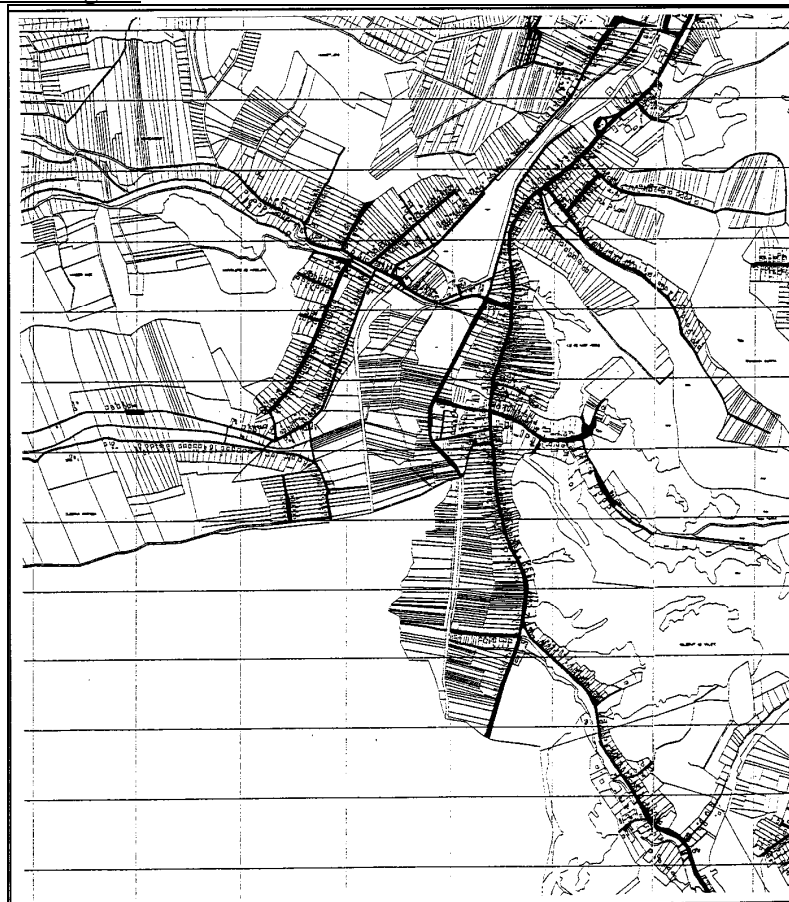
telekrendszert találunk. Megfigyelhető még a szalagtelkes rendszer régi történeti formája is a fő utcán, a szalagtelek soros, kettős soros beépítéssel, mikor a telek két oldalhatárán egy lakótelken belül egymás mögött több lakóház jelenik meg részben különállóan, részben összeépülve. A lakótelek mögött megtalálhatjuk a nagyon keskeny (nadrágszíj) telkeket, melyek eredeti használat szerint a sorosan épített lakóházakhoz tartoztak. Az újabb osztású telkek szabályosak, szélesebbek, a legrégebbi telektömbhöz csatlakozóak kifejezetten rövidek.

- A beépítések döntően lakófunkcióval rendelkeznek, az intézmények a lakóterületbe szervesen illeszkedve jelennek meg.
- A beépítések kora változó, folyamatos átépülés tapasztalható, a beépítés sajátos - történeti szempontból is érdekes - formáját a szalagtelkes kettős soros beépítést is megtalálhatjuk még.
- A legjellegzetesebb beépítési mód az oldalhatáron álló családi házas beépítés és a fentebb említett kettős soros beépítés.
- A beépítési sűrűség a falusias beépítésre jellemző, alacsony. Kivételt képez a főutcával párhuzamos utca rövid telkeinek beépítettsége, mely az átlagnál nagyobb, illetve a kettős soros beépítésnél, ahol a telken több lakóház is található, itt a beépítési sűrűség szintén nagyobb.
- A településrész védendő településszerkezeti és beépítési eleme kell, hogy legyen a régi telekhasználatot idéző szalagtelek, soros beépítéssel. A szabályozási terv készítése során speciális előírások kidolgozása szükséges.
- A beépítések döntően földszintesek, tetőtérbeépítéses ház is kevés van.

13. számú városrendezési körzet

HÓDOSCSÉPÁNY

1. Városépítési vizsgálat:

- Hódoscsépány eredetileg önálló falu volt, ma is önálló intézményi ellátással rendelkező településrész. A városhoz keskeny területtel csatlakozik fő közlekedési és településszerkezeti eleme a Vasvár út (a település főutcája) folytatásában haladó fő útvonal a Hódos patak völgyében. A másik fő településszerkezeti elem az iparvasút vonala. A tölcésesen szétnyíló iparvasút és patak, mely összefüggő területet határol körbe ipari területként funkcionál, itt volt valamikor a vasúti átrakó és járműjavító. Az iparterület beékelődik a településrész két ága közé, és zárványként jelenik meg. A főútvonal továbbhaladt a völgyben Somsály felé, bekapcsolva az önálló volt bányafalut a településszerkezetbe.
A szűk völgy dél felé haladva fokozatosan kitágul, a település is két részre válik szét a dombok peremén. A településágak a sík középső mezőt határoló dombok tövében húzódnak, patakmedreket követve. A dombok közötti mellékvölgyekbe egy-egy egy utcás, néhol párhuzamos utcás településág benyúlik.
- A településrész mint főntebb leírtuk tölcésesen szétnyíló formájú, a dombok között sík terület ékelődik be a településszerkezetbe. Természeti környezethez való viszonyát is ez határozza meg.
- Úthálózati rendszere összetett a városközpont felé két párhuzamos, illetve tölcésesen szétnyíló főútvonala halad, melyek összekötése északon csak a városközpontban, illetve a Malom utcánál történik meg, délen pedig az iparterület alatt. A párhuzamosan és tölcésesen szétnyíló főútvonalakat a merőleges összekötéseken túl mellékágak egészítik ki, melyek a domboldalak peremén haladnak. A nyugati és a keleti főútág elágazik, illetve vele párhuzamosan haladó és arra merőleges utcaágakkal egészül ki.
Megfigyelhető a sík terepen kiterjedő utcahálózat.
- A település térrendszerére ennek ellenére utcás-terek jellemzőek. Ennek oka egyrészt a patak meder okozta korlát, másrészt a településbe ékelődő iparterület, mely rendezetlen zöldterületben folytatódik, beavatkozást, fejlesztést igénylő területi egységként.
A nyugati főútvonal elágazásánál és a délnyugati mellékágnál széles utcás teresedés figyelhető meg, melyet részben a rendezetlenség, részben az önálló kertségek megjelenése jellemez.
- A településrész falusias képet mutat. A keleti főútvonalág központi területegységein a beépítés besűrűsödik.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúrája az úthálózati rendszer és annak hierarchiája szerint alakul. Jellemző az utcás szalagtelkes beépítés, mely a főútvonalak mentén sűrűsödik, a mellékágakban ritkul.
- A teleknagyságok, telekméretetek alakulása a történetiséget is mutatja. A településrész valamikori központjában a fő utca mellett keskeny, hosszú, jellegzetes szalagtelkes, soros beépítésű telekrendszert találunk, mely a legrégebbi telekhasználati módok egyike a városban. A többi utcákon is a szalagtelkes forma a jellemző, a régebbi vagy a településszéli beépítéseknel nagyobb lakóudvarokhoz tartozó kertségekkel. Az újabb osztású telkek szélesebbek, rövidebbek.
- A beépítések döntően lakófunkciójúak. A valamikori településközpontban intézményközpont található a főút T alakú útelágazásos teresedésénél, templommal, iskolával, községházával. A városrész központjába ékelődő iparterület mára elveszítette vasúti átrakó szerepét, s az utolsóként működő öntöde is tönkrement. A terület rendezésének struktúraváltásának most van a történelmi pillanata.
- A beépítések kora változó, folyamatos átépülés tapasztalható, a beépítés sajátos szalagtelkes soros, vagy kettős soros beépítését tekinthetjük a legrégebbi formának a települési ágak menti beépítések újabb keletűek, illetve az utóbbi évtizedekre tehetőek.
- A legjellegzetesebb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés, az újabb beépítéseknel kockaházás formában a régi beépítéseknel soros beépítési móddal és hajlított házás beépítésekkel is találkozhatunk.

- A beépítési sűrűség a főútvonalak mellett nagyobb, legalábbis a keskeny hosszú telkeken, melyet enyhít a szűk lakóudvarokhoz csatlakozó kertségek megléte. Egyébként a beépítési sűrűség a falusias beépítésre jellemző, átlagosnak tekinthető.
- A beépítések döntően földszintesek, illetve a terepadottságokhoz igazodóan alagsorral egészülnek ki.

14. számú városrendezési körzet

SOMSÁLY

1. Városépítészeti vizsgálatok:

- Somsály a somsályi völgyben korábban működő szénbánya vonzására kialakult bányászfalú. A városhoz Hódoscsépany főutcájának folytatásaként a patak mellett kialakult főutcájával kapcsolódik.
- A települést természetes erdős dombok és mesterséges dombok, meddőhányók veszik körül. A patak mentén összefüggő mélyfekvésű rendezetlen zöldterületet találunk, mely a falu két sűrűbben beépített területe között teremt kapcsolatot.
- A település két önálló területszerkezeti egységre bomlik. A valamikori bánya felszíni üzemterületei (ma is üzemi területekként funkcionálnak) és a környezetében kialakult

kolónia, valamint a bányafalu önálló lakóterülete és intézményközpontja, művelődési, oktatási és kereskedelmi intézményekkel.

- Úthálózati rendszerének gerincét a főút vonala adja. A főútvonalról a keleti oldalon nyíló dombra fölvezető, a terepadottságokat követő íves föltároló útról nyílnak, a teraszosan kiképzett kolónia lakóutcái, valamint a domboldalra illeszkedő lakóutcák is. Az egész úthálózati rendszere zsákutcás jellegű. Az üzemi területek környezetében lévő lakóterület fő föltároló útja maga a főút vonala, mely hurokban végződik. A hurokról dél felé eső területek úthálózata szintén zsákutcás jellegű.
- A településrész térrendszere utcás jellegű, jellemzőek az útelágazásos teresedések tölcserés térformái.
- A településkép tipikusan bányafalu. Jellemző településképet az egységes rendszerben épített bányászkolóniák határozzák meg.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúrája az úthálózati rendszernek megfelelően és a tervezett rendezett formában megépített kolóniák szerint alakul. A kolóniák részben soros formában épültek meg a főút mellett, részben a teraszosan kialakított domboldalon egymással párhuzamos, egymás fölött lévő sorokban, részben egymással párhuzamosan futó utcákban a hagyományos utcák kétoldali beépítését idézve. Az üzemi területek közelében a beépítés a hurokszerűen záró főútvonalra szerveződik.
- A teleknagyságok, telekméretük változóak. Jellemző az egészen keskeny tömbtelek és a családi házas lakóterületet idéző hagyományos egyedi lakótelek is.
- A beépítések döntően lakófunkciójúak, csak a kisebb településrész központ, illetve az üzemi területek jelentenek különbséget.
- A beépítések jellemzően területegységként azonos korúak és megjelenésűek, a bánya fejlődésnek indulásával egyidőben keletkeztek.
- Jellemző beépítési módok a tömbtelkeken horizontális sorokban elhelyezkedő típusépületek, illetve az egyedi telkeken megjelenő ikres beépítések, szintén típus épületekkel.
- A beépítési sűrűség a tömbtelkes lakóterületeknél nagy, a beépítés helyenként zsúfolt. Az ikres beépítéseknél a beépítési sűrűség a családi lakóházas beépítésű területek átlagos sűrűségét mutatja.
- A beépítések döntően földszintesek.

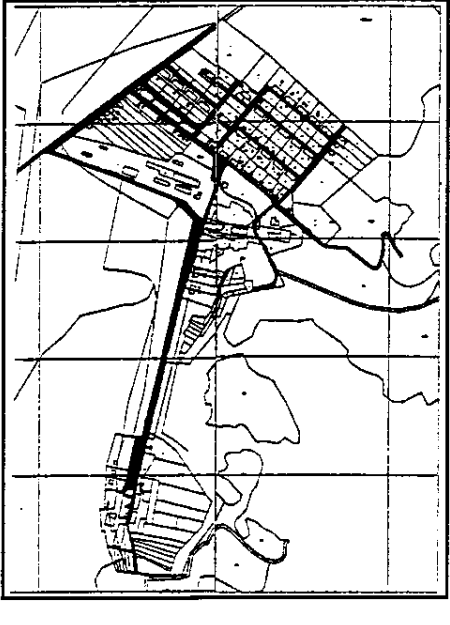
15. számú városrendezési körzet

A város ezen része 1994- ben önálló községgé alakult.

16. számú városrendezési körzet

BÁNSZÁLLÁS

1. Városépítészeti vizsgálatok:

- A Bánszállás bányatelep a múlt század végén kezdte meg működését. Mindig önálló településrészként, később önálló belterületi egységként működött. A városból a Sajóvárkonyból a 25-ös főútvonal felé vezető úton közelíthető meg, igen elszigetelt településrész.
- A területet keletről domboldalak határolják, melyeket fás-bokros növényzet jellemez. Nyugatról a sík kopár területtel érintkezik.
- A település két önálló egységre bomlik, az úgynevezett Felső és Alsó telepre. Meghatározó településszerkezeti eleme a fölhagyott bányauzem (a széntermelést 1929-ben szüntették be) és a leromlott állapotú bányászkolónia.
- Úthálózati rendszerét a főútvonalra szerveződő derékszögű hálós útvonalak jellemzik.
- A település egyetlen teresedése a főútba kanyarodásánál kialakult tölcéses tér, melyhez közpark csatlakozik.
- A legjellemzőbb településképi elem a leromlott állapotú bányászkolónia.

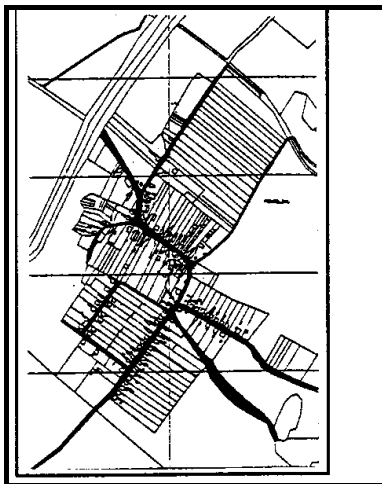
2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúrája az egységesen megépített kolónia beépítés a jellemző.
- A telekrendszer szabályos kialakítású, egyforma méretű. Kivételt képez a településrész nyugati határán lévő egyedi telkes lakóterület a hozzá tartozó nagyméretű kertekkel.
- A beépítések döntően lakófunkciójúak. Két jelentősebb közintézménye a szociális otthon és az óvoda. Az intézményi funkciókat egy üzlet és egy italbolt egészíti ki.
- A kolónia épületei még a múlt században épültek.
- A legjelentősebb beépítési mód az egyedi telken kialakított többlakásos utcával párhuzamosan elhelyezett kolóniaépületek sora. A beépítési sűrűség átlagos.
- A beépítések földszintesek. A településrész nagyon leromlott állapotban van és szociális problémákkal terhelt.

17. számú városrendezési körzet

CENTER

1. Városépítészeti vizsgálatok:

- Center a várostól elszakadva elhelyezkedő önálló belterületi egység, valamikor önálló falu volt. Kapcsolata a várossal Sajóvárkonyon keresztül Bánszállást érintő főútvonalon történik, mely a 25-ös főútra köt ki.
- A településrész viszonylag sík területen helyezkedik el, csak kelet felől határolják lankás domboldalak.
- A település fő településszerkezeti eleme a központjában többszörös kanyarral átvezető főútvonal.
- Úthálózati rendszerét a kanyargós főútvonalhoz csatlakozó utágak jellemzik.

- Térrendszere utcás terekből áll, útelágazásos, néhol tölcseres térformákkal.
- Jellemzően falusias képet mutat.

2. Építészeti karaktervizsgálat:

- A beépítés struktúráját az úthálózati rendszer, illetve az ehhez kapcsolódó nagyméretű kertes lakótömbök határozzák meg.
- A telekrendszert hagyományos szalagtelkes, a lakóudvarokhoz nagyméretű kertek csatlakoznak.
- A beépítések döntően lakófunkciójúak, néhány intézmény, így önálló posta hivatala van. Alapfokú intézményellátása nem biztosított.
- A beépítések kora változó, az utóbbi időkben a településrész nem fejlődik, folyamatos megújulása nem érzékelhető.
- A legjellemzőbb beépítési mód az oldalhatáron álló családi lakóházas beépítés. Egy kisebb területen belül fölfedezhetők a szalagtelkes soros - történeti hagyományokat tükröző - beépítési mód is.
- A beépítési sűrűség a nagyméretű telkek miatt alacsony.
- A beépítések földszintesek.

Felhasznált irodalom:

- Dobossy László: Ózd utcahálózata (1977)
- Fejezetek Ózd történetéből Szerkesztette Dobi Sándor (1975)
- Az Ózdi Kohászati Üzemek története Szerkesztette Berend T. Iván (1980)
- Budapest Karakterterv Metodika
Budapest Karakterterkép, Értékraszter
Szerzők: Építész Stúdió 11 Kft. Budapest
Cságoly Ferenc és munkatársai
- Magyarország hagyományos lakókörnyezeti kultúráinak feltárása és értékelése a továbbfejlesztés szempontjából ÉTE Munkacsoport Dr. Meggyesi Tamás vezetésével (1986)
- Magyarország hagyományos lakókörnyezeti kultúráinak tipológiája
ÉVM megbízásából a LAKINFORM szervezésében
Felelős tervező: Dr. Meggyesi Tamás (1986)
- Utcák és terek az alföldi kertes településekben
ÉVM Építészeti és Műemléki Főosztályának megbízásából a LAKINFORM szervezésében készült (1988) Felelős tervező: Dr. Meggyesi Tamás
- Györfly István: Magyar falu magyar ház (1943)
- Az Ózdi munkáskolóniák és lakásbérlok kialakulása és története Vass Tibor (1984.)
- A Rimamurányi-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság és társvállalatai jóléti intézményeinek ismertetése Budapest (1913.)

5.7. Védettségek

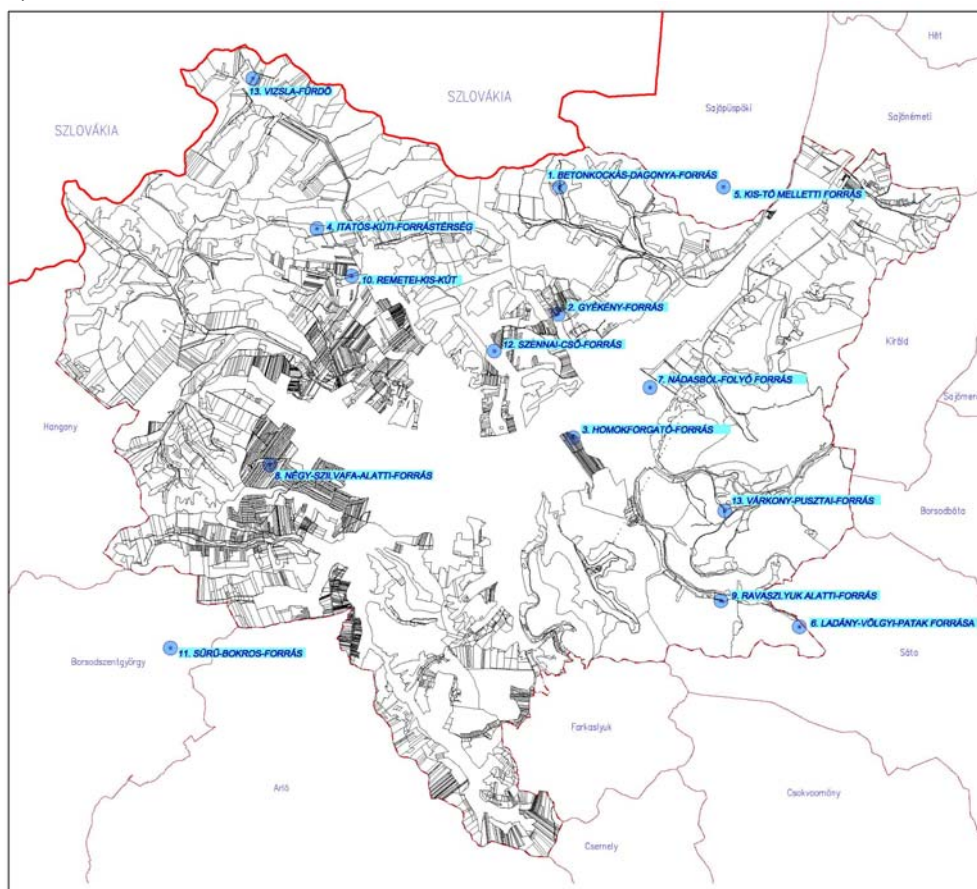
A természeti környezet védendő értékei

(1) Országos védelem alatt álló területek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. §. (2) bekezdésében foglaltak értelmében a törvény erejénél fogva ex-lege országos védelem alatt áll Ózd város közigazgatási területén 14 forrás.

Az ex-lege országos védelem alatt álló források listája:

- a) Betonkockás – dagonya – forrás
- b) Gyékény – forrás
- c) Homokforgató – forrás
- d) Itatós – kúti – forrástérség
- e) Kis – tó – melletti – forrás
- f) Ladány – völgyi – patak forrása
- g) Nádistóból – folyó forrás
- h) Négy – szilvafa – alatti – forrás
- i) Ravaszlyuk alatti – forrás
- j) Remetei – kis - kút
- k) Sűrű – bokros – forrás
- l) Szennai – cső – forrás
- m) Várkony- pusztai – forrás
- n) Vizsla- fürdő

Az ex – lege országos védelem alatt álló források térképi feltüntetése.

(2) Természeti területek:

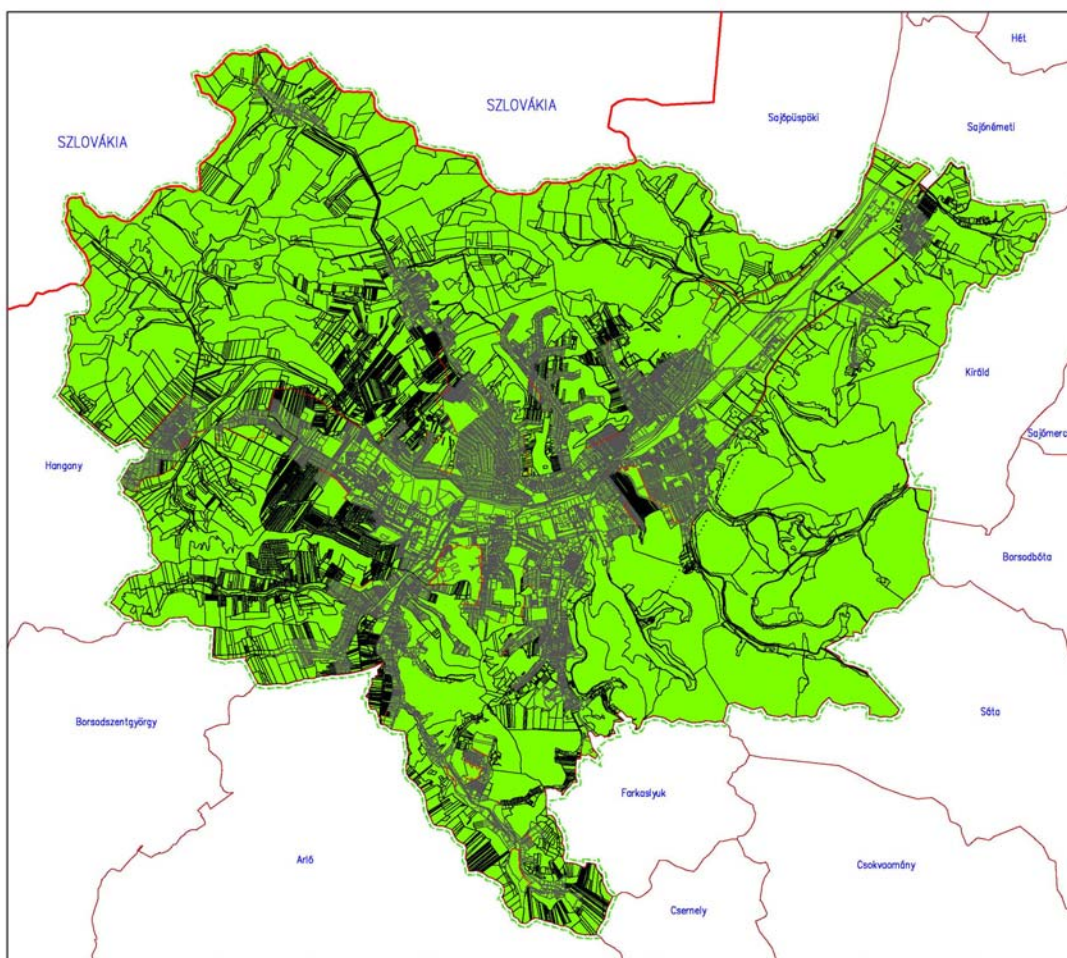
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 15. §. (1) bekezdésében szereplő feltételeknek eleget tevő összes terület természeti területként kezelendő. Ezek természetközeli állapotokkal jellemezhető erdő, gyepek, nádas művelési águ földrészletek.
- A nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkentésével kapcsolatos eljárásról szóló 21/2006. (I.31.) Korm. rendelet 5. §. (1) és (2) pontja értelmében felszíni vizek esetében a nagyvízi meder – ha nem minősül egyéb jogszabály alapján védett természeti területnek – szintén természeti területként kezelendő.

(3) Természetközeli területek:

- Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet 30/A. §. (1) bekezdése értelmében a mocsár, a nádas, a karsztbokorerdő, és a sziklásterület természet közeli területnek minősülnek.

(4) Érzékeny természeti területek (ÉTT vagy ESA):

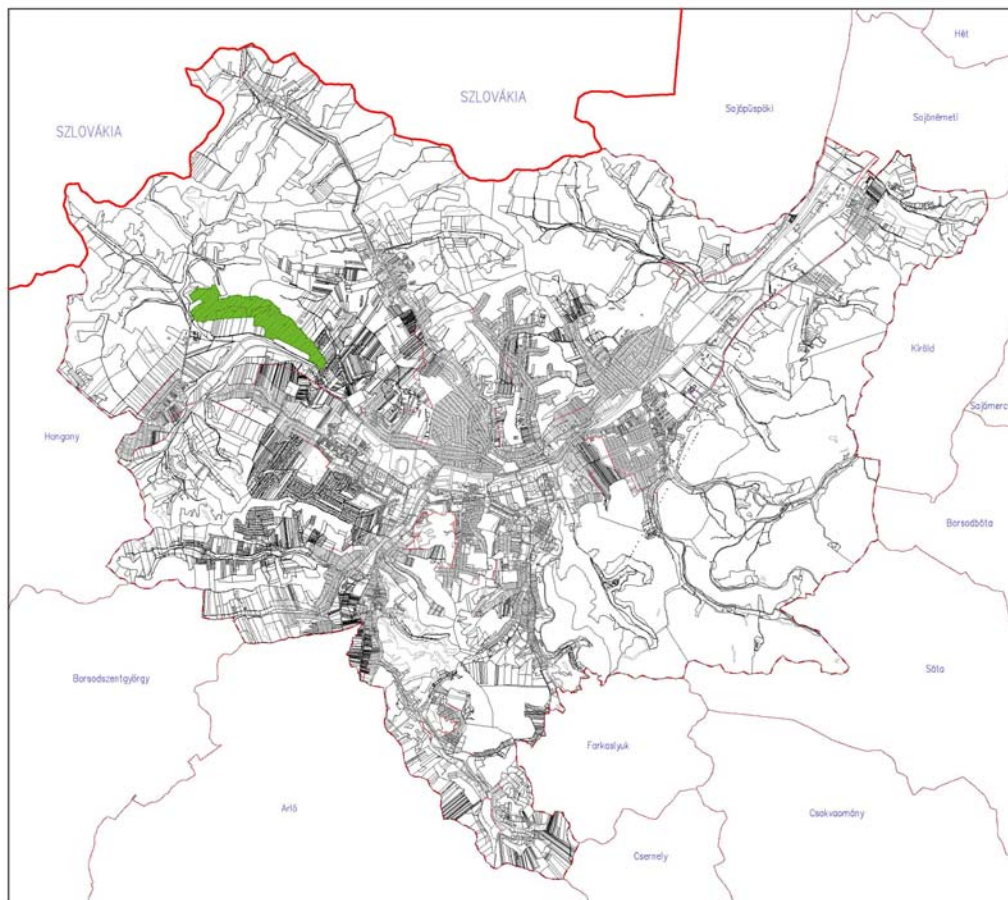
- A 2/2002. (I.23.) KÖM-FVM együttes rendelet 2. számú mellékletében foglaltak alapján Ózd közigazgatási területe a „Heves - Borsodi dombság” valamint az „Ózd környéke” megnevezésű kiemelten fontos ÉTT térségek által érintett terület.

Az Érzékeny természeti területek térképi feltüntetése Ózd város közigazgatási területén.

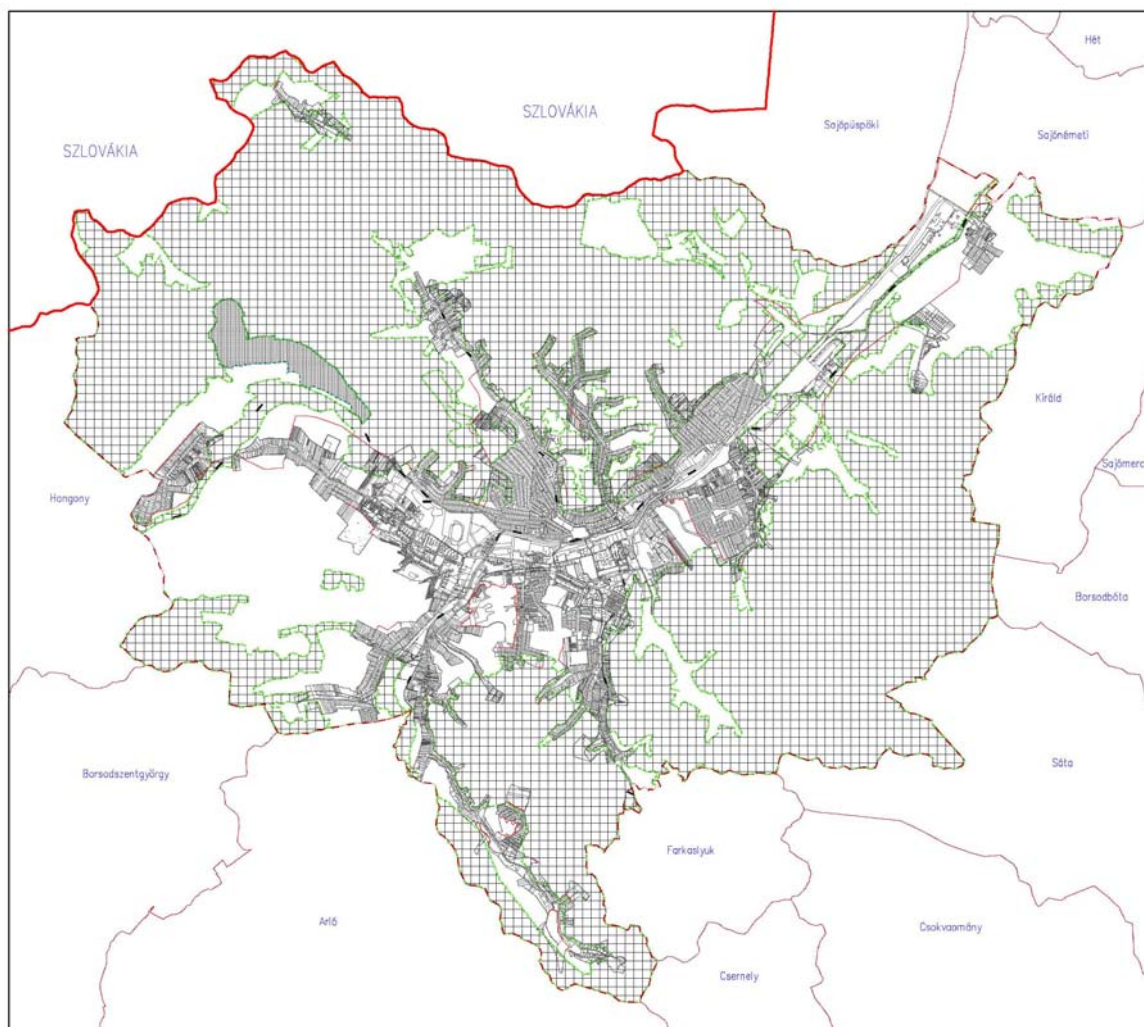
(5) Natura 2000 területek (KTT és KMT):

1. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendeletben foglaltak, valamint az annak mellékleteiben szereplő területek helyrajzi számos jegyzékét kihirdető, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 45/2006. (XII.8.) KvVM rendelet 3. számú mellékletében kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület által érintett területek található Ózd közigazgatási területén.
2. A terület neve: Ózd- Harmaci - dombok
3. A terület azonosító kódja: HUBN20027
4. Helyrajzi számok: 04087a, 04087b, 04087c, 04088, 04089/1a, 04089/1b, 04089/1c, 04089/1d.
5. A terület nagysága: 73,65 ha
6. Jelölő élőhelyek és fajok:
 - a) élőhely
6210 * Meszes alapkőzetű féltérmezetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia) fontos orchidea-lelőhelyei
 - b) növény
Echium russicum piros kígyószisz
Pulsatilla grandis leánykőkörcsin

Natura 2000 területek térképi feltüntetése Ózd város közigazgatási területén.

(6) Országos ökológiai hálózat területei:

Az országos ökológiai hálózat elemei közül a magterület, illetve az ökológiai folyosók térképi feltüntetése Ózd város közigazgatási területén.

(7) Egyéb védettségi kategóriák és területek:

A B.-A.-Z.- megyei Területrendezési terv alapján Ózd közigazgatási területét az alábbi természetvédelemmel összefüggő térségi övezetek érintik:

1. magterület, ökológiai folyosó övezetei,
2. NATURA 2000 természet-megőrzési terület övezete,
3. országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete,
4. történeti települési terület övezete,
5. kiemelten fontos érzékeny természeti terület övezete,

Az épített környezet védendő értékei

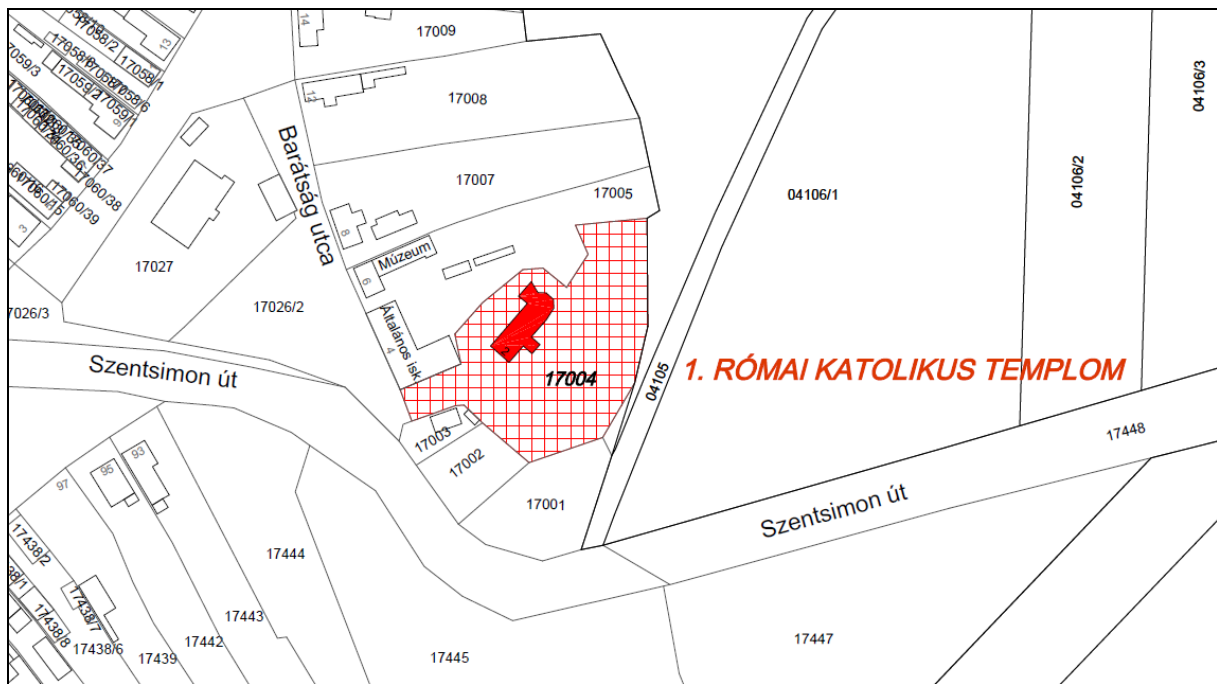
A település építészeti értékvédelmét három pillérré alapozhatjuk. Az egyedi építészeti értékvédelemre, melynek eleme az országosan védett műemlék és környezet, valamint a helyi építészeti értékvédelemre, ill. a területi értékvédelemre.

Az elmúlt korok építészeti emlékei sokak szemében idejétmúlt anyagok csupán, szerkezetek elavult gyűjteménye, melyek hátráltatják a település gyors újraalakítását. Viszont ezek az épületek a településszerkezetek szerves részei. Helyével, tömegével, arányával számtalan szál fűzi a község más értékeihez és szerkezetét alkotó elemeihez. Értékes eleme egy szép faluképnek, vagy kiindulópontja egy ilyen falukép tudatos megformálásának.

(1) Országosan védett műemlék:

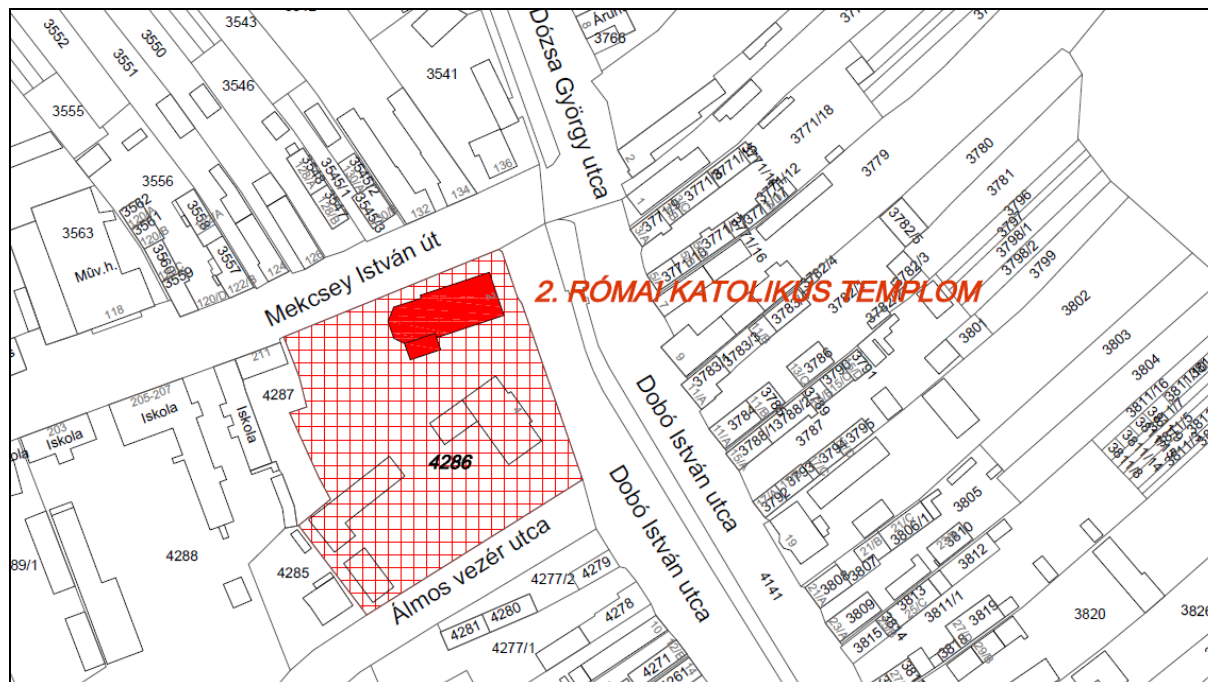
Ssz.	Megnevezés	Cím	Hrsz.
1.	Római katolikus templom	Ózd-Szentsimon, Barátság út 2.	17004
2.	Római katolikus templom	Ózd-Sajóvárkony, Dobó István út 2.	4286
3.	Nepomuki Szent János szobor	Ózd-Sajóvárkony, Dobó István út 2.	4286
4.	Római katolikus templom	Ózd-Uraj, Uraj út 171.	14001
5.	Lakóház és mellék-épületei	Ózd, Kóalja út 26.	2287
6.	Volt Ózdi Tiszti Kaszinó	Ózd, Gyár út 2.	5267
7.	Volt Ózdi Olvasó Egylet Székháza	Ózd, Gyár út 4.	5266
8.	Ózdi Városi Múzeum	Ózd, Gyár út 10.	5190/3
9.	Ózdi Hivatalház	Ózd, Rombauer tér 1.	5035/A
10.	Ózdi Gyári Uszoda	Ózd, Törzsgyár	11076
11.	Ózdi Téglagyár	Ózd, Törzsgyár	11246 11250
12.	Fúvógépház	Ózd, Törzsgyár	11140
13.	Ózdi Finomhengermű	Ózd, Törzsgyár	11089

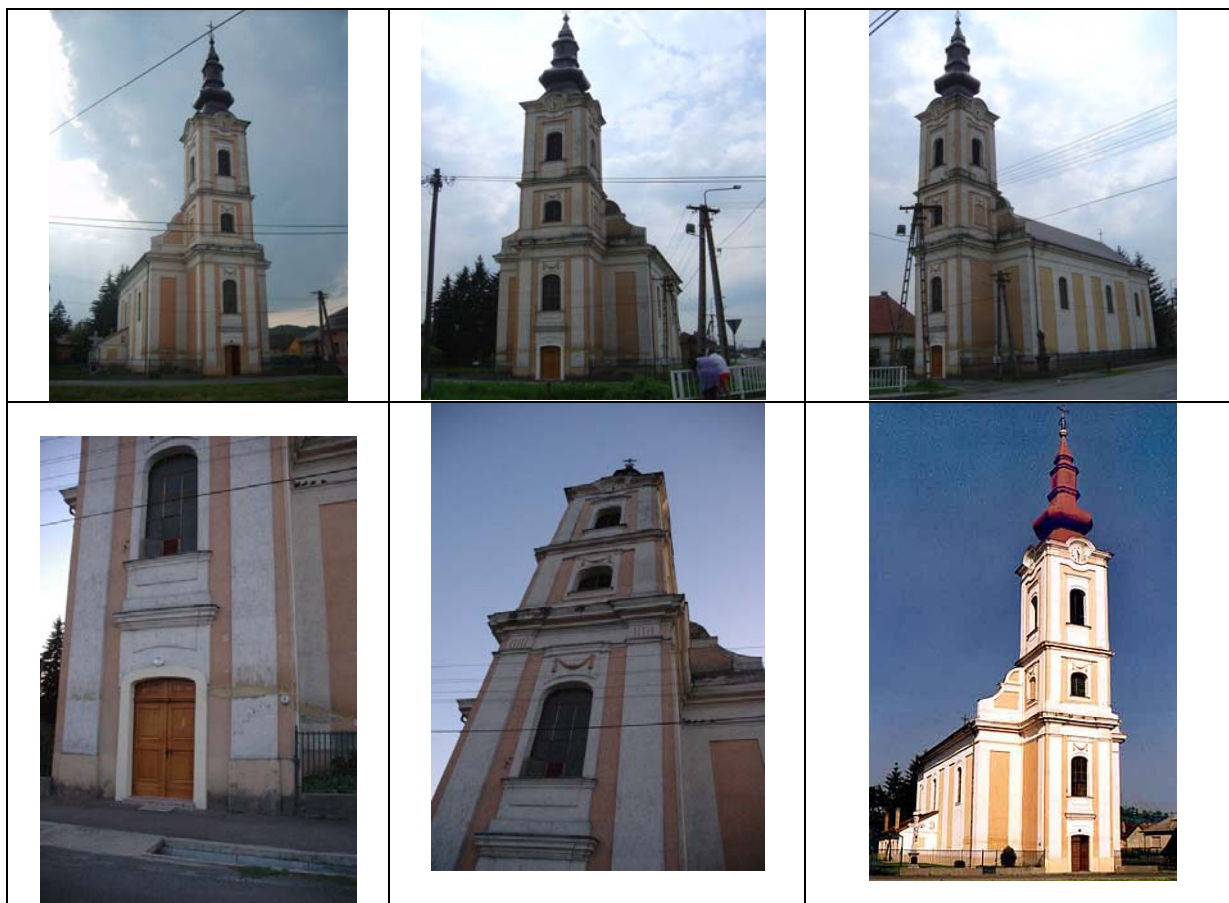
1. RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM (ÓZD-SZENTSIMON)

azonosító	3015
törzsszám	1261
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Szagrális építmény
eredeti fő típus	templom
eredeti típus	r.k. templom
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	<u>Ózd</u>
cím	<u>(Szentsimon) Barátság út 2.</u>
helyrajzi szám	17004
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
rövid leírás	R.k. templom, román kori, 13. sz. Gótikus, 14-15. sz.-i részletekkel. Hajójában falkép, gótikus, 1423. Festett kazettás famennyezete 1650-ből. Berendezés: orgona, 1720 körül; festett orgonakarzat, barokk, 1750; oltár, szószék, barokk, 18. sz. Egyhajós, egy homlokzati tornyos, keletelt templom, a hajó fölött nyeregtetővel, a visszalépcső, poligonális záródású szentély fölött kontyolt nyeregtetővel. A hajós déli oldalán kontyolt tetős előtér, a szentély északi oldalán féltetős sekrestye. A hajó északi falán Lázár István plébános (1784-1836) fa sírkeresztje.

2. RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM (ÓZD-SAJÓVÁRKONY)

azonosító
 törzsszám
 védettség
 jelleg
 név jellemző
 eredeti kategória
 eredeti főtípus
 eredeti típus
 megye
 helység
 cím

helyrajzi szám
 település KSH kódja
 földhivatal
 rövid leírás

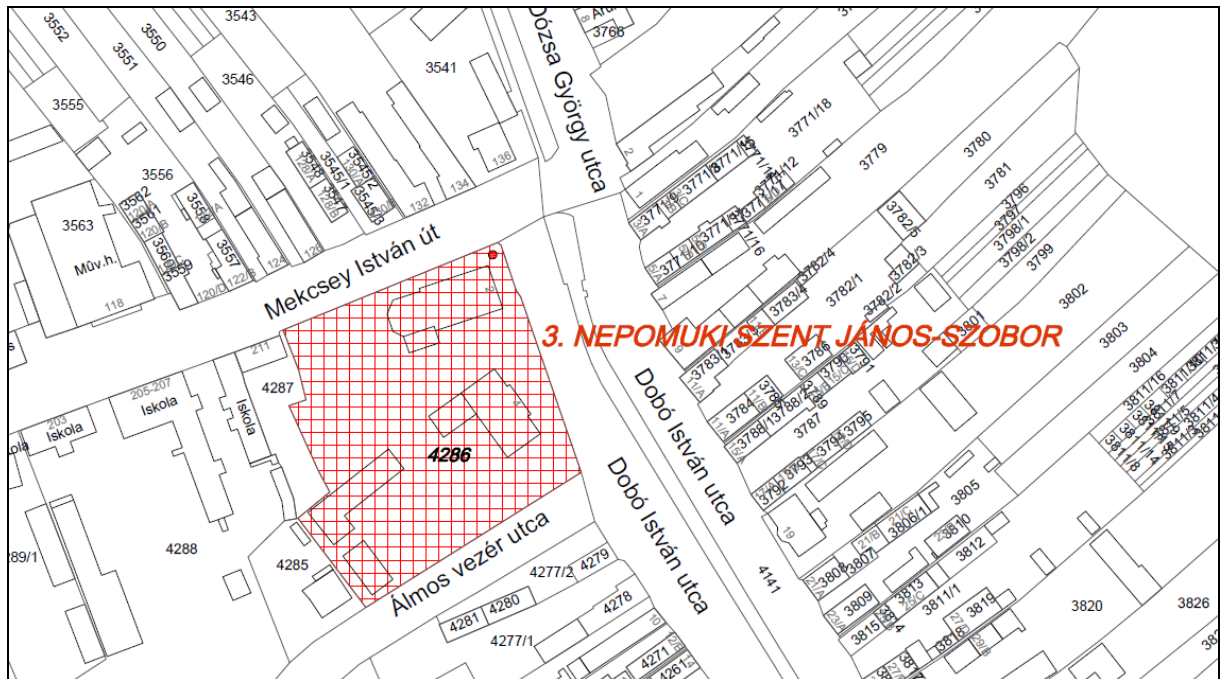
3016
 917
 Műemléki védelem
 Építmény
 Mai
 Szakrális építmény
 templom
 r.k. templom
 Borsod-Abaúj-Zemplén

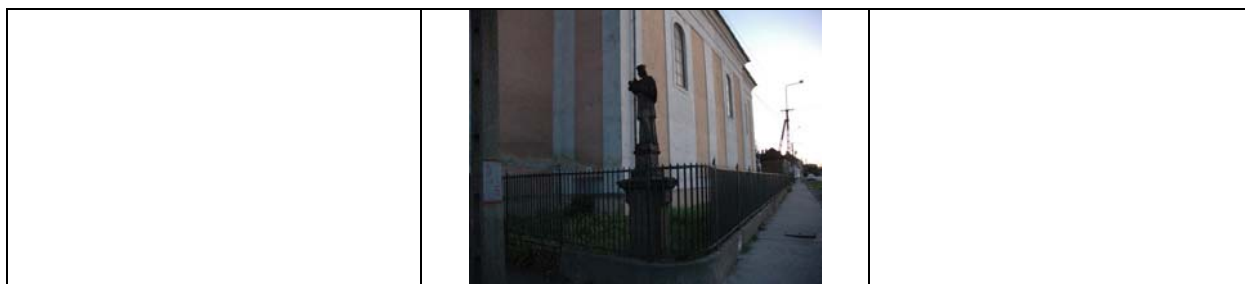
Ózd
[\(Sajóvárkony\) Dobó István u. 2.](#)
[\(Sajóvárkony\) Szabadság u. sarka](#)

4286
 14492

Ózd Körzeti Földhivatal
 R.k. templom, copf, 1780 körül. Berendezés: főoltár, barokk, 18. sz.
 Egyhajós a szentély felől kontyolt nyeregtetővel fedett templom,
 főhomlokzat előtt álló toronnyal. Visszalépcső, egyenes záródású szentélye
 ívesen lesarkított.
 A déli oldalon féltetős sekrestye.
 A templomkertben plébániaház 19. századi (átalakítva) valamint Nepumuki
 Szt. János szobor, 1830

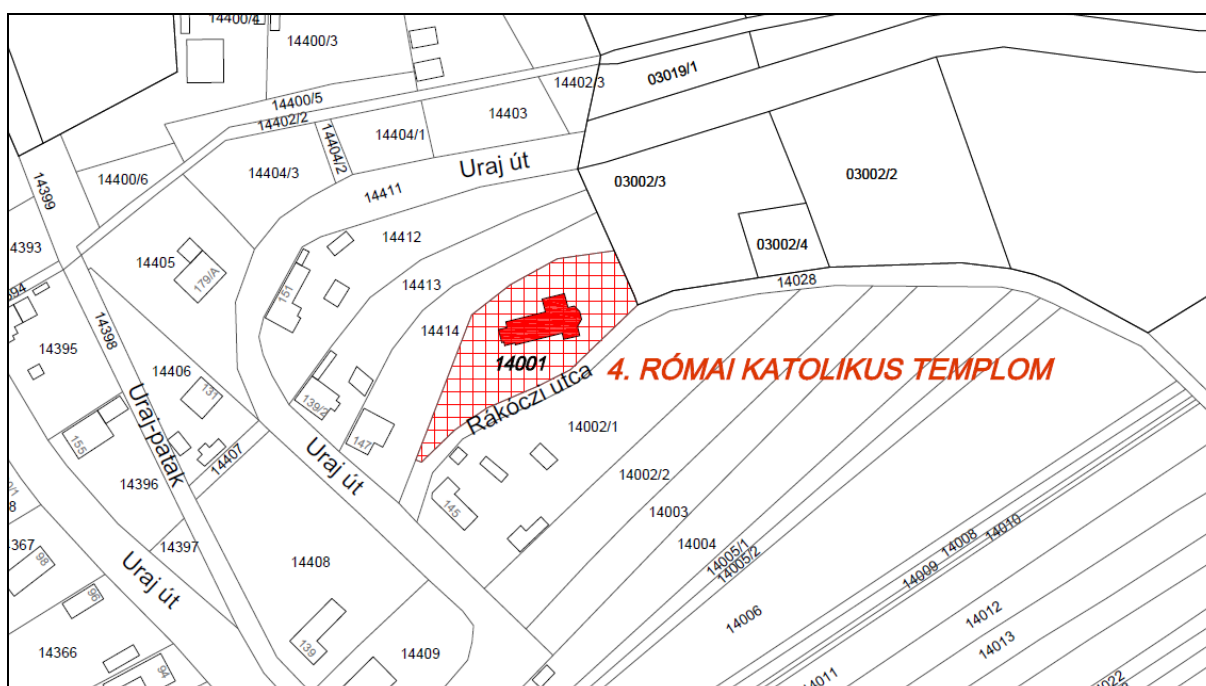
3. NEPOMUKI SZENT JÁNOS – SZOBOR (ÓZD-SAJÓVÁRKONY)

azonosító	3017
törzsszám	918
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Plasztika
eredeti főtípus	szobor
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	<u>Ózd</u>
cím	<u>(Sajóvárkony) Dózsa György u. 2.</u> <u>(Sajóvárkony) Szabadság u.</u> <u>(Sajóvárkony) Dobó u.</u>
helyrajzi szám	4286
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
rövid leírás	Nepomuki Szt. János-szobor, barokk, 18. sz. Templomkertben álló kő emlékmű. Lépcsős emelvényen kereszt alaprajzú, volutás, párkányos posztamens. Rajta kisebb talapzaton Nepumuki Szt. János álló alakja, karingben, paláttal, birétummal, kezében kereszt és pálmaág.

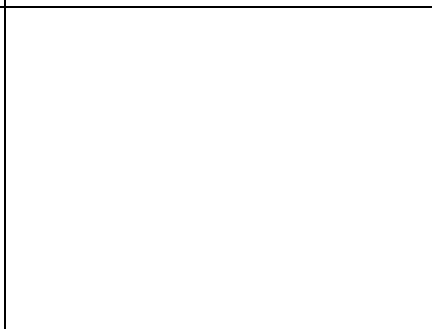
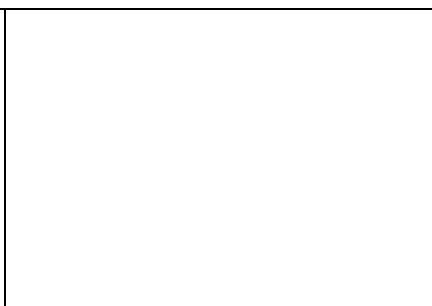
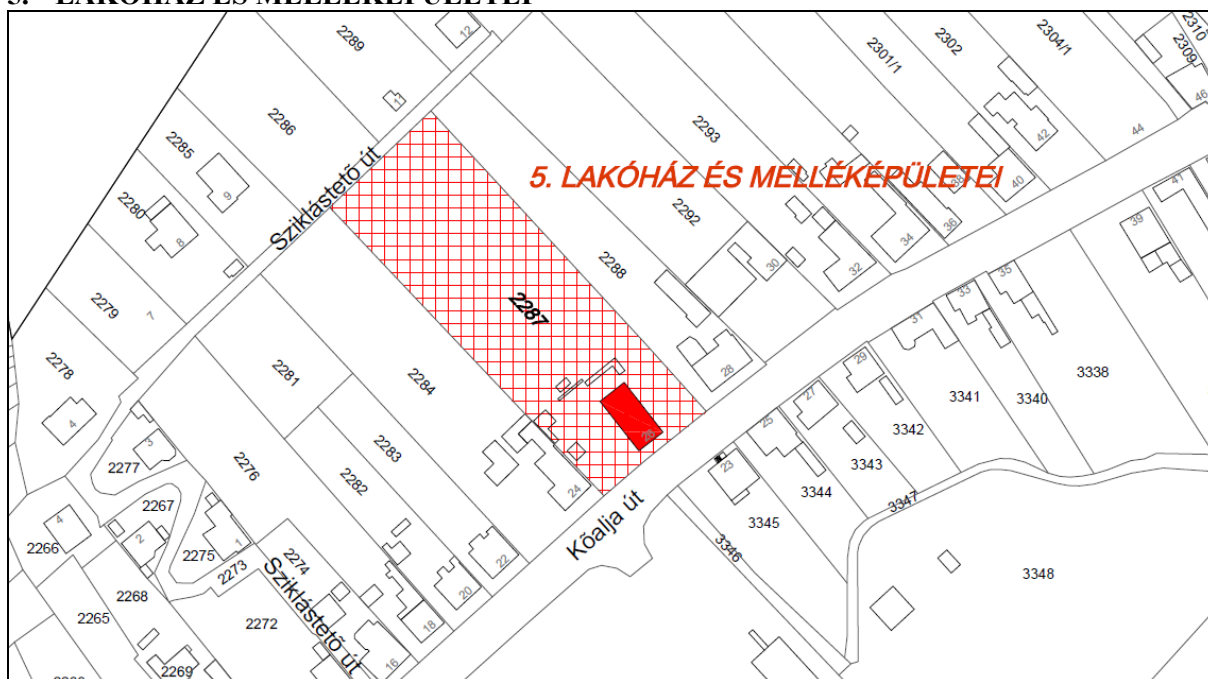
4. RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM (ÓZD-URAJ)

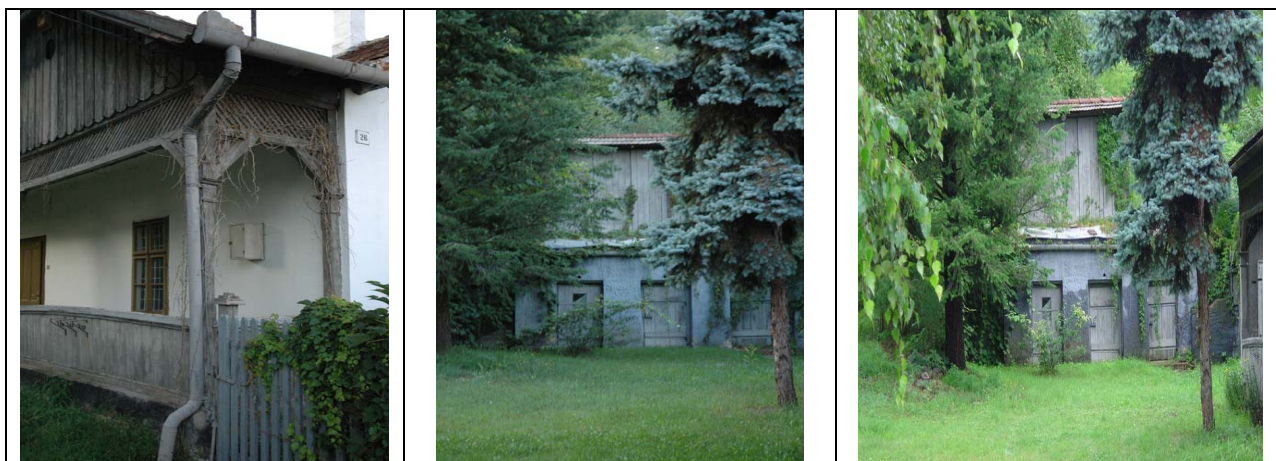

azonosító	3019
törzsszám	1265
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Szagrális építmény
eredeti főtípus	templom
eredeti típus	r.k. templom
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	Ózd
cím	(Uraj) Rákóczi u. 17.
helyrajzi szám	14001
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
rövid leírás	R.k. templom, gótikus, 15. sz. Erősen átalakítva a 19-20. sz.-ban. Festett famennyezete 1733-ból, 19. sz.-i kiegészítésekkel; Nepomuki Szt. János-szobor fából, 18. sz. Falu fölötti dombon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, a szentély felől kontyolt nyeregtetős, keletelt templom, a szentély északi és déli oldalán kontyolt tetős sekrestye, ill. térbüvület. A torony déli oldalán lépcsőház.

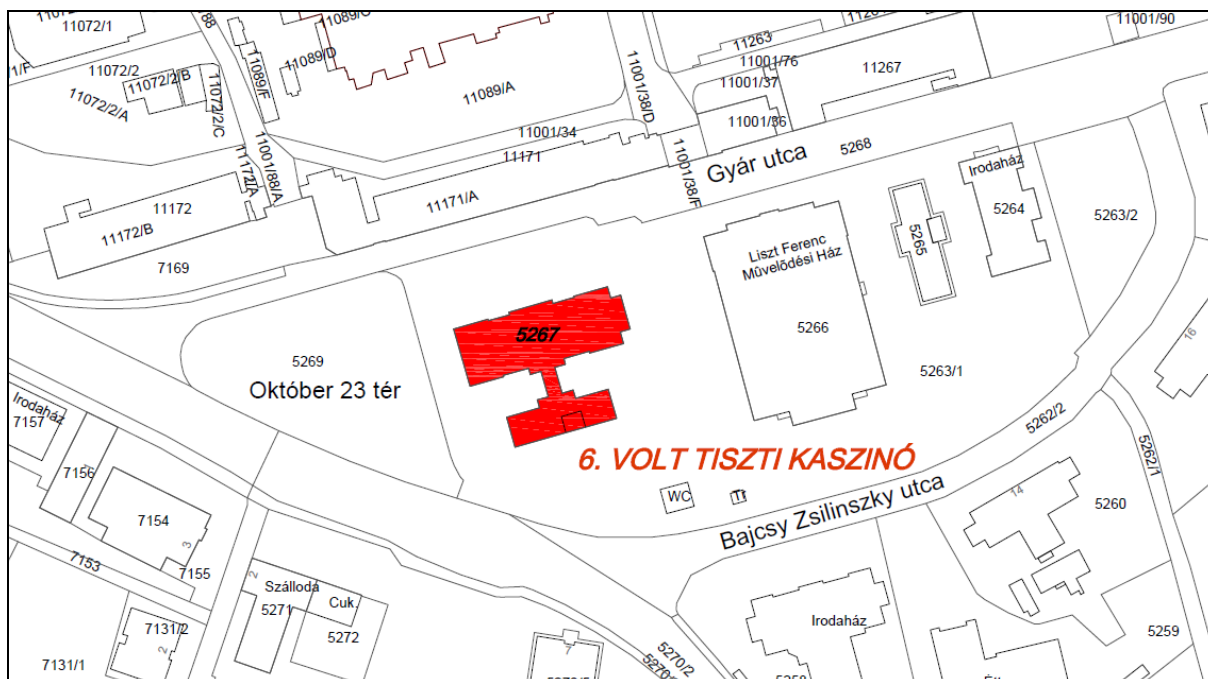
5. LAKÓHÁZ ÉS MELLÉKÉPÜLETEI

azonosító	3018
törzsszám	10649
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Lakóépület
eredeti főtypus	lakóház
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	Ózd
cím	Kőalja u. 26.
helyrajzi szám	2287
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
rövid leírás	Lakóház és melléképületei. Földszintes, téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregtetővel fedett lakóház. Az épület utca felőli végét két egymásra merőleges nyeregtető ill. oromzat tagolja. A D-Ny-i. udvari homlokzaton faszerkezetű tornác. Telkén egykorú melléképületek.

6. VOLT ÓZDI TISZTI KASZINÓ

azonosító	11357
törzsszám	11132
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai

eredeti kategória	Középület
eredeti főtípus	kulturális és szórakoztató épület
eredeti típus	kultúrház
jelenlegi kategória	Középület
jelenlegi főtípus	kulturális és szórakoztató épület
jelenlegi típus	kultúrház
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	<u>Ózd</u>
cím	<u>Gyár u. 2.</u>
helyrajzi szám	5267
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
állapot	Jó
rövid leírás	A Jendech Alajos tervei alapján 1884-ben emelt, téglány alaprajzú, 1909 és 1913 között oldalrizalittal bővített épület végső formáját Marschalkó Béla tervei szerint nyerte el 1938-ban. Szimmetrikus elrendezésű, H alaprajzú, egyemeletes, alacsony hajlásszögű csonkolt tetővel fedett épület. É-i főhomlokzata 3-2-5-2-3 tengelyes, oldal- és középrizalitokkal megmozgatott, vakolatsávós. Neobarokk belső tereit részben átalakították. Megalakulásától megszüntéig, 1884 és 1945 között az épületben működött a Tiszti Kaszinó.
külső leírás	<p><u>1. Telepítés</u></p> <p>Az Ózdi Tiszti Kaszinó épülete a századfordulós Ózd központját képező Gyár utca és az egyénien ívelt Tisztisor (ma Bajcsy-Zsilinszky utca) közötti területre, a Törzsgyár közvetlen szomszédságába települt. A város jelentős középületeit tartalmazó épületsor első tagja. A bejárati homlokzata északra, a Gyár utcára néz, síkja az utcavonaltól hátrahúzva áll, ami egykor parkosított tér elhelyezésére adott lehetőséget. A hátsó épületrész mögötti ligetes részen egykor kerthelyiség, illetve különféle szaletlik elhelyezésére is lehetőség nyílt.</p> <p>A területre bevezető utak vonalvezetése ma is változatlan (kivéve az Ív úti átkötést), továbbra is a városszövet egyéni kialakítású része. A Kaszinó épületének kiemelt szerepe megmaradt, illetve növekedett is azáltal, hogy nyugati oldalán díszter létesült (ma: Október 23. tér). Az épületegyüttes közvetlen környezete megváltozott, reprezentatív jellegét elvesztette (többnyire autóparkolásra használják), de a hátsókert ligetes jellege megmaradt.</p> <p><u>2. Tömegalakítás</u></p> <p>A Kaszinó tömege az idők során többször megváltozott, bővült, de már eredetileg is szimmetrikus elrendezésű, kétszintes és alapincézett volt - mindvégig tartotta a középületek léptékét. Kezdetben csak az öttengelyes közép- és kéttengelyes oldalrizalitok épültek meg, később épültek hozzá - a jelenlegi tömegalakításnak megfelelő - háromtengelyes épületrészek. Az épületet mindegyik építési fázisban (az eredeti folytatásaként) alacsony hajlásszögű, lecsonkolt, tompa ereszcsonkolt tetőidommal zárták le. A fő épülettömeget - a második és a harmadik építési szakaszban - földszintes bejárati toldaléképítmény gazdagította. Az épületegyüttes végül egy jellegében teljesen azonos hátsó szárnyal bővült (kb. 1909-13 között), új oldalépítményt (kb. 1938.) és a bejárat fölött pedig előtetőt (kb. 1945 után)</p>

kapott. A Kaszinó épülete így jelenleg két K-Ny-i tengelyű tömbből áll, melyeket egy - a lépcsőházat rejtő - nyaktag köt össze. A szárnyak két intimebb belső udvart fognak közre.

Az épület tömege az 1938-as átalakítás óta jelentősen nem változott. Megemlítendő az oldalbejáratok, illetve a nyugati oldalépítmény megszüntetése, illetve az előtető létesítése.

3. Homlokzati kialakítás:

A homlokzat a többszöri bővítés, átalakítás ellenére egységes képet mutat. A főszárny földszintjére - a neoreneszánsz stílusnak megfelelően - vaskosabb megjelenést mutató, kőkvaderezést utánzó mélyfugás vakolat került. A földszintet az emelettől markáns osztópárkány választja el. Az emeleti részre könnyedebb megjelenést kölcsönző vakolatarchitektúra került, finomabb vízszintes fugázással. Az amúgy is nagyobb belmagasságú emelet homlokfalának arányát a széles, mívesen kialakított zárópárkányok még tovább hangsúlyozzák. A hátsó épületszárny vakolatarchitektúrája ettől eltérő: a párkányok átfordulnak, de a szintek hangsúlyozása között nincs különbség, és hiányoznak a fugázások is. Ez valószínűleg az 1910-körűli állapotnak megfelelő kialakítás, mivel már a főszárny hátsó oldalán is megszakad a vakolat fugázása (egyben mutatva a homlokzati falak közötti hierarchiát). A nyílások elrendezése is egyértelműen a főhomlokzat kiemelésére utal (C-B-A-B-C ritmussal, 3-2-5-2-3 tengellyel). A Gyár úti homlokzat középrizalitjának emeleti ablakai őrizték meg az eredeti íves záródású nyíláskialakítást, a földszinti ablakok az átalakítások során egyenes záródásúvá váltak. Az emeleti íves ablakokat korinthuszi-utánzatú fejezettel rendelkező félpillérek fogják közre, a középső ablak alá bábos balluszter-sor került. Az oldalrizalitok egyenes záródású ablakait nagyrészt timpanon gazdagítja. Az oldal-és hátsóhomlokzatok ablakai megegyeznek, kivétel a hátsóhomlokzat földszinti ablakai. A főbejárat körüli díszítmények az eredeti formában maradtak fenn.

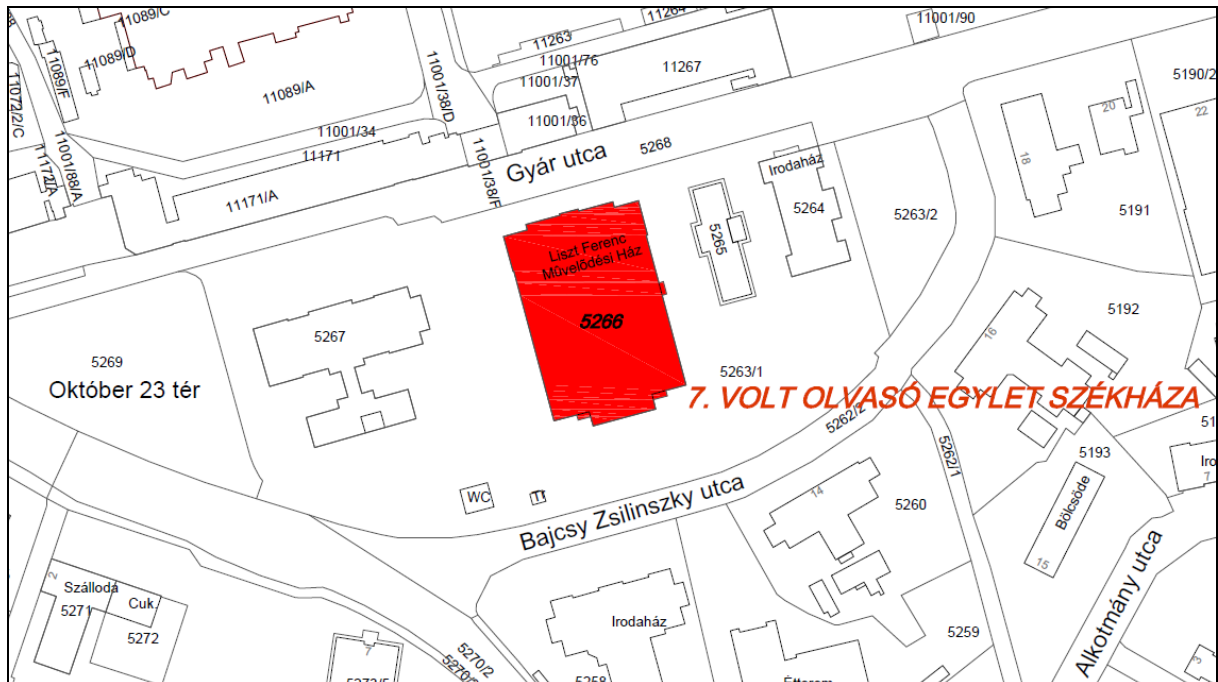
Az épület jelenleg sárgás-drapp színű, a párkányoknál és az ablakkeretezésnél barnás, és a lábazatnál vöröses árnyalattal ellátva (az eredeti színezésről nincs adat). A korabeli kialakítás csak néhány helyen bomlott meg, ilyen a pincehelyiség bejáratának toldaléképítménye, a keleti udvar elkerítése és a főbejárat előtetője. Míves kiegészítői az épületnek a főbejárat fém zászlótartója, illetve az egykori tetődíszek.

állapot leírása

Az épület állagáról általánosan elmondható: jó állapotú. Az átalakított, felújított részletek leírását a II.3.a. pont tartalmazza bővebben (kiemelendő: az épület gépészete (fűtése), és pincéje jelentős átalakításokon esett át). Két helyen azonban sürgős beavatkozást igényel az épület:

- A hátsó szárny földszintjét az utóbbi években a rendkívül veszélyes könnyező házigomba fertőzés támadta meg. A fertőzés terjedésének megakadályozását már -szakértők bevonásával - megindították. A gomba más épületrészeket egyelőre nem támadott meg.
- A vízelvezető csatornák az épület belső udvarainál megrongálódtak, így az esővíz ezen a részeken mállasztja a vakolatot, áztatja a falakat, belülről pedig több helyen felhullámosítja a parkettát (és a gombafertőzés esetleges terjedésének is kedvez).

7. VOLT ÓZDI OLVASÓ EGYLET SZÉKHÁZA

azonosító	11493
törzsszám	11133
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Középület
eredeti főtípus	kulturális és szórakoztató épület
eredeti típus	művelődési központ
jelenlegi kategória	Középület
jelenlegi főtípus	kulturális és szórakoztató épület
jelenlegi típus	művelődési központ
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	Ózd
cím	Gyár u. 4.
helyrajzi szám	5266
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
állapot	Vegyes
rövid leírás	Főhomlokzatával É-ra, a gyár felé néző, a századfordulós Ózd központjában álló, kereszt alaprajzú, kétemeletes, csonkakontyolt nyeregtetővel fedett, összetett tömegű, szimmetrikus épület, magas, rusztikus kő lábazattal, a sarkokon ciklopszko megerősítéssel, a földszinten félkörív lezárású ablakokkal. Főhomlokzatának tengelyében kovácsoltvas konzolos üvegelőtető. Helyenként eredeti belső díszítés és berendezés, eredeti színpadtechnika. Az 1884-ben alakult Olvasó Egylet második székháza, az első székház helyén épült (Marschalkó Béla), megépülésekor az ország hatodik legnagyobb színháza volt.
külső leírás	1. Telepítés Az Ózdi Olvasó Egylet Székházának épülete a századfordulós Ózd központját képező Gyár utca és az egyéni ívelt Tisztisor (ma Bajcsy-Zsilinszky utca) közötti területre, a Törzsgyár közvetlen szomszédságába települt. A város jelentős középületeit tartalmazó épületsor tagja. A bejárati homlokzata északra, a Gyár utcára néz, síkja az utcavonalra kitett, de egykor parkosított kocsifelhajtó volt az épület előtt. A hátsó épületrész mögötti ligetes részen kerthelyiség, illetve különféle szaletlik, tánc- és zenepavilon elhelyezésére is lehetőség nyílt. A területre bevezető utak vonalvezetése ma is változatlan (kivéve az Ív úti átkötést), továbbra is a városszövet egyéni kialakítású része. Az Olvasó épületének kiemelt szerepe megmaradt, de az épületegyüttes közvetlen környezete megváltozott, reprezentatív jellegét elvesztette. Az épület előtt a - bejáratot bár nem kiemelő, de széles - gyalogjárda húzódik. A hátsó kert ligetes jellege

megmaradt, de az ott lévő építményeket elbontották. Oldalkert nincs, de a nyugati szárny mentén elkerített rész található.

2. Tömegalakítás

Az Olvasó - az eredeti kialakításnak megfelelően - szimmetrikus elrendezésű, kétszintes és alapincézett, a középületek léptékének megfelelően markáns tömegű létesítmény. A kereszt alakú fő szárnyak mellé alacsonyabb "oldalhajók" kerültek. A tekintélyes méretű épületkubust tömegtagolások finomítják, egyúttal humanizálják annak léptékét. Az építményrészek lezárására szintén a mozgalmas tömegalakítás jellemző. Marschalkó - Kós Károly és a "Fiatalok" iskolájából kiindulva - a népi építészet megoldásait vette alapul, ezáltal az ott használatos motívumkincs, formavilág tükröződik - átértelmezett formában - épületén. Ilyen jellegzetes fordulatok a csonkolt, és a csonkaoromzatos tetőinek, valamint ereszkialakításainak használata is. A hossz-főszárny tömegkiemelését maga a bejárat adja, hosszúkas arányú középrialitként. A kereszt szárny kiemelése aszimmetrikus, csonkaoromzatos tömegkiugrás. A hátsó homlokzat finomságát a nagy méretű nézőtér és zsinórpádlás tömegének hátrahúzója adja. A lelépcsőztetett hátsó színpad tömegét még tovább oldja a szimmetrikus nyeregvetés kiemelése.

Az építmény megjelenését gazdagítja a nézőteret bevilágító üvegtető-felépítmény, a padlásbevilágító tetőfelnyitások, valamint a szépen megformált előtető is. A ház architektonikus megjelenését az épület lábazatának magassága, robosztus ciklopkő anyaghasználata, és támpillérszerű megformálása hordozza magában.

Az épület tömege az eredeti tervekhez képest nem változott.

6. Homlokzati kialakítás:

Az Olvasó homlokzatának kialakításáról általánosan megjegyzendő: jelentősebb - a szerkezetet is érintő - átalakítások nem történtek az eredeti állapothoz képest. Az épület megjelenésére a sík, tagozatok nélküli formálás jellemző. A homlokzatok tagolását inkább a tömegek játéka, illetve a markáns lábazati kialakítás adja. Az eredeti homlokzatnál még jelen volt azonban a sajátos díszítési igény: a bejáraton rízaliton festett felirat és címer, stílusban tartott virágtartók, hófogók, kihangsúlyozott csatorna tölcések, faragott szarufavégek, díszes zászlótartók (2 db) és a bejárat előtető. Ezek közül a díszítőfestés, a virágtartók teljesen, a csatornadíszek részben eltűntek a felújítások során. (A virágtartók hasonmásai a szintén Marschalkó által tervezett Velence telep házainál még megmaradtak.) A kiemelt tömeget a belső funkciók váltását követő vakolatsávok osztották, amelyek a felújítások során szintén eltűntek.

A földszinti nyílások ívesek, az emeletiek egyenes záródásúak. A főhomlokzat nyílásosztása szimmetrikus kialakítású (C-B-A-B-C ritmussal, 2-3-2(1)-3-2 tengellyel). Az oldalhomlokzatok nyílásai rendszertelenebbek: egyenletes és párba rendezett nyílások váltják egymást, a lépcsőház szinteltolása pedig függőleges irányban bontja meg az egyenletes kiosztást. A pinceablakok fölé látszó idomacél áthidalót raktak.

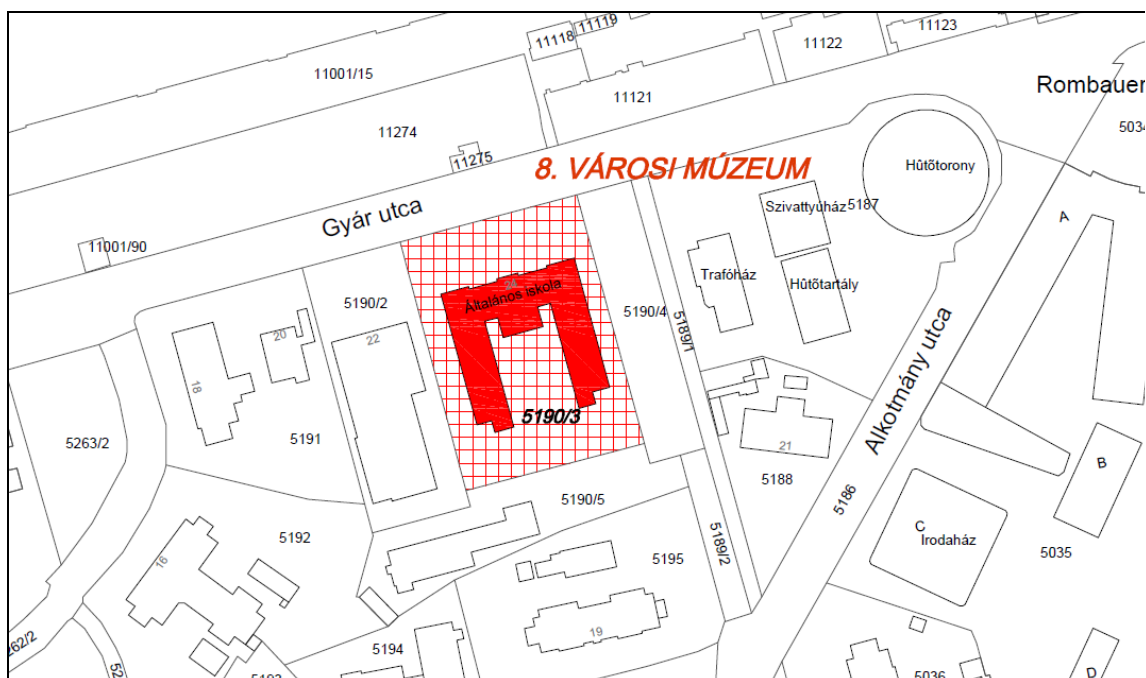
Az épület jelenleg sárgás-drapp színű vakolat, a kő lábazatra vörösesbarna színt hordtak fel. Az ablakok tokjai feketék, a szárnyuk fehér színű, a főbejárat barna, az oldalbejáratok fekete színt kaptak, az ereszeket és a tetőfelnyitásokat pedig zöldre festették (az eredeti színezésről nincs adat)

állapot leírása Az épület állagáról általánosan elmondható: jó állapotú. Az átalakított, felújított részletek leírását a II.3.a. pont tartalmazza bővebben (kiemelendő: az épület díszítése, a nézőtere és a gépészete átalakításokon esett át).

Viszont az épület bezárásakor a fűtetlen helyiségekben szétfagyott az épület - egyébként ép - radiátoros fűtési rendszere is. A meghibásodás kárt tett a burkolatokban és a pincefalban. A pince állaga jelenleg a legrosszabb. A fedélszéknél jelentősebb meghibásodás nincs.

Pillanatnyilag szünetel az épületben a víz- és áramellátás, valamint a fűtés.

8. ÓZDI VÁROSI MÚZEUM

azonosító	11494
törzsszám	11134
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Középület
eredeti főtípus	kulturális és szórakoztató épület
eredeti típus	múzeum
jelenlegi kategória	Középület
jelenlegi főtípus	kulturális és szórakoztató épület
jelenlegi típus	múzeum
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	Ózd
cím	Gyár út 24.
helyrajzi szám	5190/3
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
állapot	Felújítás / átépítés alatt
rövid leírás	Főhomlokzatával (É) a Törzsgyár felé forduló, U alaprajzú, emeletes, nyeregtetős, neoreneszánsz épület, sarok- és középrizalittal. Az elemi iskola (Jendech Alajos), 1911-ben egészül ki a hátsó épületszárnyakkal, 1983-tól tervezőiroda, múzeum és könyvtár kapott helyet benne.
külső leírás	<p>1. Telepítés</p> <p>Az Ózdi Gyártelepi Társulati Elemi Népiskola épülete - ma Városi Múzeum (továbbiakban: Múzeum) a századfordulós Ózd központját képező Gyár utca és az egyénien ívelt Tisztisor (ma Bajcsy-Zsilinszky utca) menti területre, a Törzsgyár közvetlen szomszédságába települt. A város jelentős középületeit tartalmazó épületsor tagja - tovább bővítve azoknak a közjóléti intézményeknek a sorát, amelyeknek létesítését a korabeli gyár magára vállalta. Bejárati homlokzata északra, a Gyár utcára néz, síkja az utcavonaltól hátrahúzva áll, ami egykor parkosított előkert elhelyezésére adott lehetőséget. A hátsó épületrész mögötti részen egykor a tágas tornaudvar és a tankert helyezkedett el. A területre bevezető utak vonalvezetése ma is változatlan (kivéve az</p>

Ív úti átkötést), továbbra is a városszövet egyéni kialakítású része. A Múzeum épületének kiemelt szerepe megmaradt, de az épületegyüttes közvetlen környezete megváltozott, a tornaudvar részben beépült, a tankert csak nyomokban lelhető fel.

2. Tömegalakítás

A Múzeum tömege az idők során többször megváltozott, bővült, de már eredetileg is szimmetrikus elrendezésű, kétszintes és alapincézett volt - mindvégig tartotta a középületek léptékét. Kezdetben csak az utcai szárny épült meg, később épültek hozzá - a jelenlegi tömegalakításnak megfelelő - az oldalszárnyak. A Múzeum épülete így jelenleg egy K-Ny-i tengelyű fő- és két É-D-i tengelyű oldalszárnyból áll. Az épületet mindegyik építési fázisban (az eredeti folytatásaként) alacsony hajlásszögű, lecsonkolt, tompa ereszcsatlakozású tetőidommal zárták le. A főtömeget hátrafelé egy - a lépcsőháztól rejtő - középrizalit tagolja, az oldalszárnyak bütühomlokzatát pedig földszintes bejárati toldaléképítmény gazdagítja. A szárnyak védett belső udvart fognak közre. Az épület tömege az 1911-es bővítés óta jelentősen nem változott.

5. Homlokzati kialakítás

Az eredeti és a bővített homlokzati kialakítás egységes. A főszárny földszintjére - a neoreneszánsz stílusnak megfelelően - vastkosabb megjelenést mutató, kőkváderézést utánozó mélyfugás vakolat került. A földszintet az emelettől markáns osztópárkány választja el. Az emeleti részre könnyedebb megjelenést kölcsönző vakolatarchitektúra került, finomabb vízszintes fugázással. Az emelet homlokfalának arányát a széles, mívesen kialakított zárópárkányok hangsúlyozzák. A hátsó épületszárny vakolatarchitekturája ezzel megegyezett, de mára eltérővé vált, mivel a felújítások során eltűntek a fugázások. A közép- és oldalrizalitokkal tagolt főhomlokzati nyílások elrendezése annak kiemelésére utal (C-B-A-B-C ritmussal, 2-4-1-4-2 tengellyel). A Gyár úti homlokzat középrizalitjának emeleti ablakai fölül timpanon került, az oldalrizalitok ablakait egyenes záródású párkány emeli ki, és mindkettő ablakait korinthoszi mintára kialakított fejezettel rendelkező félpillérek fogják közre. A középső ablak alá az íves bejárat timpanonja, az oldalsó ablakok alá pedig bábos ballusztersor került. A főbejáratot 1-1 oszlop fogja közre. A főpárkány középső szakaszát indadíszek gazdagítják. Az oldal- és hátsóhomlokzatok ablakai megegyeznek, kivétel a hátsóhomlokzat résszerű vízszintes blokk ablakai. Az oldal- és a bütühomlokzatok aszimmetrikusak.

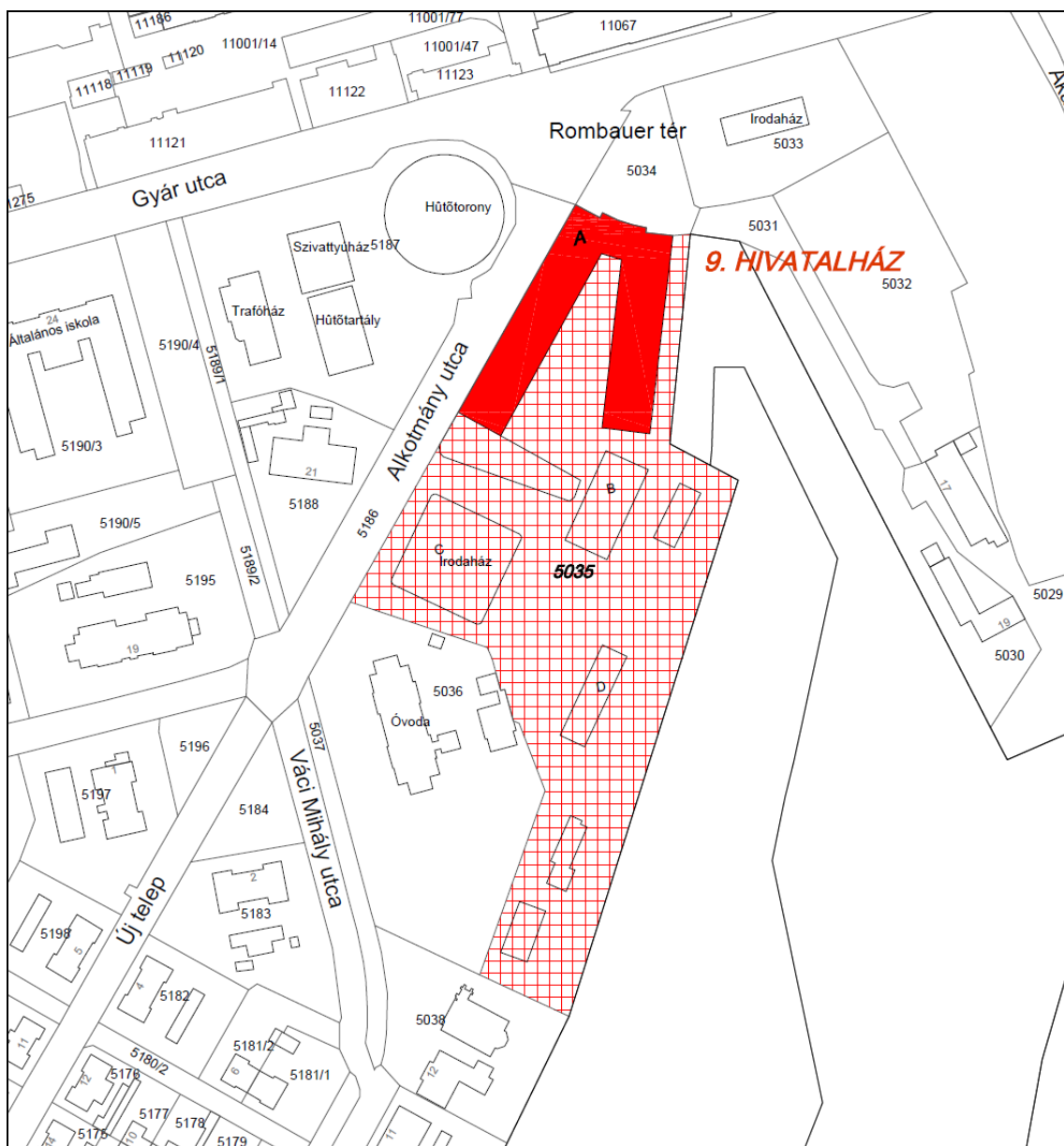
Az épület jelenleg vöröses színű, a párkányoknál és az ablakkeretezésnél sárgás, a lábazat szürkére festett (az eredeti színezésről nincs adat, de a fekete-fehér fotók nem mutatnak ilyen tónuskülönbségeket). A vakolatarchitektúra többnyire különbözik az eredetitől - a markáns fugázások a lábazatnál és a hátsó homlokzaton eltűntek, a párkányok tagozatai átalakultak. Míves kiegészítői az épületnek az egykori tetődíszek és a hátsó homlokzat bejáratainak szépen megmunkált faszerkezetei. A főbejárat fém zászlótartói új keletűek.

állapot leírása

Az épület állagáról általánosan elmondható: belseje a pinceszint kivételével jó állapotú, a külső elhanyagolt állapotban van. Az átalakított, felújított részletek leírását a II.3.a. pont tartalmazza

bővebben (kiemelendő: az épület közlekedőtereinek nyílásai, a termek és gépészeti rendszer (fűtés) jelentős átalakításokon esett át).
A tetőt felújítása folyamatban van.
Az épület vízvezetése és a külső vakolat rekonstrukcióra szorul.

9. ÓZDI HIVATALHÁZ

azonosító	11495
törzsszám	11135
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Középület
eredeti főtípus	egészségügyi és szociális épület
jelenlegi kategória	Középület
jelenlegi főtípus	egészségügyi és szociális épület
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	Ózd
cím	Rombauer tér 1.
helyrajzi szám	5035/A
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
állapot	Felújítás / átépítés alatt
rövid leírás	A törzsgyár D-i szomszédságában, a Gyár u. folytatásában álló, V alaprajzú, egyemeletes, téglarchitektúrás, modern stílusú középület, É-i főhomlokzatán nagyméretű domborművel.
külső leírás	<p>1. Telepítés</p> <p>Az Ózdi Hivatalház (Laborépület) a századfordulós Ózd központját képező Gyár utcához és az ívelt Tisztisorhoz (ma Bajcsy-Zsilinszky utca) közeli, attól K-re fekvő területre, a Törzsgyár D-i szomszédságába települt. Így a korabeli városközpont jelentős középületeinek - Tiszti Kaszinó (1884), Olvasó (1924), Városi Múzeum (1896) - sorába tagozódik be. A bejárati homlokzata É-ra, a Gyár utcával határos Rombauer térre néz. Nyugati homlokzata az újtelepi munkáskolónia középtengelyének kezdeti szakaszán áll, másik oldala pedig a szomszédos domboldal lábához simul, így a két szárny szöget zár be, az épület "V"-alakot formáz.</p> <p>A telekkel határos utak vonalvezetése ma is változatlan, továbbra is a városszövet egyéni kialakítású része. A Hivatalház épületének kiemelt szerepe megmaradt, de az épületegyüttes közvetlen környezete megváltozott, veszített rendezett, ipari jellegéből</p>

(például elbontásra került a szomszédos hűtőtorony épülete)

2. Tömegalakítás

A hivatalház (Labor) épülete egyemeletes tömeggel épült, fölötté egy nyomott belmagasságú "padlástérrel", lapostetővel, alapincézetten. A két, hegyesszöget bezáró épületszárnyat a szimmetrikus kialakítású, homorúan ívelt, rövid főszárny kapcsolja össze. A főszárny középrizalitja alaprajzilag és tömegben is kiemelkedik az oldalszárnyakhoz képest. A nyugati oldalszárny hosszabb, mint a keleti, és egy kocsiáthajtós árkádban végződik. A keleti szárnyhoz a '70-es években újabb iroda csatlakozott egy folyosót tartalmazó nyaktaggal. Az épület belső udvarának szintje kissé megemelt az utcaszinthez képest.

Homlokzati kialakítás:

Az épület megjelenésére általánosságban a monumentalitásra való törekvés, a monotonia és az igényes anyaghasználat jellemző. A teatrális hangulatú, szimmetrikus bejárat homlokzatának kiugrása faragott domborművekkel beborított kőburkolatot kapott. A domborművek a gyár "társadalmának" résztvevőit ábrázolja - a kétkezi munkástól a mérnökig. A dombormű jobb oldali szegélyén, alul gravírozás: "BUZI BARNA 1943". Az összefüggő köfelületet aránylag kis, kör alakú ablak bontja meg. A középrizalit nagyméretű nyílásai alumínium szerkezetűek. A kiugrás mentén lévő sávot valószínűleg befalazták új, faszárnyú ablakot építettek bele.

Az oldalhomlokzatok két részre tagolódnak - a keleti szárny a lépcsőház, a nyugati homlokzat a csatlakozó fő szárny mentén. A hatalmas falfelületek ezen túl egybefüggőek, a nyílásokat kökeret és téglabetétek fogják össze. A téglák ki-beugratásával rendkívül esztétikus falfelület alakult ki. Az udvari homlokzatok hasonlóak, a különbséget, és a homlokzati egységesség megbontását az átalakított padlásszint kibontott ablakai adják

A melléklépcsőknél üvegtégla felületek, a díszlépcsőnél kopilitüvegek jelennek meg.

állapot leírása

Az irodaházat bezárták, ma a helyiségek kihasználatlanul, üresen állnak, a labor gépeit pedig többnyire új helyre szállították.

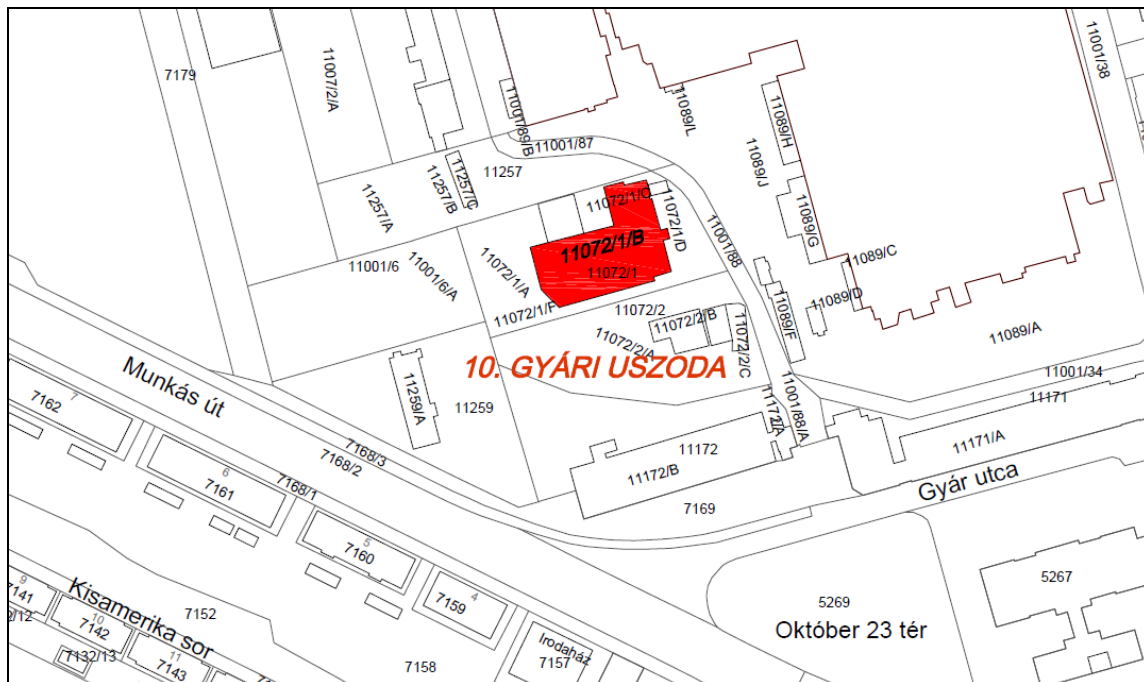
Az épület vízelvezetése, és a külső vakolat rekonstrukcióra szorul. (Az ejtőcsövek felújítása - állagmegóvási okokból - már elkezdődött.)

A főszárny keleti oldalát már felújították, cukrászüzemnek kívánják hasznosítani.

Az épület falszerkezetét több helyen megbontották, vagy elépítették (a legszembetűnőbb az előcsarnoki kopilitfal téglaelőfalazása, és a nyugati szárny padlásterének átalakítása).

Az épület nyugati szárnyának ablakait betörésvédelem miatt pozdorjával lezárták.

10. ÓZDI GYÁRI USZODA

azonosító	11491
törzsszám	11136
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Középület
eredeti főtípus	sportlétesítmény
eredeti típus	uszoda
eredeti altípus	fedett uszoda
jelenlegi kategória	Középület
jelenlegi főtípus	sportlétesítmény
jelenlegi típus	uszoda
jelenlegi altípus	fedett uszoda
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	<u>Ózd</u>
cím	<u>11072/1 hrsz.</u>

helyrajzi szám	11072/1/B
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
állapot	Pusztuló
rövid leírás	<p>A Törzsgyár területén, annak D-Ny-i részén található épület. Az építmény eredetileg két részből állt: a kétemeletes, manzárdtetős közfürdőből, illetve az egyszintes nyeregtetős uszodából. 1978-ban, a nagyszabású átalakítási munkák során a fürdőtömb jelentős részét elbontották, és a megmaradt részt lapostetővel zárták le. A fürdőtömb pincéjében található a gépészet, földszintjén volt eredetileg a törökfürdő - ma előcsarnok -, emeletén pedig a kádfürdős részleg - ma öltöző. Az uszodatér 25 méteres, négysávós medencét foglal magába. Az eredeti - rizalit- és pillérostással tagolt téglá - homlokzati kialakítást őrzi az uszodatömb, melynek falában színes üvegezésű csarnokablakok találhatók. A belső teret a csúcsíves álmennyezet gazdagítja. Az ózdi fürdőépület volt Magyarország első vidéki fedett uszodája.</p>
külső leírás	<p style="text-align: center;">1. Telepítés</p> <p>Az Ózdi Gyári Uszoda (Fürdő) épülete a századfordulós Ózd központját képező Acélgyár közvetlen szomszédságába települt, amely terület mára már a kiterjeszkedett Törzsgyár része lett. A gyárterület kerítéssel körülvett, zárt ipari terület, így az uszoda középület-mivolta meglehetősen idegenné vált időközben a saját környezetében. Az eredeti és az átalakított épület bejárata is keleti, a Finomhengermű felé néz. Az egykori bejárat előtt fákkal szegélyezett bevezető út volt.</p> <p>Az épületegyüttes közvetlen környezete megváltozott, reprezentatív jellegét elvesztette. A legnagyobb változást azonban a már említett tágabb környezeti változás jelentette, azaz az uszoda területének a gyárterületbe való beolvadása.</p> <p style="text-align: center;">2. Tömegalakítás</p> <p>Az Uszoda (Fürdő) tömege eredetileg két markánsan elkülönülő tömegből állt: az összetett tömegű és funkciójú, fürdő-tömbből és az egyszerűbb szerkesztésű uszodatérből. Mindkét épületrész szimmetrikus elrendezésű és alapincézett volt.</p> <p>A fürdőépület középső része kétszintes manzárdtetős, attikafalas építmény volt, középen íves üvegtetővel fedett medencetérrel. A főépületet két oldalról szintén egyszintes öltözőblokkok fogták közre. A főépület kéttengelyes bejárati középizalítja és a sarokrizalitek két-kéttengelyes épületrészt fognak közre. Az öltözők pedig három-háromtengelyes, eredetileg terasztetővel záródó, később nyeregtetős épületrészek voltak. Az uszodatér nyolc-, illetve négytengelyes volt. A terveken még csonka nyeregtetővel szerepelt, de már az 1906-os fotón - és jelenleg is - oromfállal záródó, attikafalas tömeg látható.</p> <p>Az épülettömeget gazdagította a bejárat előtti, magas épített korláttal szegélyezett előlépcső.</p> <p>A fürdőépület öltözőit 1978-ban teljesen elbontották, a fő épületrészből pedig csak a hátsó, az uszodatér felé eső traktus maradt meg. Az eredeti fedélszéket erről a részről is elbontották, jelenleg itt lapostetővel zárul az épület. A tetőből egy gépészeti felépítmény emelkedik ki.</p> <p>Az épülettömeg eredeti megjelenését - az átalakításon túl - még a</p>

hozzáépített toldaléképítmények is megváltoztatták.

Homlokzati kialakítás

Az eredeti homlokzat nagy része a '70-es évekbeli átalakításkor megsemmisült. Eredetileg látszó téglahomlokzata volt az épületnek, téglá rizalit- és pillérosztással. A díszes neobarokk fürdő főhomlokzata 3-2-2-2-3 tengellyel, és C-B-A-B-C ritmussal épült. Az íves záródású nyílásokat körbefutotta a színezett osztópárkány.

A téglapillérek is világosabb színezést kaptak. A kiugró bejárati rizalitet markáns attikafal zárta le. A tetőt míves padlásbevilágító ablakok díszítették. A bejárati kupola tetejére nagy méretű tetődíszterveztek. Az öltözői részekben lévő ablakok pillérek közötti, színes üvegezésű csarnokablakok voltak. Sarkaikat a bejárati attikafallal rokon kőbábuk díszítették. Az uszodatér falainak megjelenése ezzel megegyező volt. A hátsó oromfalat a pillérek túlfuttatásával osztották és díszítették

A bejárati tömb megjelenése sajnos igen szegényes, csak nyomokban őrizte meg az eredeti elképzeléseket. A bejárati homlokzaton lévő nyílások többnyire az egykori épület belső nyílásai, melyekbe acélszerkezetű, hőszigetelt üvegezésű egyszárnyú nyílászárók, valamint kopilitüvegezés került. Az új bejárati tömbre vakolat került, de az uszodatömb látszó téglahomlokzatát is többnyire bevakolták, illetve lefestették.

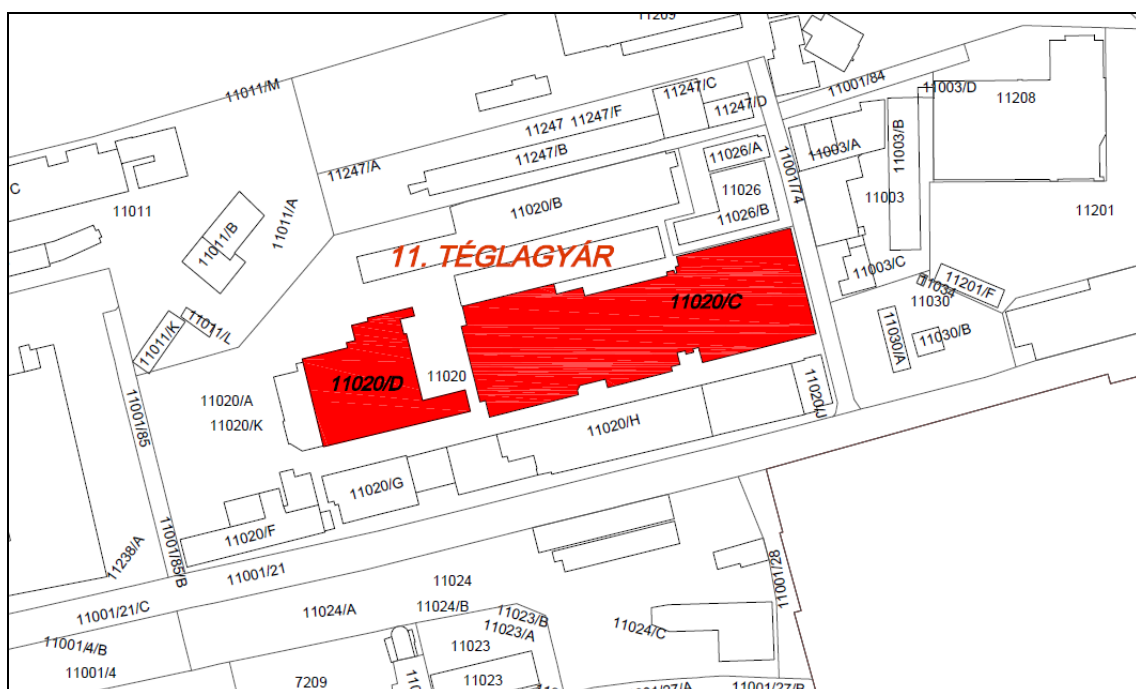
állapot leírása

Az épület állaga megromlott, sürgős felújítást kíván. Az átalakított, felújított részletek leírását a II.3.a. pont tartalmazza bővebben (kiemelendő: az épület bejárati tömbje jelentős átalakításokon esett át).

A sürgősen felújításra szoruló területek:

- az épületkomplexum épületgépészete (uszodatechnika, fűtési rendszer)
- medence (szigetelések)
- esővíz-elvezetési rendszer (tető, csatornák)
- nyílászárók
- épületvillamosság

11. ÓZDI TÉGLAGYÁR

azonosító	11492
törzsszám	11137
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Ipari műemlék
eredeti főtípus	egyéb ipari építmény
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	<u>Ózd</u>
cím	<u>11246, 11250 hrsz.</u>
helyrajzi szám	11020/C, 11020/D
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
állapot	Vegyes
rövid leírás	A Törzsgyár területén, annak É-Ny-i részében álló épületegyüttes.

A gyártási technológia folyamatának megfelelően a központi épületsor Ny-i végében található az örlőtelep (hrsz.: 11246), K-i felében a kemenceház (hrsz.: 11250), a kettő között pedig a prэшáz. Ezt a főépületet D-i, Ny-i és É-i oldalról nyitott színek, raktárak, műhely veszik körül. Az örlőüzem három-, illetve egyemeletes, tagolt tömegű, vakolt téglarchitektúrás, nyeregtetős épület. A kemenceház két emeletes, tagolt tömegű, nyeregtetős épület, pillérvázás szerkezetet mutató homlokzati tagolással. Az épületek egyes berendezési tárgyai jelentős ipartörténeti értéket képviselnek. A faszerkezetű, fali(vörös)tégla-gyár Magyarországon elsőként, 1893-ban épült Jendech Alajos vállalkozó által. 1898-ban az RMST Vasmű Rt megvásárolta a téglagyárat. 1909-ben a régi faépületek helyén tégláépületet emeltek, és a falitégla-gyártásról a tűzálló-

samottégla-gyártásra álltak át.

külső leírás

1. Telepítés

Az Ózdi Téglagyár épülete a századfordulós Ózd központját képező Törzsgyár észak-nyugati részébe települt. A gyárterület kerítéssel körülvett, zárt ipari terület, egyfajta zárvány a várostestben. A Téglagyár környezete is tisztán ipari jellegű volt és az mindmáig. Az építmény funkciója nem tartozott szorosan a Vasgyár profiljába, így a lineárisan szervezett gyártási folyamatokat kiszolgáló épületek egyik szélső darabja lett. Észak-Nyugatra tőle már csak raktárak voltak, Keletre pedig a gyári tó (később a téglagyári kazánház is), Délről és északról saját raktáraik, szárítószíneik műhelyeik vették - és veszik ma is - közre. Déli homlokzata mentén húzódó útról lehet megközelíteni, jelenlegi bejáratai a két fő épületrészt összekötő nyitott-fedett térből nyílnak. Nyugati részében található az őrlőüzem, középen a présház, keleti felében pedig a kemenceház és szárító.

Az épület környezete jelenleg igen elhanyagolt, a megközelítési útvonal minősége is rossz. A rendezési tervek között szerepel azonban a Törzsgyárat K-Ny-i irányban átszelő út, amely közvetlenül a Téglagyár déli raktársávjai mentén haladna el.

2. Tömegalakítás

A Téglagyár komplexuma két fő épületből áll: az egy és háromemeletes őrlőüzemből valamint a kétemeletes kemence- és szárítóházból. Az épületrészek alápincézettek. A kettő közé épült egy egyszintes présépület és egy nyitott-fedett szín. Toldaléképítmények találhatóak a déli, a nyugati és az északi oldalon is - az első kettő nyitott színeként, a harmadik géphelyiségként működik. Az építményrészek csüngő-ereszes nyeregtetővel fedettek. Az öt- és háromszintes tömegek tetőzetét gerincbevilágítók magasítják meg. (Az 1909-es terveken még az őrlőüzem fölött másfajta felépítmény volt.) Az épületrészek tömegei többnyire tagolatlanok, a monotonitást csak - az ipari építészetre jellemző - a szerkezeti rasztert megmutató falpillér és párkányosztás oldja. Az egyetlen kiemelt rizalit a körkemence középtengelyében van. Az épületegyütteshez tartoznak még az emblemikus épület tömegek: a kemencék kéményei. A keleti kémény valószínűleg eredeti, már a korabeli terveken is ezen a helyen - az épület hossz tengelyében - szerepel. A két fő épület közötti kémény viszont a présépület beépülésekor északabbra került át.

Homlokzati kialakítás:

Az épületrészek tagozását és díszítését a homlokzatra kirajzolódó szerkezeti rend (a pillér-raszter és a födémelek) adja. Az épület-egységek önmagukban nézve tengelyesen szimmetrikusak. Az őrlőtelep hosszhomlokzata teljesen homogén osztású (egy-, illetve háromemeletes részekkel). A körkemence kétemeletes épülete 13 tengelyes, melynek tengelyében egy timpanonnal lezárt épület-rizalit áll. Homlokzatának ritmusa: A-B-C-B-B-C-D-C-B-B-C-B-A, 2(1)-2-1-2-2-1-2-1-2-2-1-2(1) tengelyekkel. A boglyakemence épületének ritmusa: A-A-B-C-B-A-A, 2-2-1-1-1-2-2 tengelyekkel. Véghomlokzata A-A-B-A-A ritmusú, 2-2-2(1)-2-2 tengelyekkel. Az eredeti hossz- és véghomlokzaton található bejárásokat jelenleg nem használják. A hossz-és véghomlokzatok fölszintje fölött erőteljes, téglatagozatos osztópárkány húzódik.

Anyaghasználatát tekintve: a pillérek és az osztópárkányok látszó téglá, a közbenső mezők (az 1905-ös tervrajz szerint törtfehér) vakolt felületűek voltak, lábazata pedig természetes. Az eredeti anyaghasználat az őrlő-üzem felújítása során átalakult: a látszó téglá felületek terrakotta színű vakolatot kaptak, a falmezők pedig sárga színt. A kemenceház épületénél még látható az eredeti kialakítás szerinti téglá-vakolat architektúra, de a vakolt felületek mállottak, a téglafelületek pedig sérültek. Az őrlőüzem véghomlokzata elé, illetve a hosszomlokzatok egyes részeihez toldalékok épültek, amelyek (bár technológiailag több helyen indokoltak) megbontják az egységes homlokzati rendet.

Az őrlő-üzem és a kemenceház közé épült présépület architektúrája egyrészt különbözik a szomszédos épületektől: hiányoznak a függőleges osztások, illetve lyuk-szerű nyílások helyett szalag-nyílásokat alkalmaztak, ugyanakkor követi is azokat: az ereszmagasság megválasztásával, erőteljes osztópárkány használatával.

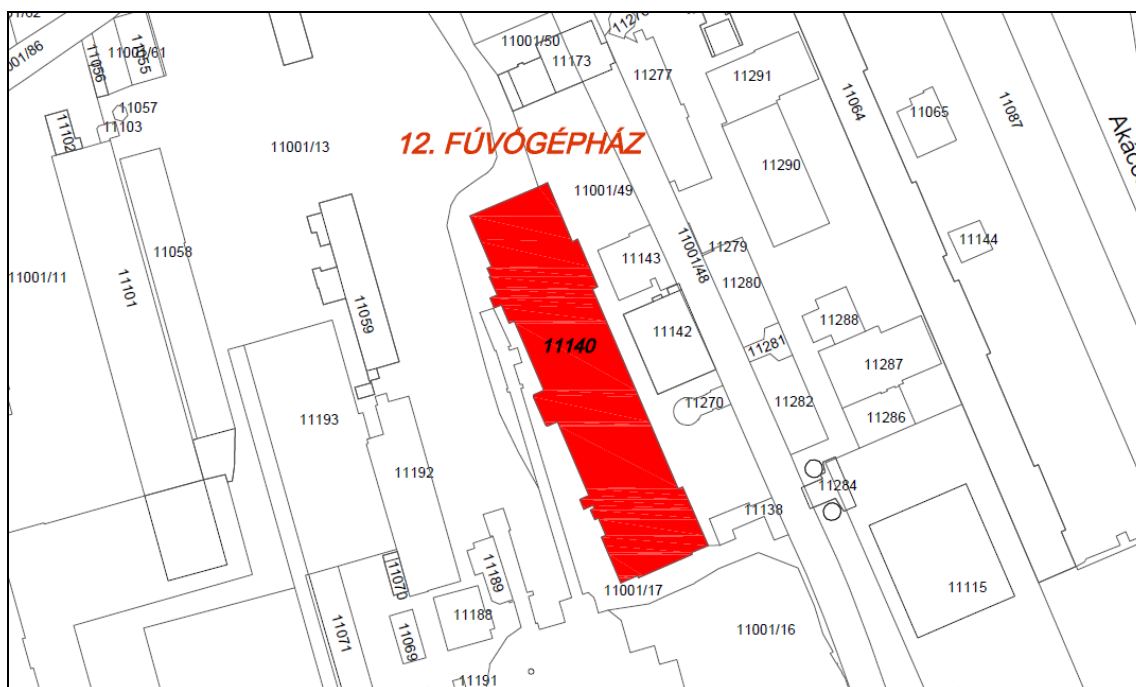
állapot leírása

Az épület felújítást kíván. Az átalakított, felújított részletek leírását a II.3.a. pont tartalmazza bővebben.

A sürgősen felújításra szoruló területek:

- a pince (víztelenítés)
- esővíz-elvezetési rendszer (tető, csatornák)
- a kemenceház homlokzata
- nyílászárók

12. FÚVÓGÉPHÁZ

azonosító

11688

törzsszám

11138

védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Ipari műemlék
eredeti főtypus	feldolgozó ipar
eredeti típus	fémipari üzem
jelenlegi kategória	Ipari műemlék
jelenlegi főtypus	feldolgozó ipar
jelenlegi típus	fémipari üzem
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	Ózd
cím	
helyrajzi szám	11140
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
állapot	Felújítás / átépítés alatt
rövid leírás	<p>A Törzsgyár területén, annak É-K-i részében álló épület. Épülete két fő részből áll: a földszintes északi szárnyból (Fúvógépek terme) és a kétemeletes déli tömegeből (Feltrafőház). Az épületrészek pillérekkel erősített téglafalú, a pillérmezőkben vakolattal ellátott, nyeregtetős ipari építmények. A homlokzati díszítések az épület szerkezeti rendjét tükrözik. A ház megjelenésében meghatározó a markáns párkányok, és a csarnokablakok használata. A belső esztétikáját a szerkezetek (téglafalak, acél rácsostartók, vasbeton pillérek és födémek) és a technológiából adódó változatosság adja. A folyamatos technológiai korszerűsítés miatt az épületet többször átépítették A Feltrafőház elektromos berendezéseieredetiék.</p>
külső leírás	<p style="text-align: center;">1. Telepítés</p> <p>Az Ózdi Fúvóvégház épülete a századfordulós Ózd központját képező Törzsgyár keleti részébe települt, a kohótelepre. A gyárterület kerítéssel körülvett, zárt ipari terület, egyfajta zárvány a várostestben. A Fúvóvégház környezete is tisztán ipari jellegű volt, és az mindmáig (bár a kohótelep ipari épületeit az utóbbi években elbontották mellőle). A kohótelep a lineárisan szervezett gyár szélsőeleme volt. A Fúvóvégház ennek közepén állt, közel É-D-i tengellyel - délre tőle az egykori laboratórium (irodaház) és a kazánház, keletre a gáztisztító, nyugatra a szivattyúház, északra pedig műhelyek voltak. Az északi építményrészben volt a fúvógépek terme, déli része pedig máig a Feltrafőház.</p> <p>Az épület környezete jelenleg igen elhanyagolt, a megközelítési útvonal minősége is rossz. A rendezési tervek között szerepel az egykori kohótelep telkének parcellásítása, melyek az Ipari Parkba betelepülő cégek csarnokait fogadják majd be.</p> <p style="text-align: center;">Tömegalakítás</p> <p>A Fúvóvégház épülete két fő részből áll: a földszintes (eredetileg alapincézett) északi szárnyból, és a kétemeletes déli tömegeből. A Fúvóvégház az évek során többszöri bővítés után nyerte el ezt az alakját. Kezdetben (1907-ben) csak a földszintes rész középső traktusa épült meg. Ez egytömegű, nyeregtetős épület volt a tetőgerincnél végighúzó felülvilágító-kiemeléssel. Az épület</p>

ezután - 1912 körül - az oromfalak mentén hosszirányba megbővült.

Az új épületrészekkel továbbra is szimmetrikus maradt a Fűvógépház, de tömege mozgalmasabbá vált: az épületvégek rizalitként előreugratott, oromzatos nyeregtetővel lezárt építményrészek lettek. Az újabb technológiák és funkciók befogadására (feltehetőleg a két világháború közötti időszakban) tovább bővült az épület: megépült - a déli épületrizalit folytatásaként - a kétemeletes Feltrafóház. Az építmény nyeregtetejének gerince merőleges az eredeti épületre. Az épület utolsó jelentős bővítésére valószínűleg az '50-es években, a turbófűvók üzembe helyezésekor került sor. Ez a hosszanti épülettömeg északi irányú továbbépítéséből állt, ahol a homlokzati sík, az ereszvonala és a tetőhajlás az eredeti épületet követte. Az épülettömeg markáns eleme a kiemelt gerinc-felülvilágító, mely az idők során szellőző-felépítményekkel gazdagodott.

Homlokzati kialakítás:

Az épületrészek tagozását és díszítését a homlokzatra kirajzolódó szerkezeti rend (a pillér-raszter és a földemek) adja. Általánosan jellemző: a látszó téglapillérek közé világos színű (kapart?) vakolat került, illetve a nyílások fölött szintén látszó téglaboltozás található. A két fő épülettömeg - bár többször, és más-más időszakban épültek át - többnyire egységes képet mutatnak.

A fűvógépek épület először egy 15 traktusból álló épület volt, hosszhomlokzatain A-A B-A-A-B-A-A-B-A-A-B-A-A ritmussal, (ahol A: ablakok, B: ajtók voltak), véghomlokzatai pedig 5 részre tagolódtak (az ereszig felfutó téglapillérekkel), ahol a középtengelyben állt a kapu és egy oromfali körablak.

Az 1912-es bővítés gazdagabb díszítésű lett az eredetinél, de ritmusában és jellegében igazodott a korábbiakhoz. A kétoldali bővítmény oromfalas lezárást képezett a hosszhomlokzaton. A markáns főpárkány itt is továbbfutott, a párkányba, illetve fölé bevilágító nyílásokat komponáltak. A hosszhomlokzat oromfalai megismétlődtek a véghomlokzatokon is, ami előnyösen megosztotta a korábban egybefüggő, nagyméretű falfelületet.

Az '50-es évekből való bővítés továbbfolytatta a homlokzat szerkesztési rendjét, de már puritánabb formában (tagozatok elhagyásával) mind a hosszhomlokzaton, mind a bütüfalon.

A hosszhomlokzatnak érdekes ritmust adnak a tetőgerincre kerülő szellőző-felépítmények.

A Feltrafóház épületének jó arányú homlokzatai homogén nyílásosztással rendelkeznek (a földszinten a kapuk és az ablakok váltakozása jelenik csak meg). Az I. és II. emelet szintjeit két határozott párkány fogja közre, de a vastag téglapillérek a földszinttől teljesen a zárópárkányig futnak. A földszinten nagy, kapuméretű nyílások vannak, amiket - felfelé "könnyebbedve" - az I. emeleten alacsonyabb ablaksor, a II. emeleten pedig iker-ablaksor vált fel. Az iker-ablaksor az épületrész északi oldalára is átfordul.

Finom megoldás az oromfal téglapilléreinek "elágaztatása".

állapot leírása

Az épület felújítást kíván. Az átalakított, felújított részletek leírását a II.3.a. pont tartalmazza bővebben.

A sürgősen felújításra szoruló területek:

- a pince (víztelenítés)

(Az épület pincéjében - mint a gyár, és a környék összes épületében a folyamatos szivattyúzás leállítása óta - felgyűlt a talajvíz, amit az

odahordott bontási hulladékkal takartak el. A vizesedés most nem látható, de ezzel együtt valószínűleg nem szűnt meg.)
 - esővíz-elvezetési rendszer (tető, csatornák)
 - homlokzatok
 - nyílászárók

13. ÓZDI FINOMHENGERMŰ

azonosító	11496
törzsszám	11139
védettség jelleg	Műemléki védelem Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Ipari műemlék
eredeti főtípus	feldolgozó ipar

eredeti típus	fémipari üzem
jelenlegi kategória	Ipari műemlék
jelenlegi főtípus	feldolgozó ipar
jelenlegi típus	fémipari üzem
megye	Borsod-Abaúj-Zemplén
helység	Ózd
cím	11089 hrsz.
helyrajzi szám	11089/B
település KSH kódja	14492
földhivatal	Ózd Körzeti Földhivatal
állapot	Pusztuló
rövid leírás	<p>A Törzsgyár területén, annak Ny-i részében álló épületegyüttes. A komplexum 5 elkülöníthető részből áll: az 1913-as déli csarnokrészből, illetve a szintén e korból származó, de átépített kikészítő- és raktárcsarnokból, a nyugati oldal épületsávjából, illetve egy északi csarnoképületből. Megépültekor négy hengersonból állt: Közép-, Finom-, Gyors- és drót-, valamint Abroncssorból, ami azóta egy új abroncssorral és - a közben felszámolt - finom-, illetve betonsorral bővült. A pillérekkel erősített téglafalazatú, acélpilléres és -rácstartós ipari építmény tagozását és díszítését a homlokzatra kirajzolódó szerkezeti rend adja. A monumentális belső tér esztétikáját a szerkezetek és a technológiából adódó változatosság határozza meg. A technológiai berendezések közül a Középsor gépsora kiemelkedő ipartörténeti jelentőséggel bír.</p>
külső leírás	<p>Az Ózdi Finomhengermű a századfordulós Ózd központját képező Törzsgyár nyugati részébe települt, az elavult forrasztó- és kavaróüzem helyére. A gyárterület kerítéssel körülvett, zárt ipari terület, egyfajta zárvány a várostestben. A Finomhengermű környezete is tisztán ipari jellegű volt, és mindmáig az. A Finomhengermű a lineárisan szervezett gyár szélső eleme volt. Tőle keletre állt a Durvahengermű és az Acélmű. Északi szomszédja volt a gyári tó, délen pedig a gyárkerítés határolta (mára odakerült a hengermű irodaépülete is), keleti (bejárati) oldalán pedig a Gyári Fürdő állt. A termelés növekedésével egyre bővülő üzem a csúcstermelés időszakában csak szűkösen fért el a területen (valószínűleg a terjeszkedés lehetett az egyik oka a fürdő visszabontásának).</p> <p>Az épület környezete jelenleg igen elhanyagolt, a megközelítési útvonal minősége is rossz, bár még nyomokban fellelhető a régi kockakő burkolat. Fontos, hogy a keleti homlokzata mentén halad el a gyár régi főútja (amit később elképzelték, hogy a városi forgalomba is bekapcsolnak majd).</p> <p>2. Tömegalakítás</p> <p>A Finomhengermű épület-komplexuma 5 elkülöníthető részből áll: az 1913-as déli, illetve a szintén az e korból származó, de 1938-ban (?) átépített kikészítő- és raktárcsarnokból, a nyugati oldal 1937-es és 1943-as (?) épületsávjából, illetve a legészakibb, a '70-es (?) években felépített csarnoképületből. A Finomhengermű hatalmas méretei miatt a tömegtagozódások szemmagasságból nem érzékelhetők (illetve áttekinthetetlenek), azok inkább csak a</p>

hegyoldali rálátásokból értelmezhetők. Az eredeti tervek szerint a Finomhengermű három részre tagolódtott: a két K-NY-i csarnoktetőkkel lefedett építményvégek É-D-i irányba futó (hűtőpadi) csarnoktetőket fogtak közre. A tetőszerkezet felújításakor a középső épületrész csarnoktetőinek gerincét a két szélsővel párhuzamosra tették. Az 1913-as kialakítás szerinti csarnoktetők 18m-es fesztávot hidaltak át, míg az átépített kikészítői csarnok teteje hatalmas (4x24m(?)-es) fesztávot fed le.

3. Funkcionális kialakítás

Az 1913-as elrendezés szerint az építmény D-i részében helyezkedett el a négy hengersor, nyugatról kelet felé haladva a Középsor, a Finomsor, a Gyors- és drótsor, valamint az Abroncssor volt. Ezekről észak felé ágaztak ki a hűtőpadi részek, és azokon túl, az északi épületvégekben volt a kikészítőműhely és a raktár. A középsori hűtőpad magasságában, attól nyugatra került az új abroncssor, illetve még nyugatabbra a II.sz. finomsor. A felszámolt Gyors-drótsor és az abroncssor helyére a betonsor került, amit 2004-ben szintén felszámoltak.

4. Szerkezeti kialakítás

A Finomhengermű szerkezeti kialakítása a fellelt rajzok, illetve a látszó szerkezetek alapján:

körítőfalazata pillérekkel erősített téglafal, a pillérmezőkben vakolattal ellátva.

a közbenső pillérek acélhevederes oszlopok.

födeme nincs (földszintes, nyitott fedélszékű az épület)

fedélszerkezete: acél rácsostartó (korábban ácsolt faszerkezet volt)
fedése acél hullámlemez (korábban valószínűleg korcolt fémelemez fedés volt)

nyílászárók: acélprofilú, szimpla-üvegezésű csarnokablakok, illetve vasajtók, -kapuk. A csarnokterek bevilágításához és a gerincszellőzők is nagymértékben hozzájárulnak.

5. Homlokzati kialakítás

Az épületrészek tagozását és díszítését a homlokzatra kirajzolódó szerkezeti rend (a pillér-raszter) adta. Általánosan jellemző: a látszó téglapillérek közé világos színű vakolat került. A nyílások egyenes záródásúak.

Az eredeti kialakításban a hosszhomlokzatnál a délről 4, északról 3 darab oromzatos csarnokrész közé homogén, oromzat nélküli (5-traktusnyi) hosszfalrész került. A déli (főhomlokzatnak szánt) homlokzatot 4 traktus oromzatos kiemelésével tették hangsúlyossá. A homlokzat elé rövid időn belül odakerültek a bugatéri daruk és más szerelvénye, amelyek mára szinte teljesen beborítják a falat. Érdekes része azonban ennek a homlokzatnak az egyik tolokemence tömegkiugrása a hozzátartozó kéménnyel. A déli homlokzatnál említett "szerelvény-burjánzás" általános, de a délin kívül még a nyugati homlokzatra is kifejezetten jellemző. A régi építmény homlokzata a legtisztábban a keleti oldalon látható. Az abroncssor mellé és a kikészítőműhely mögé épült üzemszerek homlokzatai nem képviselnek olyan építészeti minőséget, mint a kezdeti hengermű falai. Az északi csarnok kopilit fala viszont egységes, rendezett.

állapot leírása

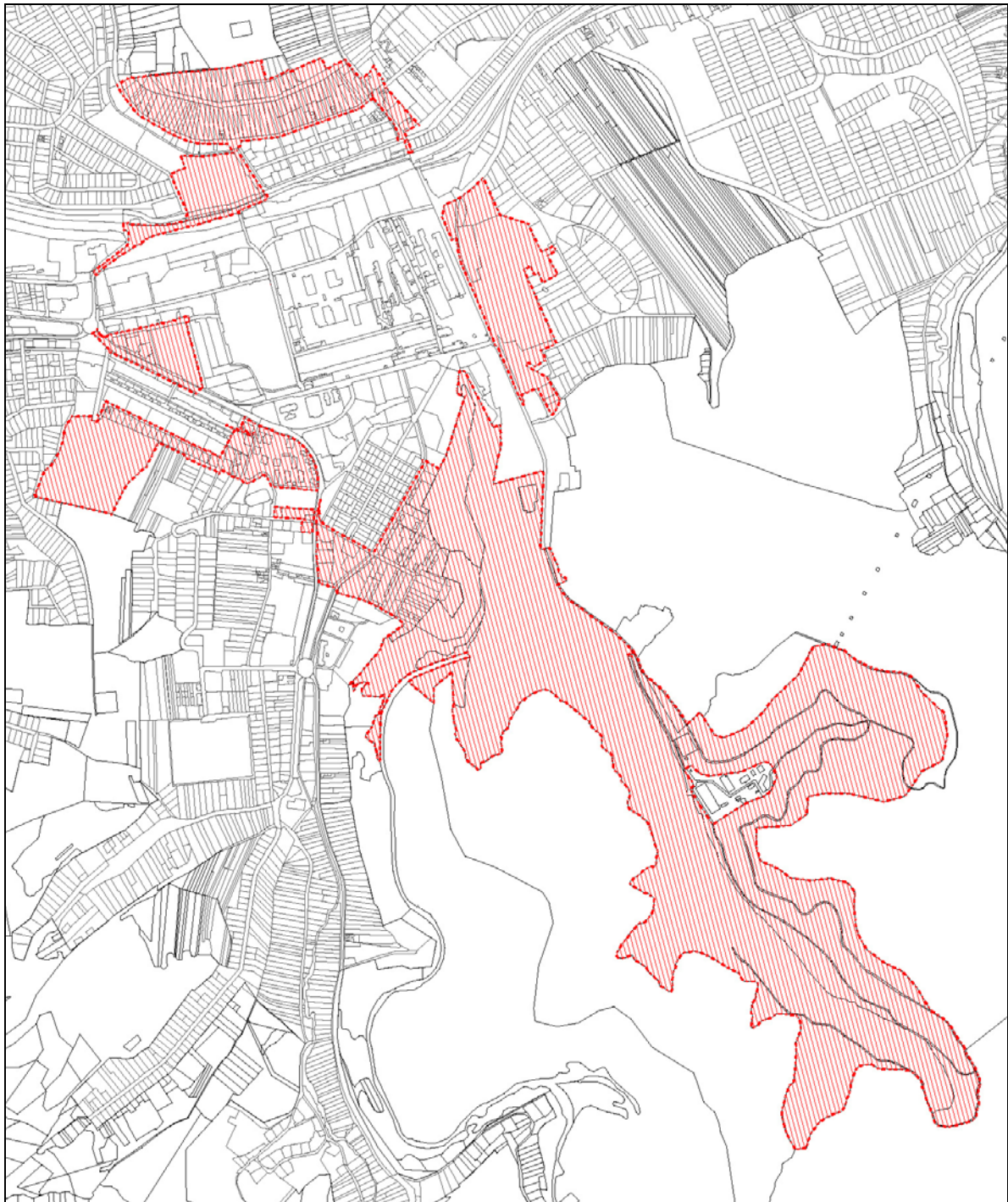
Az épület felújítást kíván. Az átalakított, felújított részletek leírását a II.3.a. pont tartalmazza bővebben.

A sürgősen felújításra szoruló területek:

(2) Műemléki környezet határa:

Műemléki környezet helyrajzi számai:

0223/4,5,12	1531-1542	5129
0244/2,3,4	1543/1,2	5253
0245	1548-1549	5271-5272
0248/4	1590	5273/1,2,3,4,5,6,7, 8,10,11,12,13,14,15
0250/1,2	2181/2	5274
0251/2,3,4,5	2256-2257	5276/1,2
0252-0253	2439	5277
0254/1,2	3370-3374	5281
0256-0258	3376-3379	5370
0259/1,2	3381	5374/1
0260	3656	5379
0261/7	3658-3659	5380/3,4,5
0262/1,3,8	4957/1,2	5381
0275/7	4976/5,6	5386
1188/2,3,4,5,6,7,8	4977	5387/1,2
1190	5018-5020	5391-5392
1263	5023-5025	5396
1440/2	5039-5040	5397/2
1441-1442	5042-5048	5398-5400
1445-1449	5050-5051	7086/13
1452-1459	5052/1,2,4	7099
1460/3,4	5057	7101
1463-1469	5064-5074	7102/1,2
1470/1,2	5075/1,2	7103-7117
1471-1474	5076/1,2	7118/1,2,3
1475/1,2	5077/1,2	7119-7120
1476-1481	5078	7130
1483-1499	5080-5082	7131/1,2
1500/1,2	5090	7153-7155
1501/1,2	5097-5099	7158
1502/1,2	5100/1,2,3,4	7168
1503/1,2	5101-5104	7179
1504-1513	5107-5111	7195/1,2
1519	5113	7196/1,2,4,5
1520/1,2	5115-5116	7199-7201
1521	5118/1,2	7214
1523-1527	5123/1,2	7222-7225
1528/1,2	5126/1,2	7253/9
1529	5127/1,2	
1530/1,2,3,4	5128/1,2	

Műemléki környezet térképi feltüntetése Ózd város közigazgatási területén.

(3) Műemléki jelentőségű terület:

-A műemléki jelentőségű terület kijelölésének célja:

A 19. század telepített vasgyár és az azt körülvevő munkáskolóniák, illetve középületek alkotta építészeti együttes, valamint a terület történeti városszövetének, beépítésének és természeti értékeinek megőrzése.

-A műemléki jelentőségű terület határa:

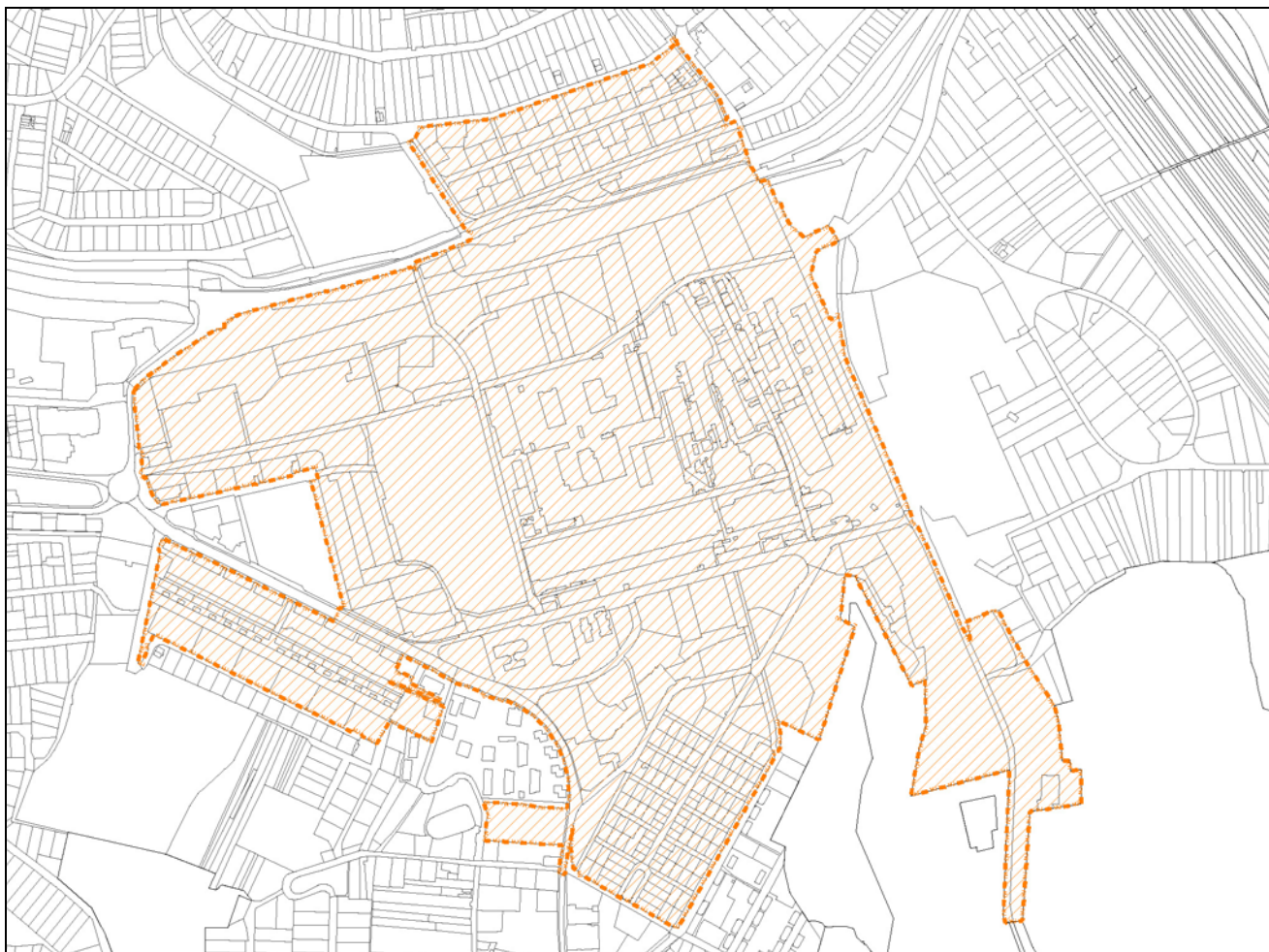
A műemléki jelentőségű terület határa a Velence-telep északkeleti határa mellett húzódó 1228 helyrajzi számú ingatlan északi sarkától indul dél felé az ingatlan keleti oldala mentén, keresztezi az 1192 helyrajzi számú utcát, elhalad a 221, a 7217 és 7215, 7214, 7213 helyrajzi

számú ingatlan keleti oldala mentén, majd a 7212 helyrajzi számú vasútállomás keleti telekhatárán tovább haladva, a 7210/1 helyrajzi számú ipartelep mellett délkelet felé haladva eléri az 5027 helyrajzi számú utcát és annak keleti határán halad délkelet felé, elérve az 5022 helyrajzi számú ingatlant megkerüli azt észak felől, majd az 5021 helyrajzi számú utca keleti határán délkelet felé haladva keresztezi az 5023 helyrajzi számú utcát, továbbhalad az 5026/1 helyrajzi számú ingatlan keleti oldala mentén, dél felől megkerülve az 5026/2 helyrajzi számú ingatlant eléri az 5027 helyrajzi számú utcát, annak nyugati határán észak felé haladva eléri az 5028 helyrajzi számú ingatlant, ott nyugatra, majd északra haladva eléri az 5029 helyrajzi számú telket, nyugat felé haladva az 5030 helyrajzi számú ingatlan nyugati határán észak felé, majd elérve az 5035 helyrajzi számú ingatlant, annak keleti határán dél felé halad, eléri az 5038 helyrajzi számú ingatlant, dél felől megkerüli, az 5129 helyrajzi számú utca nyugati határán délnyugat felé haladva eléri az 5253 helyrajzi számú utcát, ennek északi oldalán haladva északnyugat felé az 5256 helyrajzi számú utcánál észak felé fordul, keresztezve azt az 5275 helyrajzi számú ingatlan vonalában, amit nyugat felől kerülve visszajut az 5256 helyrajzi számú utcához, észak, majd nyugat felé követi az 5270 helyrajzi számú utca nyugati határát, elérve a 7168 helyrajzi számú utcát, továbbhalad annak déli határán, míg eléri a 7158 helyrajzi számú ingatlant, és annak keleti határán délnyugat felé megy tovább a 7153 helyrajzi számú útig, keresztezi azt, majd annak déli határán délkelet felé fordul, a 7131/1 helyrajzi számú ingatlan nyugati határán dél felé halad, tovább a 7128 helyrajzi számú ingatlan keleti határán, annak déli sarkánál északnyugat felé fordul és elhalad a 7120 helyrajzi számú utca északi oldalán a 7121 helyrajzi számú ingatlanig, azt dél felől megkerülve a 7364 helyrajzi számú utca keleti határán észak felé megy tovább, elérkezve a 7168 helyrajzi számú utcához, annak déli határán délkelet felé halad tovább, majd keresztezi azt a 7179 helyrajzi számú ingatlan vonalában, és annak keleti határán észak felé haladva eléri a 7201 helyrajzi számú utcát, annak északi határán nyugat felé haladva a 7362 helyrajzi számú utca keleti határán halad észak felé, elérve a 7210/1 helyrajzi számú ipartelepét, megkerüli azt nyugat és észak felől, a 7213 helyrajzi számú ingatlan északi határán továbbhalad, míg el nem éri az 1190 helyrajzi számú út keleti határvonalát, ott keresztezi a 7214 helyrajzi számú utcát, és az 1190 helyrajzi számú út keleti határán észak felé haladva eléri az 1263 helyrajzi számú utcát, annak délkeleti határán északkelet felé haladva eléri az 1228 helyrajzi számú Szenna patak medrét.

-A műemléki jelentőségű terület helyrajzi számai:

1014	5142/1,2	5229-5236
1191-1192	5143/1,2	5238/1,2
1194-1201	5144-5152	5239/1,2
1203-1210	5153/1,2	5240-5248
1212-1213	5154/1,2	5249/1,2
1215-1218	5155-5163	5250/1,2
1220-1230	5164/1,2	5251-5252
1231/10,11,12,13,14	5165	5254-5260
1231/2,3,4,5,6,7,8,9	5167-5179	5261/2,3
1232-1237	5180/1,2	5262/1,2
1239-1245	5181/1,2	5263-5270
1247-1253	5182-5186	5275
1255-1261	5188	5478
2223	5189/2	5889/1
3658	5190/2,3,4,5	6166
5021-5023	5191-5193	7121
5026/1,2	5194-5220	7123-7131
5027-5037	5221/1,2	7132/1,2,3,4,5,6,7,
5129-5132	5222	8,9,10,11,12,13,
5133/1,2	5224-5226	14,15,16,17,18
5134/1,2	5227/1,2	7133-7152
5135-5141	5228/1,2	7158-7169

7179	11284-11286
7202-7207	11288
7208/1,2	11290-11291
7209	
7210/1,2	
7211-7214	
7215-7217	
7218/1,2,3,4	
7220-7221	
11001/1,2,3,4,5,6,7,8, 9,10,11,13,14,15, 16,17, 18,20	
11002/1,2,3	
11003-11008	
11010-11020	
11023-11037	
11038/1	
11039-11045	
11047-11067	
11069-11074	
11076-11081	
11083-11086	
11090-11097	
11099-11104	
11110	
11112	
11115	
11118-11123	
11127	
11129	
11131	
11138	
11140-11144	
11146-11148	
11151	
11153-11154	
11157-11158	
11160	
11163-11166	
11168-11176	
11179-11194	
11197-11202	
11205-11206	
11208-11216	
11219-11223	
11226-11229	
11231-11238	
11241-11243	
11246-11257	
11260-11265	
11267	
11270-11271	
11273-11277	
11279-11282	

Műemléki jelentőségű terület térképi feltüntetése Ózd város közigazgatási területén.

(4) Településszerkezeti védelem alá vonandó területek:

1.1. Uraj főutcája

Védendő értékek

A Településszerkezeti Terven jelölt területi határok között az utcák nyomvonalvezetése, a hozzá tartozó telekstruktúra, valamint az építészeti karakter (beépítési mód, tetőforma, homlokzatmagasság, homlokzati arányrendszer és anyaghasználat).

A főutcán folyó patakmeder. Kétoldali fásítás szükséges.

1.2. Szentsimon főutcája

Védendő értékek

A Településszerkezeti Terven jelölt területi határok között az utcák nyomvonalvezetése, a hozzá tartozó telekstruktúra, valamint az építészeti karakter (beépítési mód, tetőforma, homlokzatmagasság, homlokzati arányrendszer és anyaghasználat).

1.3. Bolyok régi főutcája (Bolyki főút vége, Szentsimon út eleje)

Védendő értékek

A Településszerkezeti Terven jelölt területi határok között az utca nyomvonalvezetése és az út kiteresedése, a hozzá tartozó telekstruktúra, valamint az építészeti karakter (beépítési mód, tetőforma, homlokzatmagasság, homlokzati arányrendszer és anyaghasználat).

1.4. Hódoscsépány főutcája

Védendő értékek

A Településszerkezeti Terven jelölt határok között a főutca és csatlakozó utcák nyomvonalvezetése, a hozzá tartozó telekstruktúra, valamint az építészeti karakter (beépítési mód, tetőforma, homlokzatmagasság, homlokzati arányrendszer és anyaghasználat).

1.5. Ózd - falu főutcája - Petőfi tér - Újtelepi kolónia Gyár utcáig

Védendő értékek

- a) A Petőfi tér és a belőle tölcéséren vezető utak nyomvonalvezetése.
 - b) Az Újtelepi kolónia úthálózati rendszere, telekstruktúrája.
 - c) A Petőfi tér és Újtelepi kolónia közötti tömb karakter meghatározást igényel.
 - d) A régi Gyári központ úthálózati rendszere és telekstruktúrája.
- A helyi építészeti védelemmel összehangolva.

(5) Helyi építészeti védelem alá vonandó területek:

1. Városközpont

- a) Újtelepi kolónia az alábbi területi határokkal:
Alkotmány utca, 48-as út, Petőfi tér, József Attila, Váci Mihály utca, Ózd patak.
- b) Kisamerika, Nagyamerika az alábbi területi határokkal:
Munkás utca, Lomb utca, Nagyamerika utca (7120 hrsz.), Vajda János út
- c) Velence telep az alábbi területi határokkal:
Petőfi Sándor utca, Damjanich utca, Hangony patak, Uraj patak.

2. Szentsimon

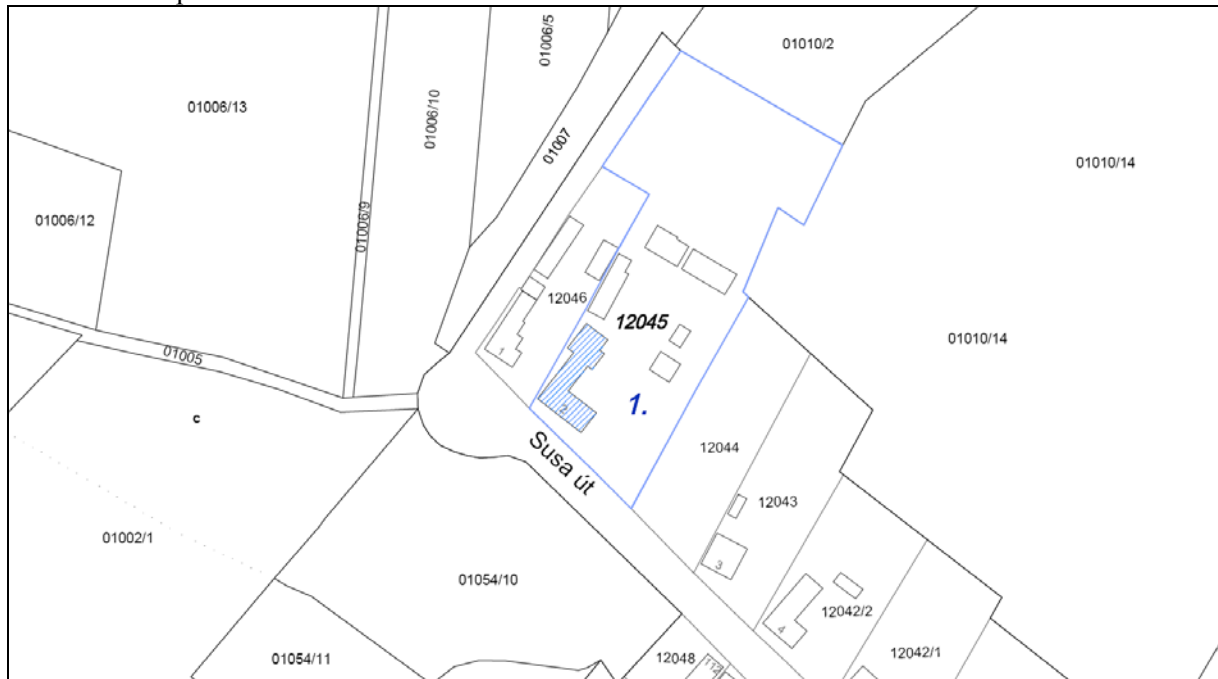
- a) Szentsimon út – Barátság út a 17053-17071/29 hrsz.-ok között.
- b) Barátság út a 17014/117020/2 hrsz.-ok között.
- c) Szentsimon út a 17398-17444 hrsz.-ok között.

3. Hódoscsépány

- a) Csépány út keleti oldal az alábbi területi határokkal: Hossó utcától – a Pál Gazda közig,
Pál Gazda köztől – a 18207 hrsz.-ú útig, a 18207 hrsz.-ú úttól – a Domb utcáig.

(6) Helvi építészeti védelem alá vonásra javasolt épületek:

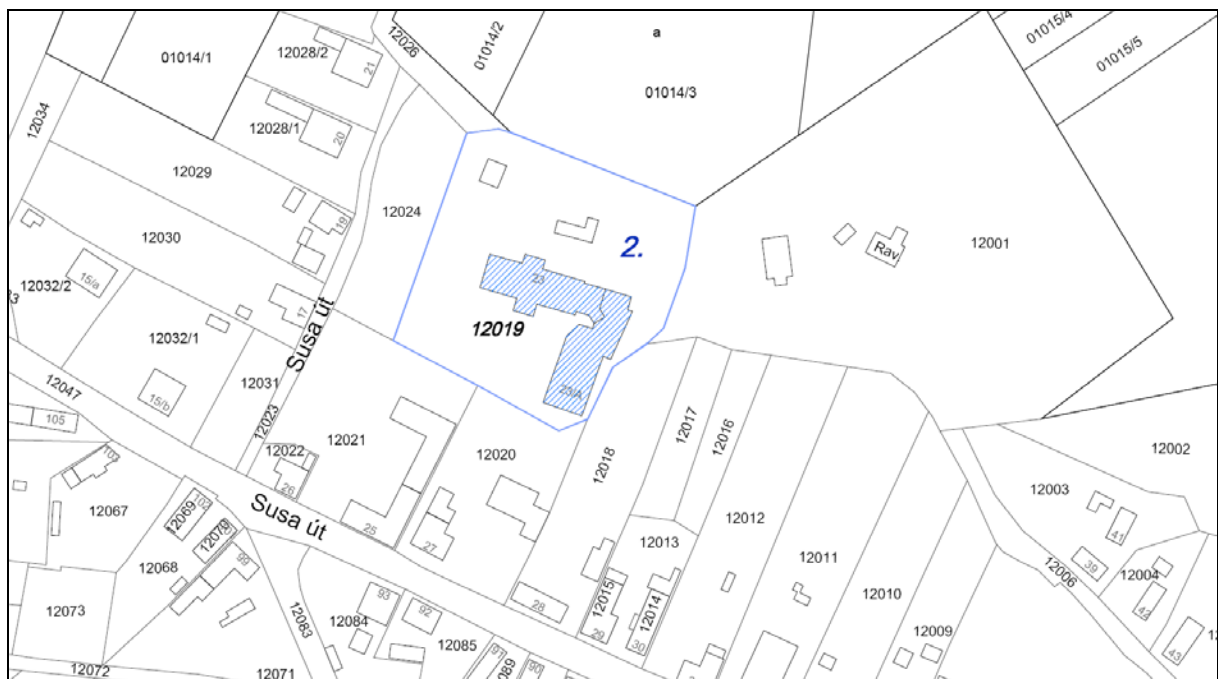
1. Lakóépület

Cím: 3600 Ózd, Susa út 2. sz.

Hrsz: 12045

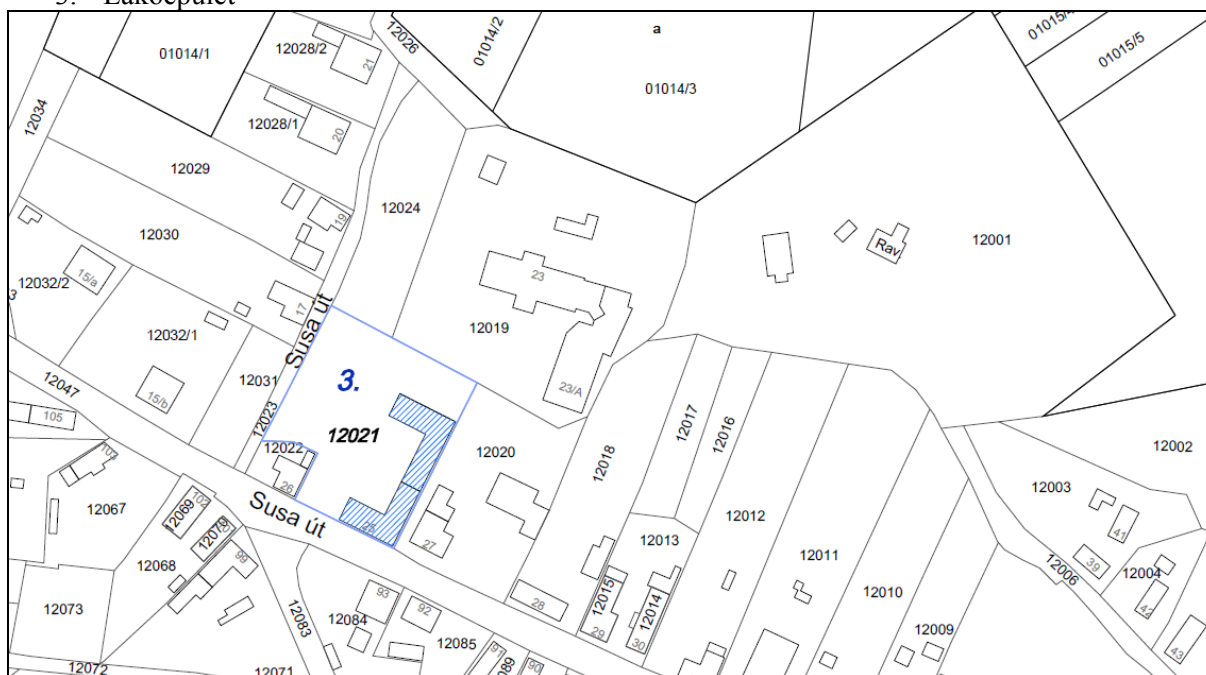
2. Lakóépület

Cím: 3600 Ózd, Susa út 23. sz és 23/a sz.

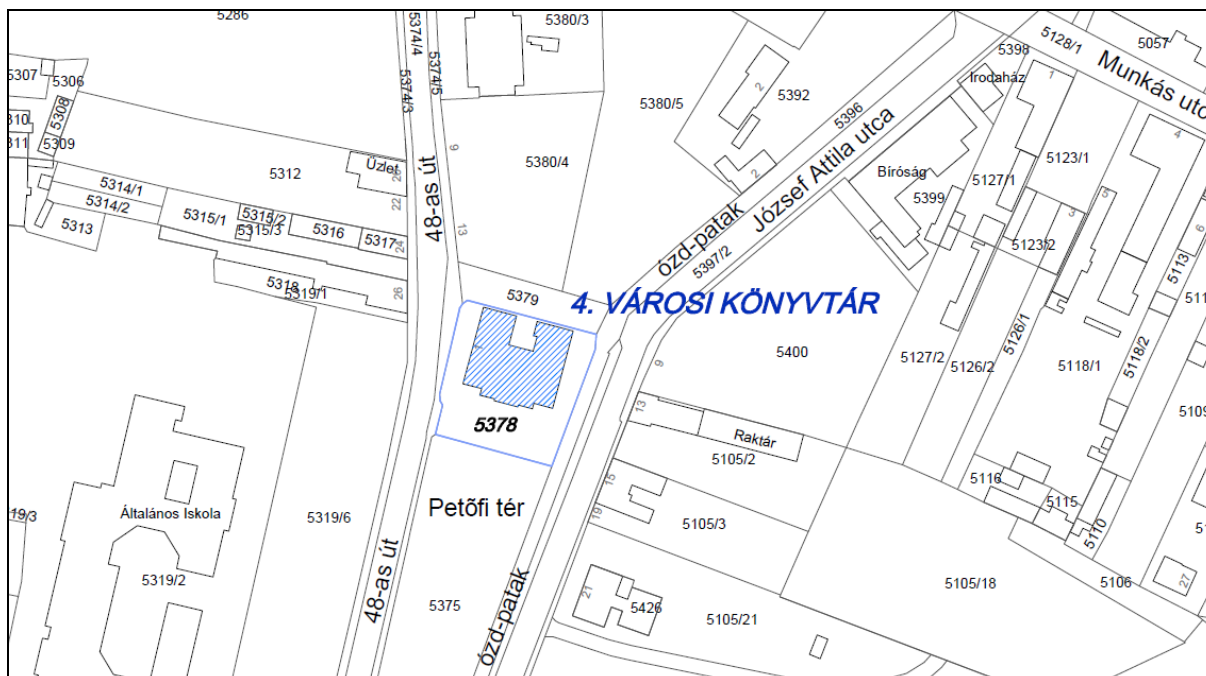
Hrsz: 12019

3. Lakóépület

Cím: Ózd, 3600 Susa út 25. sz.
Hrsz: 12021

4. Ózdi Művelődési Intézmények Városi Könyvtár

Cím: 3600 Ózd, Petőfi tér 1.

Hrsz: 5378

Az épület története:

1884-ben jött létre az Ózdi Gyári Olvasó Egylet, s innen datálódik a közkönyvtári ellátás kezdete. 120 éve 1884-ben épült meg az Ózdi Gyári Tiszti Kaszinó épülete, mely több mint 100 évig adott otthont különféle célokat szolgáló könyvtári gyűjteménynek, főként közel fél évszázadig a Műszaki Könyvtárnak. 80 éve 1924-ban adták át az Olvasó Egylet új székházát, a jelenlegi Olvasó épületét, mely - többek között - évtizedekig szolgálta az ózdi könyvtárkultúrát. 1984-ben alakult meg jelenlegi struktúrájában a Városi Könyvtár.

Az 1884. november 14.-én megalakult Ózdi Gyári Olvasó Egylet figyelmét hangsúlyozottan fordította az olvasás felé, hiszen szinte elsőként a pénztárba befolyt összegből - 98 koronáért- 60 db könyvet vásárolt. Mint Népkönyvtár működött 1902-ig, amikor felvette az Olvasó Egyleti Könyvtár nevet, s a könyvtárosi feladatokat a gyári dolgozók vették át a tanítóktól. Az állandóan gyarapodó könyvkészlet 1909-re, a negyedszázados jubileumra 2316 kötetre nőtt, a kölcsönzések száma pedig meghaladta a négyezret. Egykorú feljegyzések alapján a könyvtár támogatására több alkalommal rendeztek táncmulatságokat, az állományról pedig nyomtatott könyvjegyzékeket adtak ki.

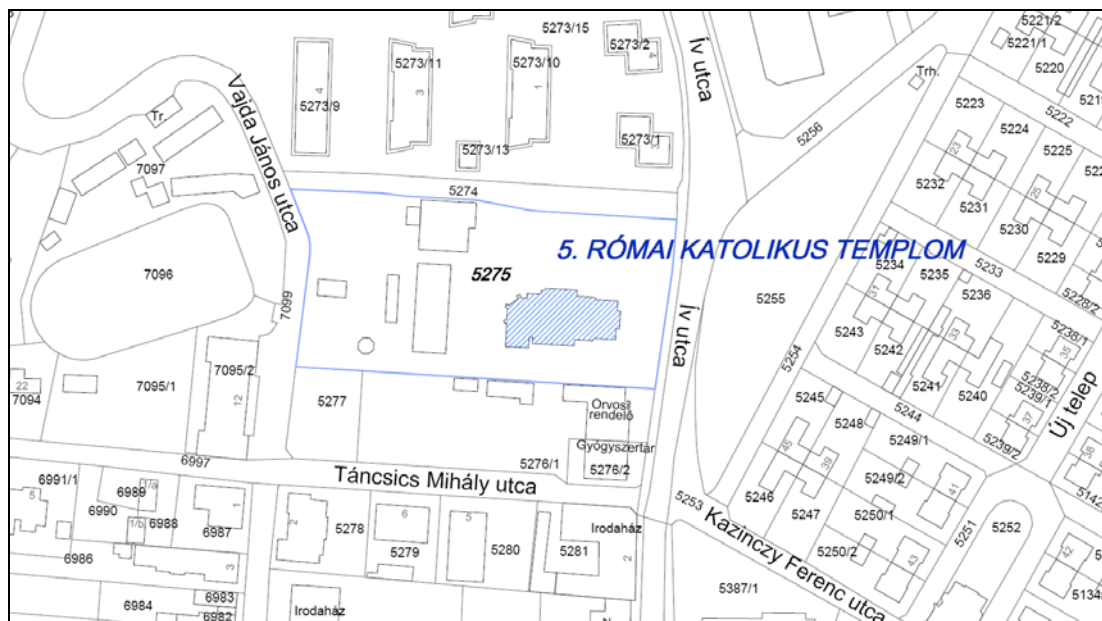
Az 1924-ben felépült Olvasó Egyleti Székházban csak egy helyiséggel bírt a könyvtár, s bár az Egylet rendelkezett olvasószobával, azt csak újságolvasásra használták. Már 1884-ben előfizettek például a Budapesti Hírlap, Képes Családi Lapok stb. számaira. A könyvbeszerzést bizottság végezte. A könyvek állapotát szigorúan ellenőrizték. Az 1915-ös választmányi gyűlés kimondta, hogy aki a könyvet bepiszkolja, annak a fizetéséből bírságot vonnak le. A II. világháború után, az Olvasó Egylet megszűnését követően 1949-től társadalmi aktívakkal kezdte meg működését a könyvtár Vas- és Fémipari Dolgozók Szakszervezeti Könyvtára néven. Az akkori társadalmi, politikai elvárásoknak megfelelően - Könyvet mindenki kezé-be! - üzemi letéti kölcsönző helyeket alakítottak ki. Ezek száma 1952-ben meghaladta a 40-et, melyek a szétforgácsoltág, a nehézkes csere, a sokszor nem megfelelő körülmények miatt az 1960-as évekre nagy részben megszűntek. Nagyobb műhelykönyvtárak alakultak, támogatva a munkahelyi művelődés fontosnak tartott elvét.

A terjeszkedő könyvtár egyre nagyobb helyet igényelt, 1966-tól a galéria megépítésével megnyílt a szabadpolcos kölcsönzés lehetősége. Kialakult a kézikönyvtár és beindult a gyermekkönyvtári tevékenység. Az évek során javultak a személyi feltételek is, melyre szükség is volt, hiszen 1963-tól az egész városra kiterjedő hatáskörrel, mint Városi - Üzemi Szakszervezeti Könyvtár működött. A város kulturális életében mérföldkő volt az 1967-ben megalakult Ózdi Népművelési Intézmények létrejötte, az anyagi erők koncentrálása és az egységes irányítás révén. A cél egységes könyvtárpolitika létrehozása volt, a szakszervezeti és tanácsi könyvtárhálózat összevonásával. A tanácsi hálózat már az 1960-as évek elején szolgáltatott a Béke-telepen, Sajóvárkonyon, a Petőfi úton, Hódoscsépányon és Szennán. 1969-ben ünnepélyes keretek között került átadásra a Béke-telepi Művelődési Ház, melynek emeletén kapott helyet az a könyvtár, amelyből a következő 2 évtizedben fokozatosan fejlődött ki a mai Városi Könyvtár. Az ÓNI felbomlott 1984-ben a felvetődő társadalmi, gazdasági változások nyomán, melyhez hozzájárult a könyvtári szakmai munka elvárt korszerűsítésének igénye. A Városi Tanács VB. a Kun Béla Művelődési Házban működő könyvtárra építve létrehozta Központi Könyvtárát, amit a térség és a vonzáskörzet módszertani központjává nevezett ki. 1985. január 1-től

tehát élt és szolgáltatott a tanácsi hálózat. A Liszt Ferenc Művelődési Központban tovább működött a szakszervezeti könyvtár is, mely 1990-től egyesületi illetve alapítványi formában próbálta megteremteni működésének feltételeit egészen 1999-ben történt megszűnéséig. A könyvtár 50 ezer kötetes állománya városi szintű hasznosítást nyert, a Városi Könyvtár állományát éppúgy gazdagítva, mint a Városi Múzeumét. Az 1990-es éves elejére megszűntek az erőtlén városi fiókkönyvtárak, a szép emléké HARMÓNIA Könyvtár is bekerült a Városi Könyvtár központi épületébe, ahová 1988-ban költöztünk. A Községháza, majd Tanácsháza szép régi patinás épülete méltó otthona a Városi Könyvtárnak, mely több mint 100 ezres dokumentumvagyonával a térség legnagyobb közgyűjteménye. Kiegészítő szolgáltatásainkat jól ismerik a városiak. A helyi önkormányzati ülések dokumentumainak gyűjteményét éppúgy, mint az angol nyelvtanfolyamokat vagy az internetezés lehetőségét. Gyermek és felnőtt rendezvényeink elsősorban az itt élő és az innen elszármazott alkotók munkásságát tárják az érdeklődők elé. 15 éves múltat tekint vissza olvasótábori tevékenység, valamint a pedagógusok munkáját segítő Könyvtár - Kincstár című kiadvány. Ózdi Helytörténeti Kutatók sorozatban a helyi népi és ipari hagyományokat kutatókat mutatják be, elkészítve személyi bibliográfiájukat. Részt vállal az Ózdi Napok városi rendezvénysorozat lebonyolításában.

A mai Városi Könyvtár és annak Árpád vezér úti Fiókkönyvtára látogatóinak száma évről - évre nő, igazolva, hogy a könyvtár az idők próbáját kiálló, megújulásra mindig kész, ősi és örökifjú intézmény.

5. Római Katolikus templom

Megnevezés: Római Katólikus Egyház Szent Kereszt Felmagasztalása templom

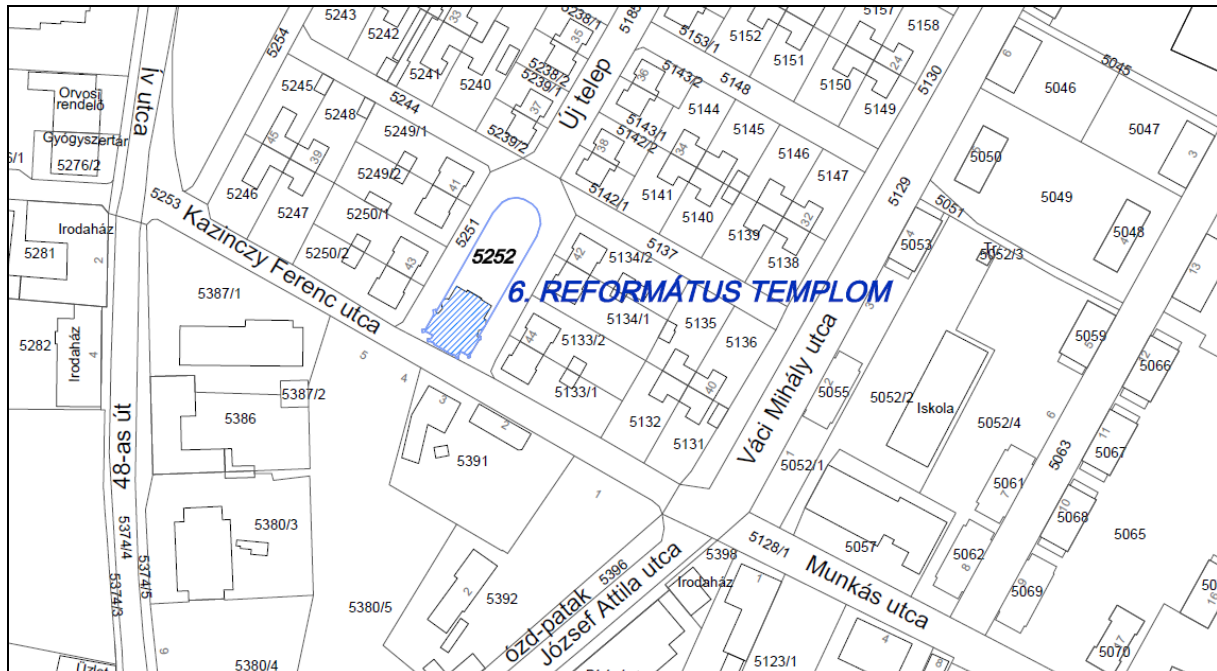
Cím: 3600 Ózd, Ívutca 2/1.

Hrsz: 5275

Az épület leírása:

Ózdot a 19. század közepéig tiszta katolikus népesség lakta. Korán felmerült az igény egy, a gyárhoz közel eső templom felépítésére, amely 1891. és 1893. között Szvoboda Jakab salgótarjáni építőmester tervei alapján valósult meg. A templomot a Szent Kereszt felmagasztalása tiszteletére szentelték fel. Oltárképét Sajósy Alajos festette.

6. Református templom

Megnevezése: Református Egyház Ózd Református Egyházközség templom

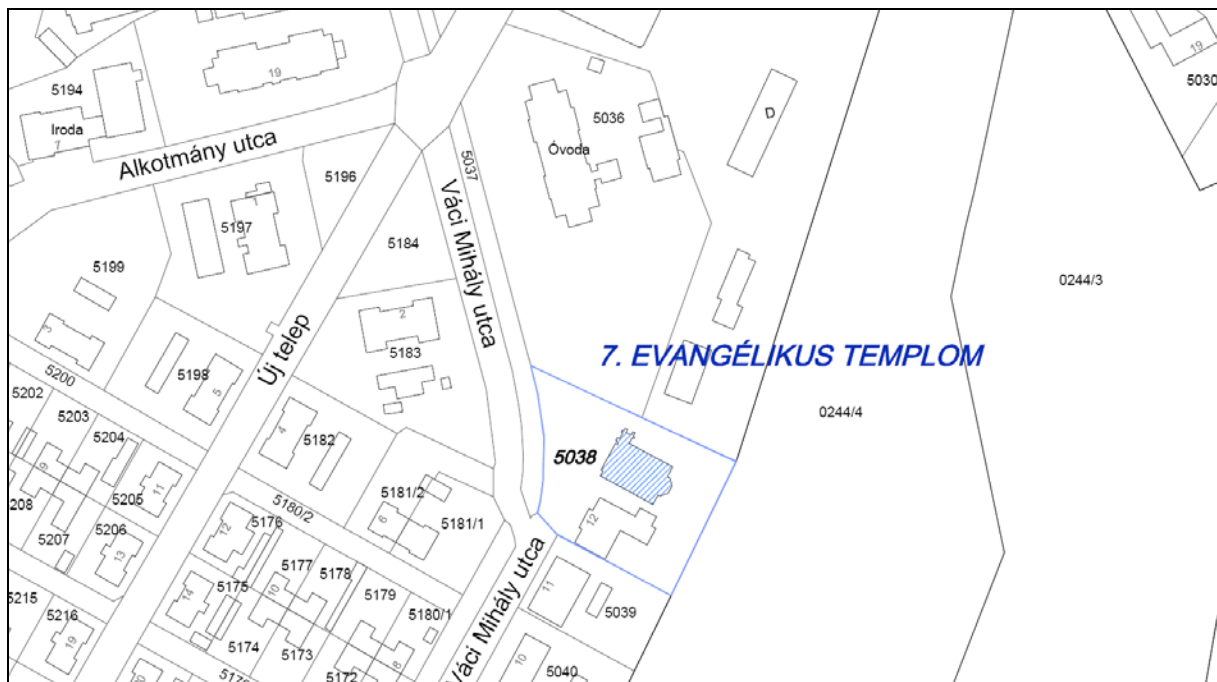
Cím: 3600 Ózd, Kacinczi Ferenc u 2. II.

Hrsz: 5252

Az épület leírása:

Az ózdi református egyházközség 1888-ban alakult, temploma 1905-ben épült a hívek és a vasgyár adományaiból. Sajátossága a 25 méter magas torony, amelynek 200 kg-os harangját Seltenhoffer Frigyes öntötte, a 90 kg-ost Wasler 1924-ben készítette Budapesten. Orgonája 1912-ből származik.

7. Evangélikus templom

Megnevezése: Evangélikus Egyház Ózd- Putnoki Evangélikus Társegyházközség temploma

Cím. 3600 Ózd, Váci Mihály u. 12. II.

Hrsz: 5038

Az épület leírása:

Az evangélikus vallást Ózd egykori földbirtokosai, a Sturman család honosította meg a vidéken. Az egyházközség templomát 1902-ben szentelték fel. Neogótikus elemeit Szvoboda Gyula tervezte, s ezek alapján az építők nyerstéglából kiviteleztek az épületet. Szépek a neogótikában ritkán előforduló ablakformák: igen széles, csúcsíves ablakok kézműves díszítéssel, könnyed, elosztó oszlopokkal. Az épület aszimmetrikus jellege abból fakad, hogy - pénz szűkében - csupán egy tornyot emeltettek a hívek - a templom egyik oldalára. Belső terének ékessége a kétmanuális

Bach hangversenyorgona, a gótikus keresztelőkút, a szószék és a papi szék, valamint a fém csillárok.

5.8. Az örökségi értékek elemzése

A településen az épített környezet örökségi értékeit vizsgálva megállapítható, hogy tizenhárom darab műemlék, műemléki jelentőségű terület, továbbá műemléki környezet található.

A rendezési tervben feltüntetve lettek:

- Településszerkezeti védelem alá vonandó területek
- Helyi építészeti védelem alá vonandó területek
- Helyi építészeti védelem alá vonásra javasolt épületek

A rendezési terv felsorolja és lehatárolja a településszerkezeti védelem alá vonandó területek illetve a helyi építészeti védelem alá vonandó területek határait. A helyi védelemre javasolt épületek tételes utca, házszám, helyrajzi szám felsorolással és fotóval szerepelnek.

A régészeti területeket a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma a rendelkezésre bocsátotta, valamint a rendezési terv készítése közben a fejlesztési területekre régészeti terepbejárás készült.

A terepbejárás az örökségvédelmi hatástanulmány része, a területfelhasználási változással érintett területekre korlátozódik, de számba veszi az eddig már meglévő régészeti lelőhelyeket is. *(lásd: melléklet)*

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.

Telefon: 06-46-504-338~Fax: 06-46-504-339 Mobil: 06-20-9692-361

E-mail: la.urbekft@chello.hu

6. VÁLTOZTATÁSI SZÁNDÉKOK

Örökségvédelmi hatástanulmány Ózd város Településrendezési Tervéhez

6.1. Előzmények

Az örökségvédelmi hatástanulmány a város azon területeire készül, mely kívül esik a műemléki jelentőségű terület kijelöléséhez készült tanulmány (Készítette: SZIE Ybl Miklós Műszaki Főiskolai Kar, TET, Budapest, 2004. június) területén, mert az a rész már elfogadásra került, és beépült a magasabb rendű jogszabályokba.

A régészeti lelőhelyekre vonatkozóan a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma (3529 Miskolc, Görgey u. 28.) 2010. április 1-23 között készítette el tanulmányát, amely jelen hatástanulmány mellékletébe beemelésre került.

6.2. Településhálózati és tájhasználati változás

Településhálózati változás

Településhálózati szerepét tekintve Ózd önálló, városi ranggal rendelkező kistérségi központként funkcionáló település.

A településfejlesztési koncepció alapján a város térségi szerepkörének megőrzése a cél.

„Az elérendő cél érdekében fontos térségfejlesztési erő, hogy az azonos érdekeltégű, adottságú, helyzetű, piaci pozíciójú önkormányzatok, gazdasági társaságok, társadalmi és más szervezetek a hosszú távú célkitűzéseken alapuló fejlesztéseiket egymás szándékát erősítő, azt nem zavaró, nem gátló módon a térség kiegyensúlyozott fejlődése érdekében együttműködés keretében végezzék.

Az együttműködés kulcsa az azonos adottság és érdekeltég, ezért célszerű az integráción belül is az ilyen települések együttműködésének erősítése akár kistérségi szinten túl is.

Ózdnak erősítenie kell a kistérségi központi szerepét, valamint együttműködését a kistérségen belüli településekkel. Ezen együttműködés keretein belül kell megtalálnia és megőriznie saját, önálló arculatát, önálló települési funkcióit.”

Tájhasználati változás

A kijelölt gazdasági területek aktívvá válása esetén a gazdasági helyzet erősödhet, ami együtt jár az állandó népesség növekedésével, a tartalék lakóterületek betelepülésével, mely végső soron tájhasználati változásokat eredményez.

A rendezési terv területfelhasználási változásokat, a lakóterületek esetében és az erdősítésekkel kapcsolatosan irányoz elő.

A természeti adottságokat kihasználva és a fejlesztési igényeket szem előtt tartva célozta meg a rendezési terv a tervezett területfelhasználásokat.

A rendezési tervben kijelölt korlátozások, a korlátozott használatú mezőgazdasági területek meghatározása biztosítja a legfontosabb tájértékek, a természetvédelmi hatóság által védett és az országos ökológiai hálózat részét képező területek megőrzését.

A különböző védettségű területeken szigorúbb szabályozást alkalmaz a terv, így korlátozott használatú erdő és mezőgazdasági területek lettek kialakítva. A védelem miatt meg kell szüntetni a tájjal nem harmonizáló területhasználatokat.

A védelem alá nem tartozó területeken a szabályozási terv és helyi építési szabályzat adja meg a megfelelő előírásokat.

Az OTrT-nek való megfelelés biztosítása érdekében az erdőgazdálkodási térségben mezőgazdasági területek kerültek átsorolásra erdőgazdálkodási területté.

A külterületi dűlőutak és jelentősebb utak mentén javítani kell a fásítottságot. Ezek a mesterséges elemek a kedvezőtlen ökológiai hatásukon túl (klímamódosító, biológiai hatások) élettereket vágnak szét. Ezen kedvezőtlen hatásokat lehet kompenzálni különböző növénytelepítési formákkal (ligetes fásítás, fasor, hófogó sáv, stb.).

6.3. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

Településszerkezeti, területhasználati változás

A településfejlesztési koncepcióban az alábbi célok lettek lefektetve:

„Célként tűzzük ki, hogy Ózd

- gazdasági, elsősorban az iparra alapozott, jellegét megőrző és fejlesztő,
- idegenforgalmi szerepét erősítő,
- nyugodt lakókörnyezetet biztosító,
- környezeti értékeit és települési karakterét megőrző település legyen.

Ehhez feltételként rendelkezünk, hogy:

- Az országos és regionális területrendezési tervekben szereplő közlekedési infrastrukturális fejlesztések megvalósulását a település felkészülten fogadja, ehhez a belső- és külső közlekedési hálózati rendszerét átalakítsa, belső kiszolgáló úthálózati rendszerét bővítsse és átalakítsa tudatos területfejlesztési politikával, mely egyúttal a belső területi tartalékok hasznosítását is elősegíti.
- A településnek sikerül megtartania a lakosságát azáltal, hogy olyan fejlesztési projekteket indít el, elsősorban a szegregációval érintett területek esetében, amelyek növelik a lakosok komfortérzetét (település-rehabilitáció), olyan intézkedéseket hoz a település vezetése, amelyek elősegítik és ösztönzik a helyi mikro- és kisvállalkozások megerősödését mind az idegenforgalom, mind a gazdaság (ipar és mezőgazdaság) terén, valamint elősegíti a közép- és nagyvállalkozások megtelepedését és megtartását.
- A településen kialakított ipari park és ipari területek betelepülnek, valamint nagyban hozzájárulnak a munkaerő megtartásához és ezáltal a jövedelemtermeléshez. Ennek következtében kiegyensúlyozottan fejlődnek a helyi szolgáltatások, a helyi vállalkozások megerősödnek.
- A település ki tudja használni meglévő ipari területeit, valamint bővítéssel fejleszteni tudja.
- A településnek sikerül idegenforgalmi szerepét növelnie elsősorban az idegenforgalmi kínálat és a hozzá tartozó idegenforgalmi infrastruktúra kiépítésével és a település rehabilitáción és a település történeti hagyományain alapuló új arculatának megteremtésével.
- A gazdasági fejlesztés és felemelkedés nem képzelhető el a település gazdasági stratégiájának kidolgozása nélkül.

A településfejlesztési koncepció a térbeli, területi keretek meghatározását tudja rögzíteni, a település gazdasági stratégiájának kidolgozása külön munka tárgya, melyet kistérségi összefogással kell megoldani.

- A kommunikáció javítása a térség települései között, az információhoz jutás, a kistérségi érdekérvényesítő képesség növelése az egyes települések vagy települési társulások projektjeinek egymást erősítő hatása érdekében.”

A településközpontok kijelölése a történelmi településközpontok bővítésével és területi intenzitás növelésével történik.

Lakóterület céljára igénybe vehető területek fejlesztése az alábbi módszerekkel történik:

- A várost alkotó települések központjában tömbfétárással, intenzitásnöveléssel,
- A belső tartalékok felhasználásával
- Külterületi területrészek bevonásával.

A gazdasági területeket illetően a meglévő üzemi területek megtartása és megújítása, a cél.

A kijelölt területek védett értékeket nem érintenek, szükség szerint a lakóterületek és az érzékenyebb természeti elemek felé védőfásítással, beültetési kötelezettséggel szabályozhatóak.

A település zöldfelületi elemei sávós, vonalas és szigetes elhelyezkedésűek. Az elemek, hogy működőképes rendszerré, azaz a települést átszövő, összefüggő hálózattá fejlődjenek az alábbi rendezési cél figyelembevételével volt szükséges:

Térben egységes ökológiai egyensúly megteremtése a települési, a településközel és a természetes környezet zöldfelületi elemei között.

Ez időben hosszú távú folyamat, melyben a célt a település természeti értékeinek a megtartásával, védelmével, a tartalékok feltárással javasolt elérni az épített környezet rendezési, fejlesztési elképzeléseivel összhangban.

Ennek során fejleszteni és rendezni kell: az egységes kapcsolatot, melynek érdekében meg kell oldani

- *az utcai zöldsávok kijelölését, az utcafásítást, a lakótömbök kertjeiben a kertek lombtömeg fedettségének növelését,*
- *a vízfelületek melletti ökológiai folyosók, és a belterületen sétányok kialakításával a vizek és zöldfelületek egymást erősítő rendszerének kialakítását.*
- *a település zöldfelületi elemei körül az ökológiailag érzékeny területek védelmét, így pl:*
 - *a kisebb köztertek növényállományát,*
 - *a jelentős zöldfelülettel rendelkező intézmények közül az egyházi, oktatási és kulturális létesítmények dús vegetációját.*

A településszerkezet hangsúlyozása érdekében meg kell oldani az utcafásítást, a köztertek, az intézménykertek és az egyéb zöldterületi elemek kapcsolatát, egységes zöldterületi rendszerré történő fejlesztéssel.

Beépítettségi változás

A rendezési terv a beépítettséget növelését az üres lakótelkek kihasználásában és a tömbfeltárások lehetőségében látja, elsősorban a belterületi tartalékok kiaknázásában gondolkodik.

Új lakóterületeket lehetőség szerint a már meglévő utcák meghosszabbításával jelöl ki, illetve külterületi ingatlanok belterületbe vonásával irányoz elő. A terv ezen területek kijelölésével megadja a lakóterületbővítés távlati irányát. Mivel ezek nagy területek, tömbök, kialakításukat egységes beépítési terv elkészítéséhez köti.

6.3. Infrastrukturális változás

A megközelítési viszonyok változása, közlekedésfejlesztés

A településfejlesztési koncepció rövidtávon elérendő célja az, hogy „Megvalósul azon infrastrukturális fejlesztések egy része, amelyek révén a térségen belüli, illetve a közvetlen környezettel történő térségi kapcsolatok érzékelhetően javulnak: a térségen belüli ingázás, valamint, a szomszédos kistérségek, ezen belül kiemelten a szlovák kistérségek elérhetőségének feltételei javulnak;”

6.4. Népeség, életmód, társadalom, kultúra változása

Népeségviszonyok:

Ózd népességének hosszú távra történő prognosztizálásakor figyelembe vett demográfiai tényezők (zárójelben a korabeli adatok):

- 1900-9074 (3640)
- 1910-12178 (5981)
- 1920-11995 (6022)
- 1930-16374 (7322)
- 1941-21417 (21227)
- 1949-24794 (24629)
- 1960-38928 (34137)
- 1970-45765 (38620)
- 1980-46372 (48466)
- 1981-48636 (népességi rekord)
- 1990-41561 (43592)
- 2000-38506
- 2008-36377

- » Ózd lakossága sajnos az elmúlt évek során folyamatosan csökken
- » a természetes szaporodást és fogyást megfigyelve a fogyás volt jellemző az előző évekre
- » Ózd esetében a vándorlások és elköltözések száma évről-évre folyamatosan növekszik.

A népességre vonatkozó jelenlegi és várható tendenciák jövőre vonatkozó kivetítéséből az látszik, hogy a település népessége az elkövetkező 15 évben tovább csökkenhet, esetleg stagnálás következhet be. Természetesen a gazdasági helyzet alakulása, a térség jobb, gyorsabb megközelíthetősége foglalkoztatási helyzetének, az életkörülményeknek a relatív javulása ezzel ellentétes, pozitív hatást is kiválthatnak. Ezek alapján a lakónépesség éves változása $-0,5$ és $+0,1\%$ -os mértékben prognosztizálható.

A körülmények kedvező alakulása esetében az optimista (növekvő népesség), míg a jelenlegi helyzet stabilizálódása esetében a pesszimista (stagnálás) változat következhet be.

Elérendő cél a népességcsökkenés, legfőképpen az elvándorlások megakadályozása, a fiatalok helyben tartása, népességmegtartó erő fokozása. Fontos a hátrányos szociális rétegek felzárkóztatása, és a szemléletformálása.

Humán erőforrások:

A humán erőforrások, valamint a tudás és a kulturális színvonal magasabb szintre hozatalát a településfejlesztési koncepció az alábbiakban határozza meg:

- *Életmódhoz kapcsolódó programok, egészséges életmódot segítő programok szervezése, biotermelés népszerűsítése*
- *Kulturális rendezvények, amatőr kulturális együttesek létrehozása, működtetése*
- *A felsőfokú képzés támogatása, önkormányzati ösztöndíj alapítása*
- *Szociálisan leszakadó rétegek és csökkent munkaképességűek foglalkoztatására programok kidolgozása pályázati eszközökkel az esélyegyenlőségi és más alapokból.*
- *Munkanélküliek átképzésének elősegítése, szakképzési feladatok ellátása*
- *Folyamatos kapcsolattartás a Munkaügyi Központtal*
- *Befektetők letelepedésének segítése, ezáltal munkahelyteremtés*

7. HATÁSELEMZÉS

Örökségvédelmi hatástanulmány Ózd város Településrendezési Tervéhez

7.1. Történeti, településhálózati következmények

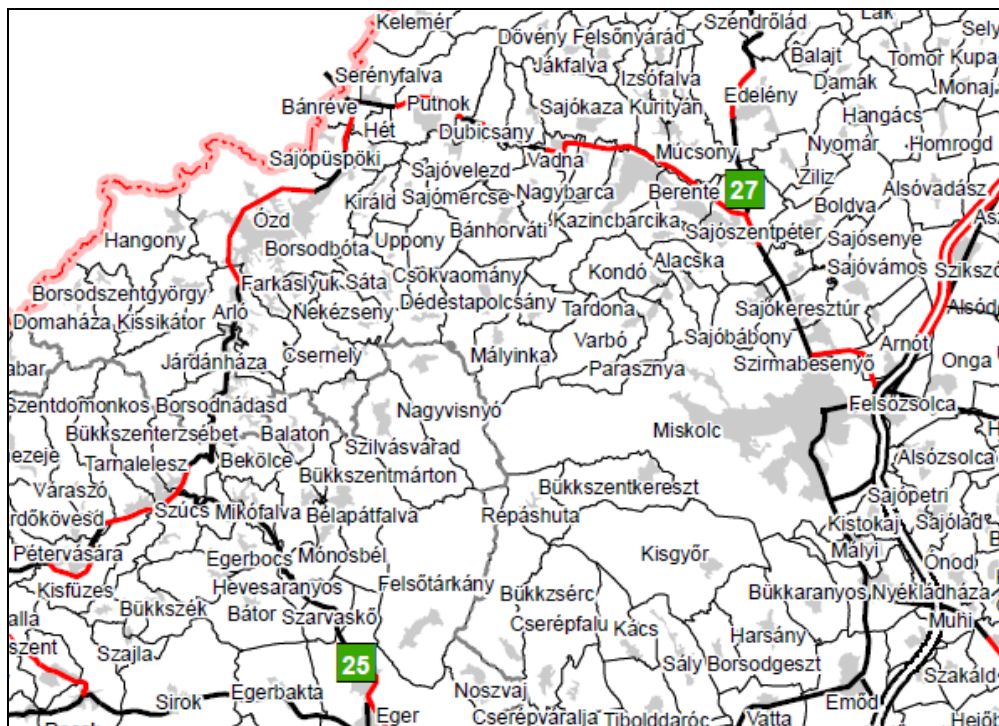
A történeti településhálózat hagyományos felépítését a terv megóvja, egyrészt településszerkezeti védelem alá vonandó területek, valamint helyi építészeti védelem alá vonandó területek kijelölésével.

A szabályozással a terv megóvja a hagyományos településkép megváltozását.

A város térszerkezeti helyzetét a 25. sz. II. rendű főútvonal valamint a Bánrétől Ózd irányába a vasúti főútvonalról leágazó szárnyvonal határozza meg. Ezen útvonalon keresztül teremthető kapcsolat a megyeszékhely Miskolc, valamint a főváros Budapest, és Szlovákiai határátkelőhely felé.

A várost érinti az Országos Területrendezési Tervben szereplő 25. sz. II. rendű főút tervezett településselkerülő szakasza:

„25. sz. főút – Kerecsend, Eger, Szentdomonkos, Ózd, Sajópüspöki, Bánréve.”

Ózd helyzete az euroregionális térszerkezetben – a település nagyságrendjéhez mérten viszonylag kedvező, a településen áthaladó II. rendű főútvonal, a tervezett településselkerülő főút, valamint a megyeszékhelyhez való közeli fekvése a fejlődés lehetőségét kínálja fel számára.

7.2. Természeti, táji hatások

A javasolt beavatkozások hatására a terv végrehajtása esetén egységes ökológiai rendszerbe illeszkedő természetes, a fenntartható fejlődés elveit követő tájhasználat jön létre.

A tervezett beépítésre szánt területek a meglévő beépített területekhez kapcsolódnak. Tájhasználati változást a lakóterületek jelenthetnek, ahol mezőgazdasági területek bevonásával lakóterület kialakítása a cél. A lakóterületek kialakítása a város fejlődését is szolgálja, a város igazgatási területén a legideálisabb helyek kijelölésével.

Ezen fejlesztések már a régi rendezési tervben is szerepeltek, illetve újak is ki lettek jelölve.

Jelentős tájképi módosító hatás a tervezett településselkerülő főút nyomvonal, melyet országos szintű tervek is szerepeltetnek.

A természeti, tájhasználati értékek megőrzését a természetvédelmi előírásokon túl a Helyi Építési Szabályzat külterületi szabályozása is elősegíti a korlátozott használatú mezőgazdasági területek fogalmának és előírásainak megalkotásával.

7.3. A településkép változásai

A településkép kialakításában elsődleges szempont volt a településszerkezet korszerűsítési folyamatának erősítése, az alábbi főbb beavatkozások alapján:

A belső úthálózati rendszer átalakításával

- a település belső területei, tartalékai, tömbbelsői feltárhatóvá válnak, a beépítés sűrűsödhet kisvárosias jelleget öltve.

A területhasználat szabályozásával

- a településközpontokon belül erősödő, településközpontokhoz illő területhasználat, intézmények, sűrűsödés

A települési értékvédelemmel és annak szabályozott kereteinek megteremtésével

- a települési arculat megőrzése és továbbfejlesztése egyrészt a hagyományörzés, de egyben a városiasodás tükrében valósulhat meg.
- a települési értékvédelem a települési arculat hagyományörző, értékteremtő beavatkozásaival növeli a település idegenforgalmi vonzerejét, ezzel gazdasági erejét
- az egységesen kialakított műemléki környezet, a műemléki jelentőségű terület, a településszerkezeti védelem alá vonandó területek, és a helyi építészeti védelem alá vonandó területek szabályozott keretek között segíti elő a védett épületek és településszerkezet értékeinek megőrzését és értékmegőrző felújítását a településközpont arculatának kedvező alakításával párhuzamosan.

A Helyi Építési Szabályzatban megfogalmazott illeszkedő, értékvédelmi szemléletű szabályozással

- A településen meglévő hagyományos telekszerkezet, tömbszerkezet megtartása, ahhoz illeszkedő területhasználati sűrűség elérése főként a településközpontok és peremei tekintetében.
- A településen kialakult hagyományos telekhasználati rend megtartása a zónás telekhasználat szabályozásával.
- Az építészeti karakter megőrzése a település erősítésének szándékával, az arra alkalmas településközpont területek értékmegőrző szemléletű átalakításával helyi minták alapján.

7.4. A régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának, vagy pusztulásának lehetőségei

A település nyilvántartott régészeti lelőhelyei jellemzően beépítésre nem szánt területen vannak, veszélyeztetettségük az építési tevékenység szempontjából minimális.

A beépítésre szánt területeken valamennyi beruházás előtt régészeti feltárást kell végezni, melyet a szabályozási terv is rögzít. A lelőhelyekkel kapcsolatos részletes ismertetést jelen hatástanulmány melléklete, illetve a miskolci Herman Ottó Múzeum külön kötetben dokumentált tanulmánya tartalmazza.

7.5. Történeti térbeli rendszerek alakulása

Ózd várost alkotó települések központjára és a régi településmagokra jellemző az egységes beépítési magasság. Jellegzetes beépítési módja az oldalhatáron álló fésűs és a zárt sorú beépítési mód. A terv ezt tiszteletben tartja, a helyi értékvédelmi területeken belül a szabályozás megőrzi a település karakteres beépítési irányadó elemeit. A lakóterületeket karakterük szerint szabályozza a terv, figyelembe véve a kialakult építménymagasságokat és beépítési százalékokat.

7.6. Műemléki együttesek, műemlékek eszmei, használati és esztétikai jelentőségének alakulása a tájban, településszerkezetben, épített környezetben, a település életében

A terv figyelembe veszi a település ismert értékeit, a műemlékeket, a műemléki környezetet, és a műemléki jelentőségű területet.

A terv aktualizálja a helyi építészeti védelem alá vonásra javasolt épületeket, a településszerkezeti védelem alá vonandó területeket, és a helyi építészeti védelem alá vonandó területeket.

- Helyi építészeti védelem alá vonásra javasolt épületek:
 1. Susa 12045 hrsz
 2. Susa 12019 hrsz
 3. Susa 12021 hrsz
 4. Petőfi tér Könyvtár épület
 5. Római katolikus templom (Ív út)
 6. Református templom (Újtelep)
 7. Evangélikus templom (Váci Mihály út)

A korábbi rendezési terv felsorolásában szerepelt, de ezen hatástanulmány készítésekor törölve lett az alábbi ingatlan:

- Susa 12007 hrsz
- A törlés oka: az épületet elbontották.

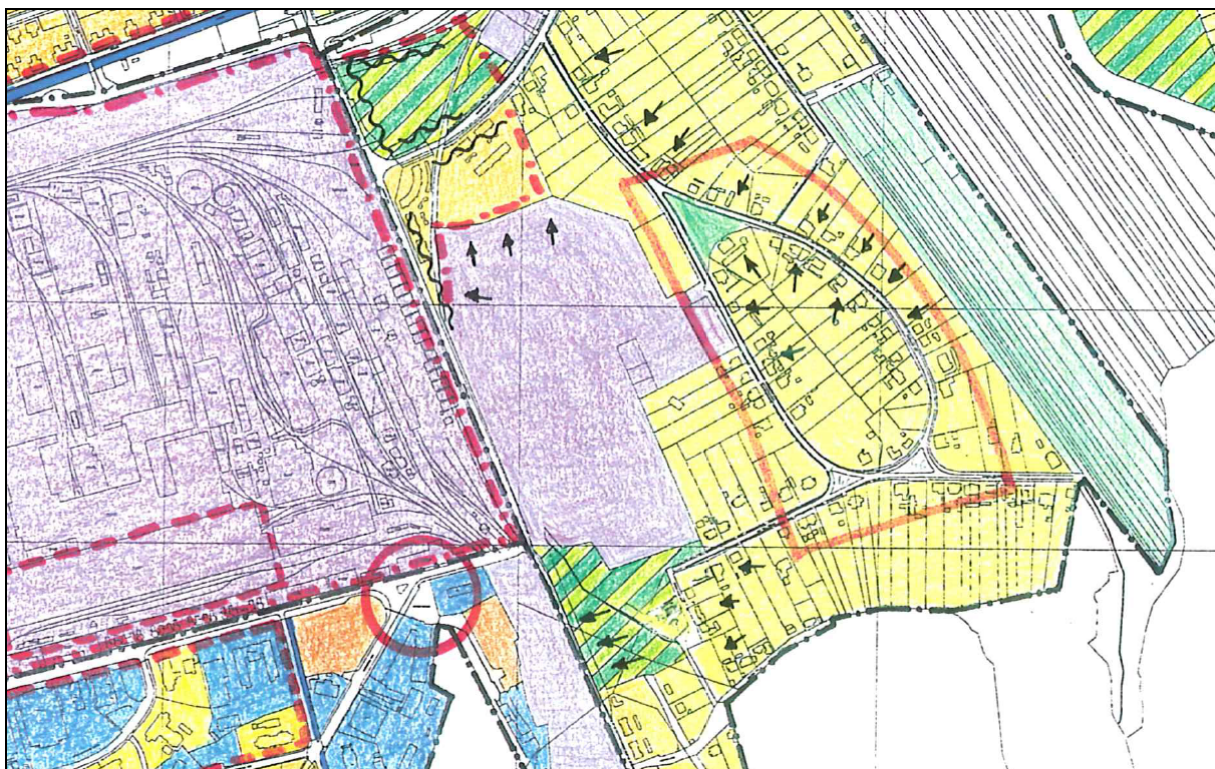
- Településszerkezeti védelem alá vonandó területek:
 - 1.1. Uraj főutcája
 - 1.2. Szentsimon főutcája
 - 1.3. Bolyok régi főutcája
 - 1.4. Hódoscsépány főutcája
 - 1.5. Ózd-falu főutcája – Petőfi tér – Újtelepi kolónia – Gyár utcáig

A korábbi rendezési terv felsorolásában szerepelt, de jelen hatástanulmány készítésekor törölve lettek az alábbi területek:

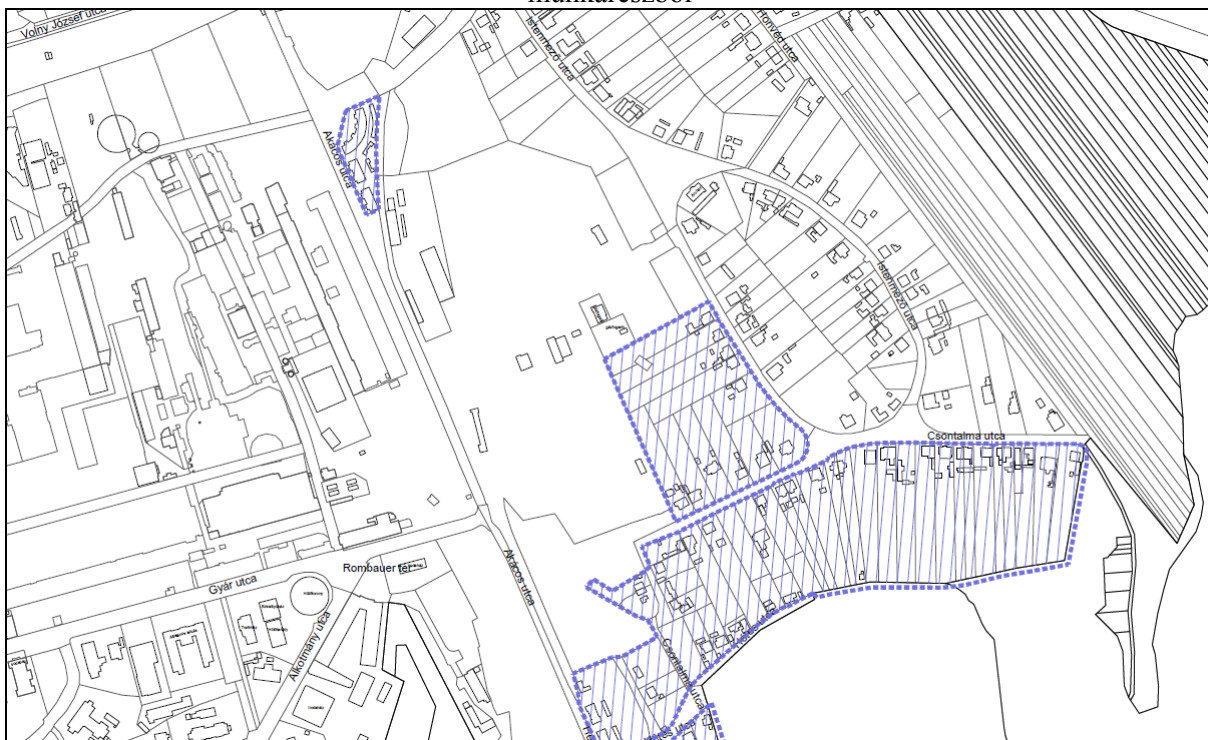
- Isten mezei lakóterület
- Sajóvárkony főutcája
- Somsály bányatelep, Rózsadomb

A törlés oka: a terjeszkedő szegregáció megváltoztatta és tönkretette a korábban védelem alá helyezett utcák nyomvonalvezetését és a hozzájuk tartozó telekstruktúrát, valamint építészeti karaktereket, így az érintett területek további védelme nem indokolt.

- Isten mezei lakóterület

Részlet az Általános és Területrendezési Vizsgálatok – 1. kötet elnevezésű, 1996-ban készült munkarészből

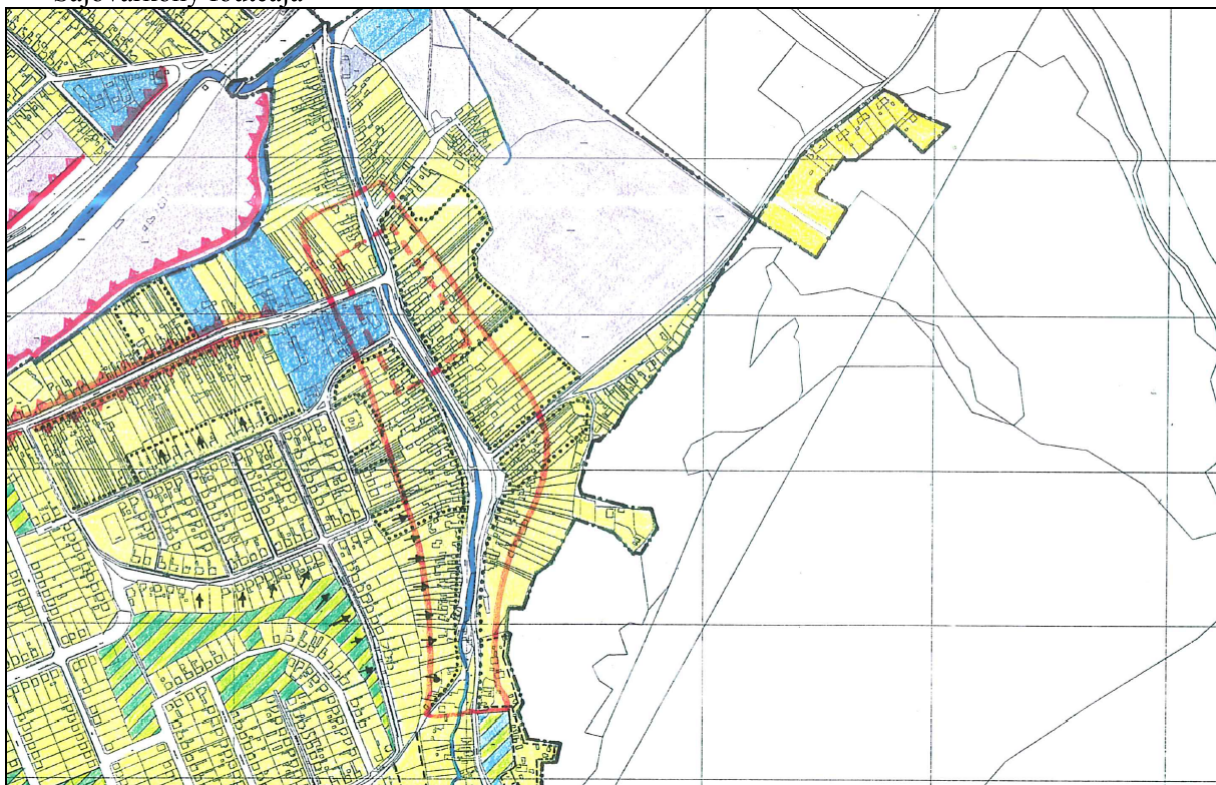

Hétes telep, Csontalma (részleges) elnevezésű szegregációval érintett terület

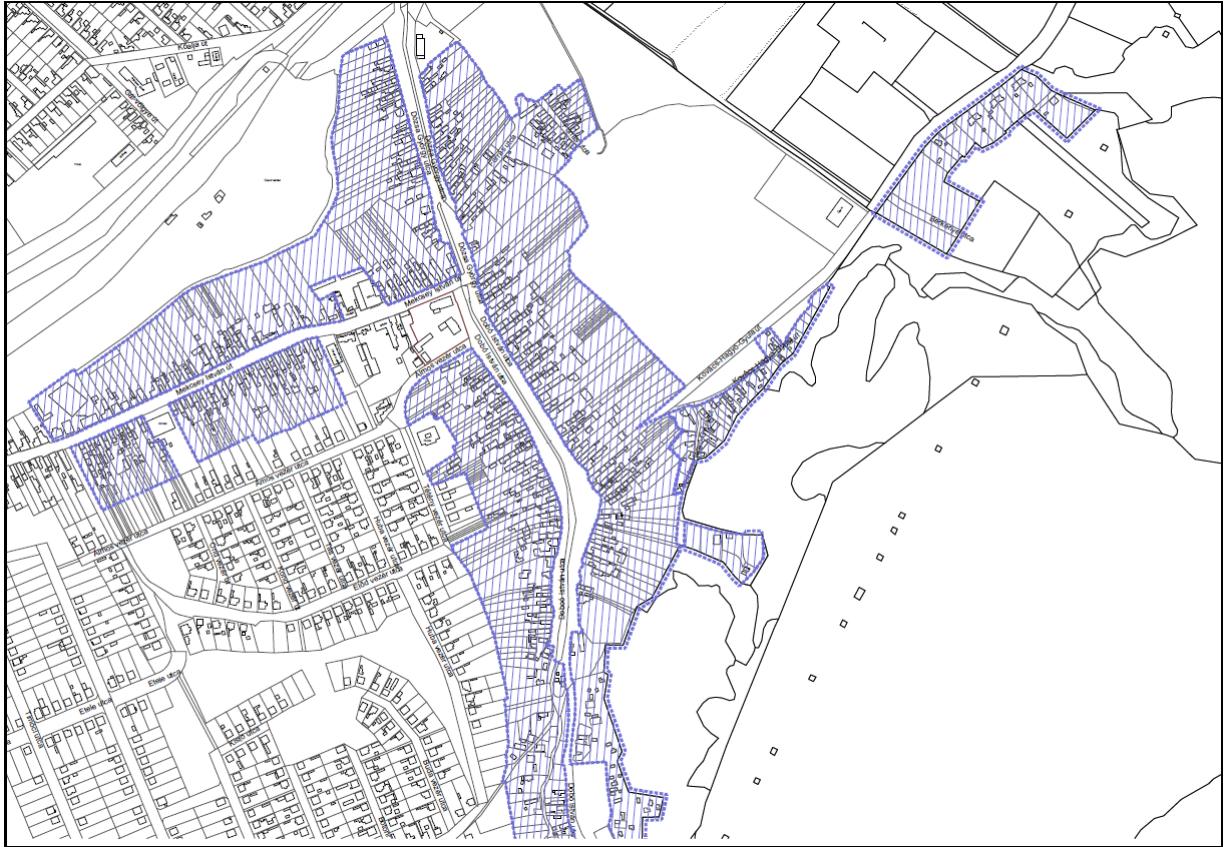

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában lehatárolt szegregációval érintett terület

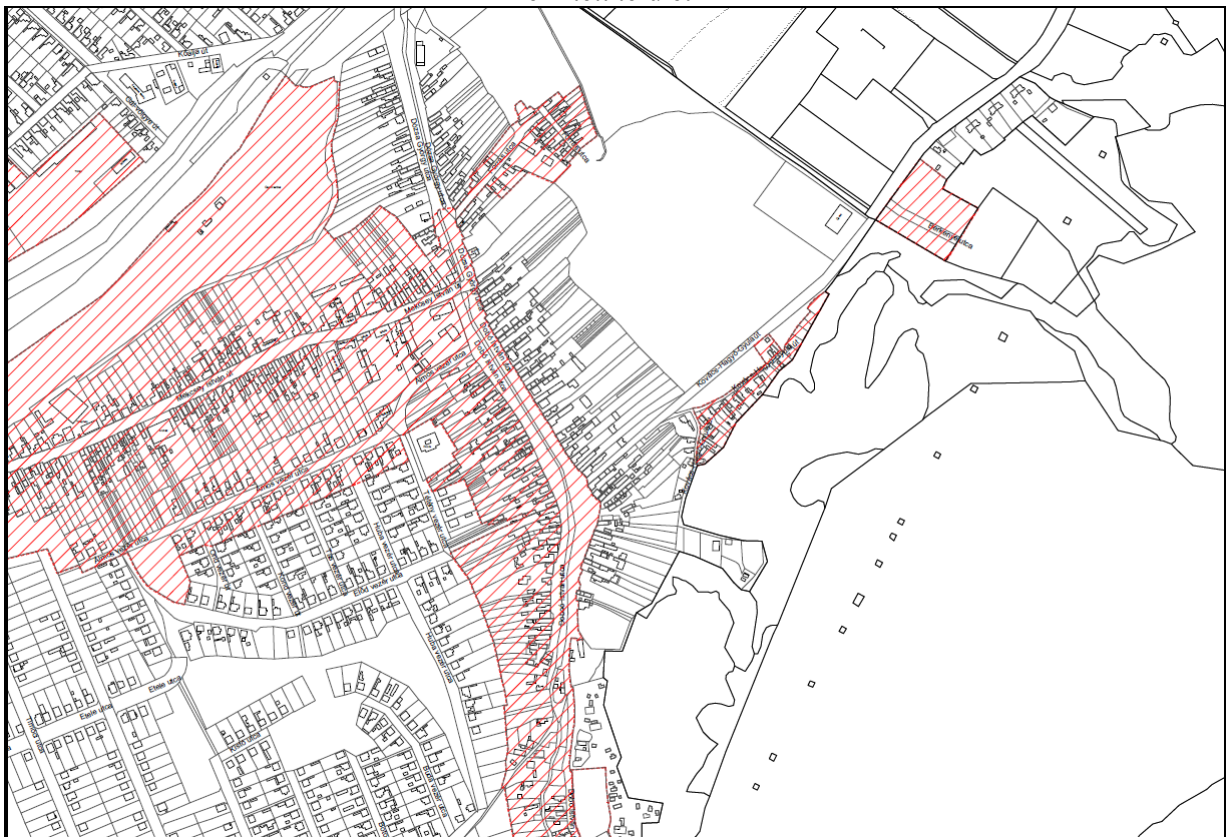
- Sajóvárkony főutcája

Részlet az Általános és Területrendezési Vizsgálatok – 1. kötet elnevezésű, 1996-ban készült munkarészből

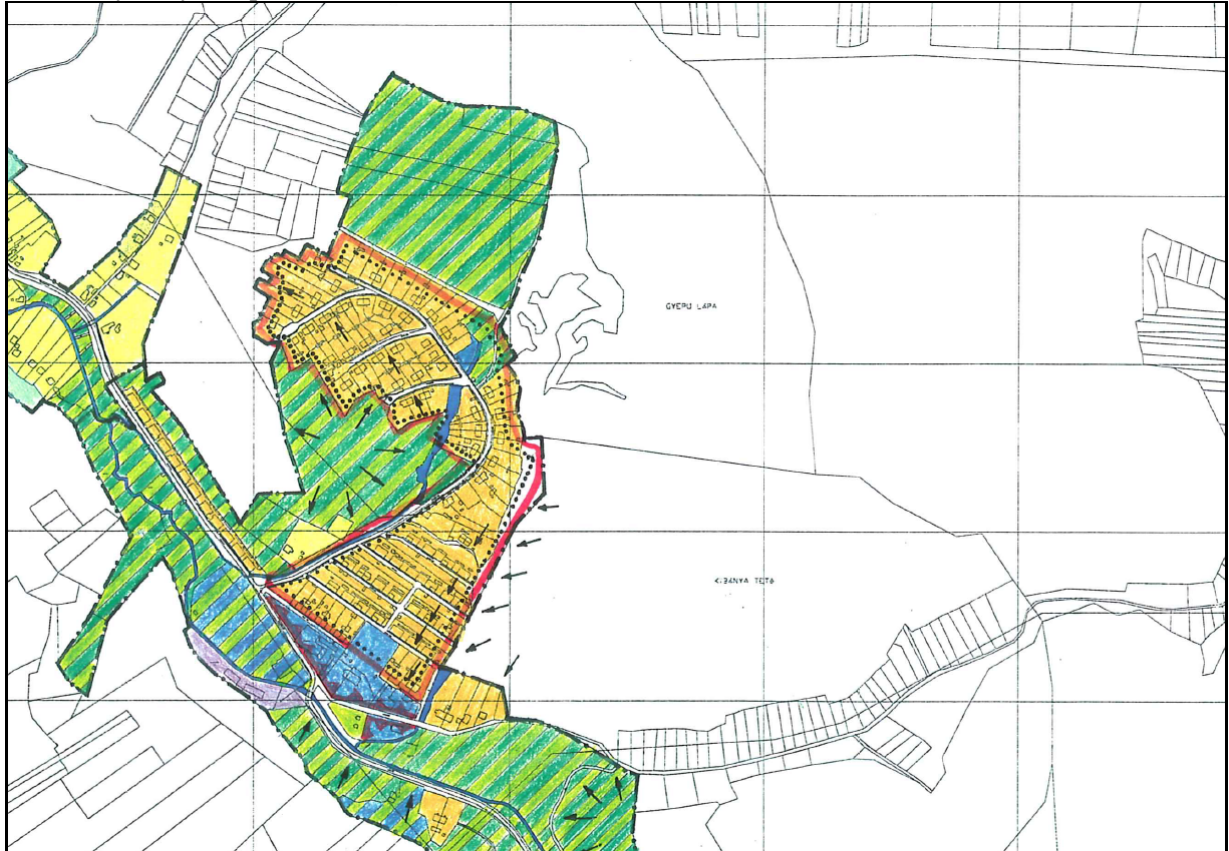

Sajóvárkony, Mekcsey út – Dózsa György út- Dobó utca és környezete elnevezésű szegregációval érintett terület

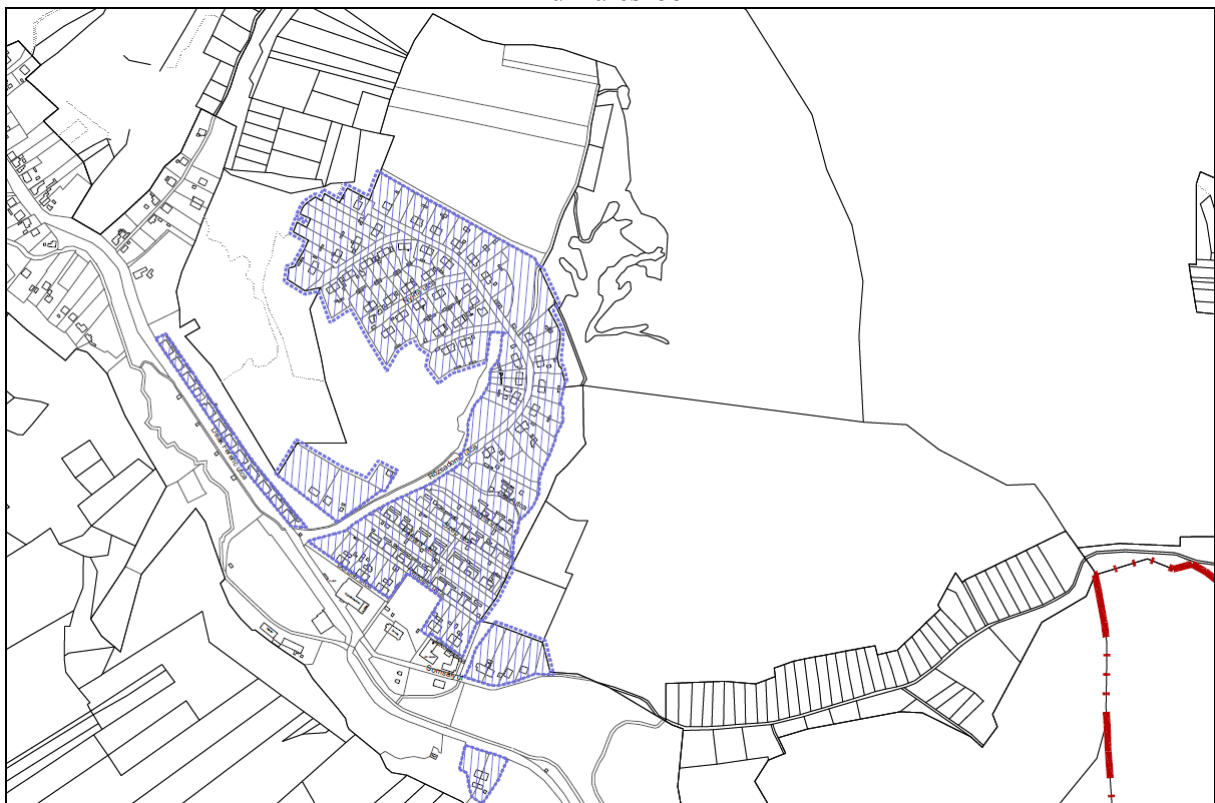

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában lehatárolt szegregációval érintett terület

• Somsály bányatelep, Rózsadomb

Részlet az Általános és Területrendezési Vizsgálatok – 1. kötet elnevezésű, 1996-ban készült munkarészből

Somsály (részleges) elnevezésű szegregációval érintett terület

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában lehatárolt szegregációval érintett terület

- Helyi építészeti védelem alá vonandó területek

Városközpont

- 1.1. Újtelepi kolónia
- 1.2. Kisamerika, Nagyamerika
- 1.3. Velence telep

Szentsimon

- 1.4. Szentsimoni út – Barátság út
- 1.5. Barátság út
- 1.6. Szentsimoni út

Hódoscsépány

- 1.7. Csépány utca keleti oldala

A korábbi rendezési terv felsorolásában szerepelt, de jelen hatástanulmány készítésekor törölve lettek az alábbi területek:

Sajóvárkony

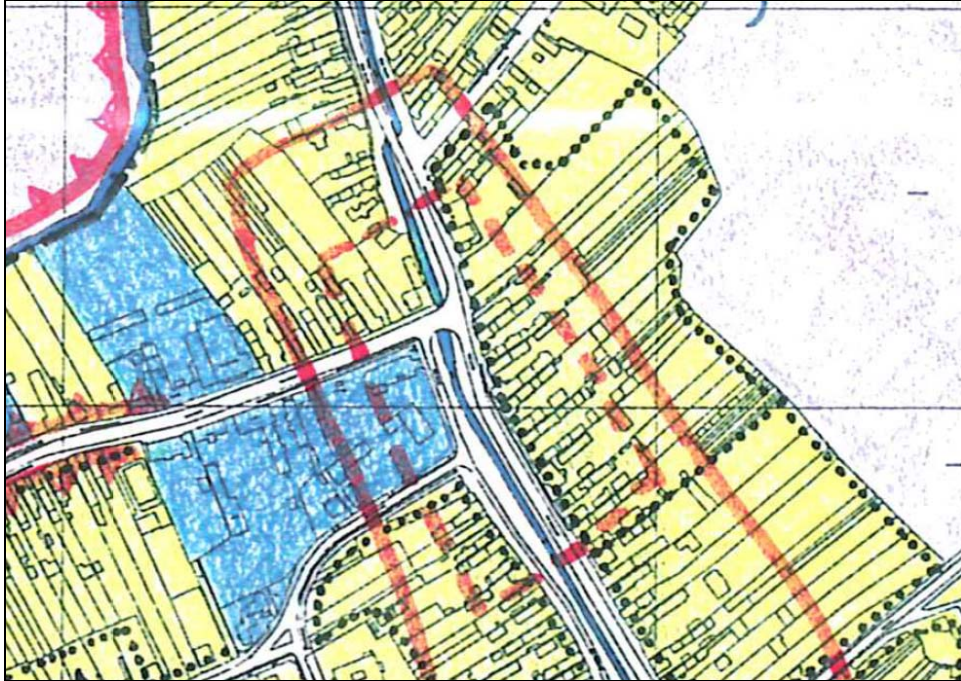
- Mekcei utca környéke az alábbi területi határokkal:
4407 hrsz-ú úttól a Dobó István útig a Mekcei úti teleksor.
- Dobó István utca nyugati (páros) oldal az alábbi területi határokkal:
Álmos vezér utcától a 4105 hrsz-ú útig.
- Dózsa György út keleti oldal
3670/1-3766 hrsz-ok között.

Somsály

- Rendelő utca – Rózsadomb utca – Cser utca- belterületi határ.
- Deák Ferenc utca keleti oldal
18531-18543 hrsz.-ok között.

A törlés oka: a terjeszkedő szegregáció megváltoztatta és tönkretette a védelem alá helyezett területet, így itt a kialakult telek, beépítési forma, az építési hely, az épület tömege és karakterének további védelme nem indokolt.

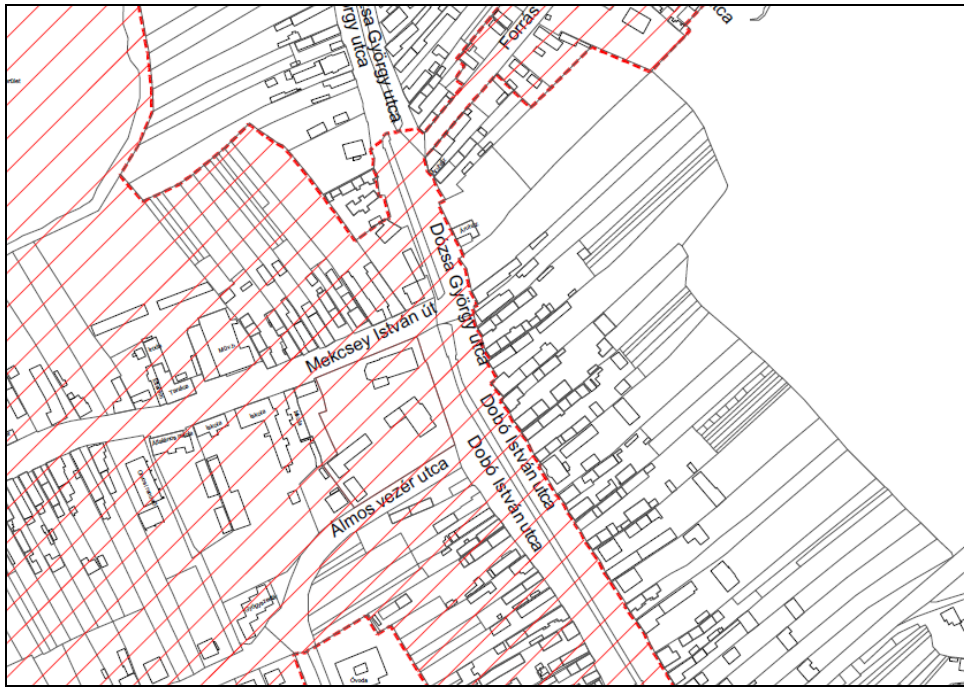
- Sajóvárkony

Részlet az Általános és Területrendezési vizsgálatok -1. kötet elnevezésű, 1996-ban készült munkarészből

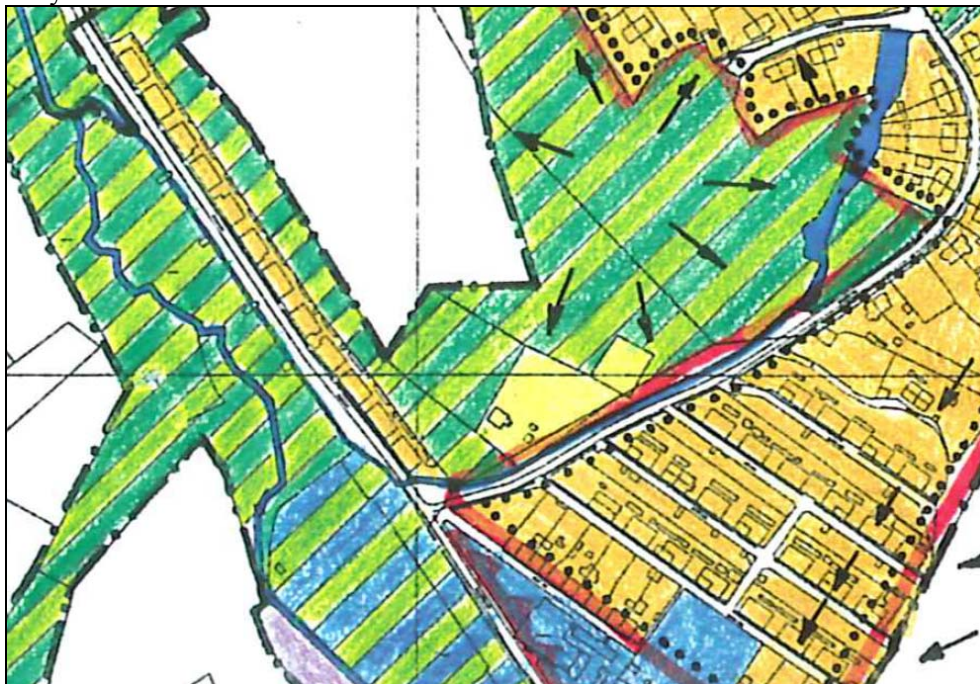

Sajóvárkony, Mekcsey út - Dózsa György út – Dobó utca és környezete elnevezésű szegregációval érintett terület

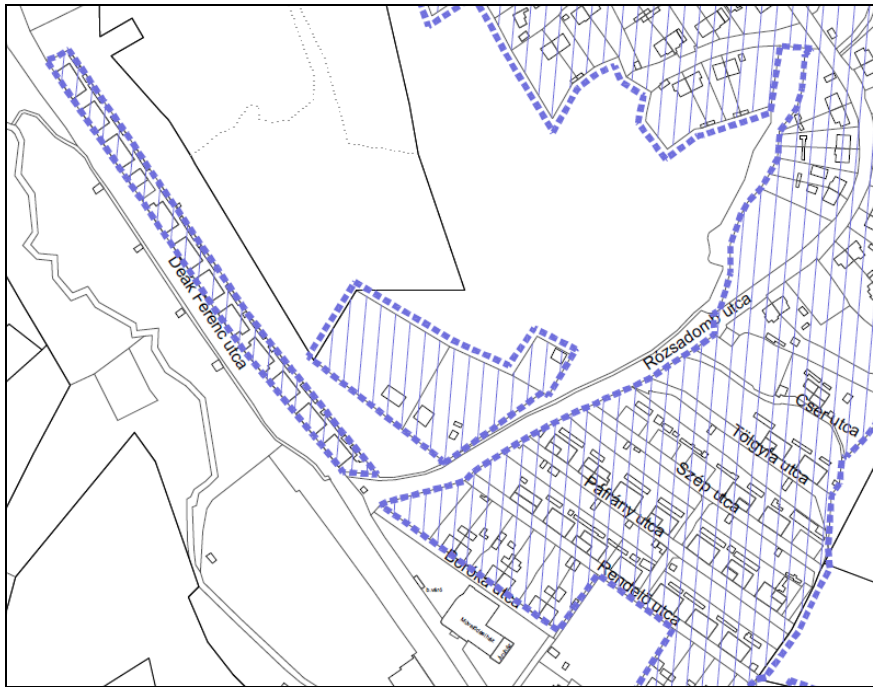

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában lehatárolt szegregációval érintett terület

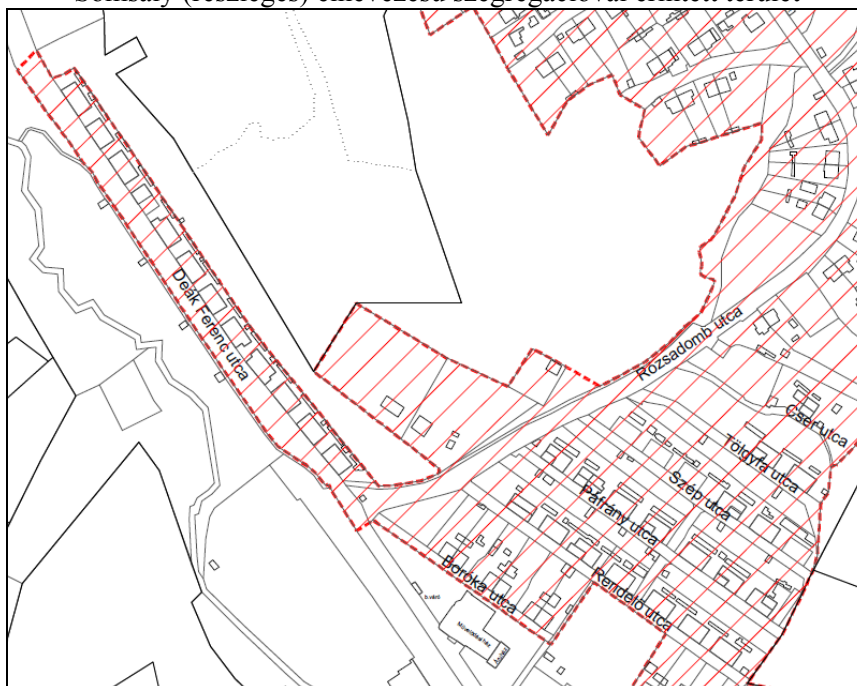
- Somsály

Részlet az Általános és Területrendezési vizsgálatok – 1. kötet elnevezésű, 1996- ban készült munkarészből

Somsály (részleges) elnevezésű szegregációval érintett terület

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában lehatárolt szegregációval érintett terület

7.7. Műemlékek megújításának és fenntarthatóságának gazdasági esélyei

A terv a HÉSZ függelékében szerepelteti az országosan és helyi védelemmel ellátott épületek jegyzékét. A HÉSZ V. fejezete tárgyalja az épített környezet védelmi előírásait, mely részletes útmutatót tartalmaz, aminek betartásával a meglévő építészeti örökség helyreállítása gazdaságosan elvégezhető.

A terv a közterületek önkormányzati forrásból történő megújulásával számol, az építészeti örökség magántulajdonban lévő része esetében azonban magánerő döntő részvételével számol.

A helyi védelemre javasolt épületek listájára csak olyan épületek kerültek föl, aminek fenntartását műszaki állapota lehetővé teszi.

7.8. Településkarakter változásának hatásai

A terv törekszik a település karakterének valamint a helyi környezet és hangulat megtartására.

7.9. Környezeti terhelések és az épített örökség műszaki állapotának összefüggései

A terv közlekedési, infrastruktúrális és környezetvédelmi elhatározásai csökkentik a történeti örökséget károsító környezeti terheléseket, és biztosítják a történeti környezet műszaki állapotának megtartását, ill. javítását.

7.10. Folyamatok iránya, visszafordíthatósága

A terv nem tartalmaz olyan döntéseket, melyek az örökség károsításával járnak, és a történeti épületállományban helyrehozhatatlan változásokat, veszteségeket okoznak.

7.11. Kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei

A terv döntései nem okoznak anyagi kárt a meglévő örökségben. Ugyancsak nem okoznak kárt az előírások az egyes ingatlanok tulajdonosainak olyan módon, hogy azok tulajdonát értékcsökkenés érné. Az nem zárható ki, hogy egyes felújítások esetén a védett épületekre vonatkozó szigorúbb előírások többletköltséget eredményeznek, ezzel szemben viszont az épületek értéke is növekszik.

7.12. Összefoglalás

Az elkészült rendezési terv a meglévő táji és történeti adottságok megtartásával készül és módot ad a település továbbfejlesztésére.

A terv hatékonyan biztosítja a kiemelkedően értékes „műemléki” építészeti örökség védelmét, ugyanakkor a településszerkezet egyéb sajátos elemeit és a település és a táji történetileg kialakult, harmonikus kapcsolatát is biztosítja.

A közlekedési hálózat kiegészítése a történeti településmagokat megfelelően mentesíti a település központjába irányuló áthaladó forgalomtól, ugyanakkor a védett településszerkezetek gépkocsival történő megközelítése továbbra is biztosított. A közlekedési hálózat fejlesztése és korszerűsítése tehát jól szolgálja a kulturális örökség megóvását, ugyanakkor az itt élők életmódját és életminőségét kedvező módon javítja.

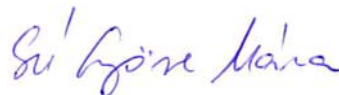
Az országos építészeti értékvédelmen túl a terv a központilag nem védett helyi értékek számbavételével is foglalkozik. Javaslatot tesz a helyi területi és helyi egyedi védelem megalósításához és kibővítéséhez.

A terv felhasználja a már meglévő táji és természeti védettségeket, területhasználati korlátozásokkal biztosítva a további védelmüket.

Miskolc, 2010. szeptember hó

Lautner Emőke
Építész-, vezető településtervező
TT-1-05-0079

Szarkáné Györe Mária
Településtervező munkatárs
(okl. településmérnök)

Dr. Petrus József Csaba
településmérnök

LA-URBE ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

3525 Miskolc, Patak utca 10. sz.

Telefon: 06-46-504-338~Fax: 06-46-504-339 Mobil: 06-20-9692-361

E-mail: la.urbekft@chello.hu

1. MELLÉKLET

Örökségvédelmi hatástanulmány Ózd város Településrendezési Tervéhez

RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ

Jelen fejezetben mellékeljük a Borsod – Abaúj – Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma (3529 Miskolc, Görgey u. 28.) által Ózd Város Önkormányzatának (3600 Ózd, Városház tér 1.) megrendelésére 2010. április 1-23. között a 04168/4, 04168/6 és a 04168/15-16-17 helyrajzi számú egységek belterületbe vonásához kapcsolódó örökségvédelmi hatástanulmányát.

A múzeum által az örökségvédelmi hatástanulmány során felhasznált források:

1. Herman Ottó Múzeum régészeti adattárának adatai
2. Herman Ottó Múzeum éves kutatási jelentései
3. Herman Ottó Múzeum Régészeti Gyűjteménye
4. A területre vonatkozó térképes anyag
5. A terület légi felvételeinek régészeti vonatkozású adatai

*Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Múzeumi Igazgatóság Miskolc, Görgey Artúr u. 28. Levélcím: Miskolc, Pf. 4.
Tel.: 46-560-170, 361-411 Fax: 555-397
Régészeti Osztály Tel.: 46-560-187*

Ózd-Szentsimon

04168/4, 04168/6 és 04168/15-16-17. számú helyrajzi egységek belterületbe vonásához
kapcsolódó örökségvédelmi hatástanulmány

Miskolc

2010.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma (3529 Miskolc, Görgey u. 28., Ózd Város Önkormányzatának (3600 Ózd Városház tér 1.) megrendelésére 2010. április 1-23 között elkészítette a 04168/4, 04168/6 és 04168/15-16-17. számú helyrajzi egységek belterületbe vonásához kapcsolódó örökségvédelmi hatástanulmányát.

A hatástanulmányt a 2001. évi LXIV törvény 66.§-a, illetve e törvény 99.§ (2) bekezdésének i) pontja alapján, a nemzeti kulturális örökség miniszterének 4/2003. (II.20) rendelete szerint, a belterületbe vonás, illetve a városrendezési terv elkészítéséhez vagy módosításához kell elkészíteni. A tanulmány célja, hogy összegezze az érintett területre, és környezetére vonatkozó rendelkezésre álló ismereteket és tájékoztassa a Megrendelőt, továbbá a helyileg illetékes régészeti szakhatóságot (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal) arról, hogy a területen található-e régészeti lelőhely.

A kutatandó terület elhelyezkedése

A vizsgálni kívánt terület Ózd egyik elővárosában Szentsimonon helyezkedik el. Szentsimon Ózdtól ÉNy-i irányban, a Hangony patak mentén található, a hajdani Bolyok község ÉNy-i szomszédságában, mely ma szintén Ózd város része.

A kutatandó terület Szentsimon városrész DK-i részén fekszik, a Hangony-patak északi magasparján, a Károlyi Mihály út és a Liget út által határolt magaspartszakaszon, a 04168/4, 04168/6 és 04168/15-16-17. számú helyrajzi egységeken.

A terület tavaly még mezőgazdasági művelés alatt állt, felparcellázott szántó, mostanra parlagon hagyott búzaföld. Emiatt nehezen szemlélhető, tavalyi tarlóval és idei gazzal borított. Viszont elhelyezkedéséből adódóan kiválóan alkalmas emberi megtelepedésre, mivel a Hangony-pataktól kb. 100m-re helyezkedik el és egy 5-6m magas, biztosan árvízmentes, viszonylag sík felszínű dombhát.

Az örökségvédelmi hatástanulmány során felhasznált források

- Áttekintettük a Herman Ottó Múzeum Régészeti Adattárának,
- az éves kutatási jelentéseinek, továbbá
- a Régészeti Gyűjteményének a kutatandó területre és környezetére vonatkozó adatait.
- Megvizsgáltuk a területet érintő történeti térképes anyagot, valamint a légifelvételeket.
- A címben jelölt területen régészeti helyszíni megfigyelést tartottunk.

1. A HERMAN OTTÓ MÚZEUM RÉGÉSZETI ADATTÁRÁNAK ADATAI

Az adattári dokumentáció áttekintése során a vizsgálni kívánt terület által érintett településekre vonatkozó adatokat gyűjtöttük össze, így vizsgáltuk a hajdani Szentsimon, illetve a mai Ózd területén található, ismert lelőhelyeket.

Meg kellett állapítsuk, hogy annak ellenére, hogy Ózdon, ráadásul Szentsimon közelében egy nagyon nagy régészeti érdeklődéssel és munkássággal bíró tevékeny lokálpatrióta lakik (Dobosy László), akinek sok lelőhelybejelentést köszönhet a tudomány – a vizsgálandó területre mégsem tudunk adattári szempontból ismert lelőhelyet lokalizálni.

A legközelebbi adattárilag ismert lelőhely, az Ózd – Szentsimon, Kertmegi-dűlő nevű császárkori és őskori lelőhely, mely annak ellenére, hogy Dobosy vázlatrajzot készített a lelőhely környezetéről mégsem lokalizálható pontosan. Azt tudjuk, hogy a Kertmegi-dűlőben, mely a vizsgált területünkhöz térben legközelebb esik, Dobosy László edénytöredékeket és elszíneződött talajjelenségeket észlelt 1969-ben egy nagy betoncsatorna fektetésekor. Annak ellenére, hogy a lelőhelyről leírás és sematikus vázlatrajz is maradt fenn, a helyszín pontosan nem lokalizálható, de mivel Dobosy patak közelségét is említi leírásában, ezért elképzelhető, hogy a jelenleg vizsgált terület is érintett a lelőhely által. Megemlítendő, hogy 2009-ben György László az Eötvös Lorant Tudományegyetem régész doktorandusza, a környéket érintő terepbejárása során a Dobosy által meghatározott Kertmegi-dűlő nevű lelőhelyet Szentsimon ÉNy-i részén, a dombok lába előtt lévő platóra lokalizálta (jelenleg Kertmegi-dűlő nevű szántó), ahol őskori és népvándorláskori cserepeket gyűjtött. A lokalizációval egy a probléma, hogy a Dobosy által említett patakok nem találhatóak a szűkebb környéken – tehát elképzelhető, hogy a két Kertmegi-dűlő-ként meghatározott lelőhely nem ugyanaz.

Összegzésképpen kijelenthető, hogy a jelenleg vizsgált területen biztosan lokalizálható, adattárilag ismert lelőhely nem található, hacsak a Dobosy László féle Kertmegi-dűlő lelőhely nem erre a területre vonatkozik (de ez jelenlegi ismereteink szerint nem bizonyítható).

Mivel hatástanulmányunk egy Ózd város területén elhelyezkedő helyrajzi egységgel foglalkozik, ezért a továbbiakban táblázatos formában ismertetjük az Ózd közigazgatási határain belül található, adattárilag ismert régészeti lelőhelyeket:

Településnév	Földrajzi név/utcanév	Az objektum jellege	Az objektum kora	A lelőhely regesztája
Ózd	I. ker. Kőaljatető	bádeni telep	késő rézkor	Az ásást Korek József vezette, de Megay Géza is részt vett rajta. Az ásás 1950.09.11-16 között folyt. A lelőhely 235 m magas tetőszerű hegytetőn fekszik. A lelőhelyen már korábban Rozsnyói Márton vezetésével végeztek kisebb -nagyobb kutatásokat. Az ásás során 2 felületet bontottak ki. A felületben két tűzhelyet találtak. A legfontosabb leletek a kúp formájú, magasfülű edények, amelyek közül 5 ép példány is előkerült. A bádeni kultúra jellemző edényei közül a kannelurás egy fülű korsó, a belül díszes tálak és apró kanalak kerültek elő. A gazdag cserépanyag közül feltűnően sok a házikerámiát jellemző seprűdíszes töredék, a Vissi-típusú fülek és a kétosztású tálak osztógombjai. Sok szerszám is előkerült. A második felületben 6 tűzhely került elő. A dokumentumhoz tartozik az Ózd-Kőaljatető területéről származó Rozsnyói Márton által összegyűjtött agyageszközök felsorolása és leírása.
Ózd	I. ker. Ságvári Endre telep	telep	őskor és középkor	Ózd I. ker. Ságvári Endre telep (régienévén Újtelep) K-i részében a ref. Templomtól számítva a második közben a 32-36. Sz. házak előtti úttest alatt kultúrrejteget fedeztek fel. Dobosy László a helyszínen az árokból kikerült földből szétszórtan talált edénytöredékeket.(1963.07.19.) Az őskorból és a középkorból származó cserépdarabok település létét jelzik.
Ózd	I. ker 48-as utca	település	Középkor	48-as utca. Ózd I. kerületben középkori cserepek kerültek elő.
Ózd	I. ker Eperjesdűlő-utca 29/a telek	?	?	Ózd I. kerületében a Rudas László út folytatásaként a Piac-térről kb. 1,5 km-re ágazik el a Meleg-hegy aljában kialakított új ház sor, az Eperjesdűlő utcában. A 29/a sz. telken Dobosy László 1975-ben elszíneződést vett észre a talajon.(1975.05.19.) Az elszíneződés erősen égett talajtól származott, benne néhány edénytöredéket talált. A leletekről rajzot is készített.
Ózd	I. ker. Tanácsköztársaság útja 102	hamvasztásos sír	vaskor?	Ózd I. Tanácsköztársaság útja 102. Házszám alatti Oláh Pálné tulajdonát képező ház kertjében edénytöredékek kerültek elő. 1978.04.05-én Dobosy László a helyszínen ment. A lelőhely egy hamvasztás utáni urnasír volt. Dobosy egy újabb tálat bontott ki, alatta egy edény volt benne égetett csontok voltak. A leletek rajzai is megtalálhatók a dokumentációban. A telep rajz vázlata az 1969.11.05-én megküldött jelentésében van.
Ózd	II. ker Régi Vasvári temető	telep?	őskor	A régi vasvári temető környékének és a Cipó-völgy bejáratának tereprendezésekor Dobosy László őskori cserepeket gyűjtött.(1975.05.20.) A lelőhely Ózd, II. ker., a régi Vasvár puszta területén most van folyamatban a Katona József utcától Ny-ra lévő terület Városközponttá való kialakítása. A lelőhelyről vázlatrajz is található, valamint a leletek rajzai.
Ózd	II. ker. Csivakodó	telep?	Késő rézkor (Ózd-Piliny?)	Ózd II. ker. területén, a Március 15 úttal párhuzamosan haladó Strand utca fölött az Alsó-szőlő-lápa és a Búzás völgy (Gagarin utca) közötti meredeken emelkedő és kúpban végződő hegyoldalt, amit népiesen Csivakodónak, vagy Bihariék legelőjének neveztek. A strand utca É-i házsorának kertjeitől kb. 200 m-re a kissé ellaposodó hegyoldalban, a hegycsúcs alatt kb. 50 m-re a fekete talajban edénytöredékek és

Telep ülésh év	Földrajzi név/utcanév	Az obj- jellege	Az obj- kora	A lelőhely regesztája
				paticsdarabok található. Dobosy László a helyszínen a gödröket még kinyitva találta, véleménye szerint telep lehetett. A lelőhely vázlatrajza, a leletek leírása, és rajzai is megtalálhatók a dokumentumban.
Ózd	III. ker Nagyverők alja-dűlő	telep	őskor	1963.06.22-én Dobosy László a Nagyverők alja dűlőn régészeti leleteket talált. Ózd III. kerületben az Ózd-Bánréve felé vivő országúton az Ózd Külső vasútállomás utáni vasúti átjárótól 1,8 km-re, a Kajla völgyi hídtól 100 m-re jobb oldalt, vagyis DK-re a vasúttöltésig a rétből 2-3 m-re kiemelkedő terasz van. E teraszon 2-300 m hosszan őskori telep van. Edénytöredékek kerültek elő.
Ózd	III. ker. Kajla fő	telep?	őskor?	Ózd Kajla fő. Ózd III. kerületben az Ózd-Külső vasútállomástól az Ózd-Bánrévei országúton haladva a vasúti sorompótól 1 km-re balra ÉNy-i irányba egy széles völgy nyílik. E völgy neve Kajla völgy. E völgyön haladva 3,5 km-re jutunk el a Kajlafőnek nevezett hegyhez, melynek gerincén a Szlovák határ húzódik. E hegy Ny-i oldalán a hegyoldallal párhuzamosan egy dűlőút vezet lankásan felfelé. A völgy és a gerinc között egy kis forrás van az út mellett, ettől Ny-ra és É-ra egy terasz van. Néhány cseréptöredék volt itt, mely őskori telepre utal. Rozsnyói Márton feljegyzéseiben szerepel ez a telephely.
Ózd	III. ker. Kajla-völgy, Borbáseleje- dűlő	telep	őskor	Kajla völgy. Ózd III. ker. Az Ózd-Külső vasútállomástól az Ózd-Bánrévei országúton haladva a vasúti sorompótól 1 km-re balra, ÉNy-i irányban a Kajla völgy nyílik. ÉNy-ra a Borbás hegy meredeken emelkedik, s tövében vezet az országút. A Borbás-hegy aljában balra egy dűlőút vezet. Ezen letérve az országúttól 800 m-re a dűlőút kétfelé ágazik, az ezáltal bezárt háromszög fokozatosan emelkedik s egy lankás dombhátat zár be. Ezen a dombháton, melyet Borbáseleje dűlőnek neveznek őskori telep van. Dobosy László itt edénytöredékeket gyűjtött (1963.07.24.).
Ózd	III. ker Bánszállás, Bányatelep mellett	települé s?	őskor	Ózd III. ker.-ben Bánszállás bányateleptől ÉNy-ra az Ózd-centeri makadám út és a Hangony patak közötti szántóföldön a Hangony part szintjétől kb. 1 m-re félkör alakban kiemelkedő terasz van, közvetlen a centeri vasútállomással szemben. A terasz a Bánszállásról centeri vasútállomáshoz vezető vasúti sínpár mellett kezdődik. A teraszon kb. 100 m hosszúságban fekszik a telephely. Cserépedényeket találtak itt, néhol a talaj sötét elszíneződést mutatott, tehát őstelepülési helyről lehet szó. A gyűjtést Dobosy László végezte 1963.06.22-én. A dokumentumhoz vázlatrajz is tartozik a lelőhelyről.
Ózd	III.ker. és Bánszállás között	fosszili a	pleisztó cén	Hellebrandt Magdolna kérésére a behozott leleteket Dr. Jánossy Dénes osztályvezető megvizsgálta és megállapította, hogy a "mamutfognak" hitt lelet nem az, hanem Elephas (Archidiscodon) meridionalis Nesti fajhoz tartozik (alsópleisztocén) és Magyarországon igen ritka. Ezt 1971. Nyarán Varga István Ózd III. ker. és Bánszállás között találta. A többi csont medve, őz állatsontok.
Ózd	III.ker. Madách u. 21.	?	?	Ózd, III. ker. Madách utca 21. Szám alatt található a lelőhely, melyet házhellyé alakítása előtt mint Sajóvárkony, Csűr dűlőt tartottak nyilván. Dobosy László 1972.09.16-án a helyszínre ment, ahol pinceásás közben cserépdarabok, néhány csont darab és égetett agyagdarab töredékek kerültek elő. A dokumentum néhány lelet rajzát és leírásukat is tartalmazza.
Ózd	Hámán Kató út 108.	kődarab	paleoliti kum?	Gyenes Miklós ózdi lakos leletbejelentése, mely szerint 1976.05.18-án Ózd, Hámán Kató út 108. Sz. alatti lakása udvarán igen kemény kődarabot talált, melyet pattintott kőszerszámmal vélt. Ezenkívül a homokkőhöz hasonló kőzetet talált, darabokban
Ózd	Kenderföld- Bánszállás felé vezető út	telep?	őskor	A Kenderföld területének a Bánszállás felé vezető út melletti részén, az úttól kb. 200 m-re a telephely területétől jellegtelen cserepeket és két tűzhelyet találtak, mely homokkőből volt körülrakva. A leletek rajza is a

Településnév/év	Földrajzi név/utcanév	Az objektum jellege	Az objektum kora	A lelőhely regesztája
				dokumentációban található leírásukkal együtt
Ózd	Előd vezér u. 1.	?	Árpád-kor	Ózd, Előd vezér utca 1. Sz. ház telkén cseréptöredékek kerültek elő házalapozáskor. Erre azonban akkor nem figyeltek fel, most viszont ismét cseréptöredékek kerültek a felszínre. A terület a Kistó dűlőben van, ahol a sík terület a D-i részen lankásan emelkedni kezd. A leletek leírása és rajzai is szerepelnek a dokumentumban. A lelőhely vázlatrajza is megtalálható.
Ózd	Stadion – Ipari tanulóiskola	urnasír?	vaskor?	A stadiontól D-re a volt pap-földeken, a bolyki országút és a derítő telep között 1964.02.28-án az ipari tanulóiskola alapjainak ásásakor edénytöredékek kerültek elő és ép edényt is találtak. A földmunkások elbeszélése alapján Dobosy László urnás sírgödörre következtetett. A dokumentum tartalmazza a lelőhely leírását, és a lelőhely vázlatrajzát is.
Ózd	Stadion	telep	császárkor?	Ásatási rajzok és a leletekről készült fekete-fehér fotó, Ózd-Stadion területről. A rajzok edényeket ábrázolják.
Ózd	II.ker. Március 15-e út 52	temető?	?	Ózd II. kerületében az Akasztó hegy aljában húzódó Március 15. Út 52. Házszámú telek utcai oldalán földmunkák során nagyméretű edény körvonalai kerültek elő. Dobosy László kibontotta, az edény nagyrészét földmunkák során elhordták. A dokumentum tartalmazza az edény leírását és rajzait.
Ózd	II. ker. Kenyérgyár mellett	temető?	?	Ózd II. kerületében a Bolyki határban épül Ózd új városrésze, melyet Béketelepnek hívnak. A Zrínyi- és az Árpádvezér út, valamint a Kenyérgyár fölött egy terasz fekszik az úttestől kb. 10 m magasságban. A terasz D-i részén, közvetlenül a Kenyérgyár fölött a 75-ös szám alapjainál edénytöredéket találtak. Dobosy László 2 sírgödört talált. Vázlatrajzai is megtalálhatók a dokumentációban.
Ózd	II.ker. Zrínyi u. 1. (102 sz. szakiskola)			Ózd II. ker. Zrínyi út 1. Szám alatt elterülő 102. Sz. Szakmunkásképző Intézet tanműhelyének udvarán edénytöredékeket, orsókat, paticsot találtak. Dobosy László a helyszínen lakógödör nyomait figyelte meg
Ózd	II. ker. Szálás-hegy	telep?	?	Ózd II. ker. Bolyok községtől, illetve az új városrésztől, Béketeleptől D, DNY-i irányban fokozatosan emelkedik a Szálás hegy. A Hangonyon áthaladva a Malom utca végén, a Kenyérgyár előtt haladva DNY- i irányba vezető új útvonalról jobbra az AKÖV telephely után alig száz m-re egy dűlőút vezet fel a hegyre közvetlen a 262-es magaslatra. E magassági pont körül van a lelőhely, ahol edénytöredékek kerültek elő 1963.07.23-án. A bejelentő Dobosy László volt.
Ózd	Bolyki zsidótemető melletti homokbánya	?	?	A bolyki zsidótemető alatti homokbányában kultúrreteg fedezhető fel és szétszórtan cserépdarabokat találtak. A homokbánya É-i szélé fölött kb. 20 m-re kezdődik a zsidó temető. Dobosy László úgy gondolta, hogy az elhordott homokbánya területére esett a települési terület. A lelőhely leírása: Ózd II. ker. Bolyok községrész közepén É-i irányba a régi iskola mellett egy földút vezet a Hangonyon keresztül a Búzás völgy dűlő részbe. A Hangony új medrén lévő hídon áthaladva a balra vezető kocsúton kb. 100 m haladva jutunk el a homokbánya bejáratához. A homokbánya a Búzásvölgy-dűlő oldalában a Hangonytól kb. 200 m-re fekszik.
Ózd	III.ker. Sajóvárkonyi kápolna mellett	telep?	?	Ózd III. ker.-ben (Sajóvárkony) a Sánta és bótai útelágazásnál, avarkori temető alatt áll egy kis elhanyagolt kápolna. Mögötte az erdészetnek van egy háza és szérús kertje, s utána a László Jenő út 3.,5.,7. Házszámmal jelzett házak telkei. A Ny-i szélét a mélyebben fekvő országút építésénél levágták. Itt cseréptöredék került elő. A terepbejárás 1963.06.07-én volt, Dobosy László végezte.
Ózd	III.ker. Dobó István u.	telep	?	Ózd III. ker. (Sajóvárkony) Sánta-Bóta felé vezető útvonalon haladva baloldalt K-re a cigánytelep van. Ezzel szemben az út jobb oldalán a

Telep ülésh év	Földrajzi név/utcanév	Az obj- jellege	Az obj- kora	A lelőhely regesztája
	94.			Ladányi völgyből folyó patak árok húzódik. A patakon túl halad a Dobó István út páros számmal ellátott oldala. A 94-es házszám előtt keresztezi az utat az 1963-ban lefektetett gáz távvezeték. Ettől D-re húzódó lankás oldalon régészeti települési hely van. Cseréptöredékek kerültek elő a gázvezeték árkából.
Ózd	III.ker. Dobó István u. 57, 59, 61 környéke	telep	?	Ózd III. ker. (Sajóvárkony) Dobó István út 57, 59, 61. Sz. házak kertjén halad keresztül a gázvezeték, közvetlenül a Pipis hegy alatt. A három telek kertjének végében fekete kultúrréteg mutatkozott. Dobosy László a helyszínen edénytöredékeket, elszenesedett fadarabokat talált, helyenként kisebb vörös téglatöredékeket.
Ózd	III.ker. Bolyok, Kertmegi-dűlő	telep	őskor?	Ózd III. ker. Bolyok, Kertmegi-dűlőről. A régi Bolyok község mögött az Alvég és Felvéget elválasztó Kispatak Ny-i oldalán a Kertmegi-dűlő a patak árkától 1-2 m-re kiemelkedő s hosszan elnyúló teraszt alkot közvetlenül a Biben völgy előtt. A terasz a házak mögötti kertekben kezdődik s kb. 500 m-re a Juhszóó hegyben végződik. A Béketelep II. építési egysége a Kispatakig húzódik. A Kispatak helyén a kutatás idejében egy nagy betoncsatornát fektetnek le. Itt Dobosy László elszíneződött talajt talált, a vízmosásban pedig nagyobb távolságokra edénytöredékeket talált.
Ózd	III.ker. Hámán Kató – Zalka Máté út környéke	temető	Árpád- kor?	Ózd III. ker. -ben (helyi neve: Tábla) a Tanácsköztársaság úttól É-ra és a Hámán Kató úttól Ény-ra lankásan emelkedő dombvonulat húzódik. Ennek közepén DK, ÉNy-i irányban húzódik a Malinovszki út. A település a Hámán Kató út és Zalka Máté út által bezárt telektömbön fekszik annak ÉK-i vonulatában. 1954 augusztusában a Malinovszki utat kiépítették és burkolták. A földmunkák közben Zalka Máté és Hámán Kató út közötti szakaszon több zsugorított csontváz, réz lábperec, réz csüngő melléklettel került elő. A leletbejelentő Dobosy László. A lelőhelyről vázlatrajz is tartozik a dokumentumhoz. Kemenczei Tiborné szerint a bemutatott ékszerek alapján a temető Árpád-kori.
Ózd	III.ker. Kenderföldek- dűlő	telep	?	Ózd III. ker. (Sajóvárkony) ÉK-i részén a Bánszállás bányatelep felé vezető úttól É-ra, közvetlenül a házak mögötti kert után terül el a Kenderföldeknek nevezett dűlő. E területen halad át a gyárba vezető gázvezeték, árkában kultúrréteget figyeltek meg. Mire Dobosy László a helyszínre ment az árkot már betemették, így csak a felületen elszórtan tudott cserepeket gyűjteni, 1963.06.11-én.
Ózd	III.ker. Dobó István út 4-6 mögött	telep	őskor	Ózd III. ker. (Sajóvárkony) ÉK-i részén a rk templom mellett a Dobó István út 4. Sz. (rk. plébánia) és 6. Sz. lakóház mögötti kert részen a kistói dűlőben lévő új lakótelephez egy új utat építettek. A Dobó István úttól kezdődően kb. 30 m távolságban őstelep van. Nagy mennyiségű edénytöredék került elő, valamint amulett szerű agyagfigura került a napvilágra.
Ózd	III. ker. Etény dűlő	telep	őskor	Ózd III. ker-ben az Ózd-Bánszállás -Centert összekötő makadám út baloldalán, illetve ÉK-i oldalán a Dobó István úttól 1,5 km-re az Etény dűlő egy része a Hangony part szintjétől kb. 1,5 km-re kiemelkedő teraszt képez. E teraszon vezet keresztül a gáz távvezeték s erre épült az Ózd városi derítő telep is. A derítő telep Ny-i részén a kerítésen túl az országút felé kb. 150 m hosszúságban egy őstelep fekszik. Dobosy László a gáz távvezeték helyén cseréptöredékeket gyűjtött, 1963.06.22-én.
Ózd	III.ker. Csapod-alja – dűlő	telep	őskor?	Ózd III. ker.-ben az Ózd-Bánszállás-Centeri makadámút mentén a Derítőhöz vezető bekötő út után jobbról egy útszéli kereszt áll a Csapod-alja nevű dűlő szélén. Innen kezdődően Bánszállás irányában kb. 150 m hosszúságban a Hangony patak szintjétől kb. 1,5 m-re kiemelkedő terasz van. E teraszon vezették keresztül a gáz távvezeték, hol kb. 90 m hosszúságban fekszik a telephely. Dobosy László helyszínelésekor

Településnév	Földrajzi név/utcanév	Az objektum jellege	Az objektum kora	A lelőhely regesztája
				(1963.06.22.) az árkot már betemették, így csak a felszínen talált edénytöredékekből állapította meg a telephelyet.
Ózd	Ércpörkölte kéménye	temető?	?	Az ózdi Kohászati Művek gyártelepétől K-re emelkedik a régebben István-mezeje, ma Kertvárosnak nevezett fokozatosan emelkedő dombvonulat. A dombvonulat Ny-i, meredekebben ereszkedő, de közvetlen a gyártelep mellett húzódó oldalán kezdték meg 1948-ban az Ércpörkölte építését. Az Ércpörkölte 105 m magas kéményének alapásásakor egy edényt találtak. Egyéb leletkörülmények nem ismertek.
Ózd	III.ker. Rákóczi Tsz homokbánya	fosszilia	pleisztocén	Ózd III. ker.-ben a Kajla völgyéből jövő kis pataktól ÉK-re, a Bánrévére vezető műttől DK-re a centeri állomásig terjedő lankásan ereszkedő oldalt Nagyverőkalja dűlőnek nevezik. Ennek alsó részében a bánrévei vasútvonalhoz közel fekvő részén a Rákóczi Tsz 1968-ban homokbányát nyitott. Itt agyardarab került elő. Dobosy László 1969.09.26-án a helyszínre ment, ahol előkerült egy mamut felső-állkapocs is, majd egy alsó-állkapocs. A dokumentum tartalmazza az állkapocs vázlatrajzát és fekete-fehér fotóit is.
Ózd	Szentsimon-Kenderföldek	telep	császárkor (szórványosan: szkíta, kelta)	1989. 03.28-án bejelentés érkezett, hogy Szentsimon-Kenderföldek nevű határ részben lévő homokbányában kemencét találtak. Lovász Emese és Koós Judit végzett itt rövid leletmentő-hitelesítő ásatást 1988-ban. Most Koós J.-Lovász E.-Révész L.-Wolf M. helyszíni szemlét végzett, ahol az ovális alakú kemencét már teljesen körbontva találták. A kemence környékén megfigyelt erősen bolygatott fekete föld alapján feltételezhető, hogy egy házhoz tartozott. Alatta kövekkel és cseréptöredékekkel kirakott felületet találtak a kibontás után. A tapasztalás alól előkerült edénytöredékek a 9-10. Sz-ból származnak, így a kemence is erre az időre datálható. A most előkerült kemence a tavalyi ásatási területtől mintegy 100 m-re ÉK-re helyezkedik el. Erre terjeszkedik tovább a homokbánya. A helyszíni szemle során szkíta, kelta, császárkori leleteket is gyűjtöttek.
Ózd	Szentsimon-Kenderföldek (?) Homokbánya	temető telep	szkíta Császárkor	1988 tavaszán az ózdi homokbánya területén egy szkíta urnatemetőt, és egy kora császárkori település gödreit, objektumait kezdték pusztítani. 1988 májusában Lovász Emese és Koós Judit négy urnasírt bontott ki, két ház részletét tárta fel, és egynek a ledőzerolt felszínen már csak cölöplyukrendszerét figyelhették meg. Ezek az objektumok valószínűleg császárkoriak voltak. Szórványleletként egy szkíta bronztűt is találtak. A helyszínen végzett terepbejárás során csekély mennyiségű rézkori cserépanyagot is gyűjtöttek.
Ózd	Szentsimon – Szurdok-tető (Nyírjes-dűlő)	temető	?	A Nyírjes dűlő legmagasabb pontján 1907-ben a makadámút építése előtt csontvázat találtak. 1950-ben az út mellett kiosztott házhelyeken, a mostani Szurdok-tetőn több sírra bukkantak alapásáskor.
Ózd	Szentsimon, Homok – Voda-ház	telep?	?	Az 1930-as években a Homokon, Voda-ház területén ősi település nyomaira bukkantak, kiégett tűzhelyeket találtak
Ózd	Szentsimon, TSz. homokbánya	fosszilis	pleisztocén	1959-ben a tsz homokbányájában megkövesedett mamutcsontok is előkerültek.
Ózd	Szentsimon, Bika-völgy	telep	?	Bika-völgy vagy Bika-pad. Az Ir-patak völgyét a Rigómáj-tető Ny-i oldalától Bika-völgynek nevezi a lakosság. A völgy kezdetén, a patak jobb oldalán régészeti telep húzódik. 1992 decemberében Füle Lóránt paticsdarabot, nagy mennyiségű cseréptöredéket gyűjtött.
Ózd	Szentsimon, Bakortvány-tető	telep?	császárkor? középkor	Bakortvány-tető. A falutól ÉNy-i irányban, K-Ny-i fekvésben húzódik a Rigómáj-tető 287 m magaslattal. Az 1 km hosszúságú hegyvonulat K-i, 285 m-es csúcsát Bakortványtetőnek nevezik. A falutól légvonalban kb. 800 m-re van, a Forgógödre fölött. Füle Lóránt két hullámos díszítésű

Telep ülésh év	Földrajzi név/utcanév	Az obj- jellege	Az obj- kora	A lelőhely regesztája
				edénytöredéket és egy golyók öntésére szolgáló öntőformát talált
Ózd	Szentsimon, Szilalja	telep?	népván dorlás kor	Szilalja (népiesen Szilaja). ÉK-re a falutól mintegy 1,5 km-re, a Hangony-patak régi medre felett 6-8 m-re kiemelve, kiterjedt sík terasz alakult ki a Szilaja-Hegyese lábánál, a Vaskapunak nevezett völgyrészszel szemben. Ezt a helyszínt Lovász Emese, Koós Judit, Révész László és Wolf Mária több esetben felkereste. A telepről nagy mennyiségű edénytöredék származik és egy tör
Ózd	Szentsimon, Kenderföld	telep	neolit? császár kor	Kenderföld, vagy Alsó-homokbánya. A falu ÉK-i végén lévő temetőtől kezdődő s a Hangony-patak régi medre fölött húzódó keskeny területet nevezik Kenderföldnek, itt 1940-es években Rozsnyói Márton már felismert régészeti telepet. Edénytöredékeket talált itt. Népvándorláskorúnak minősítette, később ismeretlen korúnak nevezte. 1964-ben Dobosy László cserepeket talált, K. Végh Katalin neolit korúnak minősítette. A dűlőnek a hangonyi-patak felé eső szélén homokbányát nyitottak, ahol a miskolci múzeum régészei ásatást végeztek
Ózd	Szentsimon, Irvölgy-eleje - Kertmegi	telep és temető?	őskor és népv.ko r	Irvölgy eleje-Kertmegi. A régi falu DNy-i végén, a Hangonyt Szentsimonnal összekötő műúton lévő híd alatt halad keresztül az Ir-patak. A hídtól ÉNy-i irányban mintegy 50 m-re a patak bal partján kezdődő teraszon kiterjedt régészeti telep fekszik. Edénytöredékek, paticsok, bronz kartekercsek és fülbevalók voltak a lelőhelyen.
Ózd	Szentsimon, Vizslás	telep	vaskor?	Vizslás. A községtől ÉK-i irányban, az áthelyezett Hangony-patak jobb partján a Dombaljától a Bolyok területe mellett lévő MÉH telepig kiterjedt régészeti telep húzódik. 1940-es években Rozsnyói Márton edénytöredékeket gyűjtött itt. Régen itt homokbánya volt. Később is sok edénytöredék került elő, vaskoriak, és sokban egyezők a Kenderföld e korból származó leleteivel.
Ózd	Szentsimon, Szurdok-oldal, Szardóka-dűlő	telep	Közép- kor	Szurdok-oldal, Szardóka dűlő. Az Ózdról Szentsimonba vezető műút-ma Szentsimoni út- Szardóka dűlőn áthaladó legmagasabb részét Szurdoknak nevezik. A Szurdok-tető É-i irányban egy lankás dombhátal ereszkedik le a Hangony-patak melletti rétre. A dombhát alján, a rét szélén félkörben egy régi földút vezet. A dűlőút fölötti lankás domboldalon 1964-ben talajszíneződés mutatkozott, a talált edénytöredékeket K. Végh Katalin középkori, 14. Sz-inak minősítette
Ózd	Szentsimon, Károlyi Mihály u.	telep	?	Paptag, Újtelep, most Károlyi Mihály utca. A régi falutól Ny-ra elterülő szántóföldet, a Paptagot 1949-ben felosztották házhelynek. Az egyik házhelyen hamuval kitöltött vermet találtak.
Ózd	Szentsimon, Liget utca	?	?	Kertalja, most Liget utca. A kertek alatt az Ir-patak jobb oldalán, a malom fölött alapásás közben egy urna került elő, és több edénytöredék
Ózd	Szentsimon, Csamasz eleje	telep	?	Csamasz eleje. A településtől DNy-ra, a Hangony-patak jobb oldalán, a Tóhelytől D-re egy homokbánya van. (Felső-homokbánya) Az 1940-es években Rozsnyói Márton gyűjtött itt edénytöredékeket, 1958.01.23-án pleisztocénkori állatcsontokat találtak. Itt 4 db kemence is előkerült, bennük égetett csontok voltak.
Ózd	Szentsimon, Agyagas-dűlő	telep és temető	?	1964.05.23-án Dobosy László terepbejárást végzett Szentsimon-Agyagas dűlő területén. Szentsimon község Ózd-Bolyok felé vezető országút mindkét oldalán két házsorból alakult újteleptől a Hangony patak felé egy 12-15 m-es emelkedő van. A dombhát benyúlik a Hangony patak medréhez. Alatta egy dűlő húzódik. A házak mögötti kertek és a dűlőút közötti területen a dombhát Ny-i oldalán talajszíneződést figyelt meg, és edénytöredékeket talált. Feltételezhető, hogy Csomor Ernő által 1950-ben bejelentett csontvázas sírok e lakóhely temetkezései voltak. A két terület alig 50 m-re fekszik egymástól.
Ózd	Kő-lápa	?	újkor?	Helyszíni szemle Ózd-Kő lápa nevű területen, sáncvonulat megfigyelése

Településnév	Földrajzi név/utcanév	Az objektum jellege	Az objektum kora	A lelőhely regesztája
				(vsz. Újkori), régészeti leletanyagot nem találtak.
Ózd	Bolyok, Vasvár-tető	várhely?	Középkor?	Jelentés (Ózd) Bolyok-Vasvár tető próbafeltárásáról. A miskolci Herman Ottó múzeum 2007.06.25-07.02. között próbafeltárást végzett Bolyok-Vasvár tető területén. A próbafeltárást során a területen nem kerültek elő olyan régészeti leletek vagy jelenségek, melyek alapján azt lehetne mondani, hogy ez a terület a régészeti korok valamelyikében is lakott volna. Az 5.sz. árokban érdekes geológiai jelenséget figyeltek meg, de régészeti jelenséget nem.
Ózd	Center	badeni temető	késő rézkor	A lelőhely az Ózd-Centeri vasútállomás közelében helyezkedik el, a Köfél nevű hegy déli oldalán, 1958 áprilisban találtak itt cserepeket, majd Kalicz Nándor szállt ki a helyszínre, aki a késő-rézkori Badeni kultúra temetőjét azonosította. Több emberalakos urnát is talált. Később Dobosy László helyi gyűjtő szállt ki a helyszínre, aki több cserepet is talált, köztük egy ember alakú urnát. A lelőhelyet 2009-ben György László ELTE Phd hallgató azonosította.
Ózd	Uraj	telep	késő-rézkor, népv. kor	A lelőhely Uraj községtől K-re fekszik, a legelő és az erdő közti szántóföldön, ahol Rozsnyói Márton badeni cserepeket gyűjtött, majd ásatást is végzett 1940-ben. 2009-ben György László próbálta meg azonosítani a lelőhelyet, Rozsnyói leírása alapján, de a Tormás-oldalban leleteket nem, ettől északra pedig inkább népvándorláskori és csak kevés őskori leletet gyűjtött. Így elképzelhető, hogy két lelőhelyről van szó.
Ózd	Kerekdomb (Kerekhegy)	telep?	késő-rézkor	A lelőhely Ózdtól ÉK-re az Ózd és Uraj közti országút nyugati oldalán található, Banner János írja le, hogy itt Rozsnyói Márton az 1940-es években badeni leleteket gyűjtött. Viszont 2009-ben György Lászlónak, terepbejárása során a lelőhelyet azonosítani nem sikerült. Tehát pontos meghatározása nem létezik.
Ózd	Szentsimon, Domb-alja, 1-2. lh	telep?	Bronz-kor, kelta, császárkor, középkor	A lelőhely Szentsimontól ÉK-re a Domb-alja nevű dűlőn található, a Hangony patak partján, K-Ny-i irányban fekszik. 2002-ben már Hellebrandt Magdolna és Koós Judit is járt a helyszínen, több korszakból gyűjtöttek cserepet: badeni, késő-kelta, császárkor, középkor. 2009-ben György László végzett itt terepbejárást. Az intenzív lelőhelyet 300mx150m-esnek határozta meg és ő bronzkort is talált. 50m-rel nyugatabbra fekszik a 2. lelőhely, melynek anyaga az 1.lh-hez hasonlít, ezért a két lelőhely valószínűleg összetartozik.

Láthatjuk, hogy Ózd területén jelentékeny mennyiségű és kiterjedésű régészeti lelőhely található, ezért a további városrendezési tervmódosításokhoz, illetve beruházásokhoz mindenképpen szükséges további örökségvédelmi hatástanulmányok készítése.

2. A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVES KUTATÁSI JELENTÉSEI

A Herman Ottó Múzeum Évkönyvei 1957-től 1992-ig rendszeresen ismertették az előző évi régészeti kutatásokat. Ózd vonatkozásában a következő jelentések találhatóak, időrendi sorrendben:

Település	Dűlőnév	Azonosító	Korszak	A lh jellege	A kutatás éve	Kutató
Ózd	Tanácsköztársaság u.102-104.	206	Hallstatt B.-.Kyjatice kult.	temető	1969	Kemenczei Tibor - K. Végh Katalin
Ózd		241	alsópleisz-.tocén	szórvány	1971	Hellebrandt Magdolna
Ózd III.ker.	Csűr-dűlő	261		szórvány	1972	Dobosy László
Ózd-Kőalja	Tanácsköztársaság u.104.	342	rézkor	szórvány	1975	Gádor Judit – Hellebrandt Magdolna
Ózd	Katona J.u.	340	őskor	szórvány	1975	Dobosy László
Ózd	Eperjesdűlő u.29/a	341	őskor	szórvány	1975	Dobosy László
Ózd	Kenderföldek	424	őskor	szórvány	1978	Dobosy László
Ózd	Tanácsköztársaság útja 102.	425	őskor	temető	1978	Dobosy László
Ózd	Center	685			1987	S.Koós Judit

Ezen évkönyvi bejegyzések közül egyik sem vonatkozik a jelenleg vizsgált területre, tehát jelen hatástanulmány szempontjából érdektelennek tekinthetők, viszont a városrendezési tervmódosításoknál és beruházásoknál figyelembe veendőek.

3. A HERMAN OTTÓ MÚZEUM RÉGÉSZETI GYŰJTEMÉNYE

A Múzeum Régészeti Gyűjteményének beletárolt anyagában az alábbi bejegyzések ismertek Ózd területéről:

Éva féle HOM-leltárkönyvek						
Azonosító	Leltárkönyv	Leltári szám	Település	Földrajzi név	Ásató, idő	A kutatás, ajándékozás éve
1880	V.	63.22.1-63.22.3	Ózd	III.ker.(Sajóvárkony) Kajtói dűlő	gyűjtés Dobosy László 1963	1963
2368	IX./2	73.11.487.-73.11.489.	Ózd	Bolyok, Szállástető	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2389	IX./2	73.11.531.-73.11.536.	Ózd	Kőaljatető	ásatás Korek József 1950	1950
2095	VII.	68.2.1.-68.2.9.	Ózd	Stadion	A megszűnt ózdi múzeum anyaga.Rozsnyói gyűjtemény	
2094	VII.	68.1.39.-68.1.48.	Ózd	Kőaljatető, II.felület	ásatás Korek J.1950	1950
2408	IX./2	73.11.661.-73.11.662.	Ózd	Kőaljatető I.felület	ásatás Korek József 1950-51	1950-51
2386	IX./2	73.11.521.-73.11.524.	Ózd	Kőaljatető	gyűjtés Rozsnyói Márton	
1881	V.	63.23.1	Ózd	III.ker.(Sajóvárkony) Kápolna	gyűjt.Dobosy László 1963	1963
2433	IX./2	73.11.827.-73.11.877.	Ózd	Stadion		

Éva féle HOM-leltárkönyvek

Azonosító	Leltárkönyv	Leltári szám	Település	Földrajzi név	Ásató, idő	A kutatás, ajándékozás éve
2416	IX./2	73.11.696.- 73.11.716.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2374	IX./2	73.11.497.- 73.11.500.	Ózd	Kőaljatető I.felület	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2306	IX.	73.11.148.- 73.11.166.	Ózd	Kőaljatető II.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2430	IX./2	73.11.775.- 73.11.794.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2093	VII.	68.1.27.- 68.1.38.	Ózd	Kőaljatető, I.felület	ásatás Korek J.1950	1950
2431	IX./2	73.11.795.- 73.11.796.	Ózd	Centeri temető	gyűjtés Rozsnyói Márton 1953	1953
2391	IX./2	73.11.538.- 73.11.541.	Ózd	Kőaljatető I.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2384	IX./2	73.11.519.	Ózd	Határtető I.emelet	gyűjtés Rozsnyói Márton 1953	1953
2382	IX./2	73.11.517.	Ózd	Kőaljatető	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2096	VII	68.2.10.- 68.2.14.	Ózd	Stadion, szórvány .	A megszűnt ózdi múzeum anyaga	
2392	IX./2	73.11.542.- 73.11.543.	Ózd	Kőaljatető I.felület	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2393	IX./2	73.11.544.	Ózd	Kőaljatető I.felület	ásatás Korek József 1950	1950
1879	V.	63.21.1- 63.21.3	Ózd	III.ker.(Sajóvárkony) Kenderföldek	gyűjtés Dobosy László 1963	1963
2432	IX./2	73.11.797.- 73.11.826.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
1897	V.	63.38.1- 63.38.4	Ózd	III.ker.(Sajóvárkony) Derítő telep.	gyűjt.Dobosy László 1963	1963
299	I.	53.275.1.- 53.275.17.	Ózd	Kőaljatető	ajándék Rozsnyói Márton	
2390	IX./2	73.11.537.	Ózd	Kőaljatető	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2369	IX./2	73.11.490.	Ózd	Bolyok, Szállástető, Kenyér- gyár helyén	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2394	IX./2	73.11.545.	Ózd	Kőaljatető ?	?	
298	I.	53.274.1.- 53.274.10.	Ózd	Kőalja	ajándék Rozsnyói Márton	
2395	IX./2	73.11.546.	Ózd	Kőaljatető I.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2092	VII.	68.1.1.- 68.1.26.	Ózd	Kőaljatető	A megszűnt ózdi múzeum anyaga Rozsnyói gyűjtemény	
2419	IX./2	73.11.724.	Ózd	Kőaljatető, II.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2304	IX.	73.11.118.	Ózd	Kőaljatető I.felület	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2407	IX./2	73.11.657.- 73.11.660.	Ózd	Kőaljatető	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2401	IX./2	73.11.557.	Ózd	Kőaljatető I.felület		
2422	IX./2	73.11.737.- 73.11.738.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	

Éva féle HOM-leltárkönyvek

Azonosító	Leltárkönyv	Leltári szám	Település	Földrajzi név	Ásató, idő	A kutatás, ajándékozás éve
1854	V.	62.91.1-62.91.40	Ózd	Stadion	ásatás Korek J.	
2312	IX.	73.11.198.	Ózd	Stadion A putri 1-17.	gyűjtés Rozsnyói Márton	
3453	XIV.	83.14.1.-83.14.40.	Ózd	Strand utca	leletmentés Wolf Mária 1981	1981
3454	XIV./2	83.14.41.-83.14.52.	Ózd	Strand utca	leletmentés Wolf Mária 1981	1981
2428	IX./2	73.11.750.-73.11.768.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2424	IX./2	73.11.746.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton 1954	1954
2398	IX./2	73.11.549.-73.11.550.	Ózd	Stadion		
2404	IX./2	73.11.589.-73.11.624.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2400	IX./2	73.11.556.	Ózd	Stadion szórvány		
2305	IX.	73.11.119.-73.11.147.	Ózd	Kőaljzatető I.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2409	IX./2	73.11.663.	Ózd	Kőaljzatető II.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2411	IX./2	73.11.674.-73.11.691.	Ózd	Stadion (?)	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2318	IX.	73.11.237.-73.11.247.	Ózd	Kőalja vagy Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2410	IX./2	73.11.664.-73.11.673.	Ózd	Stadion (?)		
3377	XIV.	81.16.1.-81.16.6.	Ózd	Előd vezér utca	leletmentés Wolf Mária 1981	1981
2380	IX./2	73.11.507.	Ózd		gyűjtés Rozsnyói Márton	
2402	IX./2	73.11.558.	Ózd	Kőaljzatető	ásatás Megay-Rozsnyói 1945 előtt v. 50-es évek	1945 előtt v.50-es évek
2403	IX./2	73.11.559.-73.11.588.	Ózd	Stadion		
2426	IX./2	73.11.748.	Ózd	Kőaljzatető	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2415	IX./2	73.11.695.	Ózd	Kőaljzatető	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2375	IX./2	73.11.501.-73.11.502.	Ózd	Kőaljzatető I.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2436	IX./2	73.11.887.	Ózd	Stadion		
2418	IX./2	73.11.719.-73.11.723.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2314	IX.	73.11.200.-73.11.206.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2313	IX.	73.11.199.	Ózd		gyűjtés Rozsnyói Márton	
2435	IX./2	73.11.879.-73.11.886.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2100	VII.	68.6.1.-68.6.18.	Ózd	Ózd vagy környéke	A megszűnt ózdi múzeum anyaga	
2388	IX./2	73.11.526.-	Ózd	Kőalja, Babók kert	gyűjtés Rozsnyói Márton	

Éva féle HOM-leltárkönyvek						
Azonosító	Leltárkönyv	Leltári szám	Település	Földrajzi név	Ásató, idő	A kutatás, ajándékozás éve
		73.11.530.				
2385	IX./2	73.11.520.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2406	IX./2	73.11.626.- 73.11.656.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2376	IX./2	73.11.503.	Ózd	Kőaljatető II.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2099	VII.	68.5.1.- 68.5.104.	Ózd	Kőaljatető alatt	A megszűnt ózdi múzeum anyaga	
1971	VI.	65.21.1- 65.21.9	Ózd	Stadion	ásatás Párducz Mihály	
3107	XI./2	75.19.1.- 75.19.14.	Ózd	Kőalja(Holló féle telek) Tanácsköztársaság u.104.	terepbejár.Hellebrandt M. 1975	1975
2300	IX.	73.11.1.- 73.11.96.	Ózd	Kőaljatető	gyűjtés Rozsnyói Márton	
2387	IX./2	73.11.525.	Ózd	Stadion	gyűjtés Rozsnyói Márton	
801	II.	53.726.1.- 53.726.3.	Ózd	Kőalja tető	ajándék Rozsnyói Márton	
2396	IX./2	73.11.547.	Ózd	Kőaljatető II.felület	ásatás Korek József 1950	1950
2470	IX./2	73.28.1.- 73.28.9.	Ózd			
2097	VII.	68.3.1.- 68.3.7.	Ózd	Ózd vagy környéke	A megszűnt ózdi múzeum anyaga	

Mint látható a leltárkönyvi adatok közt sem található olyan, ami a vizsgált területre vonatkozik, viszont itt is látható, hogy rengeteg anyag van Ózd területéről Múzeumunkban – ezek a lelőhelyek a későbbi városrendezési tervmódosítások, illetve beruházások során figyelembe veendőek!

4. VONATKOZÓ TÖRTÉNETI TÉRKÉPES ANYAG

A történeti térképek kutatását szükségessé teszi, hogy ezek a folyószabályozások előtt készültek, így hű képet nyerhetünk a terület egykori természeti viszonyairól, továbbá a felmérések földrajzi helynévanyagának vizsgálatával esetleg olyan adatokat találhatunk, melyek közvetve is utalhatnak régészeti lelőhelyekre (vár, sánc, árok, stb.). Mindemellett a történeti felméréseken szerepelhetnek olyan térképi elemek, amelyek közvetlenül is régészeti elemekre hívják fel a figyelmünket.

Abból a célból, hogy a történeti térképek adatai a mai állapotokkal összevethetőek legyenek, a térképen szerelő és a jelenleg is a terepen található közös illesztési pontok segítségével a felméréseket megfelelően pozícionáltuk, georeferáltuk. Így ezen korabeli térképeket alkalmassá tettük arra, hogy az EOV-vetületi rendszerben értékelhetőek legyenek. Az így elkészített térképre rávetítettük a tervezett nyomvonalat.

Az örökségvédelmi hatástanulmány során megvizsgáltuk az 1784-ben készített I. katonai felmérés, valamint az 1856-60 között készített II. katonai felmérés területre vonatkozó térképszelvényeit. Ezekon jól látható, hogy Szentsimon területe akkoriban jóval kisebb volt, jelenleg vizsgált részre nem terjedt ki, viszont a Hangony-patak akkor is itt folyt, sőt mindkét térkép jelöli annak magaspartját is, amely emberi megtelepedésre kiválóan alkalmas.

Az I. katonai felmérésen ugyan 100-150m-es torzulások láthatóak a mai térképekhez képest, ennek ellenére a vizsgált nyomvonalszakaszra vonatkozó térképszelvények a valósággal egész jól összeegyeztethetőek, tehát megállják a helyüket. Ezekon a térképszelvényeken jól látható a kora újkori/középkori tájhasználat, illetve a terület lakottsága. Az időszakos vízfolyások, vizenyők és az

azokhoz kapcsolódó vizes rétként ábrázolt területek alkalmatlanok az emberi megtelepedésre. Azonban jelentős területeket ábrázoltak a korabeli térképészek szántott, művelt földként, amelyek szárazulatok, így megtelepedésre alkalmasak. Ezek szűk mérete és a vizes időszakok miatt gyakori megközelíthetlensége inkább időszakos szállások kialakítására volt alkalmas, de ezek nagy számban jöttek létre a történeti korokban. A Jelenlegi helyszín is ilyen szárazulaton fekszik, tehát megtelepedésre alkalmas.

A precízebb kidolgozású II. katonai felmérésen árnyaltabb a domborzat. Jól láthatóak a szántóként hasznosított magasabb fekvésű és a mély fekvésű árvizes rét és zsombékos területek. Az itt pontosabban ábrázolt száraz területek tehát potenciális megtelepedési helyszínek, melyek helyszíni bejárása régészeti lelőhelyeket deríthet fel. Térképi elemként semmilyen objektumot nem jelöl itt a felmérés, de a meredek magaspárt, illetve a Hangony itt is jól látszik.

A történeti térképek tehát az adott helyszínen egyértelműen olyan domborzati viszonyokat jelölnek, amiken ugyan objektumot nem jelölnek, de emberi megtelepedésre kiválóan alkalmas, tehát rajta régészeti lelőhely előfordulása várható.

5. A TERÜLET LÉGIFELVÉTELEINEK RÉGÉSZETI VONATKOZÁSÚ ADATAI

A vizsgált területre vonatkozóan a FÖMI által 2000-ben geodéziai céllal készített légifelvétel sorozat vonatkozó szelvényét tekintettük át, illetve tanulmányoztuk a Google műholdas felvételeit is. Hasonlóan a történeti térképi állományhoz, e felvételeket is illesztettük a mai térképekhez. A légifotókon közepes láthatóságot biztosít a növényzeti fedettség (mezőgazdasági kultúrnövények, valamint a gyep). Régészeti lelőhelyre utaló feltjelenséget a vizsgált területen nem tapasztaltunk.

A légifelvételek azonban kifejezetten jól használhatóak az emberi megtelepedésre alkalmas magaslatok és az alkalmatlan, vizenyős területek lehatárolására is. A világoszöld és zöldesszürke árnyalatú területek magasabbak, míg a sötétzöld, illetve a szabad szemmel is látható nyílt vizes területek alacsonyabbak, így azok emberi tevékenységre/megtelepedésre alkalmatlanok.

Látható, hogy a vizsgált terület is egy ilyen magaslaton található, ráadásul az emberi megtelepedéshez szükséges folyóvíz szomszédságában, ezért a terület potenciális régészeti lelőhelyként valószínűsíthető, a légifelvétel alapján, mégha erre a felszíni vagy adattári nyomok nem is utalnak.

6. A HELYSZÍNI SZEMLE EREDMÉNYEI

Az adattári, térképi és légifelvételek jelentette források esetén a vizsgálatba vont terület a beruházás tágabb környezete volt. Ugyanakkor a címben jelzett területen a Herman Ottó Múzeum munkatársai régészeti helyszíni bejárást végeztek 2010. április 01-én. A bejáráson részt vettek: Makoldi Miklós régész és Nagy S. József múzeumi munkatárs.

A bejárás során megállapítottuk, hogy a terület tavaly még mezőgazdasági művelés alatt állt, felparcellázott szántó, mostanra parlagon hagyott búzaföld. Emiatt nehezen szemlélhető, tavalyi tarlóval és idei gazzal borított. Viszont a vizsgált terület Nyugati szomszédságában jelenleg is vannak felszántott parcellák, melyek jobban szemlélhetőek.

Annak ellenére, hogy a vizsgált terület nehezen szemlélhető volt, számos régészeti korú kerámiatöredéket is találtunk a helyszínen. Tovább kutatva a magaspárt többi részét láttuk, hogy a lelőhely nagyobb kiterjedésű – és a vizsgált területtől nyugatra elhelyezkedő szántókon is folytatódik. Ezzel beigazolódott a katonai felmérések és a légifotók alapján tett feltételezésünk, hogy a területen elhelyezkedő magaspárt a történeti korokban lakott volt.

A terepbejárás során kerámiatöredékeket, egy örlőkődarabot és állatcsonttöredékeket gyűjtöttünk. Ezek alapján településre következtetünk a területen. A kerámiadarabok megvizsgálása után két korszakot különítettünk el: császárkort (II-IV. sz.) és középkort (XII-XV. sz.). A terület tehát két korszakban is lakott volt, a Hangony magaspártján a császárkorban és a középkorban is megtelepedett az ember.

Mivel a régészeti lelőhely a jelenleg vizsgált helyrajzi egységek teljes egészét lefedik, ezért az adott terület belterületbe vonását nem javasoljuk. Ha erre mégis sor kerülne, akkor próba, majd megelőző feltárássra van szükség a teljes területen.

ÖSSZEGRZÉS

Az örökségvédelmi hatástanulmány során megvizsgáltuk a címben jelzett területet, figyelembe vettük mind a múzeumban tárolt adattári és leltározott anyagot, mind az évkönyvek tanulságait, mind az I-II. katonai felméréseket, mind a légifelvételeket. Ezek vizsgálata nem hozott egyértelmű eredményt, viszont a katonai felmérések és a légifotók alapján megállapítottuk, hogy a terület emberi megtelepedésre kiválóan alkalmas.

Ezt igazolta helyszíni szemlézésünk is, amelynek során megállapítottuk, hogy a jelenleg vizsgált terület teljes egészében régészeti fedett, rajta császárkori és középkori telep található.

Összegzésképpen megállapítható tehát, hogy a terület belterületbe vonását nem javasoljuk, mivel az régészeti lelőhelyet pusztítana el vagy bolygatna meg. Amennyiben ez mégis megtörténne, úgy szükséges a beruházások megkezdése előtt a teljes területre vonatkozó próba-, majd megelőző feltárás.

ZÁRADÉK

Jelen hatástanulmány elkészítésére szerződő felek elfogadják és kijelentik, hogy jelen szerződés keretében készített örökségvédelmi hatástanulmány címében és első szakaszában is részletezett területre vonatkozóan készül el. Ugyanakkor Ózd Város Önkormányzata kijelenti, hogy ezen, fentebb részletezett területeken kívül a településrendezési terv tartalmaz és megjelöl olyan távlati célú területeket, melyekre jelenleg nem készíttetnek hatástanulmányt, így jelen régészeti munkarész azokra nem érvényes. Amennyiben ezen távlati célú területek hasznosítása felmerül, úgy Felek kijelentik és elfogadják, hogy az aktualizáláskor, az adott területre vonatkozó örökségvédelmi hatástanulmány készítése kötelezően elvégzendő munkarésznek minősül.

A Megrendelő tájékoztatása céljából közöljük a 2001. évi LXIV., a kulturális örökség védelméről szóló törvény vonatkozó szakaszait:

7. § E törvény alkalmazásában:

6. *Megelőző feltárás:* a hatóság által jóváhagyott írásbeli szerződés alapján végzett olyan régészeti kutatási tevékenység, amely a földmunkával járó fejlesztések, beruházások által érintett régészeti lelőhelyek feltárássára irányul.

15. *Próbafeltárás:* a régészeti lelőhelyek állapotfelmérését, jellegük, térbeli kiterjedésük és rétegsoraik megállapítását célzó tevékenység.

21. *Régészeti megfigyelés:* a földmunkával járó fejlesztések, beruházások régész által a helyszínen történő folyamatos figyelemmel kísérése és annak dokumentálása.

Próbafeltárás

21. § A próbafeltárás célja a régészeti lelőhelyek jellegének, kiterjedésének, a veszélyeztető források és a megelőző feltárás mértékének meghatározása, a lelőhelyek védelmi fokozatának megállapítása és osztályozása.

Megelőző feltárás

22. § (1) Ha a régészeti lelőhely elkerülése a fejlesztések, beruházások költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a fejlesztés, beruházás másutt nem valósítható meg, a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární (a továbbiakban: megelőző feltárás).

(2) A megelőző feltárás részeként a régészeti lelőhelyen - a hatóság eltérő rendelkezésének hiányában - próbafeltárást kell végezni. A régészeti érintettség mértékétől függően - külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén - a hatóság régészeti megfigyelést írhat elő.

(3) A feltárás végzésére jogosult és a beruházó a megelőző feltárárra vonatkozóan írásbeli szerződést köt. A szerződésnek tartalmaznia kell a feltárás időtartamát és annak teljes költségét. A szerződés érvényességéhez a hatóság jóváhagyása szükséges. A szerződés jóváhagyására irányuló eljárásra a feltárási engedélyezés szabályait kell megfelelően alkalmazni. A feltárás engedélyezése egyben a szerződés jóváhagyását is jelenti. A szerződésre egyebekben a polgári jog szabályai az irányadóak.

23. § (1) A fejlesztések, beruházások tervezése során a megelőző feltárás teljes költségét, de legalább a teljes bekerülési költség 9 ezrelékét kell költség-előirányzatként biztosítani a feltárás fedezetére, így különösen a régészeti hatástanulmány, próbafeltárás, régészeti megfigyelés, dokumentálás, elsődleges leletkonzerválás, valamint az elsődleges leletfeldolgozás teljes és a leletelhelyezés rendkívüli költségeit. A feltárást végző intézmény köteles a tényleges felhasználásról elszámolni.

(2) A megelőző feltárásokkal kapcsolatban felmerült vitás szakmai kérdésekben a hatóság álláspontja az irányadó.

23/A. § A régészeti örökség védelme és a fejlesztések, beruházások hatékonyabb megvalósítása érdekében a régészeti lelőhelyen kívüli földmunka esetén a régészeti feltárárra a 22. § (3) bekezdésében foglalt követelmények szerinti szerződés köthető.

26. § A korábban ismeretlen, régészeti nyilvántartásban nem szereplő régészeti lelőhely, illetve lelet feltáráson kívüli felfedezője vagy bejelentője anyagi elismerésben részesíthető.

Az örökségvédelmi jogszabályok szerint a tervezett beruházás tehát kizárólag csak a fenti kritériumok mellett valósítható meg, mindamelllett, hogy megvalósítását nem javasoljuk.

Miskolc, 2010. április 23.

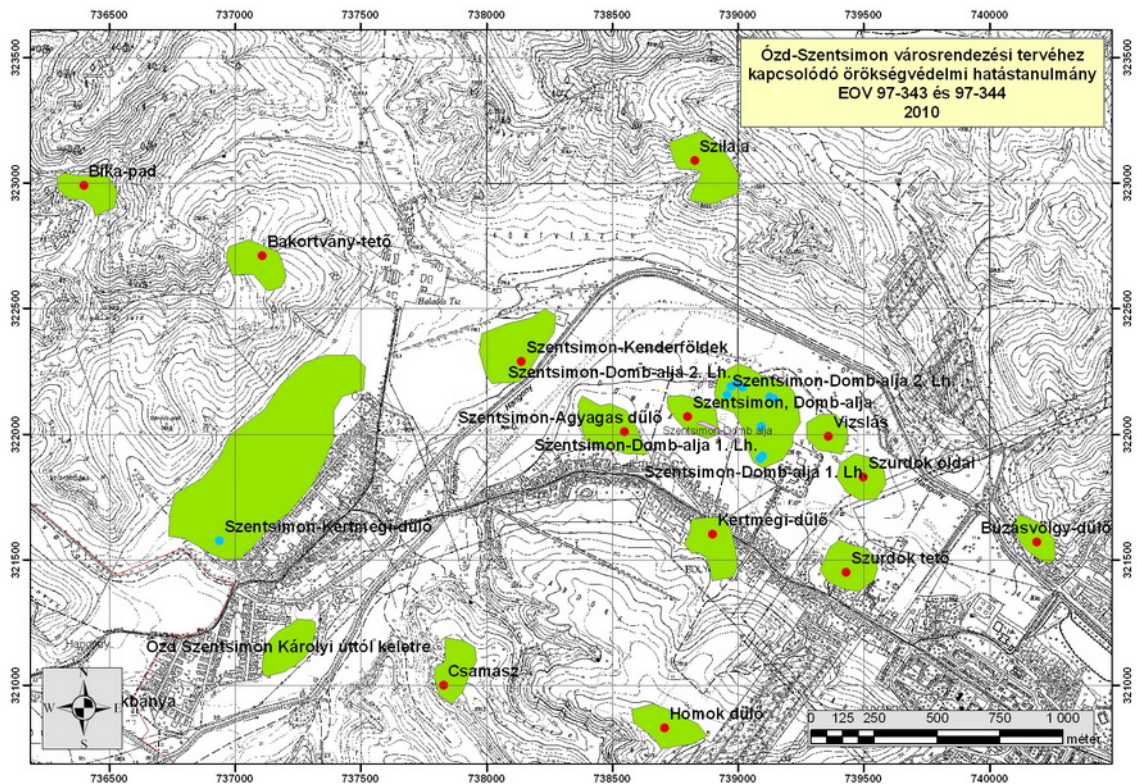
.....

Makoldi Miklós Zsombor
régész

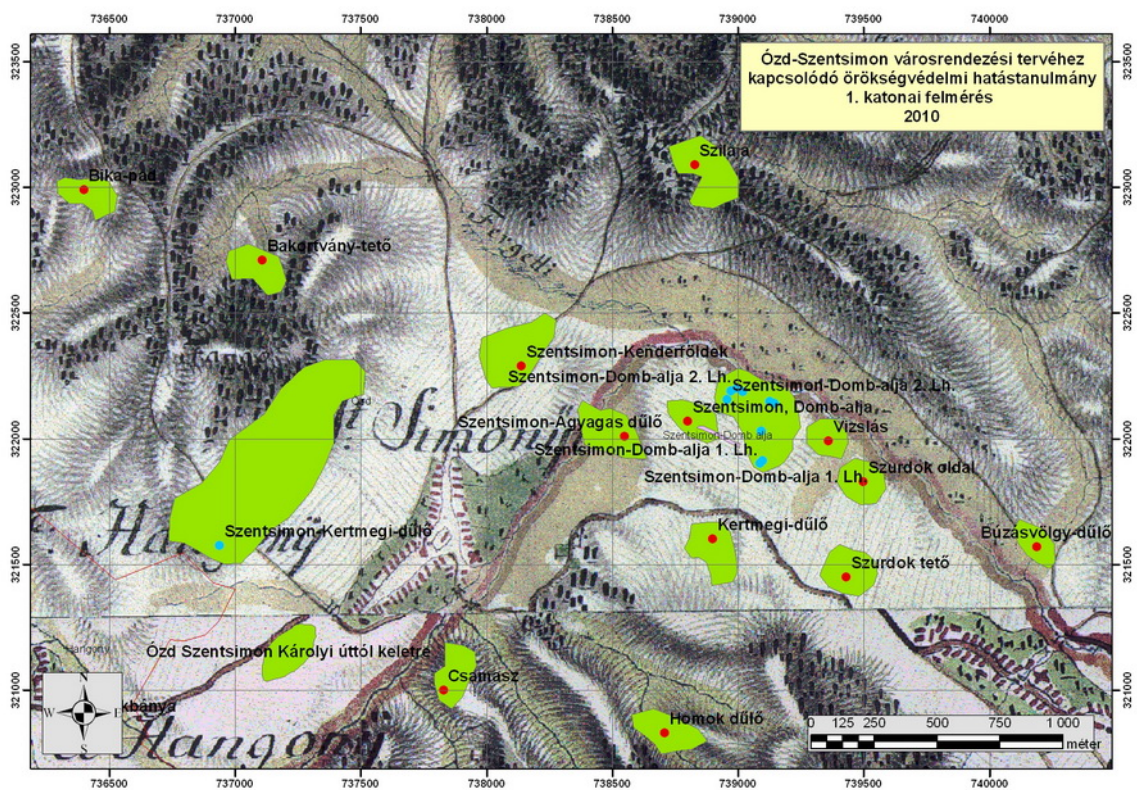
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei
Múzeumi Igazgatóság

MELLÉKLETEK

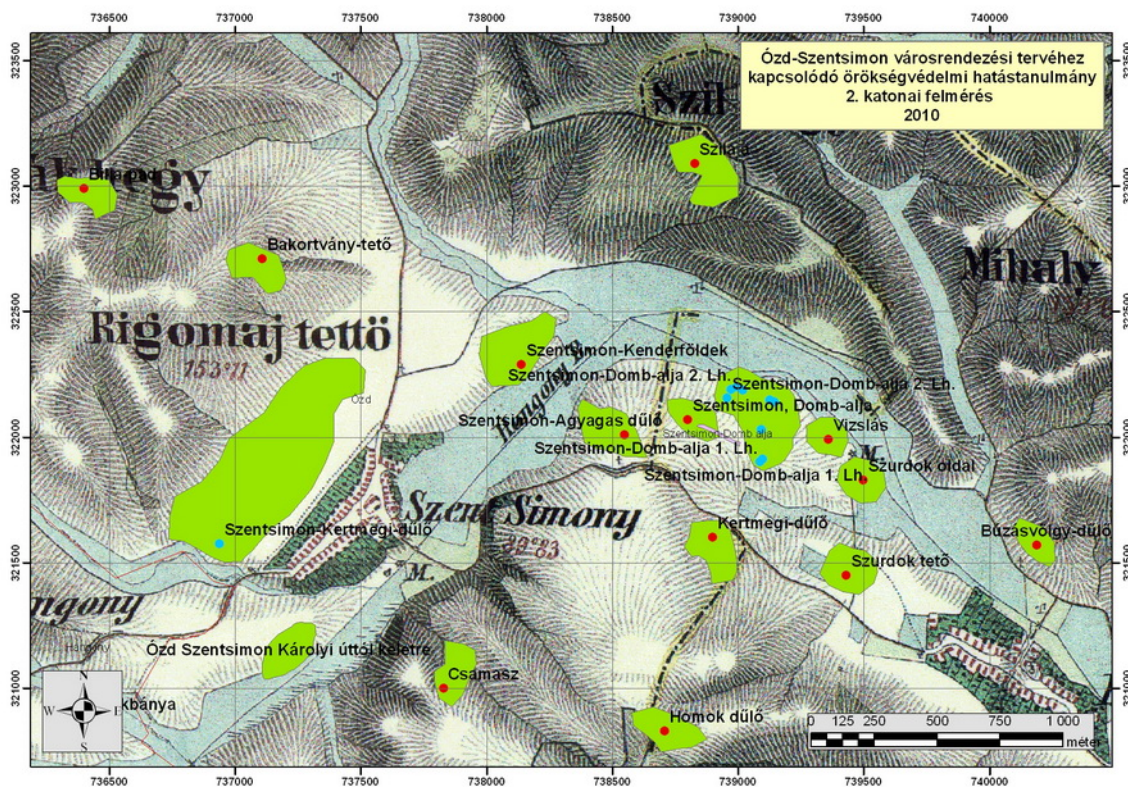
- 1. melléklet: A vizsgált területen található régészeti lelőhely elhelyezkedése 10000-es térképen*
- 2. melléklet: A vizsgált területen található régészeti lelőhely elhelyezkedése az I. és II. katonai felmérésen. (forrás HM - Hadtörténeti Intézet Térképtára).*
- 3. melléklet: A kutatott terület és környezetének 2000. évi légi felvétele (forrás: FÖMI).*
- 4. melléklet: Az Ózd területén jelenleg ismert régészeti lelőhelyek elhelyezkedése.*
- 5. melléklet: Az Ózd területén jelenleg ismert régészeti lelőhelyek elhelyezkedése, nagyítva, negyedelve ózd területét.*
- 6. ábra: Fotódokumentáció a 2010. április 1-i régészeti megfigyelésen tapasztaltakról.*

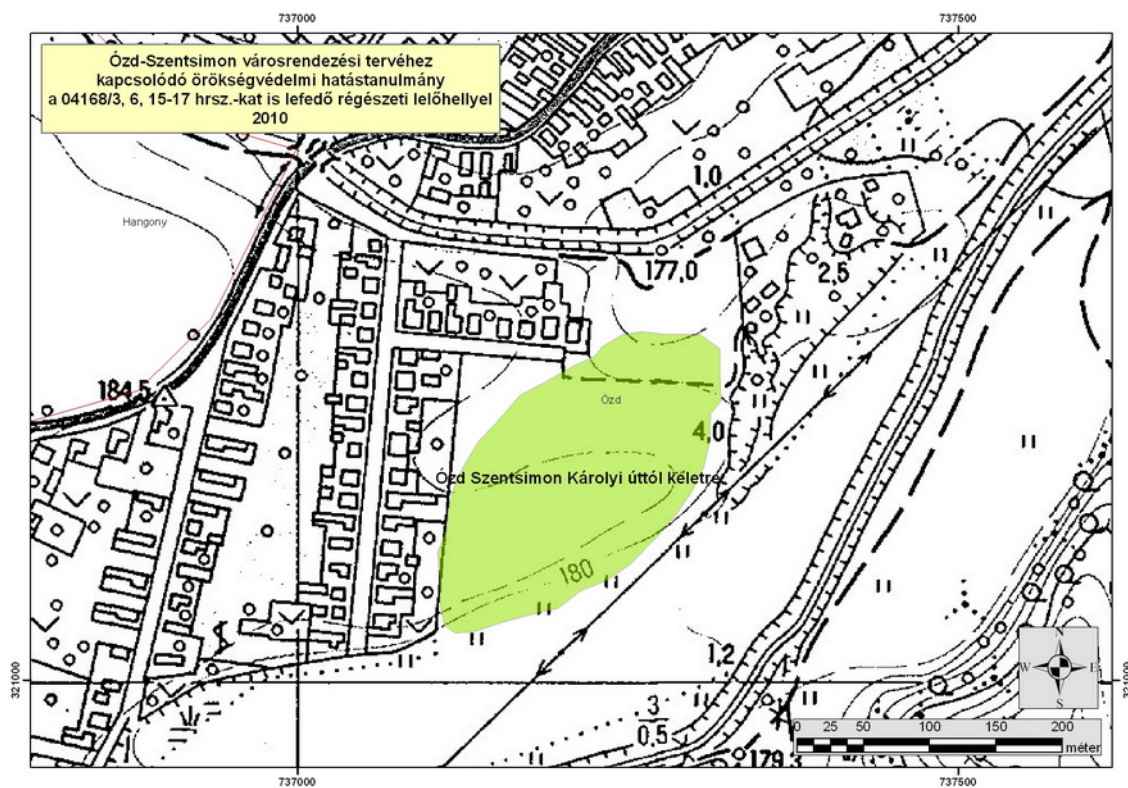
1. sz. melléklet – A vizsgált területen található régészeti lelőhelyek elhelyezkedése 10000-es térképen

2/1. sz. melléklet – A vizsgált területen található régészeti lelőhelyek elhelyezkedése az I. katonai felmérésen (forrás: HM - Hadtörténeti Intézet Térképtára)

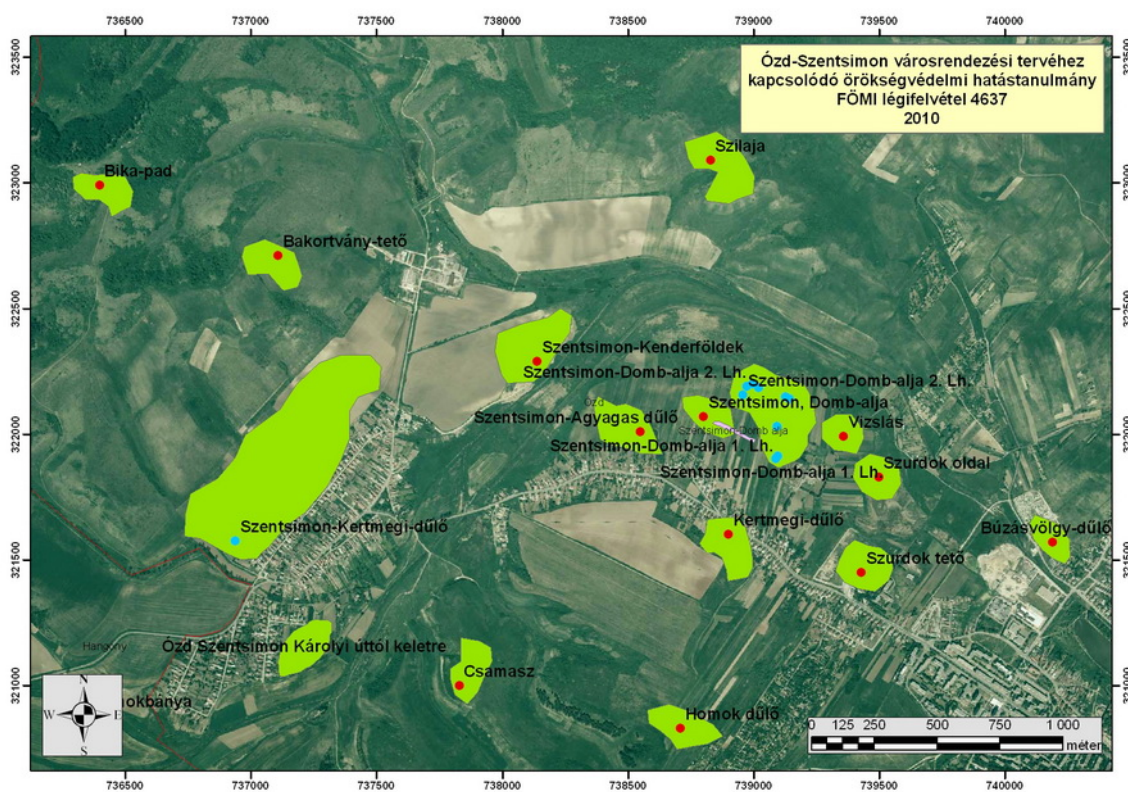
2/2. sz. melléklet – A vizsgált területen található régészeti lelőhelyek elhelyezkedése a II. katonai felmérésen (forrás: HM - Hadtörténeti Intézet Térképtára)

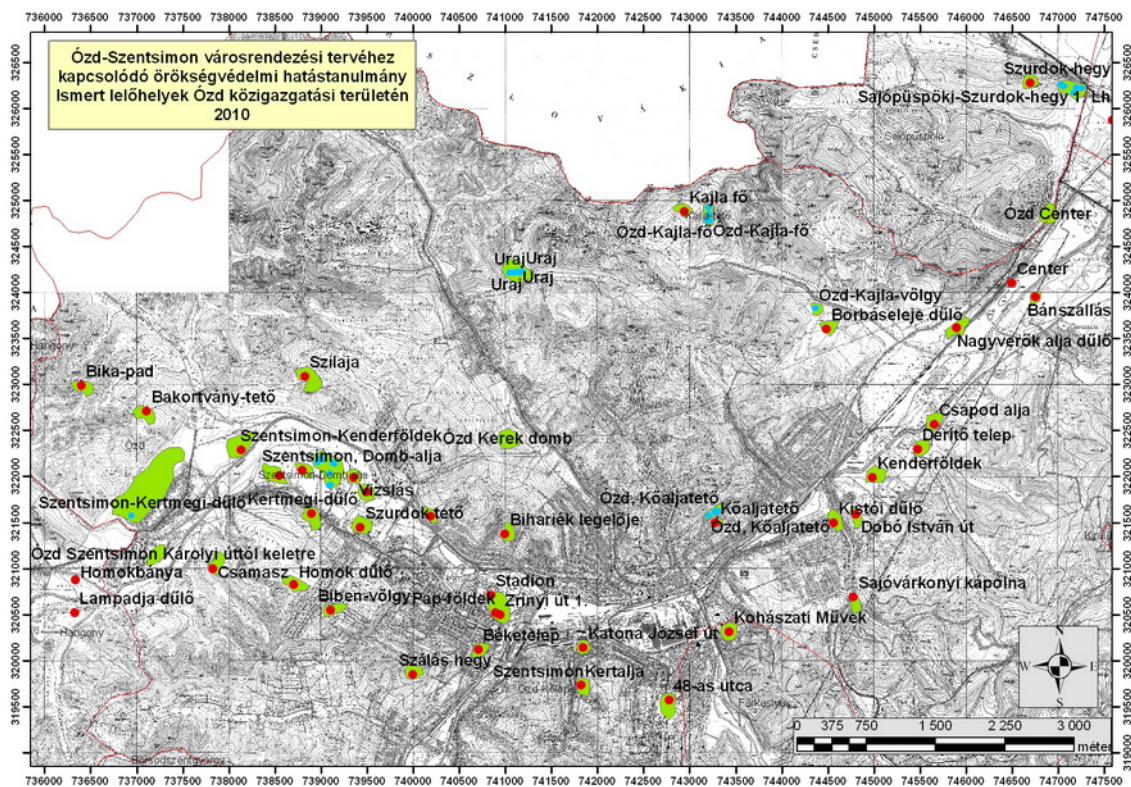
3/1. sz. melléklet – A kutatott terület és környezetének 2000. évi légi felvétele (Forrás: FÖMI)

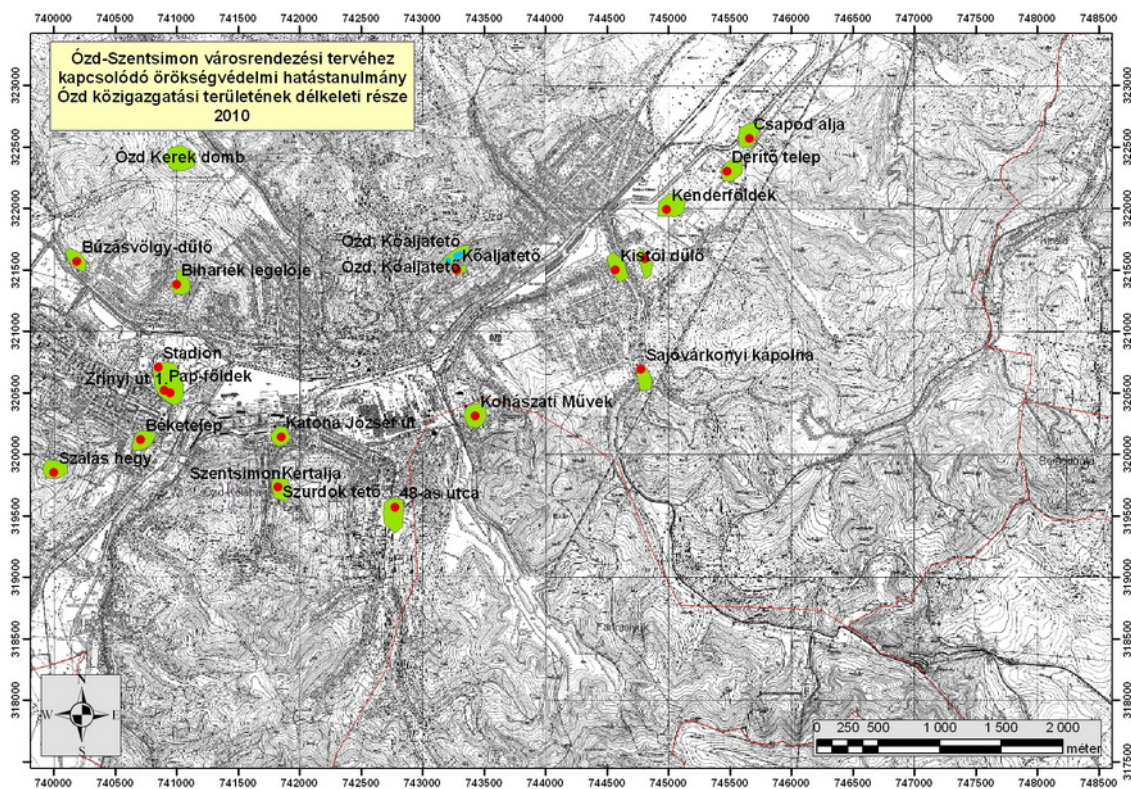
3/2. sz. melléklet- A kutatott terület és környezetének 2000. évi légi felvétele (Forrás: FÖMI)

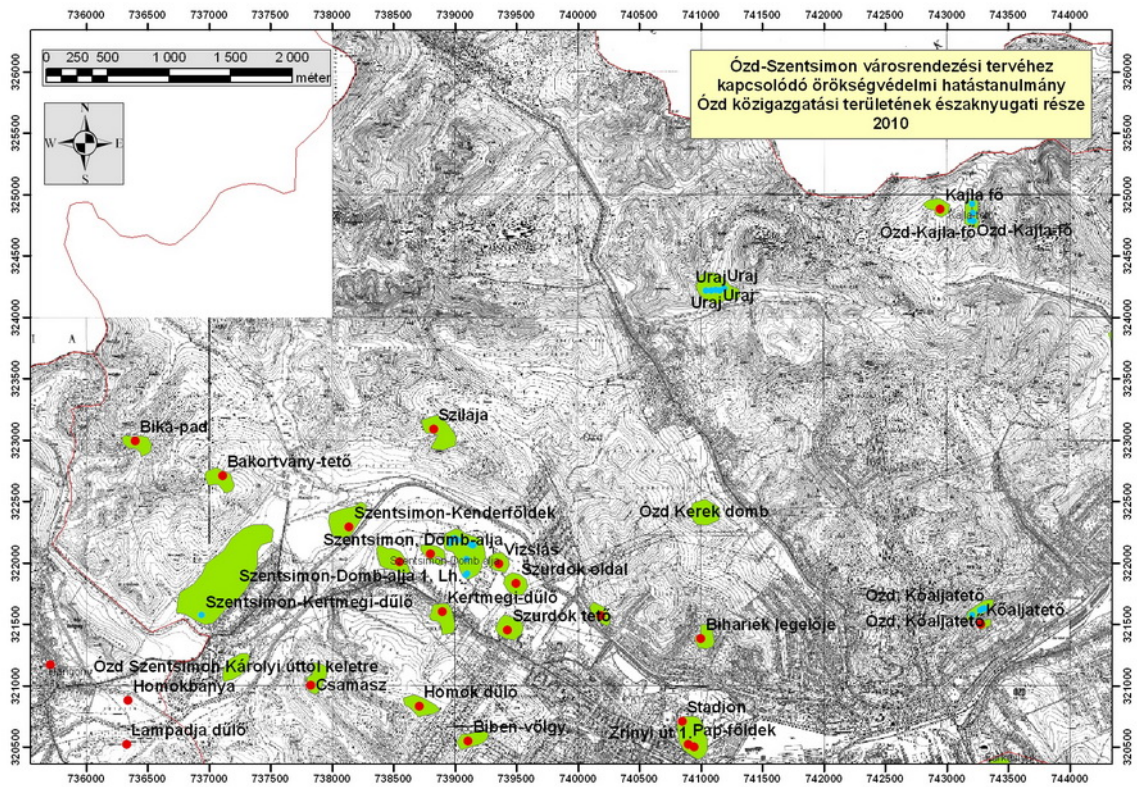
3/3. sz. melléklet – A kutatott terület és környezetének 2000. évi légi felvétele (Forrás: FÖMI)

4. sz. melléklet – Az Ózd területén jelenleg ismert régészeti lelőhelyek elhelyezkedése

5/1. sz. melléklet – Az Ózd területén jelenleg ismert régészeti lelőhelyek elhelyezkedése, nagyítva, negyedelve Ózd területét

4/4. sz.- melléklet - Az Ózd területén jelenleg ismert régészeti lelőhelyek elhelyezkedése, nagyítva, negyedelve Ózd területét

Fényképes dokumentáció

**Ózd Szentsimon
04168/4, 04168/6 és 04168/15-16-17. számú helyrajzi
egységek
helyszíni szemléről
2010. április 1.**

6/1. ábra - Fotódokumentáció a 2010. április 1.-i régészeti megfigyelésen tapasztaltakról

**A 04168/4, 04168/6 és 04168/15-16-17. számú
helyrajzi egységek**

6/2. ábra - Fotódokumentáció a 2010. április 1.-i régészeti megfigyelésen tapasztaltakról

**A 04168/4, 04168/6 és 04168/15-16-17. számú
helyrajzi egységek**

6/3. ábra - Fotódokumentáció a 2010. április 1.-i régészeti megfigyelésen tapasztaltakról

A területen talált régészeti leletek

6/4. ábra - Fotódokumentáció a 2010. április 1.-i régészeti megfigyelésen tapasztaltakról

